

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DOJMY Z TALIANSKEJ CESTY ALEXANDRA DUMASA STARŠIEHO
POHĽADOM JEHO CESTOPISOV Z ROKOV 1841-1843.

Vedúci práce: doc. Mgr. et Mgr. Václav Grubhoffer, Ph.D.

Autor práce: Bc. Noemi Koreňová

Študijný obor: Románská filologie – Špecializácia: Francouzská filologie

Ročník: 2.

2022

Vyhlasujem, že som autorkou tejto kvalifikačnej práce a že som ju vypracovala výhradne s použitím prameňov a literatúry uvedených v zozname použitej literatúry.

Českých Budějoviciach, 29.7.2022

.....
Bc. Noemi Koreňová

Pod'akovanie

Rada by som sa touto cestou pod'akovala predovšetkým vedúcemu mojej diplomovej práce doc. Mgr. et Mgr. Václavovi Grubhofferovi, Ph.D. za jeho cenné rady a za ochotu, s akou sa mi vždy venoval. Chcela by som tiež pod'akovať mojej rodine a blízkym za prejavenu podporu počas celého štúdia.

Anotácia

Cieľom predkladanej diplomovej práce je predstavenie spôsobu, akým Alexander Dumas starší sprostredkováva svoje cestovateľské skúsenosti a dojmy z prvej talianskej cesty po území Toskánska a Kráľovstva oboch Sicílii. Ten je predstavený prostredníctvom výsledkov predošlej vlastnej analýzy cestopisu *Une année à Florence* a analýzy cestopisov *Le Speronare*, *Le capitain Aréna* a *Le corricolo*.

Kľúčové slová

Alexander Dumas, talianska cesta, cestopis, cestovateľský zážitok, dojmy, romantizmus, Taliansko, Toskánsko, Florencia, Kráľovstvo oboch Sicílii, Neapolské kráľovstvo, Kalábria, Sicília

Abstract

The aim of the present thesis is to introduce the way in which Alexandre Dumas père communicates his travel experiences and impressions of his first Italian journey through the territory of Tuscany and the Kingdom of the Two Sicilies. This is based on the presentation of my previous analysis of the travel book *Une année à Florence* and an analysis of the travel books *Le Speronare*, *Le capitain Aréna* and *Le corricolo*.

Keywords

Alexandre Dumas, Italian journey, travel book, travel experience, impressions, romanticism, Italy, Tuscany, Florence, Kingdom of the Two Sicilies, Kingdom of Naples, Calabria, Sicily

Obsah

Úvod	8
1. Pojem cestopisu	10
1.1. Talianske cesty 19. storočia	13
1.2. Francúzske cestopisy z oblasti Talianska v 19. storočí	15
2. Talianska cesta Alexandra Dumasa	19
2.1. Alexander Dumas	19
2.2. Cesty a cestopisná tvorba Alexandra Dumasa	21
2.3. Okolnosti prvej talianskej cesty v rokoch 1834-1836.....	23
3. Une année à Florence.....	27
4. Le Speronare	34
4.1. Pramene autora a jazyková stránka diela	38
4.2. Cesta	49
4.3. Predmety záujmu	52
4.3.1. Záujem o zvyky a ľudské osudy	52
4.3.2. Miestne dejiny	59
4.3.3. Miestne pamätihodnosti a umenie.....	64
4.4. Dojmy	68
5. Le capitaine Aréna.....	71
5.1. Pramene autora a jazyková stránka diela	74
5.2. Cesta	80
5.3. Predmety záujmu	84
5.3.1. Cesta ako samotný cieľ.....	84
5.3.2. Zvyky a tradície	86
5.3.3. Ľudské osudy.....	91
5.3.4. História a miestne pamätihodnosti.....	93

5.4. Dojmy	96
6. Le Corricolo	100
6.1. Pramene autora a jazyková stránka diela	104
6.2. Cesta	118
6.3. Predmety záujmu	125
6.3.1. Anekdoty.....	125
6.3.2. Dejiny nedávne a antické	126
6.3.3. Pamiatky a umenie.....	131
6.3.4. Spoločnosť a jej zvyky	135
6.3.5. Osobné stretnutia v Ríme.....	142
6.4. Dojmy	147
7. Výsledný dojem z talianskej cesty	151
8. Záver	154
9. Résumé.....	159
10. Zoznam použitej literatúry	165

Úvod

Predkladaná diplomová práca s názvom *Dojmy z talianskej cesty Alexandra Dumasa staršieho (1802 – 1870) pohľadom jeho cestopisov z rokov 1841 – 1843* nadväzuje na vlastnú bakalársku prácu *Taliansko očami romantického literáta Alexandra Dumasa (1802-1870): Une année à Florence (1841)*, ktorá prostredníctvom analýzy daného diela poukazuje spôsob sprostredkovania udalostí a pohľadu z cesty francúzskeho autora, a to so zameraním na územie Toskánska a Florencie. Jeho prvá talianska cesta z rokov 1834 – 1836 je zdokumentovaná sériou cestopisov, vydávanými postupne v rokoch 1841 – 1843, pričom po cestopise venovanému Florencii nasledujú *Le Speronare* (1842), *Le capitaine Aréna* (1842) a *Le corricolo* (1843), ktoré sú predmetom tejto práce.

Tieto diela budú analyzované zo stránky obsahovej, formálnej, a tematickej, vrátane pohľadu na aspekt cesty, ktorá tvorí podstatu cestopisu, a spôsobu reflektovania autorových subjektívnych vnemov, dojmov, ktorý je chápaný ako prvok radiaci žáner cestopisu na hranicu medzi literatúrou krásnu a odbornú. Analýza predstaví aj prehľad vydaní jednotlivých diel, vrátane jeho prekladov, z hľadiska obsahového bude predstavený plán jednotlivých úsekov cesty, z hľadiska formálneho sa zameria na autorov prístup ku prameňom uvádzaných faktov a na jazykovú stránku diela a z hľadiska tematického budú predstavené hlavné témy, ktoré sú autorom reflektované.

Analýze diel bude predchádzať teoretické predstavenie cestopisného žánru, odôvodnenie jeho problematického zaradenia a vývoj, ktorým si prechádza na prelome 18. a 19. storočia. Nasledovne bude pozornosť zameraná na cesty podnikané na územie Talianska v 19. storočí, teda rovnaké obdobie, v akom sa koná prvá talianska cesta Alexandra Dumasa, vrátane fenoménu „*talianskej cesty*“ pochádzajúceho od Johanna Wolfganga Goethe (1749 – 1832), ktorý v danej dobe tomuto žánru dominuje a inšpiruje cestovateľov. Bližšie budú tiež predstavené konkrétne cestopisy venované Taliansku rôznych, nielen literárnych, francúzskych autorov a cestovateľov, ktoré vznikajú v období 19. storočia.

Teoretické zakotvenie práce bude pokračovať predstavením francúzskeho autora obdobia romantizmu, Alexandra Dumasa staršieho, jeho života a charakteristiky životného diela. Bližšie bude priblížená jeho cestopisná tvorba, spojená s početnými

zahraničnými cestami, nielen do Talianska, nasledovaná zobrazením konkrétnych okolností a prípravy na jeho prvú taliansku cestu.

Prechodom medzi teoretickou časťou a vlastným bádáním bude pripomenutie výsledkov analýzy z predchádzajúcej, bakalárskej, práce, zobrazujúce dojmy z Toskánska a Florencie, teda zo začiatku autorovej cesty.

Jadro práce bude tvorené vlastnou analýzou troch cestopisných diel, *Le Speronare*, *Le capitain Aréna* a *Le corricolo*, pričom budú predstavené podľa stanoveného metodologického plánu a doplnené historickým a politickým ukotvením daných oblastí v dobe cesty. Všetky tieto diela, primárne pramene práce, budú skúmané v origináli, vo francúzskom jazyku. Pre ilustráciu čiastkových výsledkov a záverov budú prikladané úryvky z týchto textov, ktoré budú preložené voľným prekladom a doložené pôvodným znením. Výsledky budú taktiež konfrontované s relevantnými, nielen, historiografickými zdrojmi.

Po analýze jednotlivých diel budú výsledky predstavené v syntéze, ktorá komparáciou poukáže na podobnosti a rozdiely jednotlivých cestopisov ako aj percepcie a reflektovania dojmov z cesty ich autora.

Zakončenie práce bude predstavovať zhrňujúci záver a résumé vo francúzskom jazyku.

Pre potreby teoretického ukotvenia, ale aj faktografického overovania autorových tvrdení budú využívané sekundárne zdroje v podobe odbornej literatúry, odborných článkov a relevantných internetových zdrojov v rôznych jazykoch.

Zhrnutím, predkladaná diplomová práca si kladie za cieľ analýzu cestopisov z prvej talianskej cesty Alexandra Dumasa staršieho a predstavenie spôsobu akým sprostredkováva svoje cestovateľské skúsenosti a dojmy.

1. Pojem cestopisu

Cestopis, ktorý je hlavným zdrojom pre túto prácu, je literárnym žánrom so zložitým zaradením, na pomedzí medzi literatúrou faktu a krásnou literatúrou.

Hoci je problematické presne literárne zaradiť cestopis ako taký, zvyčajne platí, že ide o literárny žáner prózy, ktorý možno v závislosti od jeho prevládajúcej funkcie zaradiť na jednej strane buď medzi literatúru dokumentárnu alebo publicistickú a na strane druhej medzi literatúru krásnu, umeleckú či zábavnú. Okrem tohto rozmedzia medzi literatúrou umeleckou a odbornou, niektoré teórie môžu uvádzať aj nový pojem pre jeho označenie, *cestopisná literatúra*.¹ Hlavným bodom problému tohto žánrového zaradenia predstavuje prvok subjektivity, na ktorý je zvyčajne viazané jedinečné a vlastné sprostredkovanie dojmov z ciest.

Z chronologického hľadiska cestopis predchádza úlohu reportáže, modernej literatúry faktu alebo aj sci-fi, z čoho logicky vyplýva, že jeho medzistupňom môže byť aj cestopisná beletria, dobrodružný román či próza vo forme memoárov z cudziny.² Môže tiež predstavovať útvary medzi bedekrom a románom, pričom od prvého sa líši prítomnosťou vlastného emotívneho a spoznávajúceho zážitku³ a od druhého skutočnosťou, že je založený na realite a skutočných faktov, s výnimkou cestopisu imaginárneho, ktorý sa vyznačuje prvkami sci-fi, svojim vlastným svetom a vykročovaním z reality.⁴

Cestopisná tvorba je obvykle založená na cestovateľových vlastných záznamoch z ciest do cudzích zemí a krajín, pričom tieto záznamy, zachytávajúce vypozerované zvláštnosti a rozdiely, sú obvykle geografického, sociálneho, kultúrneho, národopisného, prípadne aj historického charakteru.⁵ Výsledný, autorom sprostredkovaný, obraz o týchto predmetoch záujmu by mal byť však stále v súlade so skutočnosťou. To znamená, že

---

¹ FAKTOROVÁ, Veronika. *Mezi poznáním a imaginací: podoby obrozeneského cestopisu*. Praha: ARSCI, 2012, s. 5.

² MOCNÁ, Dagmar, PETERKA Josef. *Encyklopedie literárních žánrů. 1. vyd.* Praha a Litomyšl: Paseka, 2004, s. 76.

³ Ibidem. s. 75.

⁴ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: Nakladatelství H a H, 2002, s. 47.

⁵ MOCNÁ, D., PETERKA J. *Encyklopedie*, s. 75.

v ideálnom prípade by vlastné pocity a názory autora mali ostať pri pozorovaní potlačené a v diele by mal prevládať objektivný prístup nad tým subjektívnym.

Pre cestopisy je typické, že sa pred kompletným knižným vydaním priebežne publikujú v časopisoch, z dôvodu formy ich zaznamenávania v podobe denníku alebo inej časovo ohraničenej jednotky. Keď je cesta ukončená, prichádza na rad kompletne vydanie všetkých častí ako celku, avšak často môžu byť ešte rôzne upravené alebo doplnené samotným autorom či korektorom. Za cieľ cestopisu sa zvyčajne považuje sprostredkovanie autentického zážitku z cudzieho prostredia a s tým spojené očarenie odlišnými kultúrami.⁶ Podľa názoru Vandy Miňovskej-Pickettovej je autentickosť autorskej výpovede podstatnou zložkou, pretože text takéhoto diela je priamym svedectvom cesty, ktorú autor podniká, no rovnako dôležitým je aj intencne literárny zámer, cestopis ako zdroj estetického zážitku.⁷

Vďaka svojmu širokému záberu sa tento žáner stáva objektom pre interdisciplinárny výskum ako aj pre mimo-literárne vedy, ktorým je vzácnym zdrojom pre poznatky týkajúce sa dobových informácií, mentality doby, premien konkrétnych miest a historicko-spoločenských vzťahov. Cestopis okrem iného slúži aj na objavné a prieskumné cesty po mori i po súši ako významný zdroj poznatkov pre prírodné a historické vedy, čím v minulosti začína prekračovať hranice vtedajšieho poznania.⁸

Formálna rozmanitosť tohto žánru sa prejavuje aj v tvorbe francúzskych autorov. Cestopisný charakter má denník *Journal de voyage*⁹ od Michela de Montaigne (1533-1592), autobiografia *Mémoires d'Outre-Tombe*¹⁰ od Chateaubrianda (1768-1848), epištolárny román *Lettres d'un voyageur*¹¹ od Georgea Sand (1804-1876),¹² etnografickej

---

⁶ FAKTOROVÁ, V. *Mezi poznáním*, s. 5 – 6.

⁷ MIŇOVSKÁ-PICKETTOVÁ, Vanda. Popis v umeleckém cestopise – český cestopis 19. století, Česká literatura, roč. 46, č. 4, 1998, s. 370 – 405.

⁸ FAKTOROVÁ, V. *Mezi poznáním*, s. 5 – 6.

⁹ Cesta do Talianska cez Švajčiarsko a Nemecko z rokov 1580 – 1581. Publikovaná v rokoch 1774 a 1775 Meusnierom de Querlon (1702 – 1780).

¹⁰ *Pamäti zo záhrobia* (1849, 1850).

¹¹ Vydávané v rokoch 1843 – 1836.

¹² George Sand je mužský umelecký pseudonym spisovateľky Amantine Aurore Lucile Dupin.

eseji *Tristes Tropiques* (1955) od Lévi Straussa (1908-2009) alebo v inej forme, napríklad retrospektívnym zobrazením ako *Voyages au Canada*¹³ od Cartiera (1491-1557).¹⁴

Forma cestopisov prechádza na prelome 18. a 19. storočia výraznou zmenou. V priebehu 18. storočia sa drží osvietenských a vedeckých pravidiel, a preto sa správa o ceste často skladá z dvoch samostatných zväzkov, kde jeden opisuje samotnú cestu a ten druhý predstavuje zhromaždené historické skutočnosti, informácie o faune, flóre, podnebí, hospodárstve a podobne. Cestopisy z 19. storočia obvykle spájajú oba aspekty do jediného diela. Rozprávanie sa môže prelínať s vedeckými a historickými informáciami alebo sa vedecká časť značne zredukuje či dokonca eliminuje v prospech autorovej rozpravy o putovaní.¹⁵

Dumasove cestopisy z jeho prvej talianskej cesty, ktoré sú predmetom práce, by sa dali z formálnej stránky charakterizovať ako deskriptívno-naratívny žáner, bohatý na dokumentárne, poznávacie a poučné prvky tvoriace objektívnu časť diel, obohatený o vlastné emócie a prežívanie cesty, ktoré tvoria ich subjektívnu stránku. Tento autor si zakladá na dôveryhodnosti predstavovaných faktov a k ich dosiahnutiu smeruje najmä pomocou bohatých a detailných opisov navštívených oblastí, zvykov či rôznych historických, kultúrnych i umeleckých pamiatok. Celou touto tvorbou predpokladá prítomnosť čitateľa, ktorá je rovnako charakteristická pre daný žáner, a snaží sa mu predávať vlastné poznatky. Vedľa opisov, Dumas pre čo najefektívnejšie sprostredkovanie svojich pozorovaní, rôznych skutočností i svojich vlastných dojmov používa aj mnohé prirovnania ku skutočnostiam, ktoré majú za úlohu čitateľovi, ktorému môžu byť úplne neznáme, ich lepšie priblížiť pomocou referencií ku známym historickým, literárnym alebo kultúrnym faktom. Ďalším z, pre cestopisy

---

¹³ Cesta z roku 1534 vydaná ako dielo v rokoch 1867 a 1981.

¹⁴ LE HUENEN, Roland. *Le récit de voyage : l'entrée en littérature*. Études littéraires, Volume 20, numéro 1, 1987, s. 45 – 61.

URL: < <https://www.erudit.org/fr/revues/etudlitt/1987-v20-n1-etudlitt2233/500787ar/> >.

(Prístup 4.7.2022).

Pozn.: Roland le Huenen, profesor z Francúzskej univerzity v Toronte (French University of Toronto).

¹⁵ URBANI, Brigitte. *Auberges siciliennes au XIXe siècle dans quelques récits de voyageurs français*. In: Cahiers d'études romanes. 17/2007 Auberges, hôtels et autres lieux d'étapes, s. 415 – 442.

URL: < <https://journals.openedition.org/etudesromanes/932> >.

(Prístup 4.7.2022).

Pozn.: Brigitte Urbani, profesorka z univerzity v Marseille.

charakteristických, prostriedkov, ktoré sú zároveň prítomné aj v predstavovaných dielach, je ústna referencia, predstavujúca príbehy v súvislosti s navštívenými oblasťami či referencia literárna, odkazujúca na iné rozpravy s odborným historicko-kultúrnym alebo geografickým charakterom.¹⁶

Za prvé prejavy tohto žánru, aj keď v úplne inej podobe, sa považujú aj staroveké Herodotove *Dejiny* (5. storočie p.n.l.) či Homérova *Odysea* (7. storočie p.n.l.), podobne ako Strabón, autor rozsiahleho diela *Geographica* (10. – 13. storočie), ktorý je často prezentovaný ako zakladateľ európskeho cestopisu.¹⁷ Aj títo starovekí autori putujú a podávajú obrazy o rovnakých oblastiach ako Dumas, ktorý, najmä pri putovaní Sicíliou a v okolí Neapola, často používa ich poznatky a dojmy ako referencie k tým svojim.

1.1. Talianske cesty 19. storočia

Cestovanie po území Talianska sa objavuje už v období stredoveku, kde je chápané predovšetkým ako putovanie náboženské. Mnohí významní cestovatelia po sebe však nezanechávajú žiadne dielo zachycujúce ich cestu. Zachované cestopisy často pochádzajú od autorov, ktorí v skutočnosti ani nie sú cestovateľmi. Diela podávajúce svedectvá o navštívených krajinách sa začínajú vo väčšom množstve objavovať až koncom 18. a začiatkom 19. storočia.¹⁸ V tom čase vzniká tiež dielo, ktoré neskôr získava veľký význam, *Cesta do Talianska*¹⁹ od Johanna Wolfganga Goethe (1749 – 1832).

Rozmach cestovania na prelome 18. a 19. storočia je spojený aj s jeho väčšou dostupnosťou a bezpečnosťou, vďaka budovaniu nových ciest a novému spôsobu prepravy. Aristokratické vrstvy majú to privilegium cestovať kočiarom, šľachtické kavalierske cesty sú podnikané na koni, no väčšina obyvateľov cestuje až do 19. storočia peši.²⁰ Taktiež sa mení motív cesty, kde sa cestovanie, ktoré je dovtedy pre väčšinu ľudí len presunom z jedného miesta na druhé, začína chápať ako súčasť osobnej skúsenosti

---

¹⁶ MOCNÁ, D., PETERKA J. *Encyklopedie*, s. 75.

¹⁷ LE HUENEN, R. *Le récit*, s. 45 – 61.

¹⁸ MLISOVÁ, Nella. *I já jsem byl v Itálii: obraz Itálie ve vybraných textech českých autorů*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2009, s. 10 – 11.

¹⁹ *Italienische Reise* (1816-1817), zachytávajúci cestu do Talianska v rokoch 1786 – 1787.

²⁰ LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK Tomáš a DOUŠOVÁ Hana. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001, s. 15 – 18.

alebo ako cestovanie v rámci krátenia voľného času. Ku cestám panovníkov, privilegovaných vrstiev či cestám s motiváciou vojenskou sa pridáva aj turizmus ako kratochvíľa pre strednú vrstvu.²¹ Okrem cesty samotnej, šľachtický cestovatelia vyhľadávajú v Taliansku aj príležitosti ku vzdelávaniu, na rôznych univerzitách či šľachtických akadémiách alebo napríklad školy zamerané na výuku šermu a jazdiarne.²²

Na prelome storočí prichádza aj úplne nová skupina cestovateľov, a to ženy, ktoré podnikajú cesty do Talianska od konca 18. storočia. Nemajú hlbší motív cesty, než vlastnú záľubu, no to im nebráni sa popri putovaní obohacovať aj o nové poznatky. Táto skutočnosť spôsobuje taktiež istý kultúrny obrat v historiografii žien, kde sa ženské autorky posúvajú od bojov za emancipáciu, vzdelanie, prístup na trh práce či politické angažovanie, ku téme takzvanej ženskej skúsenosti. Cestopis je k tomu ideálnym zdrojom, pretože reflektuje práve onú, osobnú skúsenosť. Francúzsko predstavuje krajinu, kde ženské cestopisné diela začali vychádzať vo väčšej miere už od polovice 19. storočia.²³

Taliansko je považované za kolísku európskej vzdelanosti a centrum umenia. Cesty do tejto krajiny nie sú v tomto období zďaleka ojedinelé, pričom pre práve pre Goetheho sa Taliansko stáva veľkou témou aj v jeho celkovej tvorbe. Okrem toho, jeho *Cesta do Talianska*, kde táto téma vrcholí, definuje akýsi nový žáner "talianskej cesty" a ideál toho ako vyobraziť cestovateľský zážitok. Mnohí cestovatelia, inšpirovaní týmto dielom, sa vydávajú na putovanie krajinou podľa jeho vzoru alebo sa snažia o vytvorenie vlastného diela podľa jeho modelu, ktorý sám Goethe považuje za dokonalý. Čo sa týka problematickej otázky subjektívneho prvku v cestopisoch, Goethe považuje zachytenie vlastného cestovateľského zážitku za veľmi podstatný. Cestovateľské diela dokumentujú subjektívny zážitok krásy, v podobe historických pamätihodností či prírodných scenérií. Avšak z tohto dôvodu býva jeho dielo *Cesta do Talianska* považované viac za umeleckú autobiografiu alebo autobiografický denník než za cestopis.²⁴ Z cestovateľov, ktorí sa snažia tvoriť svoje diela, sa ho niektorí striktne držia, iní ho parodujú a ďalší naopak

---

²¹ LENDEROVÁ, M., JIRÁNEK T., DOUŠOVÁ H. *Dějiny*, s. 106.

²² KUBEŠ, Jiří. *Náročné dospívání urozených: kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*. Pelhřimov: Nová tiskárna, 2013, s. 14.

²³ LENDEROVÁ, Milena. *Dámská jízda. Cestovatelky z českých zemí a jejich obraz Itálie v letech 1782-1936*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017, s. 11 – 13, 17 – 20.

²⁴ FAKTOROVÁ, V. *Mezi poznáním*, s. 183-186.

necítia žiadnu potrebu ho nasledovať. Bez ohľadu na to, ktorú z uvedených možností si autor vyberá, jeho cestopis ovplyvňujú aj ďalšie faktory: motivácia cesty a cestopisného záznamu, doba jeho vzniku a predispozície samotného autora, akými sú jeho záujmy a pozorovacie schopnosti.²⁵ Všetky tieto faktory prispievajú k výslednému ideovému zameraniu cestopisu.

Taliansko, ktoré je od neprebádaných a vzdialených krajín s neznámou kultúrou priťahujúcich cestovateľov danej doby značne odlišné, zaujíma cestovateľov najmä počas 19. storočia, vďaka možnosti pozorovania zdrojov a vzorov kultúry vlastnej. Ponúka príležitosť zoznámiť sa s počiatkami histórie takmer celého európskeho kontinentu a s najcennejšími umeleckými výtvormi, ktoré tu história zanecháva. Medzi motívy ciest patria sväté miesta, tak ako aj ohromujúce umenie z obdobia baroka a renesancie, architektúra, dejiny alebo nenapodobiteľné miesta, akými sú Vezuv, Etna či Pompeje.²⁶

1.2. Francúzske cestopisy z oblasti Talianska v 19. storočí

Cestovanie, ktoré sa začína tešiť obľube už počas 18. storočia, zvyčajne predstavuje takzvanú „Grand Tour“, náučnú cestu, ktorú absolvujú mladí šľachtici po Anglicku, Škótsku, Írsku, Francúzsku, Dánsku, Švédsku, Nemecku, Rakúsku, Švajčiarsku a Taliansku, končiac v Neapole, pričom územie Sicílie ostáva často úplne opomenuté. Dokonca ani Stendhal (1783-1842), milovník Talianska, vo svojom diele *Rome, Naples, Florence* (1826) neprekračuje hranice Neapola a jeho okolia. Zmena, ktorá prichádza v 19. storočí, spočíva v rastúcom záujme o prekračovanie hraníc západného sveta a cestovatelia začínajú navštevovať aj miesta, akými sú Sicília, Liparské ostrovy, Malta, Ilýria (dnešná Albánia), Grécko či Turecko.²⁷

Obdobie 19. storočia je bohaté na významné historické momenty, rovnako ako to, ktoré mu predchádza. Čo sa týka Talianska, začína sa francúzskou inváziou a končí sa Risorgimentom, zjednotením Talianska. 19. storočie je teda poznačené vojnami, ale aj technickými inováciami ako rozvojom železníc a vznikom fotografie, ktoré postupne menia aj cestovanie. Taliansko, ktoré napadá a dobýja Napoleon I. (1769-1821), a ktoré

---

²⁵ MOCNÁ, D., PETERKA J. *Encyklopedie*, s. 74-75.

²⁶ FAKTOROVÁ, V. *Mezi poznáním*, s. 181-182.

²⁷ URBANI, B. *Auberges*, s. 415 – 442.

je následne z veľkej časti pod rakúskou nadvládou, zažíva dlhé obdobie nepokojov a povstaní. Bojuje s národným cítením, ktoré je ešte viac vyhrotené zahraničnou okupáciou a napokon si tvrdým bojom vybojuje nezávislosť.²⁸ Práve toto chaotické obdobie majú odrážať aj cestopisy 19. storočia, pričom z francúzskych cestovateľov vyobrazujú spomínané rôznorodé vojenské a politické udalosti napríklad Paul-Louis Courier (1772-1825) v *Lettres de France et d'Italie* (1822), *Lettres écrites de France et d'Italie* (vydané posmrtné v 20. storočí), *Une aventure en Calabre* (1825) a Hippolite d'Espinhal (1777-1864) v diele *Journal de voyages et de faits relatifs à la Révolution, commencé en juillet 1789* zo začiatku storočia, Louise Colet (1810-1876) *Italie des Italiens* (1862), Maxime Du Camp (1822-1894) *Naples, et la société napolitaine* (článok z roku 1862) *L'expédition des Deux-Siciles, souvenirs personnels* (1861), *Orient et Italie* (1868), a Alexander Dumas starší (1802-1870) v početných dielach *Nouvelles Impressions de voyage – Le Midi de la France* (1841), *Une année à Florence* (1841), *La Villa Palmieri* (1842), *Le Speronare* (1842), *Capitaine Aréna* (1842), *Le Corricolo* (1843), v biografických a historických esejách *Les Bourbons de Naples* (vydané v taliančine v *L'Indépendante* v 1862-1863), *De Naples à Rome (L'Indépendante* 1863), v dielach týkajúcich sa umenia a umelcov ako napríklad *La Galerie de Florence* (1841-1844), počas Risorgimenta a napokon aj Henri Dunant (1828-1910) v *Un souvenir de Solferino* (1862) či gróf Hérisson (1839-1893) v *Journal de la campagne d'Italie* (1859) z druhej talianskej vojny za nezávislosť v roku 1859.²⁹

V súlade s vedeckými záujmami 19. storočia sa v iných dielach odrážajú záujmy ich autorov, zaoberajúcimi sa poľnohospodárstvom, záhradníčením, vzdelávaním či medicínou. V priebehu tohto storočia podniká do Talianska cestu mnoho autorov, z ktorých pier následne vzniká mnoho dokumentov zachytávajúcích ich cestu vo svojich

---

²⁸ Vojna za nezávislosť a získanie niekoľkých území Talianska, neskôr pripojenie Kráľovstva dvoch Sicílii (27. októbra 1860) a napokon zjednotenie Talianska, ktoré vytvorilo 4. marca 1861 Talianske kráľovstvo. PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Vyd. 1., Dotisk 3. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. s. 257 – 263, 266.

²⁹ Gallica BNF. *Voyages en Italie. Par époque, on voyage avec son temps – Le XIXe siècle*.

URL: < <https://gallica.bnf.fr/dossiers/html/dossiers/VoyagesEnItalie/> >.

(Prístup 10.7.2022).

Pozn.: Články z Gallica BNF, síce bez uvedeného autora, sú v sekcii *Bibliographie d'études* a *Bibliographie complémentaire* doložené početnými a relevantnými prameňmi.

Gallica je digitálna knižnica Francúzskej národnej knižnice a jej partnerov.

cestopisných dielach, memoároch, poviedkach či románoch ako Théophile Gautier (1811-1872) *Italia* (1852), Camille Corot (1796-1875) *Pastorale – Souvenir d'Italie* (1873), Émile Moreau (1852-1922) *Roi et paysan. Aventures de Bertoldo de Bertagnana. Légende italienne* (1882), Hector Berlioz (1803-1869) *Voyage musical en Allemagne et en Italie* (1843) a neskôr aj v svojich memoároch, Gérard de Nerval (1805-1855) *Un Roman à faire* (epistolárny román z 1842), *Le Temple d'Isis. Souvenirs de Pompéi*,³⁰ *Octavie*,³¹ Gustave Flaubert (1821-1880) *Voyages, Italie et Suisse* (1845), George Sand *Lettres d'un voyageur* (1837), Alfred de Musset (1810-1857) *Vemise* (1834), Alphonse de Lamartine (1790-1869) *La Liberté ou une Nuit à Rome, Nouvelles Méditations poétiques* (1823), *Sur les ruines de Rome* (1846), Guy de Maupassant (1850-1893) *La Vie errante* (1890), Émile Zola (1840-1902) *Voyage à Rome* (1893), François René Chateaubriand (1768-1848) *Voyage en Italie* (1803) a spomínaný Stendhal a jeho *Rome, Naples et Florence* či *Promenades dans Rome* (1829). Veľký nárast záujmu a následne aj záznamov ovplyvňuje tzv. „Rímska otázka“ a sekvestrácia pápeža, zintenzívňujúce náboženské cítenie, ale aj spomínané zavádzanie železničných trás, najmä v rokoch 1870-1880, ktoré znižuje náklady na cestu a sprístupňuje ju tak ďalším vrstvám obyvateľstva.³²

Okrem ciest po typických oblastiach Talianska sa v priebehu 19. storočia začínajú uskutočňovať aj konkrétne cesty na, dovtedy opomínanú, Sicíliu, ktoré vo svojich dielach dokumentujú Auguste de Forbin (1777-1841) v *Souvenirs de la Sicile* (1823), Louis Simond (1767-1831) v *Voyage en Italie et en Sicile* (1828), Jean Giraudeau v *L'Italie, la Sicile, Malte, la Grèce, l'Archipel, les Îles Éoliennes et la Turquie, Souvenirs de voyage*

---

³⁰ Článok uverejnený v roku 1845 v časopise *La Phalange*, pozostávajúci zo siedmich kapitol.

LÉCUYER Sylvie. Vlastná webová stránka *Gérard de Nerval*. Článok *Le voyage en Italie de 1843*.

URL: < <http://www.gerard-de-nerval.net/levoyageenitalia.html> >.

(Prístup 9.7.2022).

Pozn.: Sylvie Lécuyer, doktorka vied, autorka publikácii o Nervalovi: *La Généalogie fantastique de Gérard de Nerval*, Études nervaliennes n° XIV, Presses universitaires de Namur, 2011 ; *Gérard de Nerval. Pandora et autres récits viennois*, Honoré Champion, 2014 ; *Gérard de Nerval. Léo Burckart (1838-1839)*, Honoré Champion, 2018.

³¹ Ibidem.

Spomienka na cestu do Talianska sa znovu objavuje v roku 1853 v poviedke *Octavie*. Alexandre Dumas ju prvýkrát uverejnil 17. decembra v časopise *Le Mousquetaire*, o niekoľko dní neskôr bola znovu publikovaná v *Les Filles du feu*, ale nie je uvedené, kedy bola napísaná.

³² Gallica BNF. *Voyages en Italie. Par époque*.

historiques et anecdotiques (1835), Victor Lottin de Laval (1810-1903) v *Dans la Sicile, l'Italie, l'Autriche, l'Illyre, la Grèce, Constantinople et l'Asie Mineure* (1937), Auguste Frédéric Louis Wiesel de Marmont, vojvoda z Raguse (1774-1852) v *Voyage du Maréchal duc de Raguse en Sicile* (1838), Paul de Musset (1804-1880), brat známeho Alfreda Musseta, v *En voiturin, voyage en Italie et en Sicile* (1844) a v *Voyage pittoresque en Italie* (1855/56), Eugène Viollet Le Duc (1814-1879) v *Lettres sur la Sicile* (dokumentujú cestu z rokov 1836-1837, vydané 1860) a taktiež už vyššie spomínaní Maupassant a Dumas.³³

Okrem diel, ktoré o cestovaní rozprávajú cielene, na súdobé dejiny či cesty odkazujú aj niektoré romány ako napríklad *La Daniella* (1857) od George Sand, *Chartreuse de Parme* (1839) od Stendhala, *La San Félice* (1864) od Dumasa, *Fragoletta ou Naples et Paris* (1829) od Henri de Latouche (1785-1851) alebo aj na dejiny staršie ako Stendhalove *Chroniques italiennes* (1855), *Les nuits de Rome* (1854) od Félix d'Amoureux (Jules de Saint-Félix 1806-1874) či *Les mystères de Rome* (1847) Félix Deriège (1810-1872). Vízia Talianska sa objavuje v románe Jacques Cazotta (1719-1792) *Le diable amoureux* (1772), nadprirodzený svet sa nachádza v románe Gérarda de Nerval *Les filles du feu* (1854), v románe Prospera Mériméeho (1803-1870) *Le vase étrusque* (1830) a v románe Théophila Gautiera *Arria Marcella* (1852), ktorý oživuje obyvateľov Pompejí. Napokon aj mnohé príbehy sú skrytými autobiografiami, ako napríklad dielo *Graziella et Antonietta* (1849/1852) od Alphonsa de Lamartine či *Corinne ou l'Italie* (1807) od *Madame de Staël* (1766-1817), ktoré je obrazom Talianska ako krajiny umenia a zároveň autobiografickým románom, ktorého hrdinka je v mnohom podobná autorke.³⁴

Početné cestovateľské diela Alexandra Dumasa, v ktorých predstavuje svoje cestovateľské spomienky, z neho robia, dá sa povedať, prvého veľkého francúzskeho reportéra tejto krajiny.

---

³³ URBANI, B. *Auberges*, s. 415 – 442.

³⁴ Gallica BNF. *Voyages en Italie. Les genres du voyage – Les romans*.

URL: < <https://gallica.bnf.fr/dossiers/html/dossiers/VoyagesEnItalie/> >.

(Prístup 10.7.2022).

2. Talianska cesta Alexandra Dumasa

2.1. Alexander Dumas

Alexander Dumas Davy de La Pailleterie,³⁵ francúzsky literát a významný dramatik francúzskeho romantizmu, známy ako Alexander Dumas starší, je synom generála prvej republiky Alexandra Davy-Dumas de La Pailleterie (1762-1806) a Marie-Louise-Élisabeth Labouret, narodeným v meste Villers-Cotterêts a zosnulým v meste Puys, v sídle Alexandra Dumasa mladšieho (1824-1895), jeho syna.³⁶

Nepriaznivá rodinná a finančná situácia mu nedovolila dosiahnuť plného vzdelania a o lepší život musí bojovať vlastnou snahou a odhodlaním, rovnako ako jeho románový hrdinovia. K tejto ceste mu pomáha aj šľachtický titul, ktorý je mu priznaný po otcovi v roku 1813.³⁷

Už v mladom veku sa dostáva za prácou do Paríža, kde pracuje najprv pre notára Mennesona ako poslíček³⁸ a neskôr pre vojvodu Orleánskeho ako pisár. Už v tú dobu má záujem o divadlo, ktoré mu napokon vydrží po celý život, a v Paríži sa stáva aj členom spolku prívržencov romantizmu okolo Victora Huga (1802-1885).³⁹

Dumas stretáva v Paríži aj matku svojho syna Marie-Catherine Labayovú (1794-1868) a onedlho po narodení syna ich nezodpovedne opúšťa, čo odpovedá jeho povesti záletníka.⁴⁰ Napokon sa však rozhodne pre syna vrátiť, uznáva ho za vlastného a zakazuje mu stretávať sa s matkou, čím sa stáva jeho poručníkom.⁴¹ Neskôr si berie za ženu herečku Idu Ferrierovú, no o manželstve sa rozpráva ako o Idinej finančnej pomoci Dumasovi, ktorému sa peniaze z jeho hier a kníh kvôli bohémskemu spôsobu života rýchlo míňajú, skôr než o manželstve z lásky a napokon tiež krachuje.⁴²

---

³⁵ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury: od počátku po současnost*. Brno: Host, 2012, s. 277.

³⁶ SCHOPP, Claude. *Alexandre Dumas, život génia*. Praha: Existencialia, 2004, s. 9, 628 – 629.

³⁷ Ibidem. s. 23 – 25.

³⁸ Ibidem. s. 40.

³⁹ ŠRÁMEK, J. *Panorama*, s. 277.

⁴⁰ FIORILLO, Juré. *Slavní Bastardi*. Praha: Fortuna Libri, 2010, s. 151

⁴¹ Ibidem. s. 148 – 149.

⁴² Ibidem. s. 152 – 155.

Autor používa vo svojej románovej i divadelnej tvorbe témy, s ktorými sa stretáva aj vo vlastnom živote, a často sú nimi šľachta a jej intrigy, honosné večierky či extravagantný životný štýl. V dobe jeho okázalého života v Paríži začína písať, poéziu a vaudevilly, ktoré po čase opúšťa a venuje sa tvorbe pseudohistorických románov, s pomocou Augusta Maqueta (1813-1888), profesora histórie, s ktorým sa zoznamuje v roku 1839.⁴³ Ich spolupráca je založená na Maquetovom preskúvaní prvotného historického materiálu, zatiaľ čo Dumas má na starosti následné literárne spracovanie. Táto spolupráca je však kontroverzná a kritici často pripisujú diela výlučne Maquetovi.⁴⁴ Pri tejto tvorbe sa zameriava na vierohodnosť historických faktov, ktoré čerpá nielen zo skutočných historických údajov, ale aj z rôznych kroník či memoárov.⁴⁵

Dielo, ktoré je považované za debut v rámci jeho historických drám v próze a zároveň za prvý úspech romantického divadla, je *Henri III. et sa cour* z roku 1829, ktoré mu prináša úspech finančný, literárny a aj spoločenský.⁴⁶ V nasledujúcom období tvorí mnoho románov, hier a rôznych adaptačných predlôh, ktoré sú charakteristické autorovým zmyslom pre spád, repliky a dialógy.⁴⁷ Za ďalšie významné divadelné diela sa považujú aj diela ako *Antony* z roku 1831, inšpirované vzťahom s Mélanie Waldor a prínosné vďaka divadelnému znázorneniu postavy ženy ako cudzoložnice,⁴⁸ *Richard Darlington, la Tour de Nesle* či *Teresa* z roku 1832 alebo *Kean ou Désordre et génie* z 1836, ktoré uzatvára sériu jeho úspechov v rámci divadelnej scény. Po tomto období však Dumas prechádza od divadla k románom, ktorých je autorom až cez 200 zväzkov.⁴⁹

Jeho románová tvorba je charakteristická spolupracami s rôznymi autormi či historikmi, ako napríklad spomínaný Auguste Maquet či Nerval, ktorí sú zároveň spolupracovníkmi aj na Dumasovom azda najslávnejšom cykle diel, historických románov, *Trois Mousquetaires* z roku 1844, *Vingt Ans après* z 1845 a *Vicomte de*

---

⁴³ SCHOPP, C. *Alexandre*, s. 339 – 340.

⁴⁴ ZIEGLER, Gilette. *Dumas toujours vivant*. *Revue Europe*, n°490-491, 1970, s. 35.

⁴⁵ ŠRÁMEK, J. *Panorama*, s. 277.

⁴⁶ ABRY, Émile; AUDIC, Charles; CROUZET, Paul. *Histoire illustrée de la littérature Française: précis méthodique. Nouv. éd. augm. et mise a jour*. Paríž: Henri Didier, 1926, s. 535.

⁴⁷ FRIČER, Jaroslav a kol. *Slovník francouzsky píšících spisovatelů: Francie, Belgique, Lucembursko, Švýcarsko, Kanada, Maghreb a severní Afrika, "Černá" Afrika, Libanon, Oblast Indického a Tichého oceánu*. Praha: Libri, 2002, s. 252.

⁴⁸ ŠRÁMEK, J. *Panorama*, s. 278.

⁴⁹ FISHER, J. O. *Dějiny*, s. 311.

Bragelonne z 1847.⁵⁰ Vo svojej tvorbe pokračuje aj v Bruseli, kam je nútený presťahovať sa z Parížu, a kde začína pracovať aj na tvorbe svojich memoárov, vydávaných formou zápiskov v rokoch 1852-1856 ako *Mes mémoires*.⁵¹

Okrem jeho významnej románovej a divadelnej tvorby je tiež autorom niekoľkých cestopisov, ktoré sú charakteristické rovnakým dôrazom kladeným na relevantnosť historických faktov, aký sa nachádza v celej tvorbe.

2.2. Cesty a cestopisná tvorba Alexandra Dumasa

Tvorba Dumasových cestopisov je prirodzene spojená s jeho záľubou a neskôr aj nutnosťou v cestovaní. V roku 1832 pre neho cesta do Švajčiarska a severného Talianska predstavuje akýsi únik z Paríža, pred osobnými a finančnými problémami, pred choleroou a aj pred politickými nepokojmi vyvolanými smrťou generála Lamarquea (1770-1832) a atmosférou Júlovej monarchie.⁵² Z tejto prvej cesty si prináša aj prvé cestovateľské dojmy a pri ich následnom spracovávaní v sebe objavuje cestovateľský elán, ktorý z neho neskôr urobí jedného z najznámejších cestopisných autorov jeho doby.⁵³ Z tejto cesty vydáva v rokoch 1833-1837 prvé cestopisné dielo s názvom *Impressions de voyage – En Suisse*.

Po tejto prvej ceste podniká mnoho ďalších, ako na Juh Francúzska v roku 1834 odkiaľ pokračuje do Talianska a na Sicíliu v 1835. Práve z tohto putovania, nazvaného pre účely tejto práce Dumasovou prvou talianskou cestou, a ktoré je zároveň predmetom tejto práce, autor prináša bohatú sériu cestopisov *Le Midi de la France* alebo *Nouvelles impressions de voyage: le Midi de la France* (1841), *Une année à Florence* (1841), *Le Speronare* (1842), *Capitaine Aréna* (1842) a *Le Corricolo* (1843).

---

⁵⁰ FISHER, J. O. *Dějiny*, s. 311.

⁵¹ DE BEAUMARCHAIS, J.P.; COUTY, D.; REY, A. *Dictionnaire*, s. 741.

⁵² MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. Praha: Lidové noviny, 1994, s. 321.

⁵³ SCHOPP, Claude. Webová stránka Alexandre Dumas – Deux siècles de littérature vivante. Société des Amis d'Alexandre Dumas, 1998-2010. *Biographie*.

URL: <<https://www.dumaspere.com/pages/vie/biographie.html> >.

(Prístup 13.7.2022).

Pozn.: Claude Schopp, literárny vedec a uznávaný špecialista na život a dielo Alexandra Dumasa. Je taktiež viceprezidentom spolku, ktorej patrí používaná stránka.

Ďalšie cesty vedú do Belgicka a po brehoch rieky Rýn v 1838, z ktorého vydáva *Excursions sur les bords du Rhin* (1841), neskôr znovu do Florencie, kde pobudne dlhší čas v rokoch 1840-1843 a správu o tomto pobyte podáva v *La Villa Palmieri* (1842), do Španielska a Severnej Afriky v 1846, zdokumentované v dvoch dielach *De Paris à Cadix* (1847) a *Le Véloce* alebo *Tanger, Alger, Tunis* (1848), do Holandska v 1849, do Londýna v 1857, do Ruska, na Kaukaz a do Grécka v rokoch 1858-1859, odkiaľ publikuje *De Paris à Astrakhan* alebo *Voyage en Russie* v rokoch 1859-1862 a *Le Caucase* alebo *Voyage au Caucase* v roku 1859.⁵⁴

Podniká tiež ďalšie cesty do severného Talianska v roku 1860, opäť na Sicíliu a do Neapolu v 1860-1864, do Rakúska a Uhorska v 1864-1865 a napokon znovu aj do Španielska v roku 1870. Nikdy sa mu však nepodarí uspokojiť svoju veľkú túžbu po Oriente.

Talianska cesta v rokoch 1834-1836 určite nie je najvýznamnejšou z tých, ktoré tento francúzsky romantik počas svojho života podniká na Apeninský polostrov, ani z hľadiska trvania, ani z hľadiska dôležitosti a rozmanitosti udalostí, ktorých je svedkom. V skutočnosti je jeho ďalšia cesta do Toskánska dlhšia, ponúkajúc väčší priestor na integráciu medzi miestu šľachtu a na detailnejšie pozorovanie jej zvykov ako aj všetkých pamiatok a historických udalostí, ktoré Florencia ponúka, a tá nasledujúca na Sicíliu a do Neapola ešte viac, pričom daná oblasť je v 60. rokoch už lepšie preskúmaná a aj verejnosti známejšia vďaka početným a dôkladným štúdiám. Dôležitosť prvej talianskej cesty však netreba podceňovať, pretože vďaka nej Dumas spoznáva krajinu, ktorou putuje od Janova až po Palermo, zbiera prvé dojmy, spomienky a informácie, z ktorých čerpá inšpiráciu pre svoje diela.⁵⁵ A napokon, iste aj pre prvotné očarenie, ktorá v ňom krajina zanechala sa sem opakovane vracia.

---

⁵⁴ Ibidem. Biographie; Dictionnaire des œuvres.

URL: < <https://www.dumaspere.com/index.html> >.

(Prístup 13.7.2022).

⁵⁵ CESARE, Raffaele de. *Il viaggio di A. Dumas in Italia nel 1835*. In: *Aevum* 71, no. 3 (1997): 801 – 860, s. 801 – 802.

URL: < <http://www.jstor.org/stable/20860792> >.

(Prístup 14.7.2022).

2.3. Okolnosti prvej talianskej cesty v rokoch 1834-1836

Dumas sa na svoju prvú cestu do Talianska vydáva v roku 1834, čo je približne 20 rokov od vydania Goetheho ikonického cestopisu. Hoci jeho cestopisy majú isté spoločné črty s *Cestou do Talianska*, ako napríklad prítomnosť vlastných cestovateľských dojmov, využívanie antitézy pre vyobrazenie protikladov, dôraz na históriu spojenú s navštívenými miestami, ktorý je u Dumasa skutočne veľký. Goetheho pozornosť však nepriťahujú len samotné pamiatky, ale aj ich duchovný odkaz a preto často pridáva o nich aj zmienky v podobe citácii opisov a dojmov starovekých básnikov,⁵⁶ rovnako ako o tento druh referencie Dumas systematicky obohacuje aj svoje diela. Je teda pravdepodobné, že Dumas sa touto ikonickou talianskou cestou inšpiruje, minimálne v spôsobe ako výsledný cestovateľský zážitok stvárniť.

Zároveň jeho inšpirácia pre cestu a najmä túžba po Sicílii, ktorá je ako cestovateľská destinácia počas prvých desaťročí 19. storočia vo Francúzsku v móde, pochádza aj od Casimira Delavigne (1793-1843) a jeho diela *Les Vêpres siciliennes* (1818), založenom na krvavej epizóde sicílskych dejín, sicílskych nešporách, a od Giacoma Meyerbeera (1791-1864) a jeho opery *Robert le Diable* (1831).⁵⁷ Okrem týchto diel, dobových cestovateľov k ceste na Sicíliu inšpiruje aj vydanie knihy *Voyage pittoresque en Sicile* (1822-1826) Jeanom Frédéric d'Ostervald (1773-1850) a Achillom Étienne Gigaulte de la Salle (1772-1855), ilustrovanú rytinami Augusta de Forbin a opätovné vydanie *Voyage pittoresque ou description des Royaumes de Naples et de Sicile* (1781-1786), ilustrované Richardom de Saint-Non (1727-1791) a Dominiqueom Vivant Denonon (1747-1825), ktorý má na starosť literárnu stránku diela.⁵⁸

---

⁵⁶ FAKTOROVÁ, V. *Mezi poznáním*, s. 183 – 186

⁵⁷ BRUDO, Annie. *Alexandre Dumas, Le Spéronare*. In: *Romantisme*, 2003, n°120. L'Egypte, s. 110 – 112. URL: < https://www.persee.fr/doc/roman_0048-8593_2003_num_33_120_6119 >. (Prístup 30.6.2022).

Pozn.: Annie Brudo z Università degli Studi di Palermo.

⁵⁸ URBANI, Brigitte. *La Sicilia ultra-mediterranea dei viaggiatori francesi dell'Ottocento*. Insularità e cultura mediterranea nella lingua e nella letteratura italiana, AIPI, Aug 2010, Cagliari, Italy. pp.207 – 219. s. 1.

URL: < <https://hal-amu.archives-ouvertes.fr/hal-01709824/document> >. (Prístup 28.6.2022).

URBANI, B. *Auberges*, s. 415 – 442.

Dumasov počiatočný plán spočíva vo veľkej ceste po Stredomorí, ktorá má zahŕňať Korziku, pevninovú časť Talianska, Sicíliu, Turecko, Palestínu, barbarské krajiny a Španielsko. Na cestu sa pripravuje v spoločnosti niekoľkých skúsených cestovateľov, s barónom Isidorom Justin Séverin Taylorom (1789-1879) a maliarom Adrienom Dauzatsom (1804-1868), ktorí majú byť pôvodne aj jeho spoločníkmi na ceste, no nakoniec s Dumasom nevycestujú.⁵⁹ S ich pomocou zhromažďuje k účelom cesty potrebnú faktografickú dokumentáciu a pripravuje trasu cesty. Táto cesta sa však neuskutoční podľa plánov a ostáva z nej len plavba okolo Sicílie, ktorá Dumasa láka aj k neskoršej ceste najmä vďaka hrdinským činom Giuseppe Garibaldiho⁶⁰ (1807-1882).⁶¹

Cesare, v článku týkajúcom sa Dumasovej cesty v roku 1835, tiež naznačuje, že autor môže mať aj isté politické motívy cesty a nie je vylúčené, že v niektorých štátoch polostrova nadväzuje kontakty s miestnymi republikánmi a účastní sa plánov na revolučné sprisahania, ktoré vedú k radikálnym zvratom v krajine. Toto tvrdenie, hoci je veľmi pravdepodobné, nie je ani podľa autora článku s istotou preukázateľné⁶² a nič tomu nenaznačujú ani študované cestopisy.

Dumas vyráža z Paríža 15. októbra 1834, spoločne s maliarom Jadinom Godefroyom (1805-1882) a psom Milordom, v ktorých spoločnosti strávi celé putovanie. Prítomnosť Jädina by sa dala vysvetliť ich priateľstvom, no je otázne či k ich zblíženiu nedochádza až počas putovania, alebo si ho Dumas najíma ako maliara na vizuálne zdokumentovanie spomienok z cesty. Začiatkom 19. storočia, kedy ešte neexistujú fotografie, cestovateľov, ktorí majú v úmysle publikovať knihu o svojom putovaní a chcú čitateľovi umožniť nazrieť na krajinu aj skrz obraz, zvyknú totiž sprevádzať maliari či ilustrátori.⁶³ Počiatok cesty, z Paríža priamo na Marseille, je zachytený v diele *Midi de la France* a tej skutočnej talianskej ceste sú venované až nasledujúce diela *Une année à Florence* (z Marseille do Florencie), *Le Speronare* (z Ríma/Neapolu do Palerma), *Le capitaine Aréna* (z Palerma do Neapola) a *Le Corricolo* (Neapol). Autor v rovnakom čase vydáva aj dielo *Villa Palmieri* (1842), ktoré nadväzuje na opisy Florencie a mohlo by sa zdať, že patrí do rovnakej línie cestopisov z jeho prvej talianskej cesty. Avšak toto dielo v skutočnosti

---

⁵⁹ CESARE, R. *Il viaggio*, s. 804.

⁶⁰ Dumas sa stal taktiež autorom jeho memoárov *Les Mémoires de Garibaldi* (1860).

⁶¹ BRUDO, A. *Alexandre*, s. 110 – 112.

⁶² CESARE, R. *Il viaggio*, s. 804.

⁶³ URBANI, B. *Auberges*, s. 415 – 442.

zachytáva až Dumasov druhý pobyt vo Florencii, kedy sa kvôli finančným problémom rozhodne opustiť Paríž a vo Florencii strávi 3 roky v exile. Počas týchto, na tvorbu veľmi bohatých, rokov pracuje aj na vydaní cestopisov zo svojej prvej cesty a zároveň vo Florencii v Gabinetto Viesseux spolupracuje s literátmi a učencami na historickom dokumentárnom bádání, ktorým sú jeho diela charakteristické.⁶⁴ Tento kabinet však nie je jediným, kde autor hľadá materiál v rámci svojho systematického výskumu, ale navštevuje aj kabinety či archívy v iných talianskych štátoch.⁶⁵

Dielo *Midi de la France* je teda venované výhradne francúzskemu putovaniu. Už túto cestu sprevádzajú autorove početné rozpravy o histórii, umení, architektúre, etnológii, miestnych kuriozitách či ľudových zvykoch. Hlavnými bodmi cesty, ktoré Dumasa podnecujú k týmto príbehom, sú mesto Fontainebleau, dejisko rôznych historických udalostí, Cosne, La Charité, zámok Bourbon l'Archambault, Moulins, Lyon, miesto popravy markýza de Cinqu-Mars (1620-1642) a Jacquesa Augusta de Thou (1553-1617), Vienne, Saint-Péray, Valence, miesto Napoleonovej (Napoleon I. (1769-1821) mladosti, Montélimar, Orange s jeho rímskymi antickými pozostatkami, zastavuje sa pri rieke Rhôna, kde Hannibal (247-183 p.n.l.) nechal prejsť svoje slony, v Avignone, mieste vraždy maršála Guillaumea Brune (1764-1815), Dumasovho krstného otca, ktorý mu bol takmer ako druhý otec, Nîmes, kde sa účastní na tradičnom miestnom festivale býčích zápasov Feria de Nîmes, ďalej pokračuje do Beaucaire, Tarasconu, starobylého mŕtveho mesta Arles, Les Baux, dedinu Sainte – Marie v oblasti Camargue, mesto duchov Bouc v Crau a napokon mesto Marseille, ktoré uzatvára prvú časť cesty.⁶⁶

---

⁶⁴ LEVANTIS, Laetitia. *La Renaissance Florentine vue par Alexandre Dumas*. Université de Provence - AixMarseille I, 2003. Mémoire.

Informácie z práce dostupné na stránke Alexandre Dumas – Deux siècles de littérature vivante. Société d'Amis d'Alexandre Dumas. 1998 – 2010.

URL: < http://www.dumaspere.com/pages/dictionnaire/annee_florence.html >.

URL: < https://www.dumaspere.com/pages/dictionnaire/villa_palmieri.html >.

(Prístup 15.7.2022).

⁶⁵ CESARE, R. *Il viaggio*, s. 805.

⁶⁶ Alexandre Dumas – Deux siècles de littérature vivante. Société d'Amis d'Alexandre Dumas. 1998 – 2010. DUBOIS, Delphine. *Midi de la France*. – Prebratý itinerár cesty.

URL: < http://www.dumaspere.com/pages/dictionnaire/midi_france.html >.

(Prístup 27.7.2022).

Vydanie z roku 1991 obsahuje predhovor od Clauda Schoppa, ktorý dokladá aj pôvodné znenie doporučovacích listov, s ktorými Dumas odchádza na cestu a majú mu prípadne pomôcť vyhnúť sa komplikáciám a nedorozumeniam. Ide o listy z kabinetu predsedu rady ministrov, od grófa Étiennea Maurica Gérarda (1773-1852) a grófa Louis Léona Jacoba (1768-1854), potvrdené podpisom ministra, barónom Jeanom Marguerite Tupinier (1779-1850) a ďalší list z Ministerstva zahraničných vecí od Henriho de Rigny (1782-1835).⁶⁷

---

⁶⁷ DUMAS, Alexandre. *Midi de la France*. Paríž: Éditions François Bourin, 1991. SCHOPP, Claude. Predhovor – *Impressions pour impression*, s. 1 – 19.

3. Une année à Florence

Cestopis s názvom *Une année à Florence* je v poradí druhým dielom, ktoré tento francúzsky romantický autor vydal zo svojej cesty po Taliansku. Kniha vyšla prvýkrát v roku 1841. Ďalšie vydania, ktoré sa podarilo identifikovať, celkom 18, v podobe tlačených kníh, ako samostatné diela či súčasť zbierok diel, vrátane názvov nakladateľstiev, názvov vydání a prekladov do anglického (2) a poľského jazyka (1) sú uvedené v tabuľke nižšie.⁶⁸

ROK VYDANIA	MIESTO VYDANIA	VYDAVATEĽSTVO	NÁZOV VYDANIA	JAZYK
1841	Brusel	Soc. Belge de librairie	<i>Souvenirs de voyage (Italie).</i>	FR
1841-1841	Brusel, Lipsko	Meline, Cans et compagnie	<i>Souvenirs de voyage en Italie.</i>	FR
1845	Paríž	Le Vasseur	<i>Le Midi de la France. En année à Florence. La villa Palmieri. Un Suisse. Excursion sur les bords du Rhin. De Paris à Cadix. Le Véloce.</i>	FR
1851	Paríž	Michel Lévy	<i>Impressions de voyage, par Alexandre Dumas. Une année à Florence.</i>	FR
1851-1853	Paríž	Au Bureau du Siècle	<i>Œuvres complètes d'Alexandre Dumas.</i>	FR
1855	Paríž	Le Siècle	<i>Œuvres complètes d'Alexandre Dumas. 8ème série : Impressions de voyage.</i>	FR
1861	Paríž	Michel Lévy	<i>Impressions de Voyage. Une Année à Florence par Alexandre Dumas.</i>	FR

⁶⁸ Vyhľadávané pomocou WorldCat, katalóg bibliografických záznamov.

URL: < <https://www.worldcat.org/> >.

(Prístup 1.7.2022).

			Nouvelle édition.⁶⁹	
1867	Paríž	Michel Lévy	<i>Impressions de Voyage. Une Année à Florence par Alexandre Dumas. Nouvelle édition.</i>	FR
1880	Paríž	Le Vasseur	<i>Alexandre Dumas illustré.</i>	FR
1883, 1925	Paríž	Calman-Lévy	<i>Impressions de voyage : une année à Florence.</i>	FR
1894	-	-	<i>Impressions de voyage 2.</i>	FR
1907	Paríž	Le Vasseur	<i>Le Midi de la France / Une année à Florence / ill. de Maurice Le Blant, Castelli, Gustave Doré [et autres] ; La villa Palmieri / ill. de Castelli, Lancelot, Philippoteaux.</i>	FR
1907	Paríž	Le Vasseur	<i>Alexandre Dumas illustré. 21 : Impressions de voyage, Le midi de la France. Une année à Florence. La villa Palmieri. En Suisse. Excursions sur les bords du Rhin. De Paris à Cadix. Le véloce.</i>	FR
1920	Paríž		<i>Impressions de voyage. Une année à Florence.</i>	ENG

⁶⁹ Vydanie, ktoré je zdrojom tejto práce.

DUMAS, Alexandre. *Une année à Florence*. Nouvelle édition. Paríž: Michel Lévy Frères, 1861.

Dostupné z: URL :<https://fr.wikisource.org/wiki/Une_ann%C3%A9e_%C3%A0_Florence>.

(Prístup 1.7.2022).

1991, 1992	Paríž	F. Bourin	<i>Une année à Florence.</i> <i>/ Une année à Florence : impressions de voyage.</i>	FR
2010	-	Nabu Press	<i>Impressions de voyage.</i>	ENG
2015	Varšava	Hachette Polska, cop.	<i>Rok we Florencji.</i>	POL
2020	Barcelona	Altaya	<i>De Paris à Cadix ; Une Année à Florence.</i>	FR

Podrobná analýza predstavovaného cestopisu je predmetom vlastnej bakalárskej práce z roku 2020.⁷⁰ Z toho dôvodu nebude dielo rozoberané v tejto práci rovnakým spôsobom, ale bude predstavený súhrn poznatkov predchádzajúceho bádania.

Príbeh zachytený v tomto diele má za cieľ predstaviť cestu z francúzskeho mesta Marseille, až do Florencie a je rozvrhnutý celkom do 20 kapitol. Je teda bodom zlomu, kde autor opúšťa svoju krajinu a cesta sa, podľa plánu, stáva zahraničnou. Prechádza pri tom oblasťou Provensálska a miestami ako Cuges, Rougiez, Toulon, Hyères, Antibes a Var, než prichádza do Sardínskeho kráľovstva a neskôr Monackého kniežactva. Cesta pokračuje dnešnou oblasťou Ligúrie a jej pobrežnými mestami Ventimiglia, Bordighera, Sanremo, Oneglia, provinciou Savona a jej miestami ako Alassio, Albenga a hlavným mestom Savona. Nasleduje Cogoleto, už z provincie Janova, Pegli a samotný Janov. Na území Toskánska prechádza Livornom, odkiaľ mieri napokon do Florencie.⁷¹

Keďže cieľom cesty v tomto diele je Florencia, je nutné predstaviť si politickú situáciu, zo začiatkov 19. storočia, počas ktorej Dumas navštevuje oblasť Toskánska. V roku 1799 je obsadené Francúzskom, ako väčšina talianskeho územia, pričom francúzsky vplyv tu pretrváva až do roku 1814. Poslednými dvoma vládcami tohto veľkoveľkovaľstva sú Ferdinand III. Toskánsky (1769-1824), ktorý vládne počas rokov 1790 – 1799, 1801 – 1814 za stálej nadvlády Francúzov, následne opäť 1814 – 1824 a po ňom nastupujúci Leopold II. Toskánsky (1797-1870), ktorý vládne počas rokov 1824 –

⁷⁰ KOREŇOVÁ, Noemi. *Taliansko očami romantického literáta Alexandra Dumasa (1802-1870): Une année à Florence.* Č. Budějovice, 2020. Bakalárska práca. JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta.

⁷¹ Ibidem. s. 30 – 31.

1849 a 1849 – 1859. Toto obdobie sa zvykne deliť na tri úseky, a to reštauráciu v rokoch 1815-1848, následné revolúcie v rokoch 1848-1849 a posledné desaťročie je charakteristické akousi prípravou na zjednotenie Talianska.⁷²

Tak ako aj v ostatných cestopisoch, aj v analýze tohto diela sú zachytené hlavné témy, na ktoré Dumas upriamuje svoju pozornosť a prostredníctvom ktorých podáva čitateľovi svoj pohľad na navštívenú krajinu. Dielu dominuje zameranie na dejiny, ktoré predstavujú dôležitý prvok jeho cesty, ďalej je to téma umenia, dominantna mesta Florencia, záujem o obyvateľov a ich zvyky a napokon vlastné pocity, ktorými obohacuje výsledný obraz.

Dôraz na dejiny územia je prítomný v celom diele a pre ich vyzobrazenie Dumas čerpá nie len z kroník 14. a 16. storočia, ale aj od historikov, akými sú Giovanni Villani (1276/1280-1348), Niccolò Machiavelli (1469-1527), Benedetto Varchi (1502/1503-1565), Sismondi (1773-1842) alebo Giorgio Vasari (1511-1774). Využíva tiež súkromnú komunikáciu v podobe listov, ktoré si vymieňajú Dante Alighieri (1265-1321) a Cangrande I. della Scala (1291-1329).⁷³

Pri putovaní autor v prvej časti diela uvádza najmä históriu Monackého kniežactva, Sardínskeho kráľovstva a dejiny utvárania republík na území Talianska v 11. a 12. storočí.⁷⁴ Po príchode do Florencie je jeho pozornosť zameraná najmä na miestne pamätihodnosti, ktoré využíva na predstavovanie bohatých historických súvislostí. Florencia, ako mesto skutočne bohaté na históriu, mu ponúka možnosť zoznámiť čitateľa s udalosťami, akými sú napríklad spory a bitky mocenských skupín guelfov a ghibellínov, ktoré značne vplývajú na vývoj tohto mesta alebo sprisahanecký atentát Pazzi na Medicejov Juliána a Lorenza. O rod Medicejov vládnuce v Toskánsku sa Dumas zaujíma obzvlášť, podrobne predstavuje jednotlivé osobnosti rodu, ich príbehy

---

⁷² PÉCOUT, Gilles. VI. *De l'État régional à l'Italie unifiée : une transition territoriale*. In : Florence et la Toscane, XIVe-XIXe siècles : Les dynamiques d'un État italien, p. 127-144, Rennes : Presses universitaires de Rennes, 2004.

URL: < <http://books.openedition.org/pur/15783> >.

(Prístup 27.7.2022).

Pozn.: Gilles Pécout, francúzsky historik, odborník na Taliansko 19. storočia.

PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 415.

⁷³ KOREŇOVÁ, N. *Taliansko*, s. 27.

⁷⁴ Ibidem. s. 30.

a osudy, dôležité udalosti v ich vládnutí, reformy a rôzne zásluhy, ktoré sa im pripisujú v rámci budovania mesta, pričom označuje Cosima (Il Vecchio) Medicejského (1389-1464) a Cosima I. Medicejského (1519-1574), za významných mecenášov tohto mesta.⁷⁵

Na vyvolanie historických súvislostí u Dumasa neslúžia len historické pamiatky a významné politické osobnosti, ale aj osobnosti spojené s výtvarným umením, architektúrou, sochárstvom či literatúrou. Najväčšia pozornosť je venovaná osobe Danteho Alighieri (1265-1321), s ktorým je spojený opis rôznych krajín Európy 13. storočia ponúkajúci predstavu o období jeho života. V rámci tohto opisu je dôležité predstavenie jazykového vývoja a jeho aktuálneho štádia jednotlivých jazykov, ktoré je rozhodujúcim pri výbere toho správneho jazyka pre tvorbu jeho Božskej Komédie. Súvislosti s Danteho životom nekončia pri jeho veľdiel, ale pomerne detailne je uvedená aj časť jeho života spojená s mocenskými rodmi. Dante bol presvedčeným a oddaným guelfom, po ich rozdelení bielym guelfom, a po exile z Florencie dostáva azyl u jedného z ghibellínov, a ako zástupca bielych guelfov sa stáva ich spojencom.⁷⁶

Čo sa týka záujmu o umenie, autor prejavuje pri väčšine umeleckých diel veľký obdiv, ktorý je však v kontraste s kritickým zhodnotením vybraných monumentov v závere diela. Dôraz je sústredený najmä na kostoly, katedrály, paláce a ich architektúru, tvorcov či okolnosti vzniku. Tento záujem je zvýraznený najmä bohatými opismi ich exteriérov i interiérov, spoločne s ďalšími dielami, ktoré sa v nich nachádzajú. Obdobie, ktoré dominuje Florencii a zároveň uchvacuje Dumasa je talianska renesancia a jej významní predstavitelia ako Brunelleschi (1377-1446), Vasari (1511-1574), Donatello (približne 1386-1466) a najmä Michelangelo (1475-1564). Práve socha Dávida od posledného menovaného je predmetom autorovej kritiky. Neskôr sa posmieva Neptúnovej fontáne Ammanatiho (1511-1592), ktorá je však rovnako predmetom kritiky

---

⁷⁵ Ibidem. Kapitola 5.1. Dôraz na históriu územia.

⁷⁶ Boje na strane guelfov: MONTANELLI, Indro. Dante a jeho doba. Preložil Alena HARTMANOVÁ. Praha: Odeon, 1981, s. 130, 132.

Priženie k rodu Donati: Ibidem. s. 133.

Rozdelenie guelfov na čiernych a bielych, Dante bielym guelfom, spojenectvo ghibellínov a bielych guelfov: Ibidem. 142, 170, 178 – 185.

Vyhnanie z Florencie: Ibidem. s. 180 – 181.

KOREŇOVÁ, N. *Taliansko*, s. 35-36.

už v období svojho vzniku. Dumas pri komentovaní jednotlivých diel dáva najavo svoje zjavné vzdelanie v oblasti umenia a dokonca považuje za umelca aj seba samého.⁷⁷

Tento talent umeleckého kritika sa prejavuje aj neskôr pri tvorbe diel ohľadne florenstkých maliarov, napísaných v rovnakom čase, *Italiens et Flamands*, *Trois maîtres* a *La Galerie de Florence*, vydávaných postupne ako texty v 1844 a neskôr v roku 1861 vo forme zbierky.

Záujem o život miestnych obyvateľov a ich zvyklostí je ďalšou z tém, ktorú autor v cestopise reflektuje. Uvádza svoj pohľad na túto oblasť najmä z hľadiska etnologického a sociologického, konkrétne pozorovaním súdobého delenia spoločnosti a odlišností, ktoré charakterizujú život týchto vrstiev. Okrem toho je fungovanie spoločnosti ako takej porovnávané aj naprieč krajinami či mestami a upozorňuje na nájdené rozdiely. Prekvapuje ho absencia strednej a priemyselnej vrstvy v meste Florencia, kde je spoločnosť tvorená len aristokraciou, bežným ľudom a cudzincami. Ako vášnivý pozorovateľ sleduje a skúma aj zvyky, odievanie a správanie týchto obyvateľov, akým je napríklad vtieravosť nosičov a kočišov v Livorne. Pri tejto príležitosti predstavuje fungovanie pozemnej dopravy, vo forme individuálnej prepravy, ktorú zastupujú povozníci, a menej obľúbený typ verejnej dopravy, dostavníkov.⁷⁸ Záujem o predstavovanie dopravných prostriedkov bude u autora pretrvávať naprieč všetkými dielami a neskôr bude pojednané aj o ďalších typoch dopravy, po mori i po súši.

Všíma si aj veľké množstvo francúzskych obchodov v meste Florencia, ktoré sú tu najmä dôsledkom absencie obchodu a domáceho priemyslu na jej území.⁷⁹

Svoje dielo systematicky obohacuje aj o vlastné, subjektívne, vnímanie cesty. To zahŕňa sprostredkovanie emócií, myšlienok a dojmov, ktoré v ňom vyvolávajú jednotlivé miesta a najmä Florencia, ktorá sa ukazuje byť Dumasovým obľúbeným miestom, a ktorú dokonca považuje i za svoj druhý domov:⁸⁰

„Takže zvyčajne opúšťame Toskánsko vo chvíli, kedy sa tam cítime ako tak dobre. Výsledkom je, že zakaždým, keď sa tam vrátíme, cítime sa tam lepšie a po troch alebo

---

⁷⁷ Ibidem. Kapitola 5.2. Dvojaký pohľad na umenie.

⁷⁸ Ibidem. Kapitola 5.3. Vnímanie života obyvateľov.

⁷⁹ Ibidem. Kapitola 5.3. Vnímanie života obyvateľov.

⁸⁰ Ibidem. Kapitola 5.4. Subjektívne vnímanie.

*štyroch cestách skončíme pri tom, že Florenciu milujeme ako svoju druhú vlasť a často tam úplne ostaneme.*⁸¹

Tento osobitý vzťah s Florenciou získava určite aj vďaka svojmu druhému a omnoho dlhšiemu pobytu v tomto meste, počas ktorého dokončuje a publikuje aj študované cestopisy. Opis Florencie pokračuje v spomínanom diele *Villa Palmieri*, ktoré je však od *Une année à Florence* odlišné. Ak sa dajú tieto dve diela do kontrastu, v tom predstavovanom sú opisy cesty a cestovateľské anekdoty v menšine, v porovnaní s početnými historickými udalosťami a skutočnosťami spojenými s hlavnými pamiatkami mesta, zatiaľ čo v druhom diele je síce tiež zastúpená dôležitá zložka týkajúca sa histórie, ale nachádza sa v ňom veľké množstvo dojmov z daného mesta, čo z neho robí omnoho osobnejší cestopis.⁸²

---

⁸¹ „[...] si bien que l'on quitte ordinairement la Toscane au moment où l'on allait s'y trouver à peu près bien. Il en résulte que chaque fois qu'on y revient on s'y trouve mieux, et qu'au bout de trois ou quatre voyages, on finit par aimer Florence comme une seconde patrie et souvent par y demeurer tout à fait.”
DUMAS, A. *Une année*, s. 170. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁸² LEVANTIS, L. *La Renaissance*.

4. Le Speronare

Cestopis s názvom *Le Speronare* predstavuje v poradí tretie dielo, ktoré Alexander Dumas starší vydal v roku 1842 zo svojej prvej cesty po Taliansku v rokoch 1834-1835. Roky jeho ďalších tlačených vydaní, celkom 22, vrátane vydavateľstiev, variácii jeho názvov a prekladov do španielskeho (2), anglického (2), talianskeho (1) a rumunského (1) jazyka, znázorňuje nasledujúca tabuľka: ⁸³

ROK VYDANIA	MIESTO VYDANIA	YDAVATELSTVO	NÁZOV VYDANIA	JAZYK
1842	Brusel, Lipsko	Meline, Cans et compagnie	<i>Souvenirs de voyage en Italie.</i>	FR
1842	Paríž	Paris Dumont	<i>Souvenirs de voyage en Italie.</i>	FR
1842	Brusel	Bruxelles Hen	<i>Souvenirs de voyage en Italie.</i>	FR
1842	Brusel	Société Belge de Librairie	<i>Le Speronare.</i>	FR
1843 - 1850	Brusel	Société Belge de Librairie	<i>Œuvres de Alexandre Dumas.</i>	FR
1846-1847	Bukurešť	Tipografia lui Eliade	<i>Speronare dela Alexandre Dumas.</i>	RUM
1851-1853	Paríž	Au Bureau du Siècle	<i>Œuvres complètes d'Alexandre Dumas.</i>	FR
1855	Paríž	Michel Lévy	<i>Impressions de voyage par Alexandre Dumas, Le Speronare .</i>	FR
1862	Paríž	Michel Lévy	<i>Impressions de voyages. Le Speronare par Alexandre Dumas.</i>	FR
1862	Paríž	Le Siècle	<i>Œuvres complètes d'Alexandre Dumas. Vol. IX. Œuvres complètes d'Alexandre Dumas od Le Siècle, Paríž, s podnázvom La Villa Palmieri : Le</i>	FR

⁸³ URL: < <https://www.worldcat.org/> >.

(Prístup 13.6.2022).

			<i>Speronare : Le Capitaine Aréna : Le Corricolo.</i>	
1856-1857	Madrid	Establecimiento Tipográfico de D.F. de P. Mellado	<i>Impresiones de viage.</i>	ŠP
1868, 1911	Paríž	Rosa y Bouret	<i>Impresiones de viaje; El Speronare.</i>	ŠP
1870, 1907	Paríž	A Le Vasseur	<i>Impressions de voyage.</i>	FR
1880, 1910	Paríž	A Le Vasseur	<i>Alexandre Dumas illustré.</i>	FR
1882, 1885-1896	Paríž	Calmann-Lévy	<i>Impressions de voyage. prípadne s dodatkom Le Speronare.</i>	FR
1902	Londýn	J.M. Dent & Co	<i>Journeys with Dumas. The Speronara.</i>	ENG
1902	Boston	Little, Brown	<i>The Speronara.</i>	ENG
1988	Paríž	Desjonquères	<i>Le Speronare. La Sicilie. Impressions de voyage.</i> ⁸⁴	FR
1998	Brusel	Recto-Verso	<i>Le Speronare: le mystère de San Floridio.</i>	FR
2002	Paríž	Paris Champion	<i>Le spéronare. Alexandre Dumas. Introd., établissement du texte et notes par Jean-Pierre Pouget.</i>	FR
2010		Nabu Press	<i>Impressions de voyage: le speronare volume 1.</i>	FR
2004	Neapol	Edizioni Partagées	<i>La speronara: impresioni di viaggio.</i>	IT

⁸⁴ Vydanie, ktoré je zdrojom tejto práce.

DUMAS, Alexandre. *Le Speronare : La Sicile. Impressions de voyage.* Paríž : Editions Desjonquères, 1988.

Dostupné z: URL: < <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k7410n?rk=21459;2> >.

(Prístup 25.1.2022).

Le Speronare, v nadväznosti na dielo *Une année à Florence*, zachytáva v 26 kapitolách pokračovanie Dumasovej talianskej cesty a zároveň zahajuje putovanie po území Kráľovstva dvoch Sicílii, ktoré v danej dobe spojuje pod jeden útvar Neapolské kráľovstvo a Sicíliu. Toto dielo je venované najmä cestovaniu po území Sicílie, ktorá bola v tú dobu považovaná za jeden z najnebezpečnejších regiónov. Názov nesie po dopravnom prostriedku, špecifickej lodi, ktorá sa nazýva *speronare*,⁸⁵ a ktorou Dumas cestoval po mori v tomto, aj nasledujúcom diele. Tento cestopis zachytáva Dumasov príchod do Neapola, kde zároveň predstavuje problémy, ktoré ho postretli v Ríme, ktorému ale nie je venovaná samotná cestovateľská skúsenosť. Z neapolského prístavu pokračuje smerom k Sorrentu a na ostrov Capri, kde navštívi jaskyňu Grotta Azzura, a odkiaľ sa cez Tyrrhenské more plaví ďalej smerom k Sicílii. K tej sa priblíži od mysu Pelore a zakotví v dedine Della Pace, odkiaľ navštívi Messinu. Neskôr s posádkou kotvia v Taormine, Acireale a Katánii, odkiaľ navštívi aj ďalšie miesta ako dedinky Gravina, Santa Lucia, Massanunziata a zastavuje sa aj v Nicolosi aby videl jednu z vedľajších sopiek Etny, Monte Rosso a napokon aj samotnú Etnu. Plavbou po pobreží prichádza až do Syrakúz. Ďalej navštívi aj malý ostrov Porri a ostrov Pantelleria než zakotví v Agrigente, odkiaľ putuje vnútrozemím Sicílie do Palerma. Počas tejto cesty sa zastavuje pri vulkánoch Macalube a v Corleone. Z Palerma, poslednej veľkej destinácie tohto cestopisu, sa vydáva navštíviť Bagheriu, Segestu, Monreale a Aliamo.

Keďže týmto dielom započína Dumasova cesta po území Kráľovstva dvoch Sicílii, ktoré zahŕňa Sicíliu a Neapolské kráľovstvo, prakticky celé južné Taliansko, je potrebné toto územie charakterizovať aj z hľadiska jeho politickej situácie v danom období. Rovnako ako je tomu na zvyšku talianskych území, prichádzajú v roku 1799 do Kráľovstva dvoch Sicílii, kde sa na tróne nachádza Ferdinand I. Neapolsko-Sicílsky (1751-1825), Francúzi, pod velením Championneta a vytvárajú takzvanú Parthenopskú republiku, ktorá však zaniká ešte v rovnakom roku. Napoleon znovu obsadzuje Neapolské kráľovstvo v roku 1806 a na jeho trón dosadzuje svojho brata Jozefa Bonaparte (1768-1844), ktorého v 1808 vystrieda Joachim Murat (1767-1815). Počas tejto vlády Francúzov v rokoch 1806 – 1815 sa Sicílske kráľovstvo od toho Neapolského oddelilo a až v roku 1816 je znovu obnovené ako Kráľovstvo dvoch Sicílii, ktoré trvalo až do zjednotenia Talianska (1861), pričom je jedným z posledných, ktoré sa k tomuto

---

⁸⁵ Adaptácia talianskeho slova *speronara* (s.f.).

útvary pridáva. Dumas teda putuje Kráľovstvom dvoch Sicílii, za vlády Ferdinanda II. Neapolsko-Sicílskeho (1810-1859), ktorý vládne v rokoch 1830 – 1859.⁸⁶

---

⁸⁶ PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 212 – 219, 224, 429 – 430.

Pozn.: Procaccci (s.430) uvádza vládu Františka I., ktorý vládne v rokoch 1825 – 1839, avšak jeho životné obdobie to neumožňuje (1777-1830), a následnú vládu Ferdinanda II. (1839-1859).

Z toho dôvodu boli použité informácie z talianskej verzie Wikipédie, ktorá uvádza vládu Františka I. 1825-1830 a vládu Ferdinanda II. 1830-1859.

URL: < https://it.wikipedia.org/wiki/Francesco_I_delle_Due_Sicilie >.

URL: < https://it.wikipedia.org/wiki/Ferdinando_II_delle_Due_Sicilie >.

(Prístup 28.7.2022).

4.1. Pramene autora a jazyková stránka diela

Ako je značné už z predošlých diel, Dumasove cestopisy sú zároveň obrovskou dokumentárnou prácou, pretože nie len, že sa autor na cestu pripravuje,⁸⁷ ale po svojom návrate z Talianska venuje nasledujúcich približne 5 rokov zhromažďovaniu a overovaniu informácii a zdrojov, ktoré sú prítomné aj v samotnom diele. Svoje poznatky nečerpá však výhradne od súdobých historikov, ale napríklad aj z literárnych diel, ktorých aj keď fiktívne príbehy, sa majú odohrávať na konkrétnych miestach, a tým si overuje, ako miesta vnímajú či poznajú ich autori:

„Katániu založili podľa Thukydida⁸⁸ Chalkidčania a podľa niektorých iných autorov Feničania v čase, keď výbuchy Etny boli nielen zriedkavé, ale aj neznáme, pretože keď sa Homér⁸⁹ zmieňuje o tejto hore, nikde neuvádza, že je to sopka.“⁹⁰

„Homér hovorí o Etna, ale nehovorí o nej ako o sopke. Pindaros⁹¹ ju nazýva jedným zo stĺpov nebies. Thukydides spomína tri veľké explózie od príchodu helénskeho kolónií až po dobu, kedy žil. Nakoniec v čase Dionýzovcov došlo k dvom erupciám, ktoré potom nasledovali tak rýchlo za sebou, že sa počítali len tie najsilnejšie.“⁹²

Ďalšími boli tiež napríklad Marcus Tullius Cicero (106 – 43 p.n.l.), Diónégés Laertios (3. storočie n.l.), ktorý bol gréckym historikom a vzdelancom, Empedoklés z Akragantu (490 – 430 p.n.l.), Tommaso Fazzello (1498-1570), známy tiež ako otec sicílskej histórie,

---

⁸⁷ BRUDO, A. *Alexandre*, s. 110 – 112.

⁸⁸ Thúkydídés (460/455 – asi 399 p.n.l.). Bol gréckym historikom, politikom a autorom diela Dejiny peloponézskej vojny. Je považovaný za zakladateľa historickej monografie obmedzenej časovo na súdobú históriu.

⁸⁹ Homér (približne 8.storočie p.n.l.).

⁹⁰ „*Catane fut fondée, suivant Thucydide, par les Chalcidiens, et selon quelques autres auteurs, par les Phéniciens, à une époque où les irruptions de l'Etna étaient non seulement rares, mais encore ignorées, puisque Homère, en parlant de cette montagne, ne dit nulle part que ce soit un volcan.*“ DUMAS A. *Le Speronare*, s. 121. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁹¹ Pindaros (cca 522 – 446 p.n.l.), básnik, mýtograf a spisovateľ.

⁹² „*Homère parle de l'Etna, mais sans le désigner comme un volcan. Pindare l'appelle une des colonnes du ciel. Thucydide mentionne trois grandes explosions, depuis l'époque de l'arrivée des colonies helléniques jusqu'à celle où il vivait. Enfin, il y eut deux éruptions à l'époque des Denis; puis elles se succédèrent si rapidement, qu'on ne compta désormais que les plus violentes.*“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 149. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

starogrécky historik Diodóros Sicílsky (90 – 30 p.n.l.), Ignazio Paternò Castello principe di Biscari (1719 – 1786), Polybios (cca 200 – 118 p.n.l.), Ramon Muntaner (1265 – 1336), ktorý bol katalánskym kapitánom a kronikárom, Vergílius (70 – 19 p.n.l.) a taktiež aj Giovanni Villani (1276/1280-1348), ktorého diela Dumasa sprevádzali aj po Florencii.

Dumas k týmto zdrojom však pristupuje, dá sa povedať, kriticky, s určitým odstupom, pretože fakty či legendy si častokrát overuje u rôznych autorov a tak to podáva aj čitateľovi. Okrem toho rovnako zdôrazňuje, ak v nich nájde nejakú chybu, alebo sa rôzni autori nezhodujú:

„Podľa povesti, ktorú potvrdil Fazzello, sa práve do tohto chrámu (chrám Junon Lucine) uchýlil Gellias so svojou rodinou a pokladmi po dobytí Agrigenta. Podľa tej istej povesti červenkastý odtieň, ktorým sú kamene sfarbené, pochádza z ohňa, ktorý založil sám Gellias a ktorý spálil jeho a celú jeho rodinu. Je pravda, že Diodor, ktorý uvádza tú istú udalosť, hovorí, že sa odohrala v chráme Jupitera Atabyria.“⁹³

Vo väčšine prípadov referencie uvádza ako rozprávač, no niektoré taktiež doslova cituje. Dokladá napríklad presné znenie niektorých prameňov alebo listov, z ktorých čerpá. Takto prikladá napríklad celý list, ktorý adresovali sicílsky šľachtici Petrovi Aragónskemu pri pripravovanom povstaní na Sicílii, ktoré malo viesť k oslobodeniu ich kraju od francúzskej nadvlády.⁹⁴ Dodáva taktiež poznámku pod čiarou, ktorá má ubezpečiť čitateľa o jeho autentickosti a zdroj, odkiaľ tento prameň získal:

„Netreba zdôrazňovať, že si nič nevymýšľame, že listy sú opísané z originálov alebo preložené s najväčšou presnosťou.“⁹⁵

---

⁹³ „Une tradition, accréditée par Fazzello, veut que ce soit dans ce temple que s'était retiré, lors de la prise d'Agrigente, Gellias avec sa famille et ses trésors. Selon la même tradition, la teinte rougeâtre qui colore les pierres viendrait du feu mis par Gellias lui-même, et qui le brûla, lui et tous les siens. Il est vrai que Diodore, qui rapporte le même fait, dit qu'il se passa dans le temple du Jupiter-Atabyrius.“ Ibidem. s. 281 – 282. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁹⁴ Ibidem. s. 415 – 427.

⁹⁵ „Il est inutile de dire que nous n'inventons rien, que les lettres sont copiées sur les originaux ou traduites avec la plus grande exactitude.“ Ibidem. s. 415. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

„*Tu je skutočná kronika sicílskych nešpor, ako som ju opísal z knižnice Palais-Royal v Palerme.*“⁹⁶

Ďalším prameňom, ktorý v diele uvádza ako priamu citáciu je preklad Ovídiových *Metamorfóz* z roku 1628 Nicolasom Renouardom (17. storočie). Táto pasáž má v diele za úlohu objasniť mytologickú zvláštnosť rieky Cyané.⁹⁷

„*Prenecháme to pánovi Renouardovi, prekladateľovi Ovídiových Metamorfóz. Toto dielo z roku 1628 nám priblíži, ako sa chápala antika v období okolo polovice vlády Ľudovíta XIII., známeho ako Spravodlivý, nie preto, že dal popraviť šľachticov de Marsillac, de Boutteville, de Cinq-Mars, de Thou a de Montmorency, ako by sa mohli zdať, ale preto, že sa narodil v znamení váh.*“⁹⁸

Vedľa tohto historického materiálu Dumas do rozprávania vkladá aj niekoľko samostatných príbehov, ktorých je sám len poslucháčom. Tieto príbehy sú akousi *mise en abyme*,⁹⁹ ktorá mu umožňuje nechať v prehovoriť samotných obyvateľov Sicílie, čím Dumas dodáva svojmu rozprávaniu punc autenticity. Jedná sa buď o osudy jednotlivých ľudí alebo prerozprávanie miestnych legiend.

Okrem týchto priamych či nepriamych zdrojov môžeme v diele nájsť tiež veľké množstvo priložených nápisov, či úryvkov, ktoré autor opisuje priamo z pamiatok, a to väčšinou v latinčine či gréčtine. Latinčinu používa rovnako často aj pri odkazovaní na

---

⁹⁶ „*Voici la véritable chronique des Vêpres siciliennes, telle que je l'ai copiée dans la bibliothèque du Palais-Royal à Palerme.*“ Ibidem. s. 427. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁹⁷ Ibidem. s. 182 – 183.

⁹⁸ „*Nous le laisserons raconter à monsieur Renouard, traducteur des Métamorphoses d'Ovide. Ce morceau, qui date de 1628, donnera une idée de la manière dont on comprenait l'antiquité vers le milieu du règne de Louis XIII, dit le Juste, non pas, comme on pourrait le croire, pour avoir fait exécuter messieurs de Marsillac, de Boutteville, de Cinq-Mars, de Thou et de Montmorency, mais parce qu'il était né sous le signe de la balance.*“ Ibidem. s. 182. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁹⁹ Pojmom *mise en abyme* sa rozumie rétorická figúra, ktorá spočíva v princípe vkladania iného príbehu do príbehu hlavného. Typicky sa objavuje v textovej rovine naratívneho typu. Je záležitosťou divadelných hier, krásnej literatúry, ale tento princíp sa objavuje aj vo výtvarnom umení, fotografii či filme.

MÜLLER, Richard a Pavel ŠIDÁK. *Slovník novější literární teorie: glosář pojmů*. Praha: Academia, 2012, s. 320.

PAVIS Patrice. *Divadelní slovník*, Praha: Divadelní ústav, 2003, s. 109.

vyššie spomínaných autorov, a to napríklad pri antickej legende o sestrách Kallipygos zo Syrakúz, ktorých sochy navštíví:

„*Od tých čias uplynulo dvetisíc tristo rokov a nerozhodní nasledovníci ešte stále nevyniesli rozsudok: Adhuc sub iudice lis est, ako hovorí Horatius. Šťastné to časy, keď sa pastieri ženili s princeznami! A aké to boli krásne princezné!*“¹⁰⁰

Alebo pri návšteve s Herkulovho chrámu:

„*Je to chrám, o ktorom Cicero hovorí v súvislosti so slávnou sochou syna Alkmény, ktorá bola taká veľkolepá, že bolo ťažké vidieť niečo krajšie; - Quo non facile dixerim quidquid vidisse pulchrius.*“¹⁰¹

Z nápisov, ktoré opisuje to boli napríklad:

„*[...] potom sme vstúpili do kostolíka svätého Jána cez krytý portikus, ktorý tvorili tri gotické oblúky. Nápis vyrytý v podzemnej kaplnke označuje tento malý chrám za najstarší katolícky kostol na Sicílii. Stálo tam:*

*Crux superior recens,
Caeterae vero antiquiores sunt,
Et antiquissima consecrationis
Signa referunt templi hujus,
Quo non habet tota Sicilia aliud
Antiquius.*“¹⁰²

---

¹⁰⁰ „*Deux mille trois cents ans sont écoulés depuis cette époque, et la postérité indéécise n'a point encore porté son jugement: Adhuc sub iudice lis est, comme dit Horace.*

Heureux temps, où les bergers épousaient des princesses! Et quelles princesses, encore!“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 185. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁰¹ „*C'est le temple dont parle Cicéron à propos de la fameuse statue du fils d'Alcmène, si magnifique, qu'il était difficile de rien voir de plus beau; - Quo non facile dixerim quidquid vidisse pulchrius.*“ Ibidem. s. 289. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁰² „*[...] puis nous entrâmes dans la petite église de Saint-Jean par un portique couvert, formé de trois arceaux gothiques. Une inscription gravée dans une chapelle souterraine réclame pour ce petit temple l'honneur d'être la plus ancienne église catholique de la Sicile. La voici:*

*Crux superior recens,
Caeterae vero antiquiores sunt,*

Alebo nápis na hrobke v katedrále Monreale:¹⁰³

„*Nad touto hrobkou stála pyramída a na jednej jej strane bol vyrytý úryvok zo stosedemnásteho žalmu, ktorý normanskí králi prijali za svoje motto: Dexter a Domini fecit virtutem.*“¹⁰⁴

Okrem používania latinčiny sa v texte vyskytuje aj veľké množstvo slov v taliančine. Dumas tento jazyk ovláda a dohovára sa vďaka nemu aj počas svojej cesty, pokiaľ mu to dialekty dovoľujú. Slová preto v tomto jazyku určite neoponecháva z neznalosti, občas však z dôvodu, že nenachádza vhodnejší ekvivalent, alebo sú popisované veci či povolania tak špecifické pre danú oblasť, že iné pomenovanie by čitateľa mohlo zavádzať a radšej termín sám vysvetľuje, ako tomu je napríklad aj s loďou *speronare*,¹⁰⁵ ktorá dala meno tomuto cestopisu:

„*[...]pôvabná malá loď, ktorá mala silu rybárskej lodi používanej pri prílivoch, ale bola pôvabne natretá zelenou a červenou farbou, [...] a čím viac sme sa k lodi približovali, tým viac sme videli jej elegantné tvary a tým viac živých farieb prinášala [...].*“¹⁰⁶

---

*Et antiquissima consecrationis
Signa referunt templi hujus,
Quo non habet tota Sicilia aliud
Antiquius.*“

Ibidem. s. 173 – 174. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁰³ Duomo di Monreale.

¹⁰⁴ „*Une pyramide s'élevait sur ce tombeau, et sur une des faces de la pyramide était gravé ce passage du psaume cent dix-septième, que les rois normands avaient adopté pour leur devise: Dexter a Domini fecit virtutem.*“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 379. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁰⁵ Z talianskeho *speronara* (s.f.).

URL: < <https://www.treccani.it/vocabolario/speronara> >.

(Prístup 15.6.2022).

¹⁰⁶ „*[...]un charmant petit bâtiment de la force d'un chasse-marée, mais si coquettement peint en vert et en rouge, [...]et plus nous nous approchions du navire, plus nous voyions se développer ses formes élégantes et ressortir la vivacité de ses couleurs.*“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 11. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Väčšina z týchto slov sa však v texte vyskytuje úplne bez vysvetlenia a dá sa z toho vyvodiť, že ich používa najmä pretom, ako aj sám píše, že sa mu tento jazyk páči. Tieto slová, slovné spojenia či vety budú pre ich veľký počet uvedené bez kontextu:

- *fritatore, appassionato, lazzarone, cocomero, sambuco, vivace, ciceroni, pesce spada*,¹⁰⁷ *Burrasca! Burrasca! Tutto a basso!, Aqua! Aqua! Aqua! giorno, morbidezza, Tutti do! Tutti do! reggione coltirata, reggione nemorosa, Zerebello da tedesco!*, „*Al reverendissimo générale dei Benedettini; al covento di San-Nicolo di Catania*“, *la casa del Bosco, la casa della Neve, la casa Inglese, ferrajolo, mazzarello, campieri, c'è un cane marino, la cella, fumicello, vetturinni, facchino, Palermo Felice, mezzo ceto, tramontana, ruffiano, si signore, giro, occhiuzzi neri, palazzino.*

V taliančine, podobne ako v latinčine, ponecháva tiež nápisy, ktoré opisuje z katakomb kapucínskeho kláštora, pričom pri prvom príklade uvádza v poznámke pod čiarou aj francúzsky preklad. Zároveň pochybuje o správnosti tohto nápisu, čím opäť potvrdzuje svoju znalosť talianskeho jazyka:

„*Naccui in Tunisi re, venuto a sorte in
Palermo,
Abbracciai la santa fede
La fede e il viver bene salva mi in
morte.
Don Filippo d'Austria, re di Tunizzi,
Mori a Palermo. – 20 settembre 1622.*“

„*Je naquis roi à Tunis. Poussé par le
sort à Palerme,
j'embrassai la sainte foi.
La sainte foi et la bonne vie me
sauvèrent à l'heure de la mort.
Don Philippe d'Autriche, roi de Tunis,
mourut à Palerme le 20 septembre
1622.*“

---

¹⁰⁷ IT: *pesce spada* (m.f.) – Mečiar obyčajný – kompozitum typu N-N, *pesce* (s.m.) – ryba; *spada* (s.f.) – meč.

FR: Mečiar obyčajný, mečúň – *espadon* (s.m.), *poisson-épée* (s.m.) – kompozitum typu N-N, *poisson* (s.m.) – ryba; *épée* (s.f.) – meč.

Dumas: *pesce spada* (s.m.). Je otázkou prečo autor toto slovo pozmenil. Ani z jednej štruktúry slova v oboch jazykoch nevyplýva, že by pravý prvok mal niesť mužský rok. Táto modifikácia pripomína snahu pozmeniť zdanlivé adjektívum rodu ženského na rod mužský, akoby malo ísť o kompozitum N-A, avšak bez zjavnej príčiny, keďže sa o adjektívum nejedná.

„V tretom riadku môže byť drobná jazyková chyba, ale ako kráľ Tunisu je don Filip Rakúsky ospravedlnený za to, že nehovorí bezchybnou taliančinou.“¹⁰⁸

„*Saper vuoi dichi ciacce, il senso vero: Antonia*

Pedoche fior

Passaggero visse anni XX e mon a XXV

Settembre 1834.“¹⁰⁹

To, že Dumas oplýva citom k jazyku je všeobecne známe z jeho tvorby. Práve vďaka umeniu písania, ktorým tvorí svoje príbehy, si získal aj svoj úspech. Okrem tejto umeleckej stránky jazyka však na neho dokáže určite nazerať aj odbornejšie. Zaujímajú sa napríklad o starodávne jazyky, ktoré sa vyskytovali na území Sicílie alebo o etymológiu toponým miest, ktoré navštevuje:

„[...] *zatiaľ čo Jadin robil náčrt divadla a krajiny, ja som navštívil naumachiu, bazény, kúpele, Apolónov chrám a predmestie Rabato, saracénske slovo, ktoré svedčí o arabskej okupácii, pretože sa zachovalo.*“¹¹⁰

„*Slovo Etna je, ako tvrdia vedci, fenické slovo, ktoré znamená hora pece. Ako môžeme konštatovať, feničina bola jazykom, ktorým Covielle hovoril s mešťanmi a ktorý vyjadroval veľa vecí malým počtom slov.*“¹¹¹

Inou stránkou jazyka, v ktorej sa zrejme orientuje je fonetika. To vyplýva z historiky istého grófa z Nemecka, ktorú prerozpráva, respektíve prepisuje tak, ako gróf vyslovuje jednotlivé francúzske slová aj s chybami. Aby taký text dával zmysel, je nutné, aby rozoznával hláskové zmeny u grófa a vybral správny spôsob ako ich prepísať v jeho

---

¹⁰⁸ „Il y a peut-être bien une petite faute de langue à la troisième ligne; mais, en sa qualité de roi de Tunis, don Philippe d'Autriche est excusable de ne point parler le pur italien.“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 371. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁰⁹ Ibidem. s. 371.

¹¹⁰ „[...] pendant que Jadin faisait un croquis du théâtre et du paysage, je visitai la naumachie, les piscines, les bains, le temple d'Apollon et le faubourg du Rabato, mot sarrasin qui constate l'occupation arabe en lui survivant.“ Ibidem. s. 117. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹¹¹ „Le mot Etna est, à ce que prétendent les savants, un mot phénicien qui veut dire mont de la fournaise. Le phénicien était, on le voit, une langue dans le genre de celle que parlait Covielle au bourgeois gentilhomme, et qui exprimait tant de choses en si peu de mots.“ Ibidem. s. 149. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

výslovnosti, tak aby aj čitateľ dostal príbeh v čo najautentickejšom podaní.¹¹² Hlavným problémom je zamieňanie znelých a neznelých spoluhlások, konkrétne používanie tých znelých namiesto neznelých. Pre ilustráciu je vybraný úryvok zo začiatku tohto príbehu:

„-*Ainsi Votre Excellence est décidée?*

-*Certainement* (certainement), *répondit le comte en fourrant une énorme paire de pistolets dans les fontes de sa monture.*

-*Elle va à Saint-Nicolas-le-Vieux ?*

-*J'y fais.* (vais)

-*Votre Excellence a donc des amis à Saint-Nicolas-le-Vieux ?*

-*Chai ein lettre pour la cheneral.* (J'ai une lettre pour le général.)

-*Pour le capitaine ? veut dire Votre Excellence.*

-*Pour la cheneral, que je tis !* (dis)

-*Hum ! hum ! dit le Sicilien.*

-*D'ailleurs, je bairai bien* (payerai bien), *je bairai bien, entends-tu, maraud ?*

-*Pardon, continua le guide ; mais, puisque Votre Excellence est dans de si bonnes dispositions, lui serait-il égal de me payer d'avance ?*

-*D'afance ! et pourquoi ça ?* (d'avance)

-*Parce qu'il est déjà trois heures, que nous n'arriverons pas avant la nuit, et que je voudrais revenir tout de suite.*

-*A la nuit ? dit le comte. Au moins soupe-t-on au couvent.* (couvent)

-*Au couvent ?*

-*Oui, à San-Nicolo.*

-*Oh ! certainement, qu'on y soupe ; on est même plus sûr d'y trouver la table mise la nuit que le jour.*

-*Les farceurs ! Dit le comte dont un éclair gastronomique illumina le visage. Tiens, voilà bour la ponne noufelle que tu me donnes.* (voilà pour la bonne nouvelle)¹¹³

Ďalším bodom, týkajúcim sa jazykovej stránky autora, je odbornosť, akou sa vyjadruje napríklad v oblasti námorníctva či architektúry. Bohatými podrobnými a odbornými opismi architektúry pamiatok dáva najavo, že je v danej oblasti vzdelaný, tak ako to mu je aj pri umení a architektúre v predchádzajúcom diele. Tým špecifickým

---

¹¹² Ibidem. s. 131 – 141.

¹¹³ Ibidem. s. 131 – 132.

pre *Le Speronare* je najmä námornícke lexikum, ktoré si zrejme osvojuje vďaka plavbe po mori.

„[...] mais c'est que par malheur il a un ennemi mortel, c'est le sirocco, et que comme le sirocco vient du sud-est et le mistral du nord-ouest, quand ils vont se rencontrer tout à l'heure, ça va être une jolie bataille.“¹¹⁴

„[...] le speronare s'inclina tellement à babord que, ne pouvant me maintenir sur une pente de 40 à 45 degrés, [...].“¹¹⁵

„Pendant ce temps, le bâtiment s'inclinait toujours davantage; nous marchions littéralement sur le flanc, et le bout de la vergue trempait dans la mer.“¹¹⁶

„Effectivement, depuis quelques minutes nous commençons à sentir des bouffées de vent qui venaient du côté de la Sardaigne, et dont nous avons profité en ouvrant une petite voile latine qui se hissait au haut du mât placé à l'avant.“¹¹⁷

„Il était trop tard pour prendre la patente,¹¹⁸ et nous ne pouvions descendre à terre sans avoir rempli cette formalité.“¹¹⁹

Spomínaným citom pre jazyk sa prejavuje aj Dumasova obozretnosť pri jeho vyjadrovaní sa, pretože je si vedomý čo by mohla spôsobiť zámena mena, ako pri Falarisovi,¹²⁰ kde by povest' jedného mohla poškodiť mienku o tom druhom, alebo čo i len jedného písmena:

„Ja hovorím Cocalus na základe Diodora Sicílskeho: aby sme si rozumeli, nakoľko pri ultramontánných učencocho je nutné robiť bodky na i. Jedna chyba v dátume, jedna typografická chyba, majú vo vlasti Vergília a Teokrita také vážne následky, že si človek musí dávať pozor. Chudobný, neškodný pocestný bez rozmýšľania zamení „a“ za „o““

---

¹¹⁴ Ibidem. s. 73.

¹¹⁵ Ibidem. s. 74.

¹¹⁶ Ibidem. s. 74.

¹¹⁷ Ibidem. s. 80.

¹¹⁸ Patente (s.f.) – Zdravotný patent alebo jednoducho patent, úradný doklad vydaný úradmi prístavu každej lodi plávajúcej do zahraničia, v ktorom sa uvádza hygienický stav prístavu a mesta odchodu. Patent netto potvrdzuje dobré hygienické podmienky v čase odchodu, na rozdiel od patentu brutto a patentu suspektného, ktoré sa vzťahujú na existenciu alebo riziko infekčných chorôb a znamenajú karanténu.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/academie9/patente//1> >.

(Prístup 19.6.2022).

¹¹⁹ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 84.

¹²⁰ Ibidem. s. 279.

alebo 5 za 6; z ničoho nič zmizne, nikto sa o ňom už nikdy nič nedozvie; rodina je znepokojená, vláda to oznámi a nájdu ho pochovaného pod hromadou kníh, ako Tarpeia pod štípmi Sabínov. Ak ho vytiahnu živého, utečie a už ho nikdy nikto neuvidí, ale väčšinou skončí mŕtvy, ak nie je ako Enceladus dost' silný na to, aby zatriasol Etnou. Preto hovorím Cocalus tak, ako by som povedal čokoľvek iné, bez najmenšieho nároku na to, že by som mal byť autoritou. ¹²¹

Práve kvôli presnosti, akou sa vyjadruje vo svojich dielach, je akýmsi paradoxom, že pri menovaní historických osobností, autorov či umelcov vo veľkej väčšine používa len časť ich mena, obvykle, no nie výhradne, priezvisko. Toto užitie predpokladá určitú schopnosť čitateľa orientovať sa v dejinách a umení rovnako ako on a pre menej vzdelaného čitateľa to môže predstavovať sťaženie pri identifikácii a správnom prepojení týchto mien a udalostí, s ktorými ich spája.

Ako tomu bolo aj v predošlých dielach, Dumasovi je vlastné brať do úvahy prítomnosť čitateľa. Splňa tým didaktický účel cestopisu a nielen, že sa na svojich potencionálnych čitateľov pravidelne obracia tým, že ich oslovuje, ale ospravedlňuje sa im a snaží sa s nimi komunikovať. Taktiež im predáva, ako potencionálnym cestovateľom či jeho nasledovníkom, aj rady a vlastné skúsenosti.

„Dovoľte nám, aby sme sa po tom, čo sme našich čitateľov zoznámili s celou posádkou ako celkom, pozreli najmä na tých, z týchto statočných mužov, ktorí sa vyznačujú nejakým charakterom alebo zvláštnosťou: s našimi čitateľmi nás čaká pomerne dlhá cesta, a ak

---

¹²¹ „Je dis Cocalus sur la foi de Diodore de Sicile: entendons-nous bien, car avec les savants ultramontains il faut mettre les points sur les i. Une erreur de date, une faute de typographie, ont de si graves inconvénients dans la patrie de Virgile et de Théocrite, qu'il faut y faire attention. Un pauvre voyageur inoffensif met sans penser à mal un a pour un o ou un 5 pour un 6; tout à coup il disparaît, on n'en entend plus parler; la famille s'inquiète, le gouvernement informe et on le trouve enseveli sous une masse d'in-folios, comme Tarpeia sous les boucliers des Sabins. Si on l'en tire vivant, il se sauve à toutes jambes, et on ne l'y reprend plus; mais pour le plus souvent il est mort, à moins que, comme Encelade, il ne soit de force à secouer l'Etna. Je dis donc Cocalus comme je dirais autre chose, sans la moindre prétention à faire autorité.“ Ibidem. s. 278. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

ich má naše rozprávanie zaujímať, musia spoznať našich spolucestujúcich. Preto im ich budeme predstavovať tak, ako sa budú postupne odhaľovať nám. ¹²²

„A teraz naši čitatelia poznajú posádku Santa Maria di Pie di Gratta rovnako dobre ako my. ¹²³

„Naši čitatelia už nepochybne počuli o ostrove Júlia, efemérnom ostrove, ktorý síce existoval len tri mesiace, ale počas svojho putovania týmto svetom spôsobil rovnaký alebo väčší rozruch ako niektoré ostrovy, ktoré existovali od čias veľkej biblickej potopy. ¹²⁴

„[...] neodporúčam žiadnemu cestovateľovi, aby o tomto historickom fakte pochyboval. ¹²⁵

„Tí, ktorí ma sledovali na mojich malebných výletoch, by ma mali na chvíľu sprevádzať na tejto historickej exkurzii, pretože stojí za to. ¹²⁶

Za zmienku tiež stojí ironický tón či jeho cynický prístup, ktoré svojim príbehom miestami autor dáva. Keďže pre túto skutočnosť by bolo potrebné uviesť širší kontext, z ktorého by dané situácie vyplynuli, nebude uvedená ukážka. Je to však podstatná časť diela, vyskytujúca sa vo všetkých študovaných cestopisoch, pretože ho činí vtipným a ešte lákavejším pre čitateľov.

---

¹²² „Maintenant, que nos lecteurs nous permettent, après avoir embrassé avec nous du regard l'équipage en masse, de jeter un coup d'œil particulier sur ceux de ces braves qui se distinguent par un caractère ou une spécialité quelconques: nous avons à faire avec eux un assez long voyage; et pour qu'ils prennent intérêt à notre récit, il faut qu'ils connaissent nos compagnons de route. Nous allons donc les faire apparaître tout à coup à leurs yeux tels qu'ils se découvriront à nous successivement.“ Ibidem. s. 16. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹²³ „Et maintenant nos lecteurs connaissent l'équipage de la Santa Maria di Pie di Gratta aussi bien que nous-même.“ Ibidem. s. 21. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹²⁴ „Nos lecteurs ont sans nul doute entendu parler de l'île Julia, île éphémère qui n'eut que trois mois d'existence, il est vrai, mais qui fit autant et plus de bruit pendant son passage en ce monde que certaines îles qui existent depuis le déluge.“ Ibidem. s. 146. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹²⁵ „[...] je ne conseille à aucun voyageur de révoquer en doute ce point historique.“ Ibidem. s. 176. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹²⁶ „Que ceux qui m'ont suivi dans mes excursions pittoresques veuillent bien m'accompagner un instant dans cette excursion historique, la chose en vaut la peine.“ Ibidem. s. 383. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

4.2. Cesta

Čo sa týka samotnej autorovej cesty, v *Le Speronare* Dumas pôsobí ako dobrodružný cestovateľ, pretože na rozdiel od predošlých dielov sa nezaujíma výhradne o historické či umelecké pamiatky, ale taktiež o všetko, čo ponúka okolie. Navštevuje ostrovy, jaskyne, sopky, katakomby a miesta, ktoré aj domáci považujú za nebezpečné, ako napríklad isté trasy vo vnútrozemí Sicílie, ktoré je plné zlodejov či ostrov, ktorý mal byť kedysi okupovaný pirátmi.

Jeho cesta sa skomplikuje hneď na začiatku, pri odchode z Ríma, pretože sa ocitá na zozname tých, ktorí nemôžu vstúpiť na územie Pápežského štátu a Kráľovstva oboch Sicílii. Považujú ho za syna generála Mathieu Dumasa (1753 – 1837), ktorý je počas Jozefovej vlády¹²⁷ ministrom vojny v Neapole, čo samozrejme nie je pravda, pretože Alexander Dumas bol synom generála Alexandra Dumasa (1762 – 1806). Okrem toho je v nemilosti aj kvôli jeho údajným politickým názorom, je označený za republikána a vraj opúšťa Paríž z politických dôvodov. Dumas má pre takýto prípad odporúčacie listy od francúzskych ministrov, ktorí žiadajú pomoc a ochranu francúzskych veľvyslancov, no gróf Ludorf, veľvyslanec z Neapola, mu v tomto probléme odmieta pomôcť. Jeho spolucestovatelia by mohli pokračovať jedine bez neho, čo Dumas nedopustí, požiada o pomoc svojho priateľa Guicharda, ktorý má v svojom mene požiadať o povolenie cestovať na Sicíliu a do Kalábrie a napokon vďaka týmto dokladom odcestuje pod jeho menom.¹²⁸ Okrem toho po Sicílii navyše cestoval nelegálne aj preto, že v Ríme nedodrжал povinnú 18 dennú karanténu, ale už po 14 dňoch sa vydal na cestu.¹²⁹ Toto opatrenie sa

---

¹²⁷ Jozef Bonaparte (1768 – 1844).

Napoleon v roku 1806 zosadil z vlády nad Neapolským kráľovstvom dynastiu Bourbonovcov a na trón dosadil svojho brata Jozefa Bonaparte, ktorý vládol do roku 1808, kedy ho vystriedal Joachim Murat. Procacci o tejto Napoleonskej nadvláde uprostred storočia zlej vlády hovorí ako o významne šťastnom, no krátkom období dobrej vlády, kedy sa obaja vládcovia snažili čo najviac vyhovieť potrebám občanom, ako napríklad prijatím zákona, ktorý mal zrušiť feudálne výsady v celom kráľovstve.

PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 218 – 219.

¹²⁸ DUMAS, A. *Le Speronare*, Kapitola I. – La Santa – Maria di Pie di Grotta.

¹²⁹ Ibidem. Kapitola V. – Messine la Noble.

Takzvané patenty, ktoré Dumas musí predkladať pri príjazdoch do prístavov sú proti epidemickým opatrením, ktoré sa v Európe používajú už od 16. storočia a majú za úlohu kontrolovať pohyb tovaru a osôb. V 17. a 18. storočí sa tieto opatrenia proti šíreniu chorôb začali zdokonaľovať a boli zavedené rôzne

týka cholery, pričom so strachom z tejto choroby sa následne stretáva v niekoľkých prístavoch naprieč celou plavbou.

Svoje dobrodružné zážitky opisuje napríklad pri návšteve azúrovej jaskyni Grotta azzura, v útesoch ostrova Capri, do ktorej sa dostanú len ležiac v malých loďkách a veriac svojim sprievodcom, že sa s pomocou vín trafia do malého otvoru v skale, ktorý vedie dovnútra.¹³⁰ Ďalšie dobrodružné zážitky, ktoré sprostredkováva sú z lovu rýb pomocou ohňa,¹³¹ z lovu mečúňov¹³² či ryby podobnej žralokovi, nazývanej *il cane marino*, alebo z výstupu na Etnu, ktorú zdolal s vypätím posledných síl a pôsobí skutočne silným zážitkom.¹³³

Popri týchto príjemných zážitkoch nezamlčuje ani nepríjemné situácie, ktoré ich na ceste postretnú, a to napríklad Jadinovu chorobu uprostred obrovských horúčav, kedy mu sám zháňa lekára, pozoruje jeho spôsob liečby a asistuje pri púšťaní žilou¹³⁴ či nepríjemné okolnosti hľadania ubytovania a jedla v každej etape cesty.

Varovaniam ohľadne banditov sa Dumas vysmieva, odkedy je v Taliansku neustále počúva o lúpežníkoch, no nikde žiadneho nestretáva. Je totiž presvedčený, že tieto varovania majú slúžiť na to, aby si cestovateľ priplatil za služby sprievodcov a za jediných „lupičov“ považuje len majiteľov hostincov. Neustále pri sebe nosí zbraň, ktorá neslúži len na lov zveri, ktorou sa počas cesty živia, ale aj na ochranu. Napriek tomuto prístupu však nikdy bez sprievodcu neostáva a tak sa toto posmievanie nebezpečenstvu môže zdať pokryteckým. Pri ceste vnútrozemím Sicílie sa s banditmi napokon dva razy

---

systemy karantén a sanitárnych kordónov. Náchylnejšie na šírenie chorôb sú mestá, ktoré sa neustále rozvíjajú a sú charakteristické vysokou koncentráciou obyvateľstva. Ešte viac mestá prístavné, ktoré sú cieľom zámorských plavieb či obchodnými uzlami, čo prináša rovnaké riziká. Z tohto dôvodu bola nutná aj karanténa v Ríme počas Dumasovej cesty, ktorú však nezodpovedne ignoruje.

TINKOVÁ, Daniela. *Zákeřná mefitis: zdravotní policie, osvěta a veřejná hygiena v pozdně osvícenských Čechách*. Praha: Argo, 2012, s. 163 – 164.

¹³⁰ DUMAS, A. Kapitola II. - Capree.

¹³¹ Ibidem. Kapitola V. – Messine la Noble.

¹³² Ibidem. Kapitola VI. – Le pesce spado.

¹³³ Ibidem. Kapitola IX. – L'Etna.

¹³⁴ Ibidem. Kapitola V. – Messine la Noble.

stretáva a tieto stretnutia sa zaobídu bez väčších komplikácií práve vďaka ich sprievodcovi Giacomovi Salvatore, ktorý k nim kedysi patrila.¹³⁵

Okrem odhaľovania histórie a obdivovania krás prírody má Dumas počas svojho putovania záľubu aj v experimentovaní. Tak ako si overuje historické fakty či pravdivosť legiend, rovnako tak si rád sám odskúša to, čo mu cestovanie ponúkne. Pri návšteve kameňolomu Dionýzove ucho, Dumas s pomocou Jadina, úspešne testuje zvukovú raritu, ktorú tento skalný blok ponúka. Má prenášať aj ten najmenší zvuk, ktorý sa ozve vo vnútri kameňolomu, až do malého výklenku na hornom konci jeho otvoru.¹³⁶ Na rieke Alpheus¹³⁷ si chce sám overiť pravdivosť legendy, podľa ktorej, ak sa do tejto slanej rieky ponorí fľaša dostatočne hlboko, má sa vynoriť plná čerstvej vody, dokonale vhodnej na pitie. Žiaľ, túto skutočnosť si nemôže overiť, pretože mu chýbajú predmety potrebné na experiment.¹³⁸ Robí tiež vlastný pokus ohľadne schopnosti obyvateľov dohovárať sa výhradne gestami, ktorý bude predstavený neskôr v rámci zvykov, ktoré sú jedným z predmetov autorovho záujmu počas cesty. Overuje si aj rýchlosť miestnej pošty, pred odchodom z Pantellerie píše svojim priateľom listy, datované z ostrova Porri, ktoré posielala poštou a na miesto určenia dorazia až rok po jeho návrate.¹³⁹

---

¹³⁵ Ibidem. Kapitola XVI. – Girgenti la Magnifique, kapitola XVIII. – L'intérieur de la Sicile.

¹³⁶ Ibidem. Kapitola X. – Syracuse.

¹³⁷ Alpheus alebo Alpheios, bol v gréckej mytológii riekou a riečnym bohom.

¹³⁸ DUMAS, A. *Le Speronare*, Kapitola X. – Syracuse.

¹³⁹ Ibidem. Kapitola XV. – Il signor Anga.

4.3. Predmety záujmu

Vedľa dobrodružstiev a miest, ktoré prináša samotné putovanie, má autor široké pole záujmu. Zaujíma sa o príbehy a osudy ľudí, ktorých má možnosť stretnúť i o príbehy miest a pamiatok, plných histórie, o ktorých podáva svojim čitateľom realistické obrazy prostredníctvom bohatých opisov. Ako vášnivý pozorovateľ si nenecháva ujsť ani zvyky obyvateľov, ktoré s obľubou porovnáva so zvykmi iných krajín, ktoré už mal možnosť spoznať.

4.3.1. Záujem o zvyky a ľudské osudy

Hneď od začiatku cesty sa Dumasovi darí vybudovať si veľmi blízky vzťah s posádkou *speronare*, ktorú predstavuje postupne aj čitateľovi. Zaujíma sa o príbehy a osudy jednotlivých členov posádky, o ich oblečenie či osobité zvyky a tiež s obdivom pozoruje ich vieru, ktorá je veľkou súčasťou týchto sicílskych námorníkov. Okrem viery náboženskej je tiež svedkom neobľomnej viery v legendy a povery, ktoré námorníci na mori ctia rovnako ako Boha:

„Posádku tvorilo deväť mužov, lodný učeň a dieťa, ktorí sa všetci narodili alebo aspoň mali bydlisko v dedine Della Pace neďaleko Messiny. Boli to statoční Sicíľčania v plnom slova zmysle, nízkeho vzhľadu, silných končatín, snedej pleti, arabských očí, nenávidiaci Kalábrijcov, svojich susedov, a Neapolčanov, svojich pánov; hovorili tým sladkým meliovským¹⁴⁰ nárečím, ktoré sa zdá byť piesňou, a sotva rozumeli florentskému jazyku, takému hrdému na nadradenosť, ktorú mu udelila akadémia Crusca; vždy zdvorilí, nikdy nie servilní, oslovujú nás "excelencia" a bozkávajú nám ruky, pretože táto formulka a

---

¹⁴⁰ Rod Meliovcov – starobylý a veľmi vznešený sicílsky rod, pochádzajúci zo Španielska, rozšírený v priebehu storočí v rôznych oblastiach Talianska.

Heraldry Institute of Rome.

URL: < <https://www.heraldryinstitute.com/cognomi/Meli/idc/882699/> >.

(Prístup 20.6.2022).

tento úkon, ktorý má v našom prípade charakter podlosti, je v ich prípade len výrazom zdvorilosti a oddanosti.“¹⁴¹

„[...] všimol som si, že na všetkých neapolských, janovských a sicílskych lodiach, keď nastane hodina Ave Maria, sa koná spoločná modlitba: nemáte to tak aj vy na palube speronare?“ [...]

- Ak mám byť úprimný, sme dokonca v rozpakoch, keď tak neurobíme. [...] ale keďže sa často plavíme s Angličanmi, ktorí sú protestanti, Grékmi, ktorí sú schismatici, a s Francúzmi, ktorí nie sú vôbec ničím, vždy sa obávame, aby sme neurazili vieru alebo dôveru našich cestujúcich pohľadom na náboženské praktiky, ktoré im nie sú vlastné.“¹⁴²

Vďaka tejto posádke si začne všimnúť aj nenávisť, ktorá panuje medzi obyvateľmi Sicílie, Neapolu a Kalábie. Táto nenávisť medzi Sicíľčanmi a Neapolčanmi je podľa Dumasa väčšia než tá medzi Anglickom a Írskom, Belgickom a Holandskom či Portugalskom a Španielskom. Konkrétne vysvetlenie či príklady však v tomto cestopise nedokladá, práve naopak, poznamenáva, že táto situácia má v čase jeho cesty tendenciu zlepšovať sa:

---

¹⁴¹ „L'équipage se composait de neuf hommes, d'un mousse et d'un enfant, tous nés ou du moins domiciliés au village della Pace, près de Messine. C'étaient de braves Siciliens dans toute la force du terme, à la taille courte, aux membres robustes, au teint basané, aux yeux arabes, détestant les Calabrais, leurs voisins, et exécrant les Napolitains, leurs maîtres; parlant ce doux idiome de Méli qui semble un chant, et comprenant à peine la langue florentine si fière de la suprématie que lui accorde son académie de la Crusca; toujours complaisants, jamais serviles, nous appelant excellence et nous baisant la main, parce que cette formule et cette action, qui chez nous ont un caractère de bassesse, ne sont chez eux que l'expression de la politesse et du dévouement. A la fin du voyage, ils arrivèrent à nous aimer comme des frères tout en continuant à nous respecter comme des supérieurs, distinction subtile où l'affection et le devoir avaient gardé leur place; et ils nous rendaient juste ce que nous avions le droit d'attendre en échange de notre argent et de nos bons procédés.“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 15 – 16. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁴² „[...] il me semble que, sur tous les bâtiments napolitains, génois ou siciliens, lorsque vient l'heure de l'Ave Maria, on fait une prière commune: est-ce que ce n'est pas votre habitude à bord du speronare? - [...] s'il faut vous le dire, cela nous gêne même de ne pas la faire. [...] mais comme nous conduisons souvent des Anglais qui sont protestants, des Grecs qui sont schismatiques, et des Français qui ne sont rien du tout, nous avons toujours peur de blesser la croyance ou d'exciter l'incrédulité de nos passagers, par la vue de pratiques religieuses qui ne seraient pas les leurs.“ Ibidem. s. 82 – 83. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

„*Táto veľká nenávisť medzi oboma národmi sa však v poslednom čase trochu upokojila. Hovorím o rokoch 1833, 1834 a 1835. Neapolský kráľ po svojom nástupe na trón prišiel na Sicíliu, pričom pred príchodom do Messiny omilostil dvadsať politických trestancov, takže keď vkročil do prístavu, čakalo ho dvadsať omilostených mužov v dlhých bielych šatách a každý držal v ruke palmu.*“¹⁴³

Autor sa zaoberá aj spôsobmi cestovania, s ktorými sa cestujúci na putovaní po Sicílii môže stretnúť. Existujú tam len tri spôsoby cestovania, a to koč, mulica alebo nosiči. Kočiare sú také, ako všade, určené pre ulice a cesty, po ktorých sa na nich dá prejsť. V mestách to problém nebýva, ale ciest medzi jednotlivými mestami je menej, konkrétne jedna, ktorá vedie z Messiny do Palerma a opačne. Cestovanie na mule je všeobecne známe a podľa Dumasa nepotrebuje predstavovať. Zaujímavosťou sú však nosidlá, veľké kreslá, spravidla určené pre dve osoby, ktoré sedia tvárou v tvár. Tento nosič je umiestnený na nosidlách na chrbtoch dvoch mulíc. Výsledkom je, že pohyb nosidiel, najmä v takej drsnej krajine akou je Sicília, presne zodpovedá pohybu lode, ktorý cestovateľom spôsobuje morskú chorobu.¹⁴⁴

Zo zvykov bežných ľudí predstavuje napríklad záľubu Neapolčanov v každodenných predstaveniach improvizátorov, ktorí spievajú básne z rytierskeho eposu *Zúrivý Roland* od Ludovica Ariosta (1474 – 1533). Každý človek má vo zvyku vybrať si svojho hrdinu, pre ktorého je vášnivo zapálený a keď nadíde čas tohto predstavenia, všetky ich povinnosti idú bokom. To je prípad aj kuchára Camu, ktorého si Dumas najíma na svoju plavbu a putovanie po Sicílii. Akonáhle nemá možnosť zúčastňovať sa týchto predstavení, venuje sa svojej práci naplno.¹⁴⁵

V dedine Della Pace, miesta odkiaľ pochádza väčšina jeho posádky, je očarený spevom istej ženy, no o to viac ho zaujme, že nejde o žiadnu miestnu pieseň, ale o známu Goetheho baladu Faust, ktorej celé znenie následne pridáva aj do svojho diela:

---

¹⁴³ „*Cependant, cette grande haine entre les deux peuples s'était un peu calmée dans les derniers temps. Je parle des années 1833, 1834 et 1835. Le roi de Naples, lors de son avènement au trône, était venu en Sicile et avait fait précéder son arrivée à Messine de la grâce de vingt condamnés politiques; aussi, lorsqu'il mit le pied sur le port, les vingt graciés l'attendaient vêtus de longues robes blanches, et tenant chacun une palme à la main.*“ Ibidem. s. 335. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁴⁴ Ibidem. Kapitola XI. – La chapelle gothique.

¹⁴⁵ Ibidem. Kapitola I. – La Santa – Maria di Pie di Grotta.

„Ženský hlas spieval za sprievodu gitary nie melodickú sicilsku pieseň, ale jednoduchú nemeckú baladu. Azda po prvý raz od pádu Švábskeho rodu, krajina, zvyknutá na živé a pôvabné južanské refrény, počula poetickú pieseň severu. Spoznal som strofy o Margaréte čakajúcej na Fausta.“¹⁴⁶

V Messine a v Palerme jeho pozornosť pritiahne istý zvyk ich obyvateľov, kde sa vo večerných hodinách miestna aristokracia stretáva v prístave, pretože nemajú záhrady a ani park, kde by sa mohli stretávať, tak ako tomu je vo Florencii. Na tieto večerné prechádzky sa chodí buď peši, alebo na vozoch či zvieratách:

„Jediné, čo dodáva prístavu la Marine zvláštnu atmosféru, sú pôvabní, galantní, koketní, pompézni opáti, ktorí nosia zlaté reťaze ako rytieri a jazdia na nádherných osloch z Pantellerie, majúcich rodokmeň ako arabské kone a postroje, ktoré sa eleganciou vyrovnajú tým najvznešenejším koňom.“¹⁴⁷

„Vtedy, teda od šiestej hodiny večer do druhej hodiny ráno, fúka greco, čerstvý vietor zo severovýchodu, ktorý nahrádza vietor z pevniny a prichádza dodať silu všetkým obyvateľom, ktorí akoby mali cez deň spať a v noci žiť; je to hodina, keď sa Palermo prebúdzajú, dýcha a usmieva sa. Na tomto krásnom nábreží, kde nie je iné svetlo ako svetlo hviezd, sa prechádzajú kočiare, jazdci a chodci, a všetci sa rozprávajú, štebotajú, spievajú ako krdel' veselých vtákov, vymieňajú si kvety, stretnutia, bozky, všetci sa ponáhľajú, aby prišli, niektorí za láskou, iní za rozkošami: všetci do sýtosti nasávajú život a nestarajú sa o tú polovicu Európy, ktorá im závidí ani o tú druhú, ktorá ich ľutuje.“¹⁴⁸

---

¹⁴⁶ „Une voix de femme chantait en s'accompagnant d'une guitare, non plus la mélodieuse chanson sicilienne mais la naïve ballade allemande. Pour la première fois peut-être depuis la chute de la maison de Souabe, le pays habitué aux refrains vifs et gracieux du midi entendait le chant poétique du nord. Je reconnus les stances de Marguerite attendant Faust.“ Ibidem. s. 87. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁴⁷ „La seule chose qui donne à la Marine un air particulier, ce sont ses charmants abbés galants, coquets, pomponnés, portant des chaînes d'or comme des chevaliers, et montés sur de magnifiques ânes venant de Pantellerie, ayant leur généalogie comme des coursiers arabes, et des harnais qui le disputent en élégance à ceux des plus magnifiques chevaux.“ Ibidem. s. 96. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁴⁸ „Alors, c'est-à-dire depuis six heures du soir jusqu'à deux heures du matin, souffle le greco, fraîche brise du nord-est qui remplace le vent de terre, et vient rendre la force à toute cette population qui semble destinée à dormir le jour et à vivre la nuit; c'est l'heure où Palerme s'éveille, respire et sourit. Réunie presque entière sur ce beau quai, sans autre lumière que celle des étoiles, elle croise ses voitures, ses cavaliers et ses piétons; et tout cela parle, babille, chante comme une volée d'oiseaux joyeux, échange des

V tomto meste objaví tiež nezvyčajný zvyk ľudí, ktorí, keď príde vietor *sirocco*, nepracujú a postihne ich akási choroba spôsobená týmto teplým vetrom. Práve kvôli tomu nie je schopný prísť za Jadinom ani len lekár, ktorý ho má ošetrovať:

*„Messina pripomínala mŕtve mesto, v jej uliciach nebolo vidieť ani jedného obyvateľa, v oknách nebolo vidieť ani hlavu. Samotní žobráci (a kto nevidel sicílskeho žobráka, nemá predstavu, čo je to bieda), samotní žobráci ležali na nároží stĺpov, schúlení, zadychčaní, bez sily natiahnuť ruky, bez hlasu, aby požiadali o almužnu.“*¹⁴⁹

Jeho pozornosť zaujme aj ľudový tanec južného Talianska, tarantela, ktorý má možnosť vidieť na slávnostiach sv. Mikuláša v Della Pace,¹⁵⁰ a ktorý pravidelne na palube *speronare* tancuje aj jeden z námorníkov, Pietro. Iným tancom, ktorý je v cestopise spomínaný je *gigue*, s ktorým sa stretáva u dvoch obyvateľov Pantellerie. Tí mu ho zatancujú na znak vďaky. Dumas tento národný tanec opisuje ako niečo na pomedzí medzi neapolskou tarantelou a andalúzskym bolerom.¹⁵¹

Počas sviatku svätej Rozálie v Palerme približuje zvyk mníšok z kláštorov v Palerme a jeho okolí. Na Sicílii, ako aj všade inde vo svete sa predpokladá, že mníšky nemajú mať žiaden kontakt s vonkajším svetom, mimo ich kláštor. No Sicília je zároveň zhovievavou krajinou, kde sa mníšky môžu pozrieť na zakázané ovocie. Môžu vo sviatočné dni prísť, zaujať miesta na obrovských balkónoch na spôsob klietky, kam sa dokážu dostať pomocou podzemných chodieb a skrytých schodísk a zúčastniť sa tak slávností.¹⁵²

S touto sväticou sa spája aj iná tradícia. Jej kaplnka, jaskyňa na vrchole hory Pellegrino, je útočiskom prenasledovaných milencov, ktorý, ak sa im napriek oddeleniu podarí spojiť a zvládnu cestu medzi Palermom a horou, sú zachránení. Keď vstúpia do

---

fleurs, des rendez-vous, des baisers; tout cela se hâte d'arriver, les uns à l'amour, les autres au plaisir: tout cela boit la vie à plein bord, s'inquiétant peu de cette moitié de l'Europe qui l'envie, et de cette autre moitié de l'Europe qui la plaint.“ Ibidem. s. 326 – 327. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁴⁹ „Messine avait l'air d'une ville morte, pas un habitant ne circulait dans ses rues, pas une tête ne paraissait aux fenêtres. Ses mendiants eux-mêmes (et qui n'a pas vu le mendiant sicilien ne se doute pas de ce que c'est que la misère), ses mendiants eux-mêmes étaient étendus au coin des bornes, roulés sur eux-mêmes, haletants, sans force pour étendre la main, sans voix pour demander l'aumône.“ Ibidem. s. 98 – 99. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁵⁰ Ibidem. Kapitola VI. – Le pesce spado.

¹⁵¹ Ibidem. Kapitola XV. – Il signor Anga.

¹⁵² Ibidem. Kapitola XXI. – Sainte Rosalie.

jaskyne, práva ich rodičov sa končia a začínajú platiť práva svätice. Kňaz ich zosobáši, odslúži omšu a po návrate do Palerma ich rodičia už nemajú nárok do zväzku zasahovať. Dumas má šťastie a aj práve pri jeho návšteve kaplnky sa tento obrad práve odohráva.¹⁵³

Posledným príkladom zo zvykov, ktoré autora zaujímajú, je schopnosť dorozumievať sa gestami, a to bez akýchkoľvek problémov kľudne aj z jedného konca námestia na druhý. Pridáva tiež pôvod tohto zvyku, ktorý, ak máme veriť tradíciám, siaha až k tyranovi Dionýzovi I., ktorý zakazuje stretnutia a rozhovory pod hrozbou prísnych trestov a výsledkom je, že jeho poddaní si nachádzajú tento spôsob komunikácie, ktorý im nahrádza bežnú reč. Dumas, s jeho spomínanou vášňou pre experimentovanie a overovanie teórii, si túto schopnosť aj odskúša. Vidí, ako si dvaja ľudia rozprávajú príbeh, len pomocou gest a opýta sa ich, nezávisle od seba, na preklad. Skutočne zisťuje, že si skutočne rozumejú celý podrobný príbeh.¹⁵⁴

V Messine zisťuje, že na tomto mieste sa krajčíorskému povolaniu venujú muži, čo považuje za veľkú zvláštnosť a obdivuje strážnika, ktorý vyšíva ružové tylové šaty s volánmi priamo pred strážnicou.¹⁵⁵

Zvyky a spôsoby života, ktoré pozoruje sú často natoľko pozoruhodné, že vyzdvihuje ich jedinečnosť a to, ako sa s nimi cestovateľ nestretne nikde inde vo svete alebo ich naopak porovnáva s inými krajinami a zvykmi, ktoré im môžu byť podobné. Takouto situáciou je napríklad spôsob fungovania lodnej dopravy v Neapole alebo aj nutnosť vlastného kuchára na Sicílii:

„V každej krajine na svete je príchod a odchod parníkov regulovaný: viete, v ktorý deň odchádzajú a v ktorý prichádzajú. V Neapole nič také neexistuje. Kapitán je jediným, kto rozhoduje o účeloch svojej plavby. Keď má svoju kvótu cestujúcich, zapáli pece a zazvoní na zvonček. Dovtedy on a jeho loď odpočívajú.“¹⁵⁶

---

¹⁵³ Ibidem. Kapitola XXI. – Sainte Rosalie.

¹⁵⁴ Ibidem. Kapitola XXII. – Le couvent des capucins.

¹⁵⁵ Ibidem. Kapitola V. – Messine la Noble.

¹⁵⁶ „Dans tous les pays du monde, l'arrivée et le départ des bateaux à vapeur sont réglés: on sait quel jour ils partent et quel jour ils arrivent. A Naples, point. Le capitaine est le seul juge de l'opportunité de son voyage. Quand il a son contingent de passagers, il allume ses fourneaux et fait sonner la cloche. Jusque-là il se repose, lui et son bâtiment.“ Ibidem. s. 10. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

„Potom som sa dozvedel, že vo vnútrozemí Sicílie, v divokej a pustej krajine, v ktorej sú hostince, ak vôbec nejaké sú, len zastávkami, je kuchár vecou absolútnej nevyhnutnosti.“¹⁵⁷

Veľmi zaujímavým je tiež postreh o sicílskych žobrákoch:

„O sicílskych žobrákoch som ešte nehovoril, pretože na to nebola príležitosť, a predsa nemožno mlčky prejsť okolo triedy, ktorá na Sicílii tvorí asi desatinu obyvateľstva. Kto nevidel sicílskeho žobráka, nepozná biedu. Francúzsky žobrák je v porovnaní so sicílskym žobrákom princ, rímsky žobrák veľký šľachtic a neapolský žobrák dobrý mešťan. Callotov¹⁵⁸ chudák s tisíckami handier, egyptský feláh s jednoduchou košeľou by v Palerme alebo v Syrakúzach vyzerali ako rentiéri. V Syrakúzach a Palerme je to bieda v celej svojej ohavnosti, s vychudnutými a oslabenými končatinami, s prázdnyimi a horúčkovitými očami. Je to hlad s jeho skutočnými výkrikmi bolesti, s jeho chrapotom večnej agónie; hlad, ktorý mladým dievčatám strojnásobuje počet rokov; hlad, ktorý spôsobuje, že sicílske dievča akoby upadalo do staroby vo veku, keď je vo všetkých krajinách každá žena krásna, aspoň v mladosti; hlad, ktorý je krutejší, neúprosnejší, smrteľnejší ako zhýralosť, ubíja rovnako rýchlo ako ona, bez toho, aby ponúkol čo i len minimálnu zmyslovú kompenzáciu svojho konkurenta v ničení.“¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ „J'appris alors que, dans l'intérieur de la Sicile, pays sauvage et désolé, où les auberges, quand il y en a, ne sont que des lieux de halte, un cuisinier est une chose de première nécessité.“ Ibidem. s. 12. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁵⁸ Jacques Callot (1592 – 1635).

¹⁵⁹ „Je n'ai point encore parlé du mendiant sicilien, l'occasion ne s'étant pas présentée; et cependant, on ne peut pas passer sous silence une classe qui forme en Sicile le dixième à peu près de la population. Qui n'a pas vu le mendiant sicilien ne connaît pas la misère. Le mendiant français est un prince, le mendiant romain un grand seigneur, et le mendiant napolitain un bon bourgeois, en comparaison du mendiant sicilien. Le pauvre de Callot avec ses mille haillons, le fellah égyptien avec sa simple chemise, paraîtraient des rentiers à Palerme ou à Syracuse. A Syracuse et à Palerme, c'est la misère dans toute sa laideur, avec ses membres décharnés et débiles, ses yeux caves et fiévreux. C'est la faim avec ses véritables cris de douleur, avec son rôle d'éternelle agonie; la faim, qui triple les années sur la tête des jeunes filles; la faim, qui fait qu'à l'âge où dans tous les pays toute femme est belle, de jeunesse au moins, la jeune fille sicilienne semble tomber de décrépitude; la faim, qui, plus cruelle, plus implacable, plus mortelle que la débauche, flétrit aussi bien qu'elle, sans offrir même la grossière compensation sensuelle de sa rivale en destruction.“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 171 – 172. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

4.3.2. Miestne dejiny

Ako je zjavné z kapitoly pojednávajúcej o početných historických prameňoch, ktoré Dumas využíva, ako aj z obrovského záujmu o dejiny v jeho predchádzajúcich cestopisoch, téma histórie si nachádza zastúpenie aj v diele *Le Speronare*. Na rozdiel od Florencie, kde sú predmetom záujmu najmä stredovek a talianska renesancia, v tomto prípade prevláda obdobie antiky a stredoveku, no vyskytuje sa tu istým spôsobom aj história viac menej súdobá či nedávna s ohľadom na obdobie, kedy Dumas cestu absolvuje.

Obdobie antiky je ilustrované najmä početnými legendami či príbehmi o mytologických bytostiach, ktoré tvoria neoddeliteľnú časť tejto starovekej kultúry a sú spájané s konkrétnymi pamiatkami a miestami. Prítomné sú napríklad v spojitosti so sochou Skyllý a Charybdy, predstavujúce grécke bájne obludy, riekami Alpheus a Aretuse, Anapus a Cyané alebo napríklad v príbehu o už spomínaných sestrách Kallipygos, ktorý je príbehom klasickej antiky. Okrem toho navštevuje tiež mnoho chrámov zasvätených antickým gréckym či rímskym Bohom a pamiatok, akými sú napríklad sochy alebo fontány vyobrazujúce týchto bohov či mytologické postavy.

V menšej miere sú prítomné aj príbehy nemytologických osobností staroveku, ako napríklad pri návšteve ostrova Capri. Dumas rozpráva o cisárovi Octaviovi Augustovi (63 – 14 p.n.l.) a Tibérovi (42 p.n.l. – 37 n.l.), ktorí sú s ním spájaný. Augustus, ktorý bol ostrovom natoľko očarený, ho mal vymeniť s Neapolčanmi za ostrov Oenaria a z Capri vytvoriť miesto rozkoše, stráviť na ňom 4 roky a po smrti odkázať ostrov Tibérovi. Na ostrove vďaka nim kedysi stálo 12 cisárskych víl s menami 12-tich bohov Olympu, z ktorých sú však v čase Dumasovej cesty už len ruiny.¹⁶⁰

Historickým udalostiam spojenými so stredovekom sú venované posledné kapitoly diela, kde sa dostáva do pozadia lúnia putovania a naopak vystúpi tá, kde Dumas predstavuje podrobnosti o dobývaní Normanov a normanských vládcov Sicílie, sicílskych nešporách až po vyhnanie posledného Francúza z trónu, pričom k týmto udalostiam postupuje chronologicky.

S kráľmi Sicílie je Dumasov čitateľ po prvý raz zoznámený pri návšteve ich kráľovských hrobiek. Ide o 5 hrobiek kráľov Sicílie, konkrétne prvého kráľa Sicílie,

---

¹⁶⁰ Ibidem. Kapitola II. - Capree.

Rogera II. Sicílskeho (1095 – 1154), ktorý je synom veľkého grófa Rogera I. Sicílskeho (1031 – 1101), Konštancie Sicílskej (1154 – 1198), kráľovnej Sicílie po otcovi Rogerovi II a zároveň cisárovnej Nemecka po manželovi Henrichovi VI. Štaufskom (1165 – 1197), ktorý bol rovnako kráľom Sicílie v rokoch 1194 – 1197. Tretí hrob patrí Fridrichovi II. Štaufskému (1194 – 1250), otcovi Manfréda Sicílskeho (1231/1232 – 1266) a starému otcovi Konradina (1252 – 1268), ktorý na trón nastupuje po Henrichovi VI. Napokon štvrtý a piaty hrob sú Konstancie Sicílskej (1249 – 1302), dcéry Manfréda a Petra III. Aragonského (1239 – 1285).¹⁶¹

Ďalej je predstavený normanský rod Hauteville, z ktorého pochádzajú prví králi Sicílie. Ako je už u Dumasa zvykom, jeho členov predstavuje detailne, vrátane rokov úmrtia či rodinných vzťahov. Začína od okolností ich príchodu, konkrétne príchodu Tankréda z Hauteville (980 – 1041), ktorý sa v roku 1035 vylodí so svojimi synmi na pobreží Neapola. O dva roky neskôr pomáhajú východnému cisárovi získať Sicíliu od Saracénov a vlastnými silami obsadzujú Apúliu, za čo sú vymenovaní za grófov Apúlie a vojvodov Kalábrie.¹⁶² Medzi dvoma veľkými mocenskými stranami, medzi ktoré sa v tejto dobe deliko Taliansko, sa pridávajú na stranu guelfov, ktorá im zabezpečuje priazeň pápeža. Roger I., syn Tankréda, v roku 1061 dobýva Messinu, v roku 1072 Palermo a v priebehu jedenástich rokov vyháňa aj posledných saracénov. Rogerovi nestačí byť dobyvateľom a preto chce spojiť moc duchovnú s mocou svetskou a v roku 1098 je vymenovaný za pápežského legáta. Po ňom, v roku 1101 nastupuje jeho syn, Roger II., ktorý je v roku 1130 vymenovaný za kráľa Sicílie, v roku 1146 dobýva Atény a Korint, odkiaľ na Sicíliu priváza moruše a priadky morušové. Po smrti v roku 1154 prenecháva Sicíliu svojmu synovi Viliamovi I. (1122 – 1166), nazývaného Zlomyselný, po ňom nastupuje jeho syn Viliam II. Dobrotivý (1153 – 1189), ktorého Dumas nazýva prívlastkami, ktoré zvyrazňujú mimoriadne pozitívne vnímanie jeho osoby a vlády, Guillaume le Pacifique, Guillaume le poète, Guillaume l'artiste.¹⁶³ S ním vymierajú legitímni potomkovia Veľkého grófa Rogera I. a jeho nástupcom sa stáva Tankréd Sicílsky (1138 – 1194), nemanželský syn apúlskeho vojvodu Rogera III. Apúlskeho (1118 –

---

¹⁶¹ Ibidem. Kapitola XXII. – Le Couvent des capucins.

¹⁶² Procacci pripisuje oslobodenie Sicílie od Arabov rovnako Normanom, ktorým sa podarilo ich vytlačiť z ostrova v polovici 11. storočia a v roku 1059 im bol tento ostrov priznaný ako léno.

PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 14, 429.

¹⁶³ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 382.

1148). Spolu s ním zomiera posledný z normanských kráľov a nastupuje Henrich VI. zo švábskeho rodu, ktorý sa k trónu dostáva zväzkom s dcérou Rogera II., Konštanciou Sicílskou. Dumas v tomto vymenovávaní však opomína Viliama III. Sicílskeho (1185 – 1198), ktorý po svojom otcovi Takrédovi vládne približne 10 mesiacov a práve on je posledným normanským panovníkom pred predaním koruny z dynastie Hauteville, rodu Štaufovcov.¹⁶⁴

Štaufovci, na rozdiel od rodu Hauteville, sú podporovateľmi ghibellínov. Karol z Anjou (1226 – 1285), ktorý na sicílsky trón nastupuje po nich, je podporovaný pápežmi a teda s jeho príchodom sa na ostrov opäť vracia nadvláda guelfov.¹⁶⁵

Práve Karol z Anjou a jeho vojenské tiahnutie proti Manfrédovi a následne aj jeho synovi Konradinovi, podporované radou pápežov, je detailne opísané ako ďalšie.¹⁶⁶ Dumasov detailný výklad uvádza postup francúzskych vojsk územím Talianska aj s dátumami, okolnosťami jednotlivých bitiek, dokonca s podrobným opisom bojov, podáva informácie o spojencoch, veliteľoch alebo o tom, ako sú v bitke vojská rozmiestnené. Udalosť predstavuje od nástupu pápeža Urbana IV. (1195 – 1264) na pápežský stolec, ktorý chce Rímu prinavrátiť jeho niekdajšiu nadvládu nad Sicíliou, a preto musí poraziť Manfréda, podporujúceho ghibellínov, ktorého správanie je hodné cirkevného odsúdenia. Pápež sa obracia najprv na francúzskeho kráľa Ľudovíta IX. (1214 – 1270) a ponúka mu Sicílske kráľovstvo, ten z presvedčenia, že koruna je na hlave právoplatných dedičov, odmieta. Preto sa obracia na Karola z Anjou, kráľovho brata, ktorý patrí k mocným osobnostiam 13. storočia. Ten chce dostať kráľovstvo Neapolu a Sicílie pre svoju ženu a s ponukou súhlasí. Karol po niekoľkých bitkách nad Manfrédom i Konradinom víťazí a tým prichádza na trón Sicílie ďalší Francúzsky kráľ z rodu Kapetovcov, línie Anjou.

Z toho, ako autor upriamuje pozornosť z rodu Hauteville, takmer ihneď na Karola z Anjou, pričom obdobie vlády nemeckého rodu Štaufovcov je spomenuté iba veľmi okrajovo, takmer výlučne len v spojitosti s Karolom a ich vzájomných stretov, je zrejmé, že sa zaujíma predovšetkým o dejiny spojené s Francúzskom.

---

¹⁶⁴ PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 429 – 430.

¹⁶⁵ Ibidem. s. 134.

¹⁶⁶ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 383-399.

Dumas chronologicky pokračuje s okolnosťami sicílskych nešpor. Predstavuje Jána z Procidy (1210 – 1298), známeho v oblasti vedy, ktorý má v tejto udalosti dôležité postavenie, a ktorého Karol z Anjou po smrti Manfréda vymenoval za člena svojej rady. Ján opúšťa Sicíliu a hľadá knieža, ktoré by malo najväčší záujem zosadiť Karola z trónu, až nachádza Petra III. Aragónskeho. Ten súhlasí s úmyslom napriek tomu, že to má pre neho byť porušením prísahy medzi ním a Filipom III. Francúzskym, nazývaným Smelý (1245 – 1285), synovcom Karola:

„Okrem toho existoval veľmi blízky vzťah medzi kráľom donom Petrom a kráľom Filipom Smelým, jeho švagrom. Keď bol ešte dieťa, prišiel na francúzsky dvor, kde ho prijali s veľkými poctami, a kde zostal dva mesiace a zúčastnil sa všetkých hier a turnajov, ktoré sa pri príležitosti jeho príchodu konali. Počas týchto dvoch mesiacov sa medzi oboma kniežatami vytvoril taký dôverný vzťah, že si navzájom prisahali vernosť a úctu, že nikdy proti sebe nepôjdu do zbroja, v prospech nikoho na svete, a ako záruku tejto prísahy obaja prijali prijímanie z tej istej hostie.“¹⁶⁷

Peter spojencov nachádza v grécku, je ním Michael VIII. Palaiologos (1224 – 1282), ktorý mu prisľubuje finančnú podporu, na Sicílii sa mu zaväzujú šľachtici, ktorí povolajú svojich vazalov a v Ríme, v prestrojení za mnícha, využíva tajnú nenávisť medzi pápežom Mikulášom III. (1210/1220 – 1280) z rodu Ursinovcov a Karolom z Anjou a získava si aj jeho podporu. V Afrike, po padnutí do zajatia, získava aj podporu vládcu Bidžáje, ktorý prisľúbi, že sa stane kresťanom aj s celým svojim kráľovstvom. Práve to sa stáva napokon hlavnou zámienkou zbrojenia proti Francúzom. Všetky ďalšie udalosti, zvraty, povstania a boje ktoré viedli k oslobodeniu Sicílie sú opäť predstavené detailne, vrátane dátumov. Autor pri tejto udalosti niekoľkokrát zdôrazňuje pravdivosť a presnosť faktov, pretože čerpá z primárnych prameňov, listov, ktoré šľachtici poskytli kniežatú Petrovi, a ich prekladov či priamo z knižnice Palais-Royal.

---

¹⁶⁷ „De plus, il y avait liaison fort intime entre le roi don Pierre et le roi Philippe le Hardi, son beau-frère. Lorsque le premier n'était encore qu'enfant, il était venu à la cour de France, où il avait été reçu avec grand honneur, et où il était resté deux mois, prenant part à tous les jeux et tournois qui avaient été célébrés à l'occasion de son arrivée. Pendant ces deux mois, une telle intimité s'était formée entre les deux princes, qu'ils s'étaient mutuellement prêté foi et hommage, s'étaient juré qu'ils ne s'armeraient jamais l'un contre l'autre en faveur de qui que ce fût au monde, et, en garantie de ce serment, avaient communié tous deux de la même hostie.“ Ibidem. s. 402. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Vedľa detailných dejín stredoveku Dumas uvádza aj niektoré udalosti, ktoré by sa z hľadiska doby jeho cesty dali vnímať ako súdobé. Opisuje napríklad dobýjanie ostrova Capri kráľom Joachimom Muratom (1767 – 1815):

*„Medzi týmito antickými spomienkami sa vynára aj jedna celkom súčasná. Je súčasťou obrovského príbehu, ktorý sa začal v roku 1789 a skončil v roku 1815. Už dva roky boli Francúzi pánni Neapolského kráľovstva, pätnásť dní bol kráľom Murat, a aj napriek tomu Capri stále patrilo Angličanom. Dva razy sa ho pokúsil dobyť jeho predchodca Jozef a búrka, večný spojenec Anglicka, po dva razy rozohnala jeho lode.“*¹⁶⁸

Rovnakú udalosť predstavuje aj historik Jiří Kovařík (nar.1950) v svojom diele *Murat. Napoleonův maršál a neapolský král*. Muratove premyslené ťaženie s veliteľom Lamarque viedlo až ku kapitulácii anglického veliteľa Hudsona Lowe, tak ako to podáva aj Dumas.¹⁶⁹

Ďalej naznačuje napríklad politickú krízu medzi Anglickom a Neapolom, týkajúcu sa ťažby síry, ktorá sa odohrala v rokoch 1838 – 1840, pár rokov po jeho ceste. Síra bola strategickou surovinou na výrobu púštného prachu a jej ťažbu má možnosť vidieť pri meste Agrigento:

*„Cestou sme stretávali mulice naložené sírou, ktorá mala o niekoľko rokov neskôr viesť k známemu súdному procesu medzi Neapolom a Anglickom, v ktorom bol za sudcu zvolený francúzsky kráľ.“*¹⁷⁰

Posledným príkladom je spomenutie nedávneho objavu prvej trpasličej planéty Ceres:

---

¹⁶⁸ „Au milieu de ces souvenirs antiques surgit sous les pieds un souvenir tout moderne. C'est un épisode de cette épopée gigantesque qui commença en 1789 et qui finit en 1815. Depuis deux ans déjà les Français étaient maîtres du royaume de Naples, depuis quinze jours Murat en était roi, et cependant Caprée appartenait encore aux Anglais. Deux fois son prédécesseur Joseph en avait tenté la conquête, et deux fois la tempête, cette éternelle alliée de l'Angleterre, avait dispersé ses vaisseaux.“ Ibidem. s. 25. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁶⁹ KOVAŘÍK Jiří. *Murat. Napoleonův maršál a neapolský král*. Třebíč: Akcent, 2020, s. 285 – 287.

¹⁷⁰ „Tout le long delà route nous rencontrions des mulets chargés de ce soufre qui devait, quelques années après, amener entre Naples et l'Angleterre ce fameux procès dans lequel le roi des Français fut choisi pour arbitre.“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 277. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

„Z tejto takmer podzemnej kaplnky nás vyviezli do hvezdárne, z ktorej Piazzzi ¹⁷¹ 1. januára 1801 vďaka Ramsdenovmu prístroju prvýkrát objavil planétu Ceres.“¹⁷²

4.3.3. Miestne pamätihodnosti a umenie

Ako už bolo spomínané, autor navštevoval pri svojom putovaní aj množstvo historických pamiatok, pri ktorých neraz podával podrobný opis ich architektúry či dejín, ktoré sa s nimi spájajú. Je zaujímavosťou, že čo sa týka architektúry, Dumas opomína alebo minimálne neobdivuje, s výnimkou rokokovej fontány Neptúna v Messine,¹⁷³ sicílske baroko, veľmi charakteristickú formu barokovej architektúry pre túto oblasť.

Aj v tomto cestopise, rovnako ako v tom predchádzajúcom, jeho veľký obdiv voči väčšine pamiatok je v kontraste s nečakaným odporom a pobúrením v krypte kapucínov v Palerme a kritikou voči Ville Palagonia v Bagherii. Po predstavení všetkého, čo sa v nej nachádza, zhodnotí svoj postoj voči tomuto palácu, ktorý má byť vzorom grotesky:

„Umenie nemá nič spoločné s takouto zhýralou fantáziou: paláce, nádvorcia, záhrady, všetko je odporného vkusu a pripomína dom postavený skupinou bláznov.“¹⁷⁴

Rovnako tak pri návšteve kapucínskeho kláštora, ktorý je známy najmä vďaka svojim kryptám, kde sa mumifikujú a vystavujú mŕtve telá, dôkladne opisuje všetko, čo má možnosť vidieť, vrátane rôznych zvykov, podľa ktorých sú tieto mŕtvolky napríklad v sviatočné dni, aký je práve aj v čase jeho návštevy, oblečené do nedeľných šiat a ich blízky sa s nimi prichádzajú zhovárať. Odpoveď mŕtvych pritom majú odčítať z výrazu ich tváre. Dumas označuje za najodpornejšiu časť krídlo pre dámy z vysokej aristokratickej vrstvy v Palerme, kvôli tomu, že sú najviac vyzdobené, a taktiež proces sušenia týchto tiel. Jeho vnímanie tejto neobvyklej hrobky vyplýva z odlišnosti kultúr,

---

¹⁷¹ Giuseppe Piazzzi (1746 – 1826), mních, matematik, astronóm a zakladateľ observatória v Palerme.

¹⁷² „De cette chapelle presque souterraine on nous fit monter sur l'Observatoire; c'est du haut de cette terrasse que, grâce à l'instrument de Ramsden, Piazzzi découvrit pour la première fois, le 1er janvier 1801, la planète de Cérès.“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s.368. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁷³ Ibidem. s. 19.

¹⁷⁴ „L'art n'a rien à faire dans une pareille débauche d'imagination: palais, cours, jardin, tout cela est d'un goût détestable, et ressemble à une maison bâtie par une colonie de fous.“ Ibidem. s. 365. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

ktorú si uvedomuje, no aj napriek tomu túto návštevu považuje za jeden z najhorších zážitkov:

„Pre nás severanov, s naším temným a poetickým uctievaním mŕtvych, je ťažké pochopiť, že sa zabávajú na týchto úbohých telách, ktorých duše odišli, že ich odievajú, že im nasadzujú čiapky, že ich obliekajú ako figuríny; Keď sa nejaký úd príliš uvoľní, odlomia ho a opravia drôtom bez toho, aby sa obávali, že s tým odvekým pocitom, ktorý v nás vyvoláva ničota, bude mŕtvoľa prežívať fyzické utrpenie, alebo že duša, ktorá sa nad ňou vznáša, bude rozhorčená zmenami, ktorým je vystavená. Všetky tieto pocity som sa snažil sprostredkovať nášmu spoločníkovi, ale Arami bol Sicíľčan, ktorý je od detstva zvyknutý považovať za poctu pamiatke to, čo my považujeme za znesvätenie hrobu. Nechápal našu precitlivosť o nič viac ako my jeho bezstarostnosť.“¹⁷⁵ (str.369-370)

Napriek týmto pamiatkam, ktoré si od autora vyslúžili pomerne kritický prístup, celým dielom prevláda dôraz kladený na vyzdvihnutie architektonickej a umeleckej stránky, ako exteriéru, tak aj interiéru, jednotlivých monumentov, najmä katedrál, kostolov, fontán a antickým chrámom. Ako jeden z početných príkladov bude uvedené autorove predstavenie Katedrály Nanebovzatej Panny Márie v Messine:

„Fasáda tejto pamiatky, ako ju vidíme dnes, je zvláštnou zmesou rôznych architektúr, ktoré sa striedali od 11. storočia. Časť fasády, ktorá sa dvíha od zeme do výšky uličiek, pochádza z čias jej zakladateľa Rogera II.; jej červené mramorové línie, oddelené, podobne ako v mešitách v Káhire a Alexandrii, pásmi obohatenými mramorovými inkrustáciami rôznych farieb, nesú odtlačok arabského vkusu upraveného byzantským dlátom. Čo sa týka troch dverí z bieleho mramoru, ich obrisy harmonicky vynikajú na tmavých a sýtych stenách, ktoré im slúžia ako pozadie: na tých prostredných, oveľa vyšších ako ostatné, je erb aragónskeho kráľa, ktorý datuje ich vyhotovenie približne do

---

¹⁷⁵ „Il est difficile à nous autres gens du nord, avec notre culte sombre et poétique pour les trépassés, de comprendre qu'on se fasse un jeu de ces pauvres corps dont l'âme est partie, qu'on les habille, qu'on les coiffe, qu'on les farde comme des mannequins; que, lorsque quelque membre se déjette par trop, on casse ce membre, et on le raccommode avec du fil de fer, sans craindre, avec ce sentiment éternel qui réagit en nous contre le néant, que le cadavre n'éprouve une souffrance physique, ou que l'âme qui plane au-dessus de lui ne s'indigne aux transformations qu'on lui fait subir. J'essayai de faire part de toutes ces sensations à notre compagnon; mais Arami était sicilien, habitué dès l'enfance à regarder comme un honneur rendu à la mémoire ce que nous regardons comme une profanation du tombeau.“ Ibidem. s. 369 – 370. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

roku 1350. Vo vnútri je katedrála, podobne ako takmer všetky kostoly z tohto obdobia, postavená na pôdoryse rímskej baziliky. Stĺpy, ktoré podopierajú klenbu, sú žulové, nerovnako vysoké, majú rôzny priemer a sú spojené oblúkmi, ktoré podopierajú steny preklenuté priečnymi trámami, a potom strechami, ktorých reliéfne rámy sú na niektorých miestach dodnes maľované a pozlátené; boli to stĺpy Neptúnovho chrámu, ktorý sa kedysi nachádzal na Majáku¹⁷⁶ a bol prevezený do Messiny, keď Sicília prešla z područia Saracénov pod nadvládu zbožných normanských dobrodruhov. Na prvý pohľad sú rozpoznateľné ako starobylé vďaka svojim elegantným proporciám, hoci sú zakončené hrubými hlavicami s napoly maurským a napoly byzantským vzorom. Niektoré krásne časti mozaiky ešte stále žiaria v klenbe chóru a v prilahlých kaplnkách; zvyšok bol zničený pri požiari v roku 1232.¹⁷⁷

Vedľa bohatých opisoch týkajúcich sa legend, dejín, architektúry či umenia, Dumas pridáva aj malebné opisy prírody, počasia a výhľadov, pri ktorých sa necháva unášať a dostáva tým do svojho diela, popri histórii, ďalšiu dôležitú tému literárneho smeru, ku

---

¹⁷⁶ Faro di Capo Peloro – maják nachádzajúci sa na najseverovýchodnejšom výbežku Sicílie, v provincii Messina.

¹⁷⁷ „La façade de ce monument, telle qu'on la voit aujourd'hui, est un singulier mélange des architectures différentes qui se sont succédé depuis le XIe siècle. La partie de la façade qui s'élève depuis le sol jusqu'à la hauteur des bas-côtés remonte à son fondateur, Roger II; ses assises de marbre rouge, que séparent, ainsi qu'aux mosquées du Caire et d'Alexandrie, des lambeaux enrichis d'incrustations en marbres de différentes couleurs, portent l'empreinte du goût arabe modifié par le ciseau byzantin. Quant aux trois portes exécutées en marbre blanc, leurs contours se détachent harmonieusement sur les chaudes et riches parois qui leur servent de fond: celle du milieu, beaucoup plus élevée que les autres, porte les armes du roi d'Aragon, qui en fixe l'exécution à l'an 1350 à peu près. A l'intérieur, comme presque toutes les églises de cette époque, la cathédrale est bâtie sur le plan de la basilique romaine. Les colonnes qui soutiennent la voûte sont de granit, inégales en hauteur, différentes en diamètre, et réunies entre elles par des arcades qui soutiennent des murs percés de croisées, et ensuite des combles dont les charpentes en relief sont encore peintes et dorées en certaines parties; c'étaient les colonnes d'un temple de Neptune, jadis placées au Phare, et transportées à Messine lorsque la Sicile passa de la domination vagabonde des Sarrasins sous celle des pieux aventuriers normands. On les reconnaît au premier coup d'oeil pour antiques, à leurs élégantes proportions, quoiqu'elles soient surmontées de chapiteaux grossiers, d'un dessin moitié mauresque, moitié byzantin. Quelques belles parties de mosaïque brillent encore à la voûte du chœur et dans les chapelles attenantes; le reste fut détruit dans l'incendie de 1232.“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 94 – 95. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

ktorému sa hlási, prírodu. Pri pohľade na jaskyňu Grotta azzura dokonca aj majster pera, za akého sa považuje aj on sám, stráca reč:

„Pred sebou, okolo seba, nad sebou, pod sebou aj za sebou som mal zázraky, o ktorých by nedokázal poskytnúť predstavu akýkoľvek opis, a voči ktorým zostáva bezmocný aj samotný štetec úžasného tlmočníka ľudských pamätí.“¹⁷⁸

---

¹⁷⁸ „En effet, j'avais devant moi, autour de moi, dessus moi, dessous moi et derrière moi, des merveilles dont aucune description ne pourrait donner l'idée, et devant lesquelles le pinceau lui-même, ce grand traducteur des souvenirs humains, demeure impuissant.“ Ibidem. s. 34. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

4.4. Dojmy

Ako každý cestovateľ, Dumas prežíva putovanie aj vnútorne, a aj túto stránku sprostredkováva svojmu čitateľovi. Ponúka svoje vlastné názory a dojmy, ktoré tvoria subjektívny prvok jeho cestopisu.

Dumas do svojich opisov neraz pridáva aj vlastnú predstavivosť, pri putovaní miestami si predstavuje, ako sa tam píše história a snaží sa atmosféru čo najvernejšie preniesť aj na čitateľa. Rovnako tak na neho prenáša aj svoje pocity a bohato pri tom využíva napríklad prirovnania a metafory, ktoré sú jednak akýmisi ozdobami jeho textu, no taktiež dokážu čitateľovi ešte viac priblížiť predstavovanú situáciu, jav, objekt či miesto tým, že namiesto konkrétneho javu, ktorý možno nepozná v ňom autor vyvolá obraz iného javu, ktorý si predstaviť dokáže:

„[...] houppelande,¹⁷⁹ ktorý som mal na pleciach, sa stával neznesiteľným a cítil som, že ho už nedokážem ďalej niesť; ťažil ma ako jedna z tých olovených čiapok, pod ktorými Dante v šiestom kruhu pekla videl zdrvených pokrytco.“¹⁸⁰

Čitateľa tiež necháva nazrieť do svojich myšlienok, pocitov a vnútorného prežívania. Väčšinu času síce zdieľa pozitívne dojmy z cesty, ale priznáva aj strach, ktorý vo svojom vnútri prežíva a počas intímnej chvíle uprostred bohoslužby na ostrove Panrelleria sa otvára aj týmto smerom:

„[...] utiahol som sa do seba a myslel som na svoju samotu, bol som stratený na najvyššom vrchole takmer neznámeho ostrova, pohodený ako prostredník medzi Európou a Afrikou, vydaný na milosť i nemilosť ľuďom, ktorých reči som sotva rozumel, a mal som len krehkú loďku, ktorá ma mala opäť spojiť so svetom, ktorú Boh uprostred búrky vzal do jednej ruky, zatiaľ čo druhou okolo nás rozbil ako sklo fregaty a trojposchodové lode. Počas tejto omše som sa aspoň na štvrťhodinu ocitol v kontakte prostredníctvom

---

¹⁷⁹ Houppelande – historický odev. Dlhý, voľný vrchný odev, vpredu otvorený, so širokými rukávmi, niekedy vatovaný alebo podšitý kožušinou.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/houppelande> >.

(Prístup 20.6.2022).

¹⁸⁰ „[...] la houppelande que j'avais sur les épaules me devenait insupportable, et je sentais l'impossibilité de la porter plus longtemps; elle me pesait comme une de ces chapes de plomb sous lesquelles Dante vit, dans le sixième cercle de l'enfer, les hypocrites écrasés.“ DUMAS, A. *Le Speronare*, s. 158. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

spomienok so všetkými ľuďmi, ktorých som miloval a ktorých som mal rád, bez ohľadu na to, v ktorom kúte sveta žili. Videl som, ako predo mnou plynie celý môj život, a ako sa mi odohrával pred očami, všetky tie mená, ktoré som miloval, mi v srdci rezonovali jedno za druhým. A cítil som hlbokú melanchóliu a zároveň nekonečnú slasť pri pomyslení, že sa za nich modlím, zatiaľ čo oni ani nevedia, kde vo svete sa vlastne nachádzam.“¹⁸¹

Emócie melanchólie v tomto vášnivom cestovateľovi vyvoláva aj cestovanie ako také:

„Sadol som si pod nádherný gaštan a mal som ten zvláštny pocit človeka, ktorý sa ocitol v krajine, ktorú si už dlho želal precestovať, a ktorý pochybuje, či tam už skutočne je; Rozmýšľa, či dediny, mysy a hory, ktoré má pred očami, sú naozaj tie, o ktorých tak často počúval, a či sa k nim skutočne vzťahujú všetky tie poetické, zvučné a harmonické názvy, ktorými ho v mladosti lákali gréčtina a latinčina, tieto dve živiteľky mysle, ak nie aj duše.“¹⁸²

S týmto zdieľaním dojmov súvisí aj to, ako prezentuje jednotlivé miesta. Pozitívne dojmy patria určite spomínaným pamiatkam, a prírode, ktorých je obdivovateľom. Pri cestovaní Sicíliou však u neho vo všeobecnosti prevláda negatívny dojem z miest a ich

---

¹⁸¹ „[...] je me repliais sur moi-même, et je pensais à mon isolement, perdu que j'étais sur le sommet le plus élevé d'une île presque inconnue, jetée comme un relais entre l'Europe et l'Afrique, à la merci de gens dont je comprenais à peine le langage, et n'ayant pour me remettre en communication avec le monde qu'une frêle barque, que Dieu, au milieu de la tempête, avait prise dans une de ses mains, tandis que de l'autre il brisait autour de nous, comme du verre, des frégates et des vaisseaux à trois ponts. Pendant un quart d'heure à peine que dura cette messe, je me retrouvai par le souvenir en contact avec tous les êtres que j'aimais et dont j'étais aimé, quel que fût le coin de la terre qu'ils habitassent. Je vis en quelque sorte repasser devant moi toute ma vie, et, à mesure qu'elle se déroulait devant mes yeux, tous les noms aimés vibraient les uns après les autres dans mon cœur. Et j'éprouvais à la fois une mélancolie profonde et une douceur infinie à songer que je priais pour eux, tandis qu'ils ignoraient même dans quel lieu du monde je me trouvais.“ Ibidem. s. 268 – 269. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁸² „Je m'assis sous un magnifique châtaignier, avec cette singulière sensation de l'homme qui se trouve dans un pays qu'il a désiré longtemps parcourir, et qui doute qu'il y soit réellement arrivé; qui se demande si les villages, les caps et les montagnes qu'il a sous les yeux, sont réellement ceux dont il a si souvent entendu parler, et si c'est bien à eux surtout que s'appliquent tous ces noms poétiques, sonores, harmonieux, dont l'ont bercé dans sa jeunesse le grec et le latin, ces deux nourrices de l'esprit, sinon de l'âme.“ Ibidem. s. 102. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

obyvateľov, často, no nie nevyhnutne, spojený s chudobou a špinou, s ktorými sa stretáva prakticky na každom kroku:

„To nádherné miesto Agrigento nie je totiž ničím iným než špinavou kopou domov postavených z červenkastého kameňa, s úzkymi uličkami, ktorými sa ani nedá prejsť vozom a ktoré sú prepojené akýmsi schodiskom, kde je pod hrozbou vážnych nepríjemností bezpodmienečne nutné držať sa uprostred.“¹⁸³

„Námestia v Katánii sú ako všetky ostatné námestia, veľké prázdne priestory obklopené domami; čím väčší priestor, tým krajšie námestie: na tom sa zhodujú všetky krajiny sveta. Jedno z takýchto námestí je obklopené bezvýznamnými budovami. Nevieť, ako sa podobné stavby nazývajú: nie sú domami ani monumentmi, majú to byť paláce! No nech sa páči!“¹⁸⁴

---

¹⁸³ „En effet, Girgenti là magnifique n'est qu'un sale amas de maisons bâties en pierres rougeâtres, avec des rues étroites où il est impossible d'aller en voiture, et qui communiquent les unes aux autres par des espèces d'escaliers dont, sous peine des plus graves désagréments, il est absolument nécessaire de toujours tenir le milieu.“ Ibidem. s. 277. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁸⁴ „Les places de Catane sont, comme toutes les places, de grands espaces vides entourés de maisons; plus l'espace est grand, plus la place est belle: c'est convenu dans tous les pays du monde. Une de ces places est entourée d'insignifiantes constructions. Je ne sais pas comment s'appellent ces sortes de fabriques: ce ne sont point des maisons, ce ne sont point des monuments; on prétend que ce sont des palais; grand bien leur fasse!“ Ibidem. s. 123. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

5. Le capitaine Aréna

Cestopisné dielo s názvom *Le capitaine Aréna* je druhým pokračovaním cesty Alexandra Dumasa po území Kráľovstva oboch Sicílii. Plynulo nadväzuje na putovanie Sicíliou v *Le Speronare* a zachytáva cestu autora z Palerma až do Neapola. Názov diela odkazuje na meno kapitána lode, ktorou túto cestu absolvuje. Dielo je po prvýkrát vydané v roku 1842. Prehľad všetkých jeho identifikovaných vydaní, celkom 19, v podobe tlačených kníh, ako samostatných diel či súčastí zbierok, ako aj jeho prekladu do talianskeho jazyka (1), sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:¹⁸⁵

ROK VYDANIA	MIESTO VYDANIA	VYDAVATELSTVO	NÁZOV VYDANIA	JAZYK
1842	Paríž	Dolin	<i>Le Capitaine Aréna. 1.</i>	FR
1842	Paríž	Dolin	<i>Le Capitaine Aréna. 2.</i>	FR
1845	Paríž	-	<i>Le speronare.: Le capitaine Aréna. Le corricolo. Quinze jours au Sinai. L'Arabie heureuse : souvenirs de voyages en Afrique et en Asie. La vie au désert.</i>	FR
1847	Paríž	Boulé	<i>Le Capitaine Aréna, par Alexandre Dumas.</i>	FR
1851-1853	Paríž	Au Bureau du Siècle	<i>Œuvres complètes d' Alexandre Dumas.</i>	FR
1853	Paríž	Bureau du Siècle	<i>Impressions de voyage. Le Capitaine Aréna, par Alexandre Dumas.</i>	FR
1854	Paríž	-	<i>Impressions de voyage : Le capitaine Aréna.</i>	FR
1855	Paríž	Michel Lévy	<i>Impressions de voyage, par Alexandre Dumas. Le Capitaine Aréna.</i>	FR

¹⁸⁵ URL: < <https://www.worldcat.org/> >.

1855	Paríž	Le Siècle	<i>Œuvres complètes d'Alexandre Dumas. 9-ème série : La Villa Palmieri : Le Speronare : Le Capitaine Aréna : Le Corricolo.</i>	FR
1870	Paríž	A. Le Vasseur	<i>Impressions de voyage.</i>	FR
1870	Paríž	M. Lévy frères.	<i>Impressions de voyages.</i>	FR
1880	Paríž	A. Le Vasseur	<i>Alexandre Dumas illustré.</i>	FR
1884	Paríž	Calmann Lévy	<i>Le capitaine Aréna.</i>	FR
1891	-	-	<i>Impressions de voyage. 5.</i>	FR
1891	Paríž	Calmann Lévy	<i>Impressions de voyage/ Le capitaine Aréna.</i>	FR
1907	Paríž	Vasseur	<i>Alexandre Dumas illustré. 22 : Impressions de voyage, Le Speronare, Le capitaine Aréna. Le Corricolo. Quinze jours au Sinai. L'Arabie heureuse. La vie au désert.</i>	FR
1907	Paríž	A. Le Vasseur	<i>Impressions de voyage : le speronare.</i>	FR
2006	-	Ilisso : Rubbettino	<i>Viaggio in Calabria.</i>	IT
2019	Caen	Nous	<i>Excursion aux Îles Éoliennes.</i>	FR

Ako zdroj pre túto prácu je použité dielo v jednom z početných elektronických vydaní.¹⁸⁶

¹⁸⁶ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine Aréna*. Montréal: Éditions Le Joyeux Roger, 2006.

Dostupné z: URL:

<https://numerique.banq.qc.ca/patrimoine/details/52327/1564067?docref=8hV_CPn3F6I_cii_t0GrhA>.

(Prístup 4.3.2022).

Cesta zachytená v tomto diele, prostredníctvom celkom 17. kapitol, započína v Palerme, poslednou autorovou destináciou v *Le Speronare*, a návštevou miestnej psychiatrickej liečebne nazývanej Casa dei Matti. Hneď potom sa vydáva na plavbu na Liparské ostrovy, z ktorých navštívi Alicudi, Lipari a jeho horu Campo Bianco, Vulcano a tiež malé ostrovy Lisca Bianca a Basiluzzo, nachádzajúce sa medzi Panariou a Stromboli, na ktorý sa vydáva ako ďalší. Z ostrovov smeruje do Messiny, odkiaľ ešte navštívi Bauso¹⁸⁷ a opúšťa Sicíliu. Putovanie Kalábriou zahajuje v San Giovanni, v ktorého blízkosti navštívi Scyllu. Cestu z tohto bodu, až do Cosenzy, kvôli nepriaznivému vetru, absolvuje po súši. Putuje smerom k mestu Pizzo a po ceste prechádza cez mestá a dedinky ako Bagnaria, Palma, Gioia, Rosarno, Mileto a Monteleone.¹⁸⁸ Z Pizzo pokračuje dedinkami Maida, Fundaco del Fico, Vena, Triolo, Rogliano až do mesta Cosenza, odkiaľ navštívi aj Castiglione, jednu z dedín v jeho okolí. K speronare sa pripája opäť v San Lucido a plaví sa až do mesta Paestum a Salerno. Zo Salerno pokračuje, opäť po pevnine, cez Amalfi, Torre dell'Annunziata, Mergellinu a Resinu¹⁸⁹ až do Neapolu.

---

¹⁸⁷ Bauso je v dobe Dusamovej cesty samostatnou obcou, od roku 1825. V roku 1929 zaniká zlúčením so susednými obcami Calvaruso a Saponata Villafrance, čím vzniká nová obec, známa dodnes pod menom Villafranca Tirrena.

¹⁸⁸ Názov Monteleone do roku 1863, Monteleone di Calabria v období 1863-1928, dnes nazývané Vibo Valentia.

¹⁸⁹ Resina, po zmene mena v roku 1969 dnes známa ako Ercoleone.

5.1.Pramene autora a jazyková stránka diela

Tento cestopis sa od ostatných, ktoré Dumas vydáva v rámci svojej cesty po Taliansku, pomerne dosť líši. Vyplýva to zo samotného úseku cesty, ktorý ponúka množstvo dobrodružných zastávok, viac než miest bohatých na históriu, ktoré sú hlavným predmetom jeho záujmy po väčšinu talianskej cesty. Z toho plynie tiež autorov prístup k tvorbe tohto diela.

Čo sa týka historických prameňov, z ktorých čerpá, s výnimkou Suetonia (75 – 130-140)¹⁹⁰ a Hérodota (484 – 430-420 p.n.l.),¹⁹¹ sa v diele nenachádza žiadne odkazovanie na historikov, ktorými by potvrdzoval relevantnosť uvádzaných faktov. Zo začiatku diela, v súvislosti so starovekým pohľadom na ostrov Lipari, sú uvedené citácie,¹⁹² ktoré odkazuje na Homéra a Aristotela, ale v porovnaní so zvyšnými dielami predstavenými v tejto práci sa jedná skutočne o minimum takýchto prameňov.

Naopak, vyskytuje sa tu iný druh zdrojov, ako napríklad presné znenie predpisov z Casa dei Matti,¹⁹³ oficiálna správa o zemetraseniach a ich popise od cestovateľa Josepha Antoina de Gourbillon (1770 - ?)¹⁹⁴ alebo príbeh o živote sicílskeho lúpežníka Pascala Bruna (1780-1803),¹⁹⁵ získaný a podpísaný notárom Cesare Allettom, ktorý mu následne slúži aj pre spísanie jeho životopisu. Zber dát pre účely svojej ďalšej tvorby sa vyskytuje aj v spojení so životom Murata, ktorého historikom sa chce Dumas stať, a o ktorom získava informácie od istého rytiera menom Alcalá, ktorý s Muratom strávi posledné dni jeho života.¹⁹⁶ Následne taktiež odkazuje čitateľa na svoje vlastné diela,

---

¹⁹⁰ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 299.

¹⁹¹ Ibidem. s. 299 – 300.

¹⁹² Ibidem. s. 55 – 56.

¹⁹³ Ibidem. s. 18 – 20.

¹⁹⁴ Ibidem. s. 275 – 290.

Odkazuje na dielo z roku 1820 *Voyage critique à l'Etna en 1819*.

„Podrobnosti o rôznych udalostiach, ktoré zemetrasenie spôsobilo, sú také rozmanité a často také neveriteľné, že sa zdráham zaznamenať tu všetko, čo nám bolo povedané, a radšej si požičiam oficiálnu správu, ktorú pán de Gourbillon poskytol o katastrofe, ktorej bol očitým svedkom. Možno je tento opis vo svojej forme trochu zastaraný, ale radšej ho nechám tak, ako je, než aby som v ňom urobil nejaké zmeny, ktoré by mohli viesť k obvineniu, že som nejakým spôsobom pozmenil pravdu.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 275 – 290. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁹⁵ Ibidem. Kapitola VIII. – La cage de fer.

¹⁹⁶ *Les Crimes célèbres: Karl Ludwig. Marie Stuart. Sand. Murat*, 1839 – 1840.

v ktorý tieto alebo iné udalosti predstavuje či priamo na svoje slávne drámy, na ktorých tvorbe pracuje aj počas cesty:

„Tí, čo sa chcú dozvedieť viac o tomto slávnom zbojníkovi, si môžu prečítať román, ktorý som o ňom vydal tuším v roku 1837 alebo 1838;¹⁹⁷ toto je jeho príbeh, pravý a jednoduchý, ako mi ho vyrozprával, a ako ho mám ešte stále podpísaný jeho vlastnou rukou vo svojom albume, Jeho Excelencia don Cesare Alletto, notár v Calvaruse.“¹⁹⁸

„[...] ja som počas dlhého nočného snenia pod touto krásnou sicílskou oblohou viac-menej doriešil plán svojej drámy o Paulovi Jonesovi,¹⁹⁹ z ktorej zostávalo zvýrazniť len niekoľko postáv a dokončiť niekoľko scén.“²⁰⁰

„Keď k tomu pridáme rozprávanie nášho sprievodcu, ktorý nám práve na tomto mieste vyrozprával príbeh, ktorý som už uverejnil pod názvom *Les Enfants de la Madone*, a ktorý nájdete v diele *Souvenirs d'Antony*,²⁰¹ pohľad na dva kríže postavené na mieste, kde boli pred rokom a tromi mesiacmi zavraždení dvaja cestovatelia, získate predstavu o rýchlosti, s akou uplynuli tri hodiny našej cesty.“²⁰²

Okrem toho taktiež priznáva, že v knihe neprezentuje len svoje zážitky, ale prikladá napríklad príbeh svojich priateľov, troch Francúzov, ktorí na Sicíliu cestujú v roku 1829 a pri návšteve Katánie majú možnosť byť svedkami osláv sviatkov svätej Agáty, patrónky mesta. Súčasťou týchto osláv je sprievod, jarmok a karneval, ktoré autor

---

¹⁹⁷ *La Salle d'armes. I. Pauline. II. Pascal Bruno*, 1838.

¹⁹⁸ „Ceux qui désireront de plus amples renseignements sur cet illustre bandit, pourront recourir au roman que j'ai publié sur lui en 1837 ou 1838, je crois ; ceci étant son histoire pure et simple, telle que me l'a racontée, et telle que je l'ai encore signée de sa main dans mon album, Son Excellence don Cesare Alletto, notaire à Calvaruso.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 150. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

¹⁹⁹ *Paul Jones*, 1839.

²⁰⁰ „[...] et moi, pendant mes longues rêveries nocturnes sous ce beau ciel de la Sicile, j'avais à peu près arrêté le plan de mon drame de Paul Jones, dont il ne me restait plus que quelques caractères à mettre en relief et quelques scènes à compléter.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 169. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁰¹ *Souvenirs d'Antony*, 1835.

²⁰² „Joignez à cela le récit de notre guide, qui nous raconta à cet endroit même une histoire que j'ai déjà publiée sous le titre des *Enfants de la Madone* et qu'on retrouvera dans les *Souvenirs d'Antony* ; la vue de deux croix élevées à l'endroit où, l'année précédente, et trois mois auparavant, deux voyageurs avaient été assassinés, et l'on aura une idée de la rapidité avec laquelle s'écoulèrent les trois heures que dura notre course.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 297 – 298. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

predstavuje a neskôr aj zážitok jedného z nich, ktorý strávi niekoľko dní uväznený, kvôli neznalostiam miestnych zvykov.²⁰³

Z diela *Une année à Florence*, je zrejmé, že Dumas je veľkým obdivovateľom Danteho a potvrdzuje to aj tu, ukázkou znalosti jeho textov. V psychiatrickej liečebni, blázinci, ako ju sám autor nazýva, sa stretáva s pacientom menom Lucca, ktorý je presvedčený o tom, že je Dantom a práve tvorí svoju 33. pieseň *Pekla*:

„Priblížil som sa k nemu zozadu, bol pri epizóde Ugolino, ale bezpochyby mu zlyhávala pamäť, lebo dva či trikrát zopakoval udierajúc sa do čela:

*La bocca sollevo dal fiero pasto ;
ale nedokázal sa dostať ďalej. Považoval som za výborný spôsob, ako si získať jeho priazeň, keď som mu pošepkal prvé slová nasledujúceho verša, a keď sa v utrpení opäť udrel do hlavy, dodal som:*

*Quel peccator forbendola.*²⁰⁴

Svoje bohaté znalosti z dejín, umenia či literatúry dokazuje aj šikovnými prirovnaniami, metaforami či paralelami v rámci celého diela, rovnako ako tomu je aj v predošlých dielach. Vyskytuje sa tu napríklad zmienka o autorovi Ernstovi Theodorovi Amadeus Hoffmannovi (1776-1822) a jeho diele *Životní názory kocoura Moura* z rokov 1819 a 1821, o ktorom premýšľa ako o inšpirácii k tvorbe spomienok psa Milorda, ktorý absolvuje putovanie v jeho spoločnosti.²⁰⁵ Spomína tiež Boccaccia a jeho vyjadrenie

---

²⁰³ Ibidem. s. 33 – 45.

²⁰⁴ „*Je m'approchai de lui par derrière, il en était à l'épisode d'Ugolin ; mais sans doute la mémoire lui manquait, car deux ou trois fois il répéta en se frappant le front:*

*La bocca sollevo dal fiero pasto ;
mais sans pouvoir aller plus loin. Je pensai que c'était un excellent moyen de me mettre dans ses bonnes grâces que de lui souffler les premiers mots du vers suivant ; et comme il se frappait la tête de nouveau en signe de détresse, j'ajoutai :*

Quel peccator forbendola.“

Ibidem. s. 14 – 15. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Skutočne odpovedá textu z úvodu danej časti.

ALIGHIERI, Dante. *INFERNO XXXIII. Volume I. The Divine Comedy of Dante Alighieri, Volume I*, Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press, 2013, s. 374.

Dostupné z: URL: <<https://doi.org/10.4159/harvard.9780674337404.c34>>.

(Prístup 25.6.2022).

²⁰⁵ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 87.

o meste Amalfi ako o jednom z najrozkošnejších miest Talianska.²⁰⁶ Prirovnáva svoje strasti s hľadaním ubytovania a jeho nájdenie k radosti Hebrejov z príchodu do zeme zaslúbenej²⁰⁷ a kapitánovu istotu v udávaní presného času odchodu ku presnosti faktom Matthieua Lansberta (približne 15.-16.storočie) tvorcu almanachu s názvom *Almanach de Liège*, a lekára Michela de Nostredame, známeno ako Nostradamus (1503-1566).²⁰⁸ Kartúzu svätého Martina, bývalý kláštor rádu kartuziánov, prirovnáva ku kostolu Panny Márie Loretánskej v Paríži²⁰⁹ a s vtipom poukazuje na podobnosť v správaní Neapolčanov pri hádke s povahou postavy Pulcinella, typického charakteru talianskeho renesančného literárneho obdobia *commedia dell'arte*.²¹⁰

Autor ostáva verný svojmu pútavému štýlu písania, s ironickým nádychom v určitých situáciách, rovnako ako orientácii na čitateľa a Akadémiu, ktorých prostredníctvom rád či ospravedlnení pravidelne oslovuje. Okrem toho oslovuje taktiež ľudí, ktorých má možnosť spoznať, pre prípad, že by sa im táto kniha jedného dňa mohla dostať do rúk:

*„Toto všetko sa čitateľovi musí zdať veľmi zvláštne, ale každý, kto prešiel Romagniu, Kalábriu alebo Sicíliu, ma poľahky pochopí.“*²¹¹

*„Preto sa pokúsím podeliť sa s čitateľmi o pocity, ktoré som zažil, bez toho, aby som im ich racionalizoval viac, ako som to dokázal urobiť sám pre seba, aby tak ako oni, tak aj ja, blazeovaní týmito politickými faktami a exaktnými vedeckými objavmi, mohli vdýchnuť závan tejto novej atmosféry, uprostred ktorej ľudia a veci strácajú svoje suchopárne a pevné obrysy, aby sa nám ukázali s nejasnosťou, melanchóliou a pôvabom, ktoré nad nimi rozprestierajú vzdialenosť, para a noc.“*²¹²

---

²⁰⁶ Ibidem. s. 306.

²⁰⁷ Ibidem. s. 250.

²⁰⁸ Ibidem. s. 164.

²⁰⁹ Ibidem. s. 314.

²¹⁰ Ibidem. s. 313.

²¹¹ „Tout ceci doit paraître bien étrange au lecteur ; mais tout homme qui aura traversé la Romagne, la Calabre ou la Sicile me comprendra facilement.“ Ibidem. s. 50. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²¹² „Je tenterai donc de faire partager à mes lecteurs les sensations que j'ai éprouvées sans les rationaliser pour eux plus que je ne suis parvenu à le faire pour moi ; afin que, blasés comme ils le sont et comme je l'étais sur ces faits positifs de la politique et sur les découvertes exactes de la science, ils respirent comme

„Upozornenie pre filológov a najmä pre cestovateľov.“²¹³

„Odpusťte mi všetky tie detaily, píšem o tom pre tých nešťastných cestovateľov, ktorí sa možno ocitnú v podobnej situácii ako my, a ktorí si na základe nášho príkladu možno poradia lepšie než my.“²¹⁴

V jeho štýle je tiež istý rozdiel medzi úsekmi, ktoré tvorí sám autor, jeho autorskou rečou, opismi, sprostredkovaním vlastných zážitkov či historických udalostí, ktoré sa vyznačujú umeleckým štýlom, napríklad aj vďaka bohatému využívaniu umeleckých prostriedkov a obrazných pomenovaní, a strane druhej úsekmi, kde autor sprostredkováva príbehy iných ľudí, ako napríklad historiky námorníkov, kde jazyk pôsobí viac hovorovejšie, pravdepodobne kvôli snahe o zachovanie autenticity ich vyjadrovania, s minimom umeleckých prostriedkov a pridávaním replík do deja. Repliky iných osôb nie sú však jedinými, ktoré sa v diele nachádzajú. V porovnaní s ostatnými dielami, sa tu vyskytuje aj viac dialógov Dumasa v interakcií s ľuďmi v jeho okolí, čo ponúka aj pohľad na jeho vlastný charakter.

Z jazykovej stránky je potrebné tiež uviesť autorove opätovné používanie talianskych slov, vrátane slov v ich dialektoch, latinských slovných spojení a viet či námornického lexika, i keď v menšej miere než tomu bolo v *Le Speronare*.

- *campieri; tristizia; l'affittatore; maestro di casa; peccato; collazione; subito; „Terre moto, terre moto!“; vetturino; muli; vettura; traditori; cameriere; palazzo; calessino; lazzaroni.*

---

moi le souffle de cette atmosphère nouvelle, au milieu de laquelle les hommes et les choses perdent leurs contours secs et arrêtés pour nous apparaître avec le vague, la mélancolie et le charme que répandent sur eux la distance, la vapeur et la nuit.“ Ibidem. s. 106 – 107. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²¹³ „Avis aux philologues et surtout aux voyageurs.“ Ibidem. s. 234. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²¹⁴ „Qu'on me pardonne tous ces détails ; j'écris pour les malheureux voyageurs qui peuvent se trouver dans une position analogue à celle où nous étions, et qui, instruits par notre exemple, parviendront peut-être à s'en tirer mieux que nous ne le fîmes.“ Ibidem. s. 241. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

- *ultima ratio legum; lucantes ventos tempestatesque sonoras; rara avis;*²¹⁵ „*Dilexi justitiam, et odivi iniquitatem; propterea mortor in exilio.*“²¹⁶
- *beaupré;*²¹⁷ *la voile latine;*²¹⁸ *la voile de foc.*²¹⁹

Podobne ako *Le Speronare*, je aj *Le capitaine Aréna* veľmi dobrodružnou cestou, no jeho dokumentačná stránka sa tu dostáva istým spôsobom ešte viac do úzadia a vystupuje dobrodružný charakter diela, viac podobný dobrodružnému románu než cestopisnému dielu, ktoré sa sústreďuje najmä na fakty.

---

²¹⁵ „[...] biele plachty sú *rara avis* Juvenala, *fénixom* babylonskej princeznej.“ Ibidem. s. 232. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

„*Rara avis*“ je latinské slovné spojenie vyjadrujúce vzácneho vtáka z diela *Satiry* od rímskeho satirika Decima Iunia Juvenala, známeho ako Juvenalis (60-140).

²¹⁶ „*J'ai aimé la justice, j'ai haï l'iniquité ; voilà pourquoi je meurs en exil.*“ Ibidem. s. 241.

²¹⁷ Stožiar umiestnený viac-menej vodorovne na pravej plachtici.

URL: < <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/beaupre> >.

(Prístup 27.6.2022).

²¹⁸ Plachta v tvare trojuholníka používaná najmä v Stredomorí.

URL: < <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/voile-latine> >.

(Prístup 27.6.2022).

²¹⁹ Trojuholníková plachta, ktorá je umiestnená v prednej časti lode (medzi predným sťažňom a bowspritom na trojsťažňových lodiach alebo medzi bowspritom a hlavným sťažňom na ostatných lodiach).

URL: < <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/foc> >.

(27.6.2022).

5.2.Cesta

Ako je uvedené vyššie, toto dielo vo svojom úvode zachytáva cestu autora po zvyšku Sicílie. Na tej strávi ako cestovateľ dokopy 6 týždňov. Pokračuje výpravou na Liparské ostrovy a napokon putovaním Kalábriou až do Neapolu, pričom práve cestovanie v oblasti Kalábrie má pre neho výnimočný a osobný význam. Nazýva ho rodinným putovaním, podobne ako putovanie mestom Avignon v *Midi de la France*, kvôli rodinnému priateľovi Muratovi, ktorého život sa skončil práve na tomto mieste:

„Ako iste chápete, Pizzo, rovnako ako Avignon, bolo pre mňa takmer rodinným putovaním. Tak ako bol maršal Brune mojím krstným otcom, bol neapolský kráľ priateľom môjho otca. Ako dieťa som jednému ťahal bokombrady a druhému fúzy a viackrát som sa vyšantil na šabli víťaza z Fribourgu, v čiapke so žiarivým perím hrdinu z Abúkiru. Prišiel som teda, aby som postupne zozbieral udalosti z posledných hodín jedného z tých najukrutnejších utrpení, na ktoré si história uchovala spomienku, ak to tak môžem povedať.“²²⁰

Cesta ako taká má v tomto cestopise dôležité postavenie, ako vyplynie neskôr aj z analýzy tematickej. Jej dobrodružný charakter spočíva najmä v neobvyklých cestovateľských destináciách, akými Liparské ostrovy a Kalábria v tejto dobe bez pochyby sú. O nič menej dôležitými sú aj okolnosti a nebezpečné situácie, ktoré postretnú autora počas putovania, z ktorých najzávažnejším je niekoľkodňová séria zemetrasení v okolí Cosenzy.

O tom, že cestuje po, pre cestovateľov, nezvyčajných miestach ho utvrdzujú aj obyvatelia, medzi ktorými jeho príchod neraz spôsobuje rozruch. Jeho návšteva sa nie vždy stretáva s pochopením, ako tomu je aj na ostrove Lipari, kde sú voči jeho príchodu veľmi skeptický, úrady ho odmietajú pustiť na ostrov a nechápu, že by niekto mohol mať iný dôvod k ceste tam, než za účelom obchodovania s pemzou.²²¹

---

²²⁰ „Comme on le comprend bien, le Pizzo, ainsi qu'Avignon, était pour moi presque un pèlerinage de famille. Si le maréchal Brune était mon parrain, le roi de Naples était l'ami de mon père. Enfant, j'ai tiré les favoris de l'un et les moustaches de l'autre, et plus d'une fois j'ai caracolé sur le sabre du vainqueur de Fribourg, coiffé du bonnet aux plumes éclatantes du héros d'Aboukir. Je venais donc recueillir une à une, si je puis le dire, les dernières heures d'une des plus cruelles agonies dont les fastes de l'histoire aient conservé le souvenir.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 232. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²²¹ Ibidem. Kapitola III. – Excursions aux Îles Éoliennes. Lipari.

Medzi dobrodružné, a zároveň často aj nebezpečné, zážitky patrí napríklad výstup na sopku na ostrove Stromboli, pri ktorom im po zmene vetra hrozí udusenie,²²² búrka po ceste do Cosenzy, pri ktorej Dumas stráca vedomie a podľa ich sprievodcu takmer umierajú,²²³ brodenie potokov, ktoré sa vplyvom zemetrasenia rozvodnia na rieky²²⁴ či samotné cestovanie, ktoré napriek zákazu z Neapola stále absolvuje pod menom Guichard.²²⁵ Do inej nepríjemnej situácie sa dostáva aj na prechádzke v Scylle, kde zabúda na odporúčanú obozretnosť voči Kalábrijcom, pri obede v hostinci priznáva, že nemá pri sebe pas, keďže práve necestuje, ale je len na vychádzke a napokon je vojakmi odvedený až k sudcovi.²²⁶ Nebezpečenstvo a hrozby, ktoré mu na cestách hrozia si Dumas dobre uvedomuje, no rovnako ako v *Le Speronare*, je voči ich pravdivosti skeptický a neberie ich vážne: „[...] boli sme tak dobre oboznámení s hrozbami nebezpečenstva, ktoré sa nikdy nenaplnili, že sme ich považovali za úplne chimérické.“²²⁷

Zážitok, ktorý však prevyšuje všetky ostatné, je nebezpečenstvo, ktoré so sebou prináša zemetrasenie, ktorého je autor priamym svedkom. Prvé stretnutie s týmto prírodným úkazom prichádza ešte v San Giovanni, pri večernej zábave na lodi, ktorá je našťastie vytiahnutá na piesku a okrem pádu doň sa nič vážne nedeje.²²⁸ Pri putovaní vnútrozemím Kalábrie sa dopyčuje o zemetraseniach v okolí Cosenzy, kam smeruje:

„Z vnútrozemia Kalábrie začali prichádzať správy o zemetrasení: hovorilo sa, že Cosenza a jej okolie veľmi utrpeli; tvrdilo sa, že z niekoľkých dedín zostali len ruiny; domy zmizli, úplne ich to pohltilo aj s obyvateľmi. Okrem toho otrasy pokračovali každý deň, či skôr každú noc, takže sa nevedelo, kedy sa tá katastrofa skončí.“²²⁹

---

²²² Ibidem. Kapitola V. – Excursions aux Îles Éoliennes. Stromboli.

²²³ Ibidem. Kapitola XIV. – Bellini.

²²⁴ Ibidem. Kapitola XVI. – Terre Moti.

²²⁵ Ibidem. Kapitola XVII. – Retour.

²²⁶ Ibidem. Kapitola IX. – Scylla.

²²⁷ „[...] nous étions si familiarisés avec les menaces de danger qui ne se réalisaient jamais sérieusement, que nous avons fini par les regarder comme entièrement chimériques.“ Ibidem. s. 199. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²²⁸ Ibidem. Kapitola X. – Le prophète.

²²⁹ „Les nouvelles du tremblement de terre commençaient à arriver de l'intérieur de la Calabre : on disait que Cosenza et ses environs avaient beaucoup souffert ; plusieurs villages, à ce qu'on assurait, n'offraient plus que des ruines ; des maisons avaient disparu, entièrement englouties, elles et leurs habitants. Au reste,

Najväčší zážitok so zemetrasením prichádza až v meste Cosenza, kde aj napriek varovaniam Dumas a Jadin odmietajú ubytovanie v provizórnych kasárňach za mestom a aj bezpečnejšiu voľbu spánku v pivnici hotela, ale ubytujú sa v izbe, len kvôli pohodliu, po ktorom túžia celú svoju cestu. Voči zemetraseniu sú najprv skeptický, ale po prvom silnom otrase priznávajú jeho vážnosť. Noc je vždy hrozivou chvíľou, kedy prichádzajú nové otrasy a nové nešťastia. Rovnaká situácia sa opakuje každú noc, až do ich odchodu. Sú svedkami paniky obyvateľov a v jeden deň ich zemetrasenie prekvapuje aj na vychádzke, no Dumas si namiesto paniky zachováva chladnú hlavu pozorovateľa a situáciu využíva k popisu detailov:

„Držali sme sa s Jadinom pod pazuchou, keď sa nám zezdalo, že sa vzduchom šíri akýsi kovový šum; takmer súčasne, ešte skôr, ako sme otvorili ústa, aby sme si navzájom povedali o tomto jave, sme pocítili, ako sa nám pod nohami pohla zem: postupne sme pocítili tri kmitavé pohyby, ktoré smerovali zo severu na juh, a potom ich vystriedal pohyb do výšky. [...] Hoci som bol sám dosť dojatý očakávaním tejto udalosti, bol som svedkom tohto predstavenia, ktorého som bol jedným z aktérov, s dostatočným pokojom na to, aby som si mohol urobiť presné poznámky o tom, čo sa stalo: Zdalo sa mi, že pohyb oscilácie, ktorý smeroval zo severu na juh a vracal sa z juhu na sever, nás posunul asi o tri metre; tento pocit bol podobný tomu, aký by zažil človek umiestnený na kĺzavej podlahe, keby náhle pocítil, že sa mu kľže pod nohami: pohyb zdvihu, podobný pohybu vlny, ktorá dvíha loď, sa mi zdal byť veľký asi dva metre a bol dostatočne nečakaný a prudký, aby som padol na jedno koleno. Štyri po sebe idúce pohyby v približne rovnakých intervaloch trvali šesť až osem sekúnd.“²³⁰

---

les secousses continuaient tous les jours, ou plutôt toutes les nuits, ce qui faisait qu'on ignorait où s'arrêterait la catastrophe.“ . Ibidem. s. 233. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²³⁰ *„Nous nous tenions par-dessous le bras, Jadin et moi, lorsqu'il nous sembla qu'un frémissement métallique passait dans l'air ; presque en même temps, et avant que nous eussions même ouvert la bouche pour nous faire part de ce phénomène, nous sentîmes la terre se mouvoir sous nos pieds : trois mouvements d'oscillation, allant du nord au midi, se firent sentir successivement : puis un mouvement d'élévation leur succéda. [...] Quoique assez ému moi-même de l'attente de l'événement, j'avais assisté à ce spectacle, dont j'étais un des acteurs, avec assez de calme pour faire des observations exactes sur ce qui s'était passé : le mouvement d'oscillation, venant du nord au midi, et revenant du midi au nord, me parut nous avoir déplacés de trois pieds à peu près ; ce sentiment était pareil à celui qu'éprouverait un homme placé sur un parquet à coulisse et qui le sentirait tout à coup glisser sous ses pieds : le mouvement d'élévation, semblable à celui*

Zachováva si aj svoj zmysel pre experimentovanie a pri jedinej príležitosti, ktorá mú túto možnosť ponúka, chce vypozerovať ako sa počas zemetrasenia pohybujú veci v ich izbe. Nanešťastie, počas noci, kedy sa pre tento malý experiment rozhodne, zemetrasenie ustáva.

---

d'une vague qui soulèverait une barque, me parut être de deux pieds à peu près, et fut assez inattendu et assez violent pour que je tombasse sur un genou. Les quatre mouvements, qui se succédèrent à intervalles à peu près égaux, furent accomplis en six ou huit secondes.“ Ibidem. s. 272 – 273. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

5.3.Predmety záujmu

Predmetmi záujmu autora sú v tomto diele témy, veľmi podobné tým z predchádzajúcich cestopisov, no s tým rozdielom, že niektoré sa dostávajú do úzadia a ako primárna téma vystupuje samotná cesta. Vedľa dôrazu, ktorý je kladený na sprostredkovanie putovania, sa v diele ukazuje aj opätovný záujem o miestnych obyvateľov, príbehy ľudí, známych i neznámych, záujem o zvyky a tradície, ktorých je svedkom a v neposlednom rade, aj keď v menšej miere, o históriu, legendy a povery alebo o ojedinelé historické monumenty spojené s danými oblastami.

5.3.1. Cesta ako samotný cieľ

Cestovanie, ktoré má v tomto úseku cesty charakter samotného cieľa, a jeho dobrodružný aspekt je predstavený v predchádzajúcej kapitole práce. V rámci tejto témy je nutné vyzdvihnúť detail, s akým autor popisuje Sicíliu a Kalábriu a sprostredkováva svoj pohľad na nich aj čitateľovi. Vyznačuje sa pozoruhodnou všímavosťou a bohatými opismi, ktoré sú pre Dumasa veľmi charakteristické či objektívnym zhodnotením skutočností. Približuje akým spôsobom reaguje neapolská vláda na túžbu Sicíľčanov po slobode, v podobe slobody sociálnej, po ktorej túžia vyššie triedy obyvateľov, a slobody individuálnej, o ktorú usilujú nižšie triedy.²³¹ Poukazuje na to, aké dôsledky má chudoba na Sicílii a čo to znamená pre cestovateľov.²³² Práve z tejto chudoby vyplýva aj absencia umenia, literatúry, obchodu a teda aj civilizácie v tom zmysle, ako ju pozná on. Vyzdvihuje výnimočnosť kalábrijského vína a gaštanov, ktoré tvoria zároveň aj veľkú časť jeho stravy počas tejto cesty.²³³ Opisuje nevábny vzhlád domov po otrasoch zemetrasenia v meste Maida a napokon aj v celej Cosenze a jej okolí.²³⁴ Zemetrasenie je silným zážitkom a sprostredkováva ho so všetkým, čo k tomu patrí, vrátane opisu vynášania mŕtvol a ťažko zranených, pochovávaní či strát dobytká a vykopávaní sa súcitne aj sám zúčastňuje.²³⁵ V meste Paestum poukazuje na rozdiel medzi očakávaním

---

²³¹ Ibidem. Kapitola II. – Mœurs et anecdotes siciliennes.

²³² Ibidem.

²³³ Ibidem. Kapitola VI. – La sorcière de Palma.

²³⁴ Ibidem. Kapitola XIII. – Maida, Kapitola XVI. – Terre Moti.

²³⁵ Ibidem. Kapitola XVI. – Terre Moti.

cestovateľa z tohto miesta, z povesti o remontantných ružiach *Biferique rosaria Paesti*²³⁶ od Vergília, a skutočnosťou, ktorá predstavuje sklamanie.²³⁷

V rámci opisu navštívených oblastí pridáva aj vlastné poznatky o ich obyvateľoch. Poukazuje napríklad na odlišnosti medzi charakterom Neapolčanov a Sicíľčanov, ktorých krajiny sú od seba oddelené len malou úžinou, no ich povahy sú si na míle vzdialené:

„V Neapole nájdete krik, gestikulovanie, večný hluk bez príčiny; v Messine alebo Palerme nájdete ticho, striednosť gest a až zamlknutosť. Položte otázku mužovi z Palerma, a odpovie vám posunkom, slovom alebo hoc len jednou vetou; položte ju mužovi z Neapola, a nielenže vám bude odpovedať zdlhávo, obširne, ale čoskoro to bude on, kto sa bude pýtať vás, a vy sa ho nebudete môcť zbaviť. Človek z Palerma tiež kričí a gestikuluje, ale je to v momente hnevu a vášne; Neapolčan to robí vždy. Bežným stavom jedného je hluk, toho druhého je ticho.“²³⁸

Prítomné sú tiež opisy prírody, prírodných úkazov a výhľadov, ktoré mu krajina ponúka, ako napríklad pri plavbe okolo ostrovov Salinas, Lipari a Vulcano, výhľad na celé súostrovie z hory Campo Bianco na Lipari, erupcie na ostrove Stromboli a jeho

---

²³⁶ Povest' remontantných ruží z Paesta sa zakladá na troch slovách, alebo skôr na interpretácii troch slov, z *Gregorík*, didaktickej básne o poľnohospodárstve od Vergília. Alternatívy interpretácie *Biferique rosaria Paesti* spočívajú v mozgnej prekrútenej syntaxi, tzv. hypaláz, ktorú autor mohol použiť ako rečnícku figúru, a ktorá by pozmenila význam.

V samotnom texte nie je nič, čo by umožňovalo určiť správnosť významu, ktorý môže byť teda nasledovný:

- 1) V meste Paestum, kde mierne podnebie umožňovalo celkovo dve úrody rastlín, rástli aj ruže.
- 2) Kriky alebo záhrady ruží v Paesta prinášali dve úrody ročne.

ROLLIN, Roch. *De Rosariis Paesti. Roses of Paestum, Remontant or Not.*

URL: <<https://www.rosegathering.com/debiferi.html>>.

(Prístup 18.6.2022).

²³⁷ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 299.

²³⁸ „A Naples vous rencontrez les cris, la gesticulation, le bruit éternel et sans cause ; à Messine ou à Palerme vous retrouvez le silence, la sobriété de gestes, et presque de la taciturnité. Interrogez le Palermitain, un signe, un mot, ou par extraordinaire une phrase vous répond ; interrogez l'homme de Naples, non seulement il vous répondra longuement, prolixement, mais encore bientôt c'est lui qui vous interrogera à son tour, et vous ne pourrez plus vous en débarrasser. Le Palermitain crie et gesticule aussi, mais c'est dans un moment de colère et de passion ; le Napolitain, c'est toujours. L'état normal de l'un c'est le bruit, l'état habituel de l'autre c'est le silence.“ Ibidem. s. 45. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

samotný kráter, výhľady z lode za splnu mesiaca, búrku vo vnútrozemí Kalábrie, a prírodné krásy okolia, inak zemetrasením zničenej, Cosenzy.

5.3.2. Zvyky a tradície

Dôraz kladený na zvyky je úzko spojený s tým, ktorý sa týka cesty. Dumas predstavuje totiž takmer vždy len to, čo má možnosť sám pozorovať v jednotlivých bodoch cesty.

V Palerme navštívi liečebňu baróna Pisani pre duševne chorých, kde sa zaujíma o neobvyklé oblečenie miestnych dozorcov a o celom objekte ponúka pôsobivý obraz, vrátane rôznych šokujúcich súdobých terapeutických metód či opatrení, ktorých je svedkom:

„[...] musel byť zviazaný v hojdacej sieti, čo je druhé z represívnych opatrení; tým prvým je väzenie, tretím kazajka.“²³⁹

Pred odchodom z Palerma sa účastní ešte plesu, pri ktorého príležitosti vyzdvihuje vášeň typickú pre obyvateľov Sicílie:

„Ples sa začal priam bláznivo, čo je pre Sicíľčanov príznačné; u nich sú všetky city prehnané: to, čo je u iných národov len potešením, je u nich vášňou; [...]“²⁴⁰

V kapitole, ktorá je celá venovaná sicíľskym zvykom a anekdotám približuje tradíciu, podľa ktorej majú vraj Sicíľčania urážať a biť svätcov, s ktorými sú nespokojní. Inou tradíciou je zvyk žien obliekať sa do veľkých čiernych plášťov, zakrývať si hlavu kapučňou, nosiac na tvári masku, aby boli tak nerozpoznateľné, a takto zahalené zobrajú od svojich známych pre chudobných. Táto zbierka sa nazýva jarmočnou almužnou a nie

---

²³⁹ „[...] on avait été obligé de le lier dans son hamac, ce qui est la seconde mesure de répression ; la première, étant l'emprisonnement ; la troisième, le gilet de force.“ Ibidem. s. 10. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁴⁰ „Le bal commença avec cette frénésie toute particulière aux Siciliens ; chez eux tous les sentiments sont portés à l'excès : ce qui chez les autres peuples n'est qu'un plaisir est chez eux une passion; [...]“ Ibidem. s. 25 – 26. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

je zvykom odmietnuť prispieť. Pripája aj príklady, ako môže neznalosť týchto zvykov viesť k vážnym nepríjemnostiam.²⁴¹

Na Lipari je svedkom pohrebu malého chlapca, ktorého priebeh autora zaujíma a približuje ho aj vo svojom príbehu.²⁴² Neskôr ho na rovnakom mieste zaujme aj orientálny spôsob prípravy kávy, drvená bez praženia a prekvapkávaná namiesto cedenia, ktorý sa mu páči.²⁴³ Na ostrove Stromboli predstavuje spôsob života miestnych obyvateľov, ktorých živí vinohradníctvo a obchod so sušeným hroznom Sultana, ktoré tvoria hlavný priemysel ostrova.²⁴⁴ V Scylle opisuje vzhľad miestnych dievčat, s vlasmi ozdobenými červenými a bielymi stuhami, aké sa nachádzajú na portrétoch starovekých Rimaniek.²⁴⁵ Má znovu možnosť pozorovať tradičný tanec tarantela a porovnať štýly dvoch rôznych tanečníkov, pričom ho obdivuje ako skutočné umenie:

*„Pietro bol tanečníkom od prírody, Agnolo bol tanečníkom civilizácie; Pietro vykonával svoje kroky s istou únavou tela a mysle: bolo vidieť, že ich najskôr skombinoval v hlave a až potom sa nohy podriadili danému príkazu; u Agnola však vôbec: všetko bolo bezprostredné, umenie sa začalo podobáť inšpirácii, čo je, ako každý vie, najvyšší stupeň, aký môže umenie dosiahnuť.“*²⁴⁶

Skutočnosť, ktorá je podľa Dumasa charakteristická ako pre Sicíliu, tak pre Kalábriu, a s ktorou sa počas celej cesty nestotožňuje je špina, hmyz a najmä absencia bielej posteľnej bielizne v hostincoch, ak vôbec nejaký nachádza:

„No vzápätí sa znovu vynára príbeh o posteľnej bielizni: v talianskych hostincoch vo všeobecnosti, a najmä na Sicílii a v Kalábrii, je posteľná bielizeň veľkým biznisom. Málokedy sa stane, že by ste dostali biele povlečenie hneď na prvý pokus; takmer vždy sa vás pokúsia prekvapiť pochybnými plachtami alebo s jedným povlečením čistým a druhým

---

²⁴¹ Ibidem. Kapitola II. – Mœurs et anecdotes siciliennes.

²⁴² Ibidem. Kapitola III. – Excursions aux Îles Éoliennes. Lipari.

²⁴³ Ibidem. s. 62.

²⁴⁴ Ibidem. Kapitola V. – Excursions aux Îles Éoliennes. Stromboli.

²⁴⁵ Ibidem. Kapitola IX. – Scylla.

²⁴⁶ *„Pietro était le danseur de la nature, Agnolo était celui de la civilisation ; Pietro accomplissait ses pas avec une certaine fatigue de corps et d'esprit : on voyait qu'il les combinait d'abord dans sa tête, puis que les jambes obéissaient à l'ordre donné ; chez Agnolo, point : tout était instantané, l'art était arrivé à ressembler à de l'inspiration, ce qui, comme chacun le sait, est le plus haut degré auquel l'art puisse atteindre.“* Ibidem. s. 172. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

špinavým; každý večer je to boj, ktorý sa opakuje s rovnakou l'ktivost'ou a tvrdohlavost'ou hostinských, ktorí by podľa môjho názoru urobili lepšie, keby ich dali vybieliť. Ale bezpochyby, bez ohľadu na to, aké predsudky tomu bránia, bez ohľadu na to, aké povery to zakazujú, biele plachty sú rara avis Juvenala, fénixom babylonskej princeznej. ²⁴⁷

Veľký záujem prejavuje o návštevu dediny Vena, ktorá si zachováva svoj odlišný, cudzí kroj a jazyk, ktorému nikto v Kalábrii nerozumie. Stretáva ženy v mimoriadne malebných krojoch, pričom to sú stále len odevy určené na všedný deň, no napokon má možnosť vidieť aj svadobné šaty tohto tradičného odevu, ktorý žiari zlatom a výšivkami.²⁴⁸ Presviedča sa aj o odlišnosti jazyka, o ktorý sa so svojim zjavným záujmom o jazyky všeobecne, taktiež zaujíma hneď po príchode do dediny:

„Náš sprievodca nám neklamal, pretože už pri prvých slovách, ktoré sme adresovali obyvateľovi tejto krajiny, sme poľahky zistili, že jazyk, ktorým sme sa s ním rozprávali, mu bol rovnako neznámy ako nám jazyk, ktorým nám odpovedal; z tohto rozhovoru vyplynulo, že náš dotyčný hovoril grécko-talianskym dialektom, a že dedina patrí medzi tie albánske kolónie, ktoré sa prisťahovali z Grécka po dobytí Konštantínopolu Mehmedom II. ²⁴⁹

---

²⁴⁷ „Mais alors se renouvela l'histoire des draps : les draps sont une grande affaire dans les auberges d'Italie en général, et dans celles de Sicile et de Calabre en particulier. Il est rare que du premier coup on vous donne une paire de draps blancs ; presque toujours on essaie de surprendre votre religion avec des draps douteux, ou avec un drap propre et un drap sale ; chaque soir c'est une lutte qui se renouvelle avec les mêmes ruses et la même obstination de la part des aubergistes, qui, à mon avis, auraient bien plutôt fait de les faire blanchir. Mais sans doute, quelque préjugé qui s'y oppose, quelque superstition qui le défende, les draps blancs, c'est le rara avis de Juvénal, c'est le phénix de la princesse de Babylone.“ Ibidem. s. 232. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁴⁸ Ibidem. Kapitola XIV. – Bellini.

²⁴⁹ Sultán Mehmed II. (1432-1481), ktorý dobyl Konštantínopol v priebehu 15. storočia aj podľa antológie dejín arabského sveta.

HOURANI, Albert Habib. Dějiny arabského světa: od 7. století po současnost. Přeložil Šimon PELLAR. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 226.

„Notre guide ne nous avait pas trompés, car aux premiers mots que nous adressâmes à un habitant du pays, il nous fut aussi facile de voir que la langue que nous lui parlions lui était aussi parfaitement inconnue qu'à nous celle dans laquelle il nous répondait ; ce qui ressortit de cette conversation, c'est que notre interlocuteur parlait un patois gréco-italique, et que le village était une de ces colonies albanaises qui émigrèrent de la Grèce après la conquête de Constantinople par Mahomet II.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 247. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Svoj záujem o jazyk a miestne dialekty ukazuje aj pri opätovnom vyzdvihovaní krásy dialektu sicílskeho: „[...] *na hrudi mal strieborne vyšité slovo tristizia; v tom sladkom sicílskom dialekte, ktorý je ešte zamatovejší ako taliančina, toto slovo znamená smútok.*“²⁵⁰ Tento dialekt má dobre napočúvaný, pretože aj keď mu občas dobre nerozumie,²⁵¹ dokáže vymedziť jeho charakteristické črty: „[...] *tento hrdelný jazyk plný písmen Z a G, ktorým hovoria obyvatelia Sicílie, [...].*“²⁵² Čo sa týka odlišnosti slov v dialeктоch, poukazuje napríklad na rozdiel názvu mulíc v Taliansku voči mestu Pizzo: „[...] *v Pizzo toto zviera premenovali. Všade v Taliansku som počul, že mule sa volajú muli, [...]. V Pizzo sa mula nazýva vettura.*“²⁵³

Do mesta Cosenza pricestuje vo veľmi nepríjemnom období, kedy je zasiahnuté silnými zemetraseniami, čo ale Dumasovi dáva možnosť vidieť príslušné správanie a postoj miestnych obyvateľov, k tejto situácii, ktorá nie je v oblasti úplne ojedinelou. Ponúka sa mu pohľad na akési kasárne, tábor chatiek z latiek a slamy odolnejších voči otrasom viac než kamenné domy, a ktoré sú postavené na malej lúke pri kapucínskom kláštore. V tomto tábore nachádza všetky vrstvy obyvateľstva na jednom mieste, pričom jedine tí, čo si aj v takejto situácii chcú aspoň čiastočne zachovať svoje šľachtické postavenie, pobývajú vo svojich kočoch.²⁵⁴ S veľkým údivom sleduje aj oduševnenú kázeň jedného z kapucínskych mníchov, ktorý na jednej strane vyčíta ľuďom túto skazu, do ktorej svet dospel, pričom Dumas opisuje aj aký to má vplyv na samotných veriacich, no na strane druhej prechádza od hnevu a pomsty k milosrdenstvu a odpusteniu, čo obyvateľom dodáva potrebnú nádej.²⁵⁵ Kazateľ sa nakoniec zaväzuje v mene spoločenstva, že na seba prevezmú hriechy celého mesta a ak zemetrasenia neustanú do nasledujúceho dňa, on a jeho bratia prejdú mestom v odprosujúcom sprievode. O silnej viere miestnych ľudí sa presvedča aj pri týchto pobožnostiach, ktoré Dumas nazýva

---

²⁵⁰ „[...] *portait sur la poitrine le mot tristizia brodé en argent ; dans ce doux patois sicilien, qui renchérit encore en velouté sur la langue italienne, ce mot veut dire tristesse.*“ Ibidem. s. 26. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁵¹ Ibidem. s. 106.

²⁵² „[...] *ce patois guttural criblé de z et de g, que parle le peuple en Sicile, [...].*“ Ibidem.. s. 31. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁵³ „[...] *mais au Pizzo l'animal changeait de nom. Partout en Italie j'avais entendu appeler les mulets, muli, [...]. Au Pizzo une mule s'appelle vettura.*“ Ibidem. s. 234. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁵⁴ Ibidem. Kapitola XV. – Cosenza.

²⁵⁵ Ibidem.

mučeníctvom, skôr než procesiou, pretože bratia v sprievode spievajúc Miserere kráčajú do pol pása nahí a udierajú sa navzájom povrazom s uzlami:

„Pokiaľ ide o nás, boli sme ohromení, keď sme videli takú horlivú vieru v dobe, akou je tá naša. Je pravda, že sa to dialo v hlavnom meste Kalábrie, ale Kalábria bola osem rokov pod francúzskou nadvládou a ja by som si bol myslel, že osem rokov našej nadvlády, najmä v rokoch 1807 až 1815,²⁵⁶ by bolo viac než dost' na to, aby viera vyschla aj v tých najhlbších koreňoch“²⁵⁷

Napokon je ich údiv o to väčší, že počas nasledujúcej noci zemetrasenia skutočne ustávajú a všetci veria, že to je len vďaka modlitbám z predošlého dňa.

Predstavuje aj zaujímavý rozdiel medzi zálohami pre kočišov, ako ich pozná vo Francúzsku, a zálohami v Taliansku:

„Neviem, či som spomínal, že v Taliansku, na rozdiel od Francúzska, zálohy neposkytujú cestujúci, ale kočiši, inak by sme si nikdy neboli istí, či vyrazia, buď z rozmaru, lenivosti, alebo kvôli lepšej ponuke, akú by našli.“²⁵⁸

Už v rámci predchádzajúcich cestopisov približuje charakteristické dopravné prostriedky pre rôzne oblasti či rôzne časti cesty a v blízkosti Neapola je ním *calessino*:

„Toto je možno príležitosť povedať pár slov o tejto nevidanej mašine, ktorá je známa od Salerno až po Gate pod menom calessino, a ktorú podľa mňa nenájdete nikde inde na svete. Calessino bolo pravdepodobne vynálezcom určené na prepravu jednej

---

²⁵⁶ Dumas odkazuje na obdobie vlády Murata, ktoré politickými nepokojmi a snahou vlastencov o nastolenie nezávislosti a konštitúcie viedlo až ku jeho poprave, oslobodeniu od napoleonskej nadvlády a návratu Bourbonov do Neapola.

PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 220 – 223.

²⁵⁷ „Quant à nous, nous étions stupéfaits de voir une foi si ardente dans une époque comme la nôtre. Il est vrai que la chose se passait dans la capitale de la Calabre ; mais la Calabre était demeurée huit ans sous la domination française, et j'aurais cru que huit ans de notre domination, surtout de 1807 à 1815, eussent été plus que suffisants pour sécher la croyance dans ses plus profondes racines.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 294-295. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁵⁸ „Je ne sais pas si j'ai dit qu'en Italie, tout au contraire de la France, ce ne sont point les voyageurs mais les voituriers qui donnent des arrhes ; sans cela, soit caprice, soit paresse, soit marché meilleur qu'ils pourraient rencontrer, on ne serait jamais sûr qu'ils partissent.“ Ibidem. s. 309. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

osoby. Je to niečo ako tilbury²⁵⁹ natreté pestrými farbami a jeho sedadlo má tvar veľkej palety, ku ktorej sa pridávajú dve opierky na kreslá. Keď bolo calessino ešte len v plienkach, jeho prvotný majiteľ sedával medzi týmito dvoma opierkami, pričom sa chrbtom opieral o túto paletu a sám ho riadil: aspoň tak to naznačuje podrobný výskum, ktorý som vykonal v súvislosti s počiatkami calessina. “²⁶⁰

Realita jeho používania, ako ju vidí autor, je však iná a na tomto prostriedku sa za plnej rýchlosti koňa prepravuje naraz aj 15 osôb, s deťmi visiaticimi v sieti v spodnej časti vozu. Na hlavnom mieste vozu je vždy usadený najviac vážený člen, obvykle mních, a pokiaľ príde k nehode, starajú sa o neho vždy ako o prvého, čo zároveň opäť potvrdzuje nábožnosť miestneho ľudu.

5.3.3. Ľudské osudy

Typickým pre autora je vedľa pozorovania zvykov a obyvateľov aj záujem o ich príbehy či osudy. Rovnako aj v tomto diele sa zaujíma o historiky vlastné či miestne, ktoré mu môžu poskytnúť bežný ľudia, ale aj životy ľudí, ktorých mená si história zapamätala.

Hneď v úvode knihy prejavuje záujem o psychické poruchy pacientov v *Casa dei Matti* a ich prejavy. S jedným z pacientov, spomínaným Luccom, dokonca nadväzuje komunikáciu a jeho osud mu nie je ľahostajný, pretože dodáva, ako ho neskôr v roku

---

²⁵⁹ Tilbury (s.m.) – malý, veľmi ľahký, dvojmiestny, dvojkolesový koč ťahaný koňmi, zvyčajne otvorený, bez špeciálneho batožinového priestoru.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/tilbury> >.

(Prístup 25.7.2022).

²⁶⁰ „C'est ici peut-être l'occasion de dire quelques paroles de cette miraculeuse locomotive qu'on désigne, de Salerne à Gâte, sous le nom de calessino, et que je ne crois pas que l'on retrouve dans aucun lieu du monde. Le calessino a, selon toute probabilité, été destiné, par son inventeur, au transport d'une seule personne. C'est une espèce de tilbury peint de couleurs vives, et dont le siège a la forme d'une grande palette de soufflet à laquelle on ajouterait les deux bras d'un fauteuil. Quand le calessino touchait à son enfance, le propriétaire primitif s'asseyait entre ces deux bras, s'adossait à cette palette, et conduisait lui-même : voilà du moins, ce que semblent m'indiquer les recherches profondes que j'ai faites sur les premiers temps du calessino.“ DUMAS, A. *Le capitaine*, s. 309. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

1840 stretáva v Paríži, tešiaceho sa plnému zdraviu, pričom si na jeho návštevu a rozhovor zanecháva živú a jasnú spomienku.²⁶¹

V Palme si so záujmom vypočuje príbeh majstra Terenca, krajčira z Catanzary, ktorý sa týka jeho problémov so ženou. Tento krajčír ušije starcovi, diablove v prestrojení, nohavice, výmenou za to, že ho ženy zbaví. Diabol si následne s pomocou zázračných huslí, ktoré ženu nútia tancovať napriek jej vôli, odvádza do mora.²⁶² S príbehmi na čarodejnícku tematiku či rôznymi poverami sa Dumas stretáva v týchto oblastiach pomerne často. Napríklad aj v dedinke Bauso s príbehom o uzavretí zmluvy medzi diablom a Pascalom Brunom, potom v rozprávaní samotného kapitána Arénu, ktorého strýka dobodali kvôli istej čarodejnici, alebo v meste Pizzo, kde sú jeho obyvatelia presvedčení, že ich v podobe búrok navštevuje duch Murata.

Záujem o životné príbehy a osudy známych osobností sa prejavuje najmä pri kráľovi Joachimovi Muratovi a Pascalovi Brunovi, sicílskom banditovi z konca 18. storočia. O oboch sa zaujíma s odhodlaním stať sa ich životopiscom či historikom udalostí, ktoré sa s nimi spájajú, čo sa mu napokon aj darí.²⁶³ Okrem nich predstavuje aj príbeh, v Amalfi narodeného, Tommasa Aniella, známeho ako Masaniello (1620/1622 – 1647), neapolského revolucionára, ktorý povstal proti španielskej korune,²⁶⁴ a ktorého Dumas nazýva hrdinom *lazzaroni*.²⁶⁵

---

²⁶¹ Ibidem. Kapitola I. – La maison des fous.

²⁶² Ibidem. Kapitola XI. – TERENCE le tailleur.

²⁶³ Dumas, *Les Crimes célèbres: Karl Ludwig. Marie Stuart. Sand. Murat* (1839 – 1840), *La Salle d'armes. I. Pauline. II. Pascal Bruno*, (1838).

²⁶⁴ Neapolské povstanie zo 7. júla 1647. Masaniello a niekoľko mužov sa zhromaždili na námestí Piazza Mercato, aby symbolicky oslávili víťazstvo nad Turkami. V ten deň majitelia obchodov odmietli zaplatiť daň z ovocia, ktorú zaviedli Španieli: došlo k potýčke, ktorá vyvolala rozruch vo všetkých robotníckych štvrtiach susediacich s trhom. Výtržníci pod vedením Masaniella a ďalších ľudových vodcov vtrhli do paláca, do väzníc a zničili colné úrady.

URL: < <https://www.treccani.it/enciclopedia/masaniello> >.

(Prístup 25.7.2022).

²⁶⁵ DUMAS, A. *Le capitaine*, Kapitola XVII. – Retour.

Lazzarone (s.m.) - hnusný a podlý človek, darebák, väčšinou lenivý, poval'ač, tiež špinavý a otrhaný človek.

URL: < <https://www.treccani.it/vocabolario/lazzarone> >.

(Prístup 26.7.2022).

5.3.4. História a miestne pamätihodnosti

História a umenie sú zvyčajne témy, ktoré v Dumasových, nielen cestopisných, dielach dominujú. Je preto prekvapivé, že v tomto diele sa dostávajú do úzadia. Autor sám poznamenáva, že pri pamiatkach je to dôsledkom ich malého množstva na danom území:

„Nič sa nenavštevuje rýchlejšie ako mestá v Kalábrii; okrem odvekých chrámov v Paeste, ktoré vytrvalo stoja pri vstupe do tejto provincie, nie je od bodu Palinure až po mys Spartineto vidieť jedinú pamiatku; [...].“²⁶⁶

Napriek tomu však nachádza niekoľko udalostí a miest, ktoré za jeho pozornosť stoja. Prejavuje záujem o históriu ostrova Lipari, ktorý je starovekým ostrovom Eólia, podľa čoho dostalo názov celé toto vulkanické súostrovie a aj o pôvod jeho obyvateľov:

„Udalosti v hlavnom meste Liparských ostrovov sú pochopiteľne vzácne a hovorí sa o pokuse slávneho piráta Chajruddína Barbarossu²⁶⁷ zmocniť sa ostrova jediným nájazdom, pričom jediným záťahom uniesol všetkých obyvateľov, mužov, ženy aj deti, a všetkých odvedol do otroctva. Karol V.,²⁶⁸ vtedajší kráľ Sicílie, poslal kolóniu Španielov, aby ho znovu osídlili, a pridal k nej staviteľov, ktorí postavili citadelu a posádku na jej obranu. Súčasní Liparčania sú teda potomkami týchto Španielov, pretože, ako je známe, nikoho z tých, ktorých Barbarossa uniesol, už nikdy nikto nevidel.“²⁶⁹

---

²⁶⁶ „Rien n'est plus promptement visité qu'une ville de Calabre ; excepté les éternels temples de Pestum qui restent obstinément debout à l'entrée de cette province, il n'y a pas un seul monument à voir de la pointe de Palinure au cap de Spartineto; [...].“ DUMAS, A. *Le capitaine*, s. 185. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁶⁷ Chajruddín Barbarossa (1466/1475 – 1546).

²⁶⁸ Karol V. (1500 – 1558), kráľ španielskej vetvy Habsburgovcov.

²⁶⁹ „Les événements sont rares, comme on le comprend bien, dans la capitale des îles Eoliennes : aussi raconte-t-on comme une chose arrivée hier le coup de main que tenta sur elle le fameux pirate Hariadan Barberousse : dans une seule descente et d'un seul coup de filet, il enleva toute la population, hommes, femmes et enfants, et emmena tout en esclavage. Charles-Quint, alors roi de Sicile, envoya une colonie d'Espagnols pour la repeupler, adjoignant à cette colonie des ingénieurs pour y bâtir une citadelle et une garnison pour la défendre. Les Lipariotes actuels sont donc les descendants de ces Espagnols ; car, comme on le comprend bien, on ne vit jamais reparaître aucun de ceux que Barberousse avait enlevés.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 58. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

V spojitosti s mestom Amalfi, ktorého niekdajšia krása, veľkosť, moc, obchod i sloboda boli stratené, spomína udalosti, ktoré mu ako jediné slúžia ako pripomienky na jeho dobré časy:

„V roku 1135 sa tam našli Justiniánove pandekty. V roku 1302 tam vynášiel Flavio Gioja²⁷⁰ kompas. Napokon sa tam v roku 1622 narodil Masaniello.“²⁷¹

Vedľa týchto udalostí predstavuje aj niekoľko pomerne súdobých, ako posledné chvíle Joachima Murata pred jeho smrťou v roku 1815 alebo povstanie proti Neapolčanom, ktoré sa v roku 1821 uskutočňuje v Palerme:

„V Palerme sa nachádza veľké námestie Piazza del Mercato Nuovo. Kedysi to bol blok domov, pretkaný úzkymi tmavými uličkami a obývaný svojráznym obyvateľstvom, podobne ako Katalánci v Marseille, a ktorý sa nazýval Conciapelle. Od nepamäti neplatili žiadne dane, a hoci o tomto privilegii neexistuje žiadny spoľahlivý dokument, existuje dôvod domnievať sa, že pochádza z čias sicílskych nešpor, a že bolo udelené ako odmena za správanie Conciapelle pri tejto významnej udalosti. Okrem toho vždy boli ozbrojení: dieťa takmer v kolíske dostalo pušku, ktorú neodložilo, kým sa nedostalo do hrobu. V roku 1821 Conciapelle masovo povstali proti Neapolčanom a dokázali zázraky; keď však Rakúšania dosadili Ferdinanda späť na trón, generál Nunziante bol vyslaný, aby Sicíľčanov potrestal za tieto nové nešváry. Conciapelle boli podľa jeho správ

---

²⁷⁰ Flavio Gioja (nar. okolo r. 1300).

Francúzsky námorný historik Charles de La Roncière objasňuje, že „Flavio Gioja“ je mýtus a skutočný dátum a miesto tohto vynálezu sú sporné. Používanie kompasu bolo v severnej Európe bežné už pred 14. storočím. Vynález sa vraj mylne pripisuje, na základe chyby latinského prepisu textu z 1540, Flaviovi Biondovi (1392 – 1463), talianskemu renesančnému humanistickému historikovi, autorovi tohto prepisu, ktorý sa v ďalších dokumentoch stal Flaviom quodam, potom Flaviom Gioja a v 17. storočí dokonca Jeanom Goya z Amalfi.

LA RONCIÈRE, Charles de. *Un inventaire de bord en 1294 et les origines de la navigation hauturière..* In: *Bibliothèque de l'école des chartes*. 1897, tome 58, s. 394 – 409.

URL: < https://www.persee.fr/doc/bec_0373-6237_1897_num_58_1_447901 >.

(Prístup 25.6.2022).

²⁷¹ „En 1135 on y trouve les Pandectes de Justinien. En 1302 Flavio Gioja y invente la boussole. Enfin, en 1622, Masaniello y voit le jour.“ DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, s. 306. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

najnepoctivejší v Palerme a bolo rozhodnuté, že na nich dopadne bič kráľovskej pomsty.“²⁷²

Dumasove detailné opisy architektúry či kritický pohľad na umelecké diela čitateľ v tomto cestopise neobjaví. Jeho záujem o pamiatky sa limituje na strohé predstavenie niekoľkých chrámov a hrobiek, akými sú palác Pascala Bruna, Castel Novo v dezolátnom stave,²⁷³ chrámy v meste Paestum – Neptúnov chrám, Ceresin chrám a chrám, o ktorom sa nevie, komu je zasvätený, preto nesie názov Bazilika, hrobku Gregora Veľkého a kardinála Caraffu a napokon kartúzu sv. Martina, jediné miesto, pri ktorom má možnosť priblížiť aj umenie v podobe fresiek a obrazov od Lanfranka,²⁷⁴ Espagnoleta,²⁷⁵ Stanzioniho²⁷⁶ a rytiera Arpina.²⁷⁷ Túto príležitosť zároveň využíva na rozpravu o nenávisti medzi maliarmi obecné a aj o tragických koncoch umelcov ako Masaccio,²⁷⁸ Domenichino²⁷⁹ a Barrocci.²⁸⁰ Za povšimnutie stojí fakt, že takmer všetky z týchto pamätihodností sú predstavené v poslednej kapitole diela.

---

²⁷² „Il y a à Palerme une grande place qu'on appelle la place du Marché-Neuf. C'était autrefois un pâté de maisons, sillonné de rues étroites et sombres et habité par une population particulière, à peu près comme sont les Catalans à Marseille, et qu'on appelait les Conciapelle. De temps immémorial ils ne payaient aucune contribution et quoiqu'on n'ait aucun document bien positif sur cette franchise, il y a tout lieu de croire qu'elle remonte à l'époque des Vêpres siciliennes et qu'elle aura été accordée en récompense de la conduite que les Conciapelle avaient tenue dans cette grande circonstance. Au reste, toujours armés : l'enfant, presque au sortir du berceau, recevait un fusil qu'il ne déposait qu'au moment d'entrer dans la tombe. En 1821, les Conciapelle se levèrent en masse contre les Napolitains et firent des merveilles ; mais lorsque les Autrichiens eurent replacé Ferdinand sur le trône, le général Nunzianté fut envoyé pour punir les Siciliens de ces nouvelles Vêpres. Les Conciapelle lui furent signalés les plus incorrigibles de la ville de Palerme, et il fut décidé que le fouet de la vengeance royale tomberait sur eux.“ Ibidem. s. 30. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁷³ Ibidem. Kapitola IX. – Scylla.

²⁷⁴ Giovanni Lanfranco (1582 – 1647).

²⁷⁵ José de Ribera, nazývaný lo Spagnoletto, l'Espagnolet (1591 – 1652).

²⁷⁶ Massimo Stanzione alebo Stanzioni (1585 – 1656).

²⁷⁷ Giuseppe Cesari, tiež známy ako Il Giuseppino, Cavalière d'Arpino (1568 – 1640).

²⁷⁸ Tommaso di Giovanni di Simone Guidi, inak Masaccio (1401 – 1428).

²⁷⁹ Domenico Zampieri, Domenichino (1581 – 1641).

²⁸⁰ Federico Fiori, známy pod menami Federico Barocci, Baroccio, Barozzi alebo Fiori da Urbino (1528 – 1612).

DUMAS, Alexandre. *Le capitaine*, Kapitola XVII. – Retour.

5.4. Dojmy

Autor vkladá do svojich cestopisov aj istý prvok subjektivity, akým sú jeho dojmy z danej cesty. Pomocou nich približuje cestovateľovi, ako sa v jednotlivých etapách cesty cíti, čo v ňom vyvolávajú konkrétne mestá, pamiatky alebo aj situácie. Okrem toho ponúka aj nazretie do svojich vnútorných myšlienkových pochodov, ako pri zamýšľaní sa nad dôvodom dobrovoľného žitia na ostrove Alicudi:

„Kto týchto ľudí na túto vyhasnutú sopku priviedol? Vyrástli tam ako vres, ktorý dal tomuto miestu meno? Aký dôvod im bráni opustiť toto hrozné miesto? Niet kúta na svete, kde by sa nemali lepšie než tu. Je táto ohňom spálená skala, táto vzduchom stvrdnutá láva, tieto búrkami rozbrázené skaly domovom? To, že sa tam človek narodí, to je mysliteľné, narodí sa tam, kde môže, ale to, že má schopnosť pohybu, slobodnú vôľu, ktorá umožňuje hľadať to najlepšie, loď, ktorá vás odnesie kdekoľvek inam, a že tam zostane, to je to, čo sa nedá pochopiť, to si títo nešťastní ľudia určite sami nevedia vysvetliť.“²⁸¹

Svoje pocity z jednotlivých miest zdieľa napríklad pri ostrove Stromboli, kde je uchvátený pozorovaním erupcií, pri Pietrovom príbehu, kde ho oslňuje viera, ktorá medzi ľuďmi panuje: *„Okrem toho som pociťoval nesmierny pôvab, keď som na tých istých miestach, kde kedysi prežívala profánna viera, dnes ako tiene stredoveku blúdiť kresťanské povery, ktoré vyhnané z našich miest a dedín nachádzajú útočisko v oceáne [...]“*²⁸² Neskôr je potešený, že na aj na samom ďalekom konci Talianska nachádza stopy po francúzskych delových guliach na citadele Magna alebo dojatý z kázania v kostole

---

²⁸¹ „*Qui a fixé ces gens sur ce volcan éteint ? Y ont-ils poussé comme les bruyères qui lui ont donné son nom ? Quelle raison empêche qu'ils ne quittent cet effroyable séjour ? Il n'y a pas un coin du monde où ils ne soient mieux que là. Ce rocher brûlé par le feu, cette lave durcie par l'air, ces scories sillonnées par l'eau des tempêtes, est-ce donc une patrie ? Qu'on y naisse, cela est concevable, on naît où l'on peut ; mais qu'ayant la faculté de se mouvoir, le libre arbitre qui fait qu'on peut chercher le mieux, une barque pour vous porter partout ailleurs, et qu'on reste là, c'est ce qui est impossible à comprendre, c'est ce que ces malheureux eux-mêmes, j'en suis sûr, ne sauraient expliquer.*“ Ibidem. s. 53 – 54. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁸² „*J'éprouvais, du reste, un charme extrême à voir, aux mêmes lieux qu'habitaient autrefois les croyances profanes, errer aujourd'hui, comme des ombres du moyen âge, les superstitions chrétiennes qui, exilées de nos villes et de nos villages, se réfugient sur l'Océan [...].*“ Ibidem. s. 106. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

v Cosenze: „*Táto scéna na mňa urobila silný dojem, priznávam. V presvedčení tohto muža bolo čosi pútavé; neviem či jeho výrečnosť bola podľa pravidiel jazyka a umenia, ale určite bola podľa sympatií srdca a ľudských slabostí. Keby sa tento muž narodil o 2 000 rokov skôr, bol by prorokom.*“²⁸³

Tieto dojmy často dopĺňal aj o hlbšie pocity, plné sentimentu, ľútosti či nostalgie.

„*Vrátili sme sa na našu loď a srdce sa nám zviechalo nad toľkým utrpením. Keď žijete v určitom svete a určitým spôsobom, sú existencie, ktoré sa stávajú nepochopiteľnými.*“²⁸⁴

„*Niekedy ma hlboko zarmucuje myšlienka, že pravdepodobne už nikdy neuvidím žiadneho z týchto dobrých ľudí. Sú pozornosti a služby, za ktoré sa nedá zaplatiť peniazmi, a keďže sa im dielo, ktoré v tejto chvíli píšem, s najväčšou pravdepodobnosťou nikdy nedostane do rúk, vždy, keď si na mňa spomenú, budú si myslieť, že som na nich zabudol.*“²⁸⁵

„*Nech je to akokoľvek, z tohto dobrého a pohostinného mesta sme odišli uprostred jeho nešťastia s veľkou ľútosťou a dvakrát sme sa po tom, čo sme ho stratili z dohľadu, vrátili, aby sme mu dali posledné zbohom.*“²⁸⁶

---

²⁸³ „*Cette scène m'avait fait, je l'avoue, une puissante impression. Il y avait dans la conviction de cet homme quelque chose d'entraînant ; je ne sais si son éloquence était selon les règles du langage et de l'art, mais elle était certainement selon les sympathies du cœur et les faiblesses de l'humanité. Né deux mille ans plus tôt, cet homme eût été un prophète.*“ Ibidem. s. 270 – 271. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁸⁴ „*Nous remontâmes sur notre bâtiment, le cœur serré de tant de misères. Vraiment, quand on vit dans un certain monde et d'une certaine façon, il est des existences qui deviennent incompréhensibles.*“ Ibidem. s. 53. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁸⁵ „*J'ai parfois des tristesses profondes quand je pense que je ne reverrai probablement jamais aucun de ces braves gens. Il y a des attentions et des services qui ne se paient pas avec de l'argent ; et comme, selon toute probabilité, l'ouvrage que j'écris à cette heure ne leur tombera jamais entre les mains, ils croiront, chaque fois qu'ils penseront à moi, que moi, je les ai oubliés.*“ Ibidem. s.125. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁸⁶ „*Quoi qu'il en soit, ce ne fut pas sans un vif regret que nous nous éloignâmes de cette bonne ville si hospitalière au milieu de son malheur ; et deux fois, après l'avoir perdue de vue, nous revînmes sur nos pas pour lui dire un dernier adieu.*“ Ibidem. s. 297. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Obzvlášť sentimentálny je pri posledných riadkoch diela, kde nastal čas oddeliť sa od statočných námorníkov, ktorí mu veľmi prirástli k srdcu a vybudovali si za ten čas veľmi blízky vzťah.

„Človek musel žiť tri mesiace sám na mori a žiť život, ktorý sa nezaobíde bez nebezpečenstva, aby pochopil puto, ktoré spája kapitána s loďou a pasažiera s posádkou. Hoci sme sympatizovali najmä s kapitánom, s Nunziom, Giovannim, Filipom a Pietrom, všetci sa v okamihu odchodu stali našimi priateľmi; keď sa kapitán dotkol svojich peňazí, rozplakal sa, keď dostali prepitné, námorníci plakali a my, Boh mi odpusť, akokoľvek sme sa snažili zachovať si dôstojnosť, myslím, že sme plakali tiež.

Odvtedy sme ich už nikdy nevideli a možno ani neuvidíme. Ale keď im o nás poviete, spýtate sa ich na dvoch francúzskych cestovateľov, ktorí v roku 1835 cestovali po Sicílii, som si istý, že naša spomienka bude v ich srdciach rovnako prítomná, ako je v našich myšliach prítomná spomienka na nich.

Boh ochraňuj, aby malú loďku, ktorá sa plaví z Neapola do Messiny pod ochranou Madony z Pied de la Grotte, postihlo nejaké nešťastie. ²⁸⁷

Zaujímavým je aj spôsob, akým Dumas prežíva zistenie o smrti svojho priateľa, významného hudobného skladateľa Vincenza Belliniho (1801-1835). V Katánii, jeho rodisku, má možnosť spoznať jeho otca, ktorý je šťastný a nesmierne hrdý na svojho syna a aj toto stretnutie má rovnako veľmi dojemný charakter. V Palerme je na predstavení Normy, ktoré už v tú dobu považuje „možno za jeho majstrovské dielo“, pričom spomienky na toto predstavenie na neho vplyvajú veľmi upokojujúco a pomáhajú

---

²⁸⁷ „Il faut avoir vécu pendant trois mois isolés sur la mer, et d'une vie qui n'est pas sans danger, pour comprendre le lien qui attache le capitaine au navire, le passager à l'équipage. Quoique nos sympathies se fussent principalement fixées sur le capitaine, sur Nunzio, sur Giovanni, sur Philippe et sur Pietro, tous au moment du départ étaient devenus nos amis ; en touchant son argent, le capitaine pleurait ; en recevant leur bonne main les matelots pleuraient, et nous, Dieu me pardonne ! quelque effort que nous fissions pour garder notre dignité, je crois que nous pleurons aussi.

Depuis ce temps nous ne les avons pas revus, et peut-être ne les reverrons- nous jamais. Mais qu'on leur parle de nous, qu'on s'informe auprès d'eux des deux voyageurs français qui ont fait le tour de la Sicile pendant l'année 1835, et je suis sûr que notre souvenir sera aussi présent à leur cour que leur mémoire est présente à notre esprit.

Dieu garde donc de tout malheur le joli petit speronare qui navigue de Naples à Messine sous l'invocation de la Madone du Pied de la Grotte. “ Ibidem. s. 316 – 317. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

mu navodiť spánok aj pri nehostinných podmienkach počas ciest Kalábriou. O jeho smrti sa po prvý krát dopočuje v hostinci dediny Triolo od Francúzov, ktorí si túto správu prečítali vo francúzskych novinách v Neapole. Dumas tejto predstave odmieta veriť a o jej skutočnosti sa sám presviedča až neskôr v Neapole. Toto zistenie ho veľmi zarmucuje a ihneď si začína vybavovať jeho podobu a ich vzťah, aby si tieto spomienky uchoval.

„[...] spomenul som si na jeho krásne svetlé vlasy, na jeho jemné oči, na jeho melancholickú tvár; počul som ho rozprávať sa so mnou tou francúzštinou, ktorou rozprával tak zle, no s takým pôvabným prízvukom; videl som ho, ako položil ruku na tento papier: tento papier uchovával jeho rukopis, jeho meno; tento papier bol živý a on bol mŕtvy! [...] Vojvoda z Noja sa dopočul, že mám pre neho list od autora Somnambulistu a Puritánov, a požiadal ma oň. Išiel som za ním a ukázal som mu ho, ale nedal som mu ho. Tento list sa pre mňa stal posvätnou vecou: dokazoval, že som Belliniho nielen poznal, ale že som bol aj jeho priateľom.“²⁸⁸

---

²⁸⁸ „[...] je me rappelai ses beaux cheveux blonds, ses yeux si doux, sa physionomie si mélancolique ; je l'entendais me parler ce français qu'il parlait si mal avec un si charmant accent ; je le voyais poser sa main sur ce papier : ce papier conservait son écriture, son nom ; ce papier était vivant et lui était mort ! [...] Le duc de Noja avait appris que j'avais pour lui une lettre de l'auteur de la Somnambule et des Puritains, il me la fit demander. J'allai le voir et je la lui montrai, mais je ne la lui donnai point. Cette lettre était devenue pour moi une chose sacrée : elle prouvait que non seulement j'avais connu Bellini, mais encore que j'avais été son ami.“ Ibidem. s. 251 – 252. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

6. Le Corricolo

Cestopisné dielo Alexandra Dumasa, ktoré nesie názov *Le Corricolo*, a zachytáva najmä autorov pobyt v meste Neapol, vychádza po prvý krát v roku 1843. Pomocou katalógu bibliografických záznamov WorldCat sa dielo podarilo identifikovať v celkovo 45 rozličných vydaniach, a to vo forme tlačených kníh, ako samostatnú knihu aj ako súčasť zbierok viacerých diel. V rámci tohto zoznamu sú uvedené aj vydania v talianskom (6), španielskom (4) a anglickom (2) preklade.²⁸⁹ Tieto vydania vyobrazuje nasledujúca tabuľka:

ROK VYDANIA	MIESTO VYDANIA	YDAVATELSTVO	NAZOV VYDANIA	JAZYK
1843	Brusel, Lipsko	Meline, Cans et compagnie	<i>Le Corricolo, Tome 1.</i>	FR
1843	Brusel, Lipsko	Meline, Cans et compagnie	<i>Le Corricolo. Tome 2.</i>	FR
1843-1850	Brusel	Société Belge de Librairie	<i>Œuvres de Alex. Dumas.</i>	FR
1843	Paríž	Dolin	<i>Le corricolo.</i>	FR
1843	Brusel	Hauman et Cie	<i>Le Corricolo : Par Alexandre Dumas. 1.</i>	FR
1843	Brusel	Hauman et Cie	<i>Le Corricolo : Par Alexandre Dumas. 2.</i>	FR
1843	Brusel	Alp. Lebègue et Sacré fils	<i>Le corricolo.</i>	FR
1843	Brusel	Alp. Lebègue et Sacré fils	<i>Le Corricolo. 3.</i>	FR
1843-1844	Brusel	Société Belge de Librairie, Hauman et Cie	<i>Le corricolo.</i>	FR
1844	Brusel	-	<i>Le corricolo. T.1.</i>	FR
1844	Brusel	-	<i>Le corricolo. T.2.</i>	FR
1844	Brusel	-	<i>Le corricolo. T.3.</i>	FR
1844	Brusel	Hauman et Cie	<i>Le Corricolo : Par Alexandre Dumas. 3.</i>	FR
1845	Paríž	-	<i>Le speronare.: Le capitaine Aréna. Le corricolo. Quinze</i>	FR

²⁸⁹ <https://www.worldcat.org/>

			<i>jours au Sinai. L'Arabie heureuse : souvenirs de voyages en Afrique et en Asie. La vie au désert.</i>	
1846	Paríž	Boulé	<i>Le corricolo.</i> ²⁹⁰	FR
1851	Paríž	Michel Lévy	<i>Impressions de voyage, par Alexandre Dumas. Le Corricolo.</i>	FR
1851-1853	Paríž	Au Bureau du Siècle	<i>Œuvres Complètes d'Alexandre Dumas.</i>	FR
1853	-	-	<i>Impressions de voyage. Le Corricolo, par Alexandre Dumas.</i>	FR
1855	Paríž	Le Siècle	<i>Œuvres complètes d'Alexandre Dumas. 9- ème série : La Villa Palmieri : Le Speronare : Le Capitaine Aréna : Le Corricolo.</i>	FR
1857	Madrid	Establecimiento Tipográfico de D.F. de P. Mellado	<i>El corricolo.</i>	ŠP
1867	Paríž	Rosa y Bouret	<i>Impresiones de viage. El Corricolo, por Alejandro Dumas.</i>	ŠP
1880	Paríž	A. Le Vasseur	<i>Alexandre Dumas illustré.</i>	FR
1885-1896	Paríž	C. Lévy	<i>Impressions de voyage.</i>	FR

²⁹⁰ Vydanie, ktoré je pravdepodobne zdrojom tejto práce.

Vydanie, ktoré je dostupné na stránkach BNF (Bibliothèque nationale de France) totiž neobsahuje presné informácie o vydavateľovi a v samotnom dokumente sa taktiež nenachádzajú úvodné stránky, ktoré by poskytovali túto informáciu.

BNF uvádza v tomto prípade iba rok a miesto vydania 1846, Paríž. Vychádzajúc z týchto údajov, názvu vydania *Le corricolo* a faktu, že jedno vydanie obsahuje obe časti (PARTIE I, PARTIE II), ktoré sú v iných vydaniach prípadne rozdelené na 2 či 3 zväzky, usudzujem, že sa skutočne jedná toto konkrétne vydanie.

DUMAS, Alexandre. *Le corricolo*. Paríž: Boulé, 1846.

Dostupné z: BNF. URL: < <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k106099b.image> >.

(Prístup 20.7.2022).

1889-1890	-	-	<i>Impressions de voyage. 7 : Le Corricolo.</i>	FR
1896	Paríž	Libr. De la vda. De Ch. Bouret	<i>Impresiones de viaje; El corricolo.</i>	ŠP
1897	Paríž	Calmann Lévy	<i>Le Corricolo.</i>	FR
1907	Paríž	A. Le Vasseur	<i>Impressions de voyage : Speronare. Capitaine Arena. Corricolo. Quinze jours au Sinai. Vie au désert. Works.</i>	FR
1907	Paríž	Vasseur	<i>Alexandre Dumas illustré. 22 : Impressions de voyage, Le Speronare. Le capitaine Aréna. Le Corricolo. Quinze jours au Sinai. L'Arabie heureuse. La vie au désert.</i>	FR
1911	Paríž	-	<i>Impresiones de viaje; El Corricolo.</i>	ŠP
1950	Neapol	R. Ricciardi	<i>Il corricolo.</i>	IT
1963	Miláno	Rizzoli	<i>Impressioni di viaggio: il corricolo.</i>	IT
1978	Paríž	Éditions d'Aujourd'hui	<i>Le corricolo.</i>	FR
1978	Paríž	Éditions d'Aujourd'hui	<i>Le corricolo/1.</i>	FR
1978	Paríž	Éditions d'Aujourd'hui	<i>Le corricolo/2.</i>	FR
1978	Paríž	Éditions d'Aujourd'hui	<i>Impressions de voyage : le corricolo.</i>	ENG
1984	Paríž	Desjonquères	<i>Le Corricolo.</i>	FR
1985	Florescia	Passigli editori	<i>Il corricolo.</i>	IT
1988	-	Marina di Patti: Pungitopo, cop.	<i>Dove il vento suona: viaggio nelle Eolie.</i>	IT
1994	Neapol	Colonnese	<i>San Gennaro : vita, morte e miracoli.</i>	IT
1999	Neapol	Colonnese	<i>Il corricolo.</i>	IT
2004	Neapol	Colonnese	<i>Il corricolo.</i>	ENG
2006	Paríž	Les Éditions de Passy	<i>Voyage à Pompeï.</i>	FR

2006	Paríž	Desjonquères		<i>Le corricolo : impressions de voyage à Naples.</i>	FR
2019	Paríž	HACHETTE BNF	LIVRE	<i>CORRICOLO. TOME 16.</i>	FR
2020	Barcecoma	Altaya		<i>Le corricolo.</i>	FR

Po chronologickom slede *Le Speronare* (Sicília) a *Le Capitain Aréna* (Liparské ostrovy a Kalábria) uzatvára *Le corricolo* cestu po Kráľovstve oboch Sicílii, poznávaním jeho hlavného mesta, v tom čase tretieho najväčšieho mesta v Európe, po Londýne a Paríži.

Názov odkazuje na dopravný prostriedok, ktorý Dumas a jeho spoločník používajú na prepravu po meste a jeho okolí. Okrem mesta Neapol a jeho troch hlavných ulíc, Chiaia, Toledo a Forcella, autor podniká niekoľko výletov v jeho blízkosti, ako výstup na sopku Vezuv, návštevu miest ako San Giovanni, Teduccio, Portici, opäť sa vydáva aj do Resiny, neobchádza ani Môle, Pozzuoli a jeho jaskne, jazero Agnano, sopku Solfatare, podniká exkurziu do rímskych kúpeľov v Baie, k Sibylnej jaskyni, do Kúm, k jazeru Avernus, rieke Kocyt, zálivu v Baie, do dedinky Boccola, ktorá je starobylým Bauli a napokon aj do Pompejí a Herculanea. Dielo zachytáva aj vynútený odchod do Ríma, popri ktorom sa Dumas zastavuje na miestach ako Sant'Agata dei Goti, Caserta, Capua, San Lencio, Minturno, Itria, Fondi, Terracina, Velletri, Cori, Monte Circello a Albano. Z Ríma podniká výlet do Civita Vecchia. Pôvodným plánom cesty je pokračovanie do Benátok, no z Ríma je pod hrozbou galejí vyhnaný a eskortovaný do Perugie a smeruje napokon opäť do Florencie.

6.1.Pramene autora a jazyková stránka diela

Predstavované dielo je verné Dumasovému žánru „*Impressions de voyage*“, ktorým zvykne pomenúvať názvy svojich cestopisných diel, a dá sa povedať, že k jeho tvorbe pristupuje rovnakým spôsobom, ako k tým predošlým. Cestopis je členený na dve časti a celkovo 49 kapitol. Prvá časť je venovaná takmer výhradne opisu Neapolu ako mesta, jeho aristokratickej vrstvy, pozorovaniu obyvateľov a veľkému množstvu anekdot, ktoré majú za úlohu priblížiť historické osobnosti a udalosti mesta, najmä z doby nedávnej. V druhej časti, kde spoznáva okolie a nakoniec, nie úplne dobrovoľne, cestuje do Ríma a odtiaľ do Perugie, autor predstavuje navštívené pamätihodnosti, najmä v súvislosti s obdobím antiky.

S touto orientáciou na dejiny, ktorá po je preskúmaní predchádzajúcich cestopisov u Dumasa už očakávateľnou, je spojené aj množstvo odkazov na historikov či iné pramene, z ktorých autor systematicky vychádza pri uvádzaní historických skutočností. Je treba opäť poznamenať, že takmer všetky mená, historických osobností i rôznych autorov, Dumas predstavuje výhradne priezviskom, prípadne časťou ich mena, čo môže čitateľovi, nevzdelanému v danej oblasti tak ako on, spôsobovať problémy orientovať sa v týchto osobnostiach. V tomto diele sú uvádzaní Torquato Tasso (1544-1595), Pulius Ovidius Naso (43 p.n.l.-17/18 n.l.), opakovane Publius Vergílius Maro (70-19.p.n.l.) a Hérodotos (484-430/420 p.n.l.), Svätý Pavol (začiatok 1. storočia – 65/67), Erchempertus (9.storočie), kniha Kazateľ (knihy Starého zákona, okolo 300-200 p.n.l.), Marcus Valerius Martialis (40/43-102), Niccola Valletta (1750-1814), Lucius Annaeus Seneca (4 p.n.l.-65n.l.), Sextus Propertius (47-15 p.n.l.), Gaius Suetonius Tranquillus (75-130/140), Publius (Gaius) Cornelius Tacitus (55-115/120/124), Denis (Dionisio) de Sarno (2. polovica 14.storočia -1425), Nicola Ignarra (1728-1808), François Jean Gabriel de La Porte du Theil (1742-1815),²⁹¹ Plínius,²⁹² Svätý Marcelín (?-304), Claudius Aelianus (175-235), Diodóros Sicílsky (90-30 p.n.l.), Quintus Curtius Rufus (1.storočie), Plútarchos (46-127), Abbé François Xavier Marc Antoine de Montesquiou Fézensac

---

²⁹¹ Dumas meno tohto francúzskeho historika uvádza ako Laporte-Dutheil.

²⁹² Keďže autor uvádza len meno Plínius (fr. Pline), nedá sa určiť či má na mysli Plínia Staršieho (23-79), rímskeho bojovníka, filozofa a autora prírodovedeckej encyklopédie starého Ríma alebo Plínia mladšieho (61-113), jeho syna, rímskeho spisovateľa a právnika.

(1757-1832), Sébastien le Prestre, známy ako Vauban (1633-1707), Raimund Montecuccoli (1609-1680) či Jean Charles, rytier z Folard (1669-1752).

Odkazuje sa taktiež na Akadémiu: „*A toto úžasné odhalenie bolo zachytené v záznamoch Akadémie, kde ho možno čítať dodnes, hoci som bol možno prvý, kto ho sprostredkoval učeným ľuďom.*“²⁹³ či presné znenie dokumentov, ktoré v diele taktiež cituje, ako napríklad znenie predvolania k súdному procesu, ktorého je svedkom,²⁹⁴ znenie poverovacieho listu od kráľa Nasoneho,²⁹⁵ ktorý zrušuje kapituláciu podpísanú bez jeho prítomnosti²⁹⁶ alebo znenie zmluvy medzi kráľovstvom a banditmi Vardarelli, datovanú k 6. júlu 1817.²⁹⁷

Pre ilustráciu Masaniellovej revolúcie sa odkazuje neobvykle na operu *La Muette de Portici* (1828), hoci ju sám nepovažuje za relevantný historický zdroj, počíta s tým, že vďaka jej úspechu musia ľudia danú udalosť už poznať:

„*Práve na námestí Piazza del Mercato vypukla Masaniellova slávna revolúcia, ktorá sa stala vo Francúzsku populárnou po uvedení La Muette de Portici.*“²⁹⁸ Je preto takmer smiešne, aby som sa touto revolúciou zaoberal. Ale keďže opery si vo všeobecnosti nekladú ambície byť historickými dielami, možno ešte nájdem niečo, čo by som mohol povedať o hrdinovi z Amalfi a na ktoré môj kolega a priateľ Scribe zabudol.“²⁹⁹

Vedľa referencií k historickým udalostiam Dumas pridáva aj niekoľko odkazov na cesty iných autorov. Pri niektorých skutočnostiach namiesto vlastných opisov odkazuje

---

²⁹³ „*Et cette lumineuse révélation fut inscrite sur les registres de l'Académie, où l'on peut encore la lire à cette heure, quoique je sois le premier peut-être qui l'ait communiquée au monde savant.*“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 96. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

²⁹⁴ Ibidem. Kapitola VII. – Suite.

²⁹⁵ Kráľ Nasone je pomenovanie pre Ferdinanda I. Neapolsko – Sicílskeho (1751 – 1825).

²⁹⁶ DUMAS, A. *Le corricolo*, Kapitola XI. – Le roi Nasone.

²⁹⁷ Ibidem. Kapitola XV. – Les Vardarelli.

²⁹⁸ Opera francúzskeho skladateľa Daniela Aubera (1782 – 1871) z roku 1828, ktorej autormi libreta sú Eugène Scribe (1791 – 1861) a Germain Delavigne (1790 – 1868).

²⁹⁹ „*C'est sur la place du Mercato qu'éclata la fameuse révolution de Masaniello, devenue si populaire en France depuis la représentation de la Muette de Portici. Il est donc presque ridicule à moi de m'étendre sur cette révolution. Mais comme les opéras en général n'ont pas la prétention d'être des œuvres historiques, peut-être trouverais-je encore à dire, à propos du héros d'Amalfi, des choses oubliées par mon confrère et ami Scribe.*“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 236. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

čitateľa na iné diela či autorov, ktorý sa venujú rovnakým miestam. Pre príbeh o istom pánovi Jourdaini odkazuje na dielo *Moeurs siciliennes* (1837) od jeho priateľa Michela Palmieriho de Micciché (1779-1864),³⁰⁰ situáciu v Neapole po odchode generála Championneta (1762-1800) a vyobrazenie jatok, ktoré sa tam diali prenecháva Colletovi³⁰¹ alebo pre opis výstupu na sopku Vezuv, ktorá je pre neho len niečím medzi Etnou a Stromboli, odkazuje na vlastné opisy týchto sopiek v *Le Speronare* a *Le capitaine Aréna* a prípadne odkazuje na Chateaubrianda, ktorý absolvoval rovnaký výstup na Vezuv ako on.³⁰²

V knihe sa nachádzajú tiež zmienky o ďalších talianskych cestách, konkrétne poznatok z putovania Laurenca Sterna (1713-1768),³⁰³ itinerár Francesca Petrarca (1304-1374),³⁰⁴ no najčastejšími sú bez pochyb Vergílius, Homér a ojedinele aj Horatius (65 p.n.l. – 8 p.n.l.). Na ich cesty sa Dumas totiž neodkazuje výhradne ako na zdroje, no dá sa povedať, že sú mu inšpiráciou pre jeho vlastnú cestu, pretože očakáva, že uvidí rovnaké veci, o akých číta v ich dielach, ktoré má veľmi dobre naštudované. Neraz zdôrazňuje ako po rovnakých trasách putovali práve títo starovekí básnici:

„*Ked' sme dosiahli tento bod, rútila sa smerom k Beneventu a končila v Brunduse: po tejto trase sa vydal Horác na svojej básnickej ceste.*“³⁰⁵

---

³⁰⁰ Ibidem. Kapitola XII. – Anecdotes.

³⁰¹ Pietro Colletta (1775 – 1831), neapolský generál a historik, napísal diela *Pochi fatti su Gioacchino Murat, Napoli* (1820), *Storia del reame di Napoli dal 1734 sino al 1825* (1834), *Storia della campagna d'Italia del 1815* (1847) a *Cenno storico intorno alla rivoluzione napoletana del 1820* (1848).

Ibidem. Kapitola XXIII. – Saint Antoine usurpateur.

³⁰² Ibidem. Kapitola XXIV. – Le capucin de Resina.

³⁰³ Írsky duchovný a spisovateľ obdobia preromantizmu. Zo svojej cesty do Francúzska a Talianska vydal *Viaggio sentimentale attraverso la Francia e l'Italia* (1768), ktoré bolo do taliančiny preložené Ugom Foscolom (1778 – 1827).

Ibidem. Kapitola XXXVII. – Une visite à Herculaneum et à Poméi.

³⁰⁴ Ibidem. Kapitola XXXIV. – Le Tartare et les Champs Elysées.

³⁰⁵ „*Arrivés où nous nous trouvions, elle s'élançait vers Bénévent, et s'en allait mourir à Brindes : ce fut cette route qu'Horace suivit dans son poétique voyage.*“ Ibidem. s. 355. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

„Urobili sme asi sto krokov, nie však v tej vysokej jaskyni, ktorú sne očakávali na základe Vergília [...]“³⁰⁶

„[...] čítal som Iliadu znovu a znovu dokola, no nikde som nepostrehol, že by Hektor používal luk.“³⁰⁷

Čo sa ešte zdrojov týka, nie je pochýb o tom, že informácie a príbehy dôkladne vyhl'adáva na rôznych miestach, zberom historicky relevantných faktov strávil niekoľko rokov, než vydal svoje diela, no ak sa mu nepodarí dohľadať prameň k určitej skutočnosti, priznáva to a prípadne žiada o vysvetlenie potencionálnych čitateľov:

„Rád by som vám povedal, aké sú príčiny, ktoré priviedli rohy k takejto váženosti medzi Neapolčanmi, ale nech som na túto tému robil akýkoľvek výskum, priznám sa, že som nebol schopný objaviť absolútne nič, na čom by sa dala založiť čo i len sebe menšia teória alebo vytvoriť čo i len ten najmenší systém. Je to tak, lebo to tak je; preto sa ma nepýtajte na nič iné, lebo by som bol nútený vysloviť to slovo, ktoré stojí ľudské ústa tak veľa: neviem.“³⁰⁸

„Práve sme však vstúpili na pôdu, ktorá kedysi pokrývala mesto Kúmy. Len jedna brána zostala stáť a volá sa, neviem prečo, Arco Felice.“³⁰⁹

Pokiaľ pri svojom výskume či ceste narazí na nezrovnalosti alebo nejasné fakty, ktoré môžu cestovateľa zmiast'ť, neváha uviesť ich na pravú mieru:

„Ukazuje sa takzvaná hrobka, ktorá sa vydáva za hrobku Agrippiny. Neverte tomu: Agrippinina hrobka sa nenachádzala na tejto strane Bauli; bola na ceste do Misene,

---

³⁰⁶ „Nous fîmes à peu près cent pas, non dans cette haute caverne que nous nous attendions à trouver sur la foi de Virgile [...]“. Ibidem. s. 273. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁰⁷ „[...] j'ai lu et relu l'Iliade, et je n'ai vu nulle part qu'Hector se servît d'un arc.“ Ibidem. s. 319. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁰⁸ „Je voudrais vous dire quelles sont les causes qui ont porté les cornes à ce degré d'honneur chez les Napolitains ; mais quelque recherche que j'aie faite à ce sujet, j'avoue que je n'ai absolument rien pu découvrir sur quoi on puisse appuyer la moindre théorie ou échafauder le plus petit système. Cela est parce que cela est ; ne me demandez donc point autre chose, car je serais forcé de prononcer ce mot qui coûte tant à la bouche humaine : je ne sais pas.“ Ibidem. s. 112. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁰⁹ „Cependant nous venions de mettre le pied sur le sol que couvrait autrefois la ville de Cumes. Une seule porte est restée debout, et on l'appelle, je ne sais pourquoi, l'Arco Felice.“ Ibidem. s. 272. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

neďaleko Caesarovej vily. Vtedy Agrippinin hrob nemal takýto rozmer. Jej osloboditelia ju tajne pochovali a po Neronovej smrti jej postavili pomník. Tento pomník oneskorenej úcty bol veľmi malý hrob, leven tumulum, hovorí Tacitus.³¹⁰

„Slávny korzár Barbarossa, ktorého si netreba mýliť s cisárom Barbarossom, vládcom z rýnskych legend, [...]“³¹¹

Z jazykovej stránky autor používa rovnaké prostriedky ako v predchádzajúcich dielach. Text je bohatý na opisy, prirovnania, metafory a rôzne paralely, nachádza sa v ňom veľké množstvo dialógov, jeho vlastných či ako súčasť príbehov, celým dielom sa autor opakovane obracia na čitateľa a texty obohacuje rovnako o slová, slovné spojenia či rovno celé vety v taliančine, latinčine a dokonca aj v údajnom etruskom jazyku.

Zo slov v talianskom jazykoch sú to:

- *corricolo; calessino; bilancino; lazzarone; mellonari; mezzo ceto; impresario; „Can de Dio!“; aria cattiva; del gentile Maestra; pizza; cocomero; aquaioli; „Chi è il porco che a fatto un tal colpo?“; „Fortuna e duorme“; „Duri la minorità del figlio giache viva la madre“; „Torni ma col figlio“; jettatore; jettature;³¹² principino; bambino; „Il miracolo è fatto!“; signora; „festa, farina, forca“; appassionati; „Qui si scrive in francese.“; un vestito di panne; un vestito di telo; topo litterato; il signor; „C'è una superba locanda.“; nobile locanda del Sole; „sono pittore anch'io“; signor forestiere; signor pittore; concetti; mezzo-carattero; „All'illustrissimo signore Antonio Gasparone. Ai bagni di Civita Vecchia.“*
- text, ktorý Dumasovi do albumu napísal Gasparone osobne:

---

³¹⁰ „On montre un prétendu tombeau qui passe pour le tombeau d'Agrippine. N'en croyez rien : ce n'était pas de ce côté-ci de Bauli qu'était situé le tombeau d'Agrippine ; c'était sur le chemin de Misène, près de la villa de César. Puis le tombeau d'Agrippine n'avait pas cette dimension. Ses affranchis l'enterrèrent en secret et, après la mort de Néron lui élevèrent un monument. Or ce monument de tardive piété était un tout petit tombeau, leven tumulum, dit Tacite.“ Ibidem. s. 282. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³¹¹ „Le fameux corsaire Barberousse, qu'il ne faut pas confondre avec l'empereur Barberousse, le souverain des légendes rhénanes, [...]“ Ibidem. s. 358. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³¹² Dnes iettatore (s.m.; f. -trice), iettatura (s.f.).

URL: < <https://www.treccani.it/vocabolario/iettatore/> >.

(Prístup 23.7.2022).

„L'innocenza dei costumi, la buona fede, l'obediienza e l'orrore del vizio abitano questa terra fortunata. Egli sembra che la dea Astrea, la quale si dice ritirata nel celo, sia anche costì nascosta fra questi uomini. Essi non hanno bisogno di giudici, giacché la loro propria coscienza gliene tiene luogo.

Civita – Vecchia, li 25 ottobre 1835.“³¹³

- celý dialóg, ktorý prebieha v taliančine a francúzštine súčasne:
  - „O Eccellenza !
  - Après ?
  - O malora !
  - Quoi ?
  - Ho perdato la testa del mio cavallo.
  - Comment ! Vous avez perdu la tête de votre cheval ?
  - L'ho perduta !
  - Et les plaintes et les gémissements recommencèrent.
  - Et duquel des deux avez-vous perdu la tête ? demandai-je en éclatant de rire.
  - Del povero bilancino, Eccellenza.
  - Ce gredin-là est ivre mort, dit Jadin.
  - Eh bien ! demandai-je après un moment de silence, est-elle retrouvée ?
  - O non si troverà più... Mai ! Mai ! Mai !
  - Voyons, attendez, je vais l'aller chercher moi-même.“³¹⁴

V latinčine uvádza:

- *sibi, suisque et amicis omnibus – pre seba, pre svoju rodinu a pre všetkých svojich priateľov;*³¹⁵

---

³¹³ „Nevinosť mravov, dobrá viera, poslušnosť a hrôza z neresti obývajú túto šťastnú krajinu. Zdá sa, že bohyňa Astrea, o ktorej sa hovorí, že sa uchýlila do neba, je rovnako dôkladne ukrytá medzi týmito ľuďmi. Nepotrebuje sudcov, pretože sa o nich postará ich vlastné svedomie.

Civita - Vecchia, 25. októbra 1835.“

DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 369. (voľný preklad z taliančiny NK).

³¹⁴ Ibidem. s. 232.

³¹⁵ Ibidem. s. 17.

- Horáciove verše: *Impavidum ferient ruinae;*³¹⁶ a slová o Terracine: *Impositum saxis latè candentibus Anxur;*³¹⁷
- slová priora: *In nomine Patris et Spiritus sancti; Vade retro Satanas!;*³¹⁸
- podmienku *sine qua non;*³¹⁹
- spôsoby zosielania kliatby *jettatura*, tak ako to uvádza Ovídius, Catullus, Vergílius, Svätý Pavol, 21. kapitola v knihe Kazateľ či Martial:³²⁰
  - *Cujus ab attractu variarum monstra ferarum. In juvenes veniunt; nulli sua mansit imago.*
  - *Quae nec pernumerare curiosi. Possint, nec mala fascinare lingua.*
  - *Nescio quits teneros oculis mihi fascinat agnos.*
  - *Quis vos fascinavit non obedire veritati?*
  - *Quoties monachum visu cerno, semper mihi futura dies auspicia tristia subministrat.*
  - *Et digitum porrigito medium.*
- starú neapolskú tradíciu *civi, patrono, vindici;*³²¹
- heslo *urbi et orbi;*³²²
- modlitbu *Dies irae, dies illa;*³²³
- nápis *Civis atellanus;*³²⁴
- cituje Vergíliove verše:³²⁵

Nos patriae fines et dulcia linquimus arva;

*Nos patriam fugimus.*³²⁶

---

³¹⁶ Ibidem. s. 38.

³¹⁷ Ibidem. s. 358.

³¹⁸ Ibidem. s. 48.

³¹⁹ Ibidem. s. 58, 155.

³²⁰ Ibidem. Kapitola XVI. – La jettatura.

³²¹ Ibidem. s. 139.

³²² Ibidem. s. 161.

³²³ Ibidem. s. 169.

³²⁴ Ibidem. s. 212.

³²⁵ Ibidem. Kapitola XXVIII. – Le tombeau de Virgile.

³²⁶ VIRGIL; BRYCE, Archibald Hamilton. *The Works of Publius Virgilius Maro: From the Text of Heyne and Wagner.* Londýn a Glasgow, Richard Griffin and Company: 1857, s. 3.

At nos hinc alii sitientes ibimus Afros;

*Pars Scythiam ...*³²⁷

... Viridi projectus in antro,

Carmina nulla canam ; non, me pascente, capellae,

*Florentem cytisum et salices carpetis amaras.*³²⁸

... Caesar dum magnus ad altum

Fulminat Euphratem bello, victorque volentes

*Per populos dat jura, viamque affectat Olympo. ;*³²⁹

- údajné slová Ježiša Krista adresované svätému Tomášovi a jeho odpoveď: „*Bene scripsisti de me, Thoma; quam ergo mercedem recipies. – Dobre si o mne napísal, Tomáš, a ja ti sľubujem, že dostaneš svoju odmenu. [...] Non aliam nisi te, Domine! – Nechcem nič iné než teba, môj Pane!*“;³³⁰
- oznamy na bráne v Herkulaneu (vybraný jeden z viacerých, niektoré uvádzané aj s prekladmi): *Marcellinum aedilem lignarii et plausiarii rogant ut faveat.*;³³¹
- úryvok z tragédie *Médeia*:³³²

Venient annis

Secula seris quibus Oceanus

Vincula rerum laxet, et ingens

Pateat tellus, Typhisque novos

Deteget orbis : nec sit terris ultima Thule.;

URL:<[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/The works of Publius Virgilius Maro%C3%A9C from the text of Heyne and Wagner. With English notes%C3%A9C a metrical index%C3%A9C and an epitome of Wagner%27s Qu%C3%A9Cstiones Virgilian%C3%A9C_%28IA_worksofpubliusvi00virg%29.pdf](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/The_works_of_Publius_Virgilius_Maro%C3%A9C_from_the_text_of_Heyne_and_Wagner_With_English_notes%C3%A9C_a_metrical_index%C3%A9C_and_an_epitome_of_Wagner%27s_Qu%C3%A9Cstiones_Virgilian%C3%A9C_%28IA_worksofpubliusvi00virg%29.pdf)>. (Prístup 23.7.2022).

³²⁷ Ibidem. s. 4.

³²⁸ Ibidem. s. 5.

³²⁹ Ibidem. s. 98.

³³⁰ DUMAS, A. *Le corricolo*, Kapitola XXXVI. – Un courant d'air à Naples. Les églises de Naples.

³³¹ Ibidem. Kapitola XXXIX. – Petites affiches.

³³² Autorom bol starogrécky dramatik Eurípidés (480 p.n.l. – 405 p.n.l.).

Ibidem. Kapitola XLII. – Visite au musée de Naples.

- známú Floriovu³³³ vetu *Cum victoria posset uti, frui maluit.*,³³⁴
- *valdè impiam; pessimâ punire; panem et circensem; aurea mediocritas; „Da mihi frigidum pusillum“; „Numero deus impare gaudet.“*

Vedľa taliančiny a latinčiny, ktorá sa vyskytuje aj v predošlých dielach, sa objavuje aj prítomnosť textu, údajne, v jazyku etruskom:

„Chcete vedieť, kde by ste sa mohli ubytovať? Pokúste sa rozlúštiť tento nápis v etruskom jazyku:

Eksvc. Amvianvr. Eitvns. Anter. Tivrri.

XII. Ini. Heis. Arinv. Pvph. Phaamat

Mr. Aaririis. V.

Čo znamená, podľa tých, ktorí hovoria etrusky, a prosím čitateľa, aby si ma s týmito páňmi nemýlil, že:

„Cestovateľ, keď prejdeš odtiaľto k dvanástej veži, nájdeš Sarina, syna Publiovho, ktorý má hostinec. Buď pozdravený!“³³⁵

---

³³³ Florus (1. storočie n.l.), staroveký rímsky básnik, historik a filológ.

³³⁴ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 354.

³³⁵ „*Voulez-vous savoir où vous pouvez loger ? Tâchez de déchiffrer cet avis en langue étrusque :*

Eksvc. Amvianvr. Eitvns. Anter. Tivrri.

XII. Ini. Heis. Arinv. Pvph. Phaamat

Mr. Aaririis. V.

Ce qui signifie, au dire des gens qui parlent étrusque, et je prie le lecteur de ne pas me confondre avec ces messieurs :

« Voyageur, en traversant d'ici à la douzième tour, tu trouveras Sarinus, fils de Publius, qui tient auberge. Salut ! »

Je nutné poznamenať, že daná pasáž sa z neznámeho dôvodu nevyskytuje v študovanom vydaní z roku 1846. Je však prítomná v rámci textov knihy z knižnice diel Alexandra Dumasa na webových stránkach Alexandre Dumas. Deux siècles de littérature vivante. Nie je známe, z ktorého vydania stránka texty čerpá, no vo všeobecnosti tieto texty plne odpovedajú textu vydania z roku 1846.

Jediným ďalším zisteným, ale nie podstatným, rozdielom je zlúčenie kapitol VI. – Forcella a VII. – Suite pod jednu kapitolu (VI.) s názvom Forcella. Z toho dôvodu následné čísla kapitol neodpovedajú tým zo študovaného vydania.

DUMAS, Alexandre. *Le Corricolo*.

Zo značného užívania predstavených jazykov a ich kontaminácie naprieč všetkými študovanými dielami, by malo vyplývať, že autor ich ovláda na vysokej úrovni. Znalosť latiny by tiež naznačovala dobré vzdelanie, čo však nie je Dumasov prípad.³³⁶ Čitateľ tak môže byť v omyle, že tomu tak je, až do posledných stránok posledného diela, kde autor uvádza, že latine moc nerozumie, zatiaľ čo taliansky rozpráva počas svojich ciest vyše roka a pravdepodobne sa v tomto jazyku cíti sebavedomejšie :

„Potom som Jeho Svätosť láskavo poprosil, aby na mňa hovoril po taliansky, pretože som latinský jazyk nepoznal dostatočne na to, než aby som mu plynulo rozumel, najmä s prízvukom, ktorý mu dali moderní Taliani,³³⁷ tak odlišným od nášho. Jeho Svätosť mi potom zopakovala svoju otázku v Danteho jazyku.

Keďže to bol jazyk, ktorým som rozprával viac ako rok, rozpaky ma prešli a zostal som pri jedinej emócii.“³³⁸

Orientácia na čitateľa sa nijak neodlišuje od tej v predchádzajúcich dielach, autor sa na neho pravidelne obracia, ospravedlňuje sa napríklad za omyly či zdĺhavé opisy, predpokladá jeho nevedomosť, aby pod touto zámienkou mohol priniesť vysvetlenie nových skutočností.

Čo sa týka opisov, v tomto diele pripomína opis *corricola*, ktorý uvádza už v predchádzajúcom cestopise, opisuje hotel, v ktorom v Neapole pobýva, tri hlavné ulice mesta Neapol, ich paláce, mestskú promenádu, divadlo San Carlo a jeho očarujúcu atmosféru počas predstavenia, procesiu a takzvaný zázrak na sviatok svätého Januária,

---

Webová stránka: Alexandre Dumas. Deux siècles de littérature vivante. Société des Amis d'Alexandre Dumas 1998-2010. Kapitola XXXVIII. – Petites affiches. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Dostupné z: URL: < <http://www.dumaspere.com/pages/bibliotheque/chapitre.php?lid=v4&cid=39> >. (Prístup 21.7.2022).

³³⁶ Viz. kapitola 2.1.

³³⁷ „[...] jazykom Cicerona, ale s prízvukom Alfieriho sa ma opýtal, čo ma priviedlo do Ríma.“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 371.

³³⁸ „Je priai alors Sa Sainteté de vouloir bien me parler italien, la langue latine m'étant trop peu familière pour que je pusse comprendre couramment cette langue, surtout avec l'accent, si différent du nôtre, que lui ont donné les Italiens modernes. Alors Sa Sainteté me répéta sa question dans la langue de Dante. Comme cette langue était celle que je parlais depuis plus d'un an, mon embarras passa, et je restai avec ma seule émotion.“ Ibidem. s. 371. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

výchricu typickú pre južné Taliansko či zostavenie neapolskej armády, ktorej jednotlivé zložky sú zložené podľa národnosti a založené na vzájomnej nevraživosti :

„Teraz preskúmame, akým spôsobom je tento mechanizmus zostavený, a to bez toho, aby sme čo najmenej poškodili kráľovho organizátorského génia a individuálnu odvahu každého vojaka.

Prvý zbor, privilegovaný zbor, zbor par excellence celého chvejúceho sa kráľovského dvora, zbor, ktorému je zverená palácová stráž, je zložený zo Švajčiarov; ich výhodou je vyšší plat: ich výsadou je právo nosiť šablú v meste.

Garda je až na druhom mieste, čo znamená, že hoci má viac menej rovnaké výhody a privilégia ako Švajčiari, nenávidí týchto dôstojných potomkov Viliama Tella, ktorí sa v jej očiach dopustili neodpustiteľného zločinu, pretože sa dostali na prvé miesto.

Po garde prichádza sicílska légia, ktorá nenávidí Švajčiarov, pretože sú Švajčiari, a Neapolčanov, pretože sú Neapolčania.

Po Sicíľčanoch nasleduje lúnia, ktorá nenávidí Švajčiarov a gardistov, pretože tieto dva zbory majú výhody, ktoré ona nemá, a privilégiá, ktoré sú jej odopierané, a Sicíľčanov len preto, že sú Sicíľčania.

Nakoniec je tu žandárska jednotka, ktorú ako žandársku jednotku, ostatné zbory prirodzene nenávidia.

Toto je päť zložiek, z ktorých sa skladá armáda Ferdinanda II., tá impozantná armáda, ktorú neapolská vláda ponúkla ruskému cárovi ako predvoj budúcej koalície, ktorá mala tiahnuť na Francúzsko.

*Postavte do jednej roviny Švajčiarov a gardistov, Sicíľčanov a lúniu; dajte im signál na boj od žandárov a Švajčiari, Neapolčania, Sicíľčania a žandári si navzájom podrežú hrdlá od prvého do posledného bez toho, aby čo i len o krok odstúpili.*³³⁹

---

³³⁹ „Maintenant, examinons comment cette mécanique est montée, et cela sans faire tort, le moins du monde, au génie organisateur du roi et au courage individuel de chaque soldat.

Le premier corps, le corps privilégié, le corps par excellence de toutes les royautés qui tremblent, celui auquel est confiée la garde du palais, est composé de Suisses ; leurs avantages sont une paie plus élevée : leurs privilèges, le droit de porter le sabre dans la ville.

Svoje rozpravy obohacuje o početné metafory, prirovnania či paralely, zvyčajne s referenciou k iným pamiatkam, udalostiam, umeleckým a literárnym dielam a postavám, ako napríklad:

„[...] úplne som zabudol na Jadina, na Jadina, s ktorým som doteraz ako s bratom zdieľal svoje radosti i starosti, príjemné i bolestné dojmy, svoje šťastie i nešťastie; na Jadina, ktorého som zanechal v tej strašnej chatrči, o ktorej viete, viac menej v rovnakej situácii ako Ugolína,³⁴⁰ navyše s Milordom, no bez mŕtvol jeho detí. Áno, na toho som zabudol!“³⁴¹

„Na svahu Vezuvu, pri prameni jedného z ramien rieky Sebetus, stála jedna z tých pôvabných víl, aké vidíme blednúť na pozadí nádherných obrazov Leopolda Roberta.“³⁴²

La garde ne vient qu'en second, ce qui fait que, quoique jouissant à peu près des mêmes avantages et des mêmes privilèges que les Suisses, elle exècre ces dignes descendants de Guillaume Tell, qui, à ses yeux, ont commis un crime irrémissible, celui de lui avoir pris le premier rang.

Après la garde vient la légion sicilienne, qui exècre les Suisses parce qu'ils sont Suisses, et les Napolitains parce qu'ils sont Napolitains.

Après les Siciliens vient la ligne, qui exècre les Suisses et la garde parce que ces deux corps ont des avantages qu'elle n'a pas et des privilèges qu'on lui refuse, et les Siciliens par la seule raison qu'ils sont Siciliens.

Enfin, vient la gendarmerie, qui en sa qualité de gendarmerie est naturellement exécrée par les autres corps.

Voilà les cinq éléments dont se compose l'armée de Ferdinand II, cette formidable armée que le gouvernement napolitain offrait au prince impérial de Russie comme l'avant-garde de la future coalition qui devait marcher sur la France.

Mettez dans une plaine les Suisses et la garde, les Siciliens et la ligne ; faites-leur donner le signal du combat par la gendarmerie, et Suisses, Napolitains, Siciliens et gendarmes s'entr'égorgeront depuis le premier jusqu'au dernier, sans rompre d'une semelle.“ Ibidem. s. 62. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁴⁰ Ugolino je postavou z Danteho *Božskej Komédie*, odsúdený na smrť vyhladovaním po tom, čo zjedol vlastné deti.

³⁴¹ „[...] j'avais complètement oublié Jadin, Jadin avec lequel j'avais jusque alors partagé en frère mes plaisirs et mes peines, mes impressions douces ou pénibles, ma bonne et ma mauvaise fortune ; Jadin que j'avais laissé dans l'affreux bouge que vous savez, à peu près dans la position d'Ugolin, plus Milord, moins les cadavres de ses enfants. Oui, je l'avais oublié !“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 341. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁴² Louis Léopold Robert (1794-1835), švajčiarsky maliar.

Pozorované miesta či zvyky tiež neraz porovnáva so svojou vlasťou, Francúzskom:

„Môle je pre Neapol tým, čím bol Boulevard du Temple pre Paríž, kým ešte v Paríži Boulevard du Temple existoval.“³⁴³

„Povedali sme, že Môle je bulvárom du Temple; il Mercato je jeho námestím Place de Grève.“³⁴⁴

K textu autor pridáva aj vlastné poznámky, napríklad jedna z nich je označená rokom 1842, v dobe tesne pred vydaním diela, ktorou potvrdzuje svoju domnienku, ktorú si urobil počas cesty, pri stretnutí s hudobným skladateľom Henri de Ruolzom (1808-1887):

„1842. Vo svojej predpovedi som sa nemýlil: vikomt Ruolz po úspechu v Parížskej opere, rovnako ako v tej Neapolskej, úplne upustil od hudobnej kariéry a je rovnako dobrým chemikom ako bol vynikajúcim skladateľom, práve učinil onen znamenitý objav, ktorým sa v súčasnosti zaoberá učený svet a ktorý spočíva v pozlacovaní železa použitím galvanickej batérie.“³⁴⁵

Je nesporné, že Dumas oplýva výnimočným citom pre jazyk, vďaka ktorému sú jeho texty veľmi pútavé a čitateľa si doslova podmaňujú. No aj takýto majster slova má svoj jazykový vzor, ktorému by sa rád priblížil:

„Sur le penchant du Vésuve, à la source d'une des branches du Sebetus, s'élevait une de ces charmantes villas, comme on en voit blanchir au fond des délicieux tableaux de Léopold Robert.“ Ibidem. s. 193. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁴³ *„Le Môle est à Naples ce qu'était le boulevard du Temple à Paris quand il y avait à Paris un boulevard du Temple.“ Ibidem. s. 212. (voľný preklad z francúzštiny – NK).*

³⁴⁴ Dnes Place de l'Hôtel de Ville. Do roku 2013 Place de l'Hôtel de Ville – Esplanade de la Libération.
„Nous avons dit que le Môle est le boulevard du temple de Naples ; il Mercato est sa place de Grève.“ Ibidem. s. 235. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁴⁵ *„1842. Je ne m'étais pas trompé dans ma prévision : le vicomte Ruoltz, après avoir eu un succès à l'Opéra de Paris comme il en avait eu un à l'Opéra de Naples, a complètement abandonné la carrière musicale, et aussi bon chimiste qu'il était excellent compositeur, vient de faire cette excellente découverte dont le monde savant s'occupe en ce moment, et qui consiste à dorer le fer par l'application de la pile voltaïque.“ Ibidem. s. 56. (voľný preklad z francúzštiny – NK).*

„A potom tu máme nešťastný moderný jazyk, ktorý je taký prudérny, že sa pri všetkom červená, dokonca aj pri svojom dobráckom predkovi, jazyku Moliéra a Saint – Simona, ktorému by som sa chcel podobat.“³⁴⁶

---

³⁴⁶ *„Et puis nous avons une malheureuse langue moderne si bégueule qu'elle rougit de tout, et même de sa bonne aïeule la langue de Molière et de Saint-Simon, à laquelle je lui souhaiterais cependant de ressembler.“ Ibidem. s. 100. (voľný preklad z francúzštiny – NK).*

6.2.Cesta

Ako je predstavené vyššie, miestom zachyteným v *Le corricolo* je najmä mesto Neapol. Cesta ako taká je minimálna, a skôr než putovaním, by sa dala charakterizovať ako výlety z jedného bodu do jeho okolia. V závere diela autor predsa len putuje, no nie z vlastnej vôle a podľa svojich predstáv.

Je nutné pripomenúť, že Dumas po Kráľovstve dvoch Sicílii, počas celej talianskej cesty, putuje inkognito, pod menom jeho priateľa Guicharda. Túto skutočnosť čitateľovi pripomína hneď zo začiatku knihy a k uvedeniu príčiny tohto nešťastného nedorozumenia sa dostáva na jej konci. Napriek svojej obozretnosti je v Neapole odhalený markízom Gargalla, ktorému sa inak snaží vyhýbať:

„„Zdravím Vás, môj drahý Alexander,“ povedal mi ochranárskym tónom, „ako ste sa dostali do Neapola bez toho, aby som o tom vedel? Vari neviete, že som rodeným ochrancom umelcov a spisovateľov?“ [...]

Pri odchode z Francúzska som si vzal niekoľko odporúčacích listov pre najvýznamnejších neapolských šľachticov, San-Teodoro, Noja a San'Antimo. Navyše som markíza Gargalla a kniežatá Coppolovcov poznal už dlho. Medzi tieto listy sa nejakým spôsobom dostal aj jeden pre markíza. [...]

- „Kto vám dal list pre tohto muža?“
- „Prečo?“ odpovedal som na jeho otázku inou otázkou.
- „Pretože... pretože... on nepatrí k tým mužom, ktorým sa odporúča človek ako vy.“
- „Vari nie je on sám literátom?“
- „Ah, áno,“ odpovedá, „vedie veľmi aktívnu korešpondenciu s ministrom polície. Tomu sa vo Francúzsku hovorí byť literátom? V tom prípade je to literát.“³⁴⁷

---

³⁴⁷ „Eh ! bonjour, mon cher Alexandre, me dit-il d'un ton protecteur ; comment êtes-vous à Naples sans que j'en sois averti ? Ne savez-vous donc pas que je suis le protecteur-né des artistes et des gens de lettres ? [...] En partant de France, j'avais pris quelques lettres de recommandation pour les plus grands seigneurs de Naples, les San-Teodoro, les Noja et les San'Antimo. De plus, je connaissais de longue date le marquis de Gargallo et les princes de Coppola. Parmi ces lettres, il s'en était, je ne sais comment, glissé une pour le marquis. [...]

- Qui vous a donc donné une lettre pour cet homme ? me demanda-t-il.
- Pourquoi cela ? répondis-je, ripostant à sa question par une autre question.

Toto odhalenie zapríčiňuje policajné vyšetrowanie, pri ktorom je považovaný za jakobína a vďaka pomoci francúzskeho veľvyslanca a jeho odporúčacích listov sa to zaobíde len Dumasovým odchodom z mesta, odkiaľ pokračuje do Ríma. Tam však nie je o vítaný nič viac. Po niekoľkých dňoch je zastavený policajtmi, odvedený na policajný úrad a pod hrozbou piatich rokov na galejach musí Rím okamžite opustiť, pričom odmieta podpísať dokument, že už nikdy do Rímskych štátov nevstúpi pod rovnakou hrozbou.

Celé nedorozumenie je vysvetlené v úplnom závere diela:

„V čase môjho odchodu z Paríža napísal akýsi Riman Soval, že M. Alexandre Dumas, bývalý podpredseda výboru pre udeľovanie národných ocenení, člen poľského výboru a okrem toho autor diela Antony, Angèle, Teresa a množstva ďalších nemenej podnetných divadelných hier, sa chystá odísť s poslaním z parížskeho stretnutia karbonárov,³⁴⁸ aby spôsobil revolúciu v Ríme. Preto bol práve v tej chvíli vydaný rozkaz nedovoliť pánovi Alexandrovi Dumasovi prekročiť rímsku hranicu, a ak by ňou náhodou prešiel, urýchlene ho zahnať späť na druhú stranu. [...]

Po príchode do Ríma o mojom príchode informovali políciu, ktorá vydala rozkaz, aby ma sledovali, ale keďže som sa počas pobytu v hlavnom meste pápežských štátov nedopustil žiadneho priestupku proti morálke, náboženstvu ani politike, usúdili, že som pravdepodobne lepší, než moja povest', a nechali ma na pokoji, avšak bez toho, aby sa postarali o zrušenie vydaného rozkazu.

Bola to práve táto nedbanlivosť, ktorej obeťou som sa mal stať hneď na začiatku, no ktorej obeťou som sa stal až pri návrate.

- *Mais, parce que... parce que... ce n'est pas un de ces hommes à qui on recommande un homme comme vous.*

- *Mais, n'est-il pas quelque peu homme de lettres lui-même ? demandai-je.*

- *Oh ! oui, me répondit mon interlocuteur ; oui, il a une correspondance très active avec le ministre de la police. Cela s'appelle-t-il être un homme de lettres en France ? En ce cas, c'est un homme de lettres.“*

Ibidem. s. 325 – 326. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁴⁸ Vente (s.f.) – v 19. storočí výraz pre stretnutie karbonárov.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/vente> >.

(Prístup 24.7.2022).

Karbonári boli tajné revolučné spolky vo Francúzsku, Taliansku, Francúzsku, Portugalsku a Španielsku, ktoré v polovici storočia prispeli k procesu zjednotenia Talianska.

Toto vysvetlenie sprevádzalo nové pozvanie od Jeho Svätosti k návratu do Ríma a ubezpečenie, že bol vydaný rozkaz otvoriť mi dvere dokorán.“³⁴⁹

Čo sa týka dopravných prostriedkov, ktoré sú využívané pre spoznávanie Neapola, a ktoré autor so záľubou predstavuje v každom diele, je tým najzaujímavejším *corricolo*. *Corricolo*, ktoré si Dumas zvolil aj pre názov tohto cestopisu, je v podstate synonymom pre *calessino*, predstavené v diele *Le capitaine Aréna*. Je jedným z troch spôsobov, ako navštíviť Neapol, pre Dumasa sa javí tým ideálnym vedľa koča a pešej chôdze, pretože sa ním dá dostať takmer všade. Hneď v úvode pripomína jeho stručný opis, rovnaký aký bol predstavený v *Le capitaine Aréna*, obohatený o popis koní, ktoré ho tiahnu:

„Len jeden z dvoch koní však skutočne ťahal: bol to náručný kôň. Ten druhý, ktorý sa nazýva bilancino, a ktorý je zapriahnutý na boku, skáče, poskakuje, a burcuje svojho spoločníka, to je všetko.“³⁵⁰

Tento dopravný prostriedok si však nemôže najat' na určitú dobu, deň, týždeň či mesiac, pretože to nie je zvykom a Neapolčania si nové návyky radi nevytvárajú, a rovnako ani na určitú trasu. Je to kvôli tomu, že *corricolo* ide tam, kam chce jeho kôň a cestuje sa ním najmä pre potešenie z cesty. Dumasovi je teda odporúčané kúpiť si

---

³⁴⁹ „*Au moment de mon départ de Paris, quelque Soval romain avait écrit que M. Alexandre Dumas, ex-vice président du comité des récompenses nationales, membre du comité polonais, et de plus auteur d'Antony, d'Angèle, de Teresa et d'une foule d'autres pièces non moins incendiaires, était sur le point de partir, avec une mission de la vente parisienne, pour révolutionner Rome. En conséquence, ordre avait été donné à l'instant même de ne pas laisser passer la frontière romaine à monsieur Alexandre Dumas, et, s'il passait par hasard, de le reconduire en toute hâte de l'autre côté. [...]*

A mon arrivée à Rome, on rendit compte à la police de mon arrivée : la police donna ordre de me surveiller; mais comme je ne commis pendant le séjour que je fis dans la capitale des États pontificaux aucun attentat, ni contre la morale, ni contre la religion, ni contre la politique, on pensa que je valais probablement mieux que la réputation que l'on m'avait faite, et l'on me laissa tranquille ; mais sans cependant avoir la précaution de révoquer l'ordre donné.

C'était cette négligence dont je devais être victime au départ, et dont j'étais seulement victime au retour. Cette explication était accompagnée d'une nouvelle invitation de Sa Sainteté de revenir à Rome, et de l'assurance que l'ordre avait été donné de m'en ouvrir les portes à deux battants.“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 379 – 380. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁵⁰ „*Cependant un seul des deux chevaux tire véritablement : c'est le timonier. L'autre, qui s'appelle le bilancino, et qui est attelé de côté, bondit, caracole, excite son compagnon, voilà tout.*“ Ibidem. s. 1. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

vlastné, čo nie je jednoduchá úloha, *corricolo* ako také je totiž „mŕtve“. Pred 50 rokmi bola jeho výroba zakázaná, no karosári tento zákaz obchádzajú tak, že si prekrútili význam zákazu podľa potreby, a keď je zakázané vyrábať nové *corricoli*, dávajú teda nové kolesá na staré vozy a nové vozy na staré kolesá. Týmto spôsobom sa udržiava jeho tradícia. Zohnať kone by bolo rovnakým problémom, preto si má kúpiť aj takzvané „mŕtve“ kone. Takéto kone sú vykupované na korze, s tým, že im údajne ostáva už len pár dní života, ale v skutočnosti sú ešte dosť silné, aby poslúžili na daný účel a dajú sa odtiaľ vykúpiť.³⁵¹ *Corricolo*, ktoré mu bolo nakoniec zabezpečené pre jeho vlastnú potrebu, ho skutočne očarilo:

„[...] keď sme vykukli z okna, zbadali sme kráľa corricoli. Bolo červenej farby a malo na sebe zelené kresby. Tieto kresby predstavovali stromy, zvieratá a arabesky. Celková kompozícia predstavovala raj na zemi. Dva kone, ktoré sa zdali byť plné nedočkavosti, sa strácali pod strojmí, perím a strapcami, ktorými boli ovešané.“³⁵²

Iný spôsob prepravy mu bol ponúknutý pri výstupe na sopku Vezuv, po štyroch, na nosiči alebo na somárovi, z čoho si po dôkladnom zvážení možných rizík vyberá posledné menované.³⁵³ Okrem týchto spôsobov využíva tiež obyčajný dostavník, pre cestu z Ríma do Civita-Vecchia.³⁵⁴

V meste Neapol sa zameriava na jeho tri hlavné ulice, Chiaia, miesto korza pre aristokraciu, Toledo, ktorá je miestom pre všetkých, promenádou pre šľachticov, obchodným miestom pre buržoáziu a domovom pre *lazzaroni*, a na ktorej sa nachádzajú reštaurácie, kaviarne a obchody a napokon Forcella, ktorá je miestom právnikov a súdnych sporov.

V okolí Neapolu, v rámci „výletov“, sa zaujíma o staroveké mestá Pompeje a Herculaneum, sopky Vezuv a Solfatare, ktorých návšteva sa však nevyznačuje takým

---

³⁵¹ Ibidem. Kapitola II. – Les chevaux spectres.

³⁵² „[...] nous mîmes le nez à la fenêtre, et nous vîmes le roi des corricoli. Il était fond rouge avec des dessins verts. Ces dessins représentaient des arbres, des animaux et des arabesques. La composition générale représentait le paradis terrestre. Deux chevaux qui paraissaient pleins d'impatience disparaissaient sous les harnais, sous les panaches, sous les pompons dont ils étaient couverts.“ Ibidem. s. 14. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁵³ Ibidem. Kapitola XXIV. – Le capucin de Resina.

³⁵⁴ Ibidem. Kapitola XLVII. – Gasparone.

dobrodružným charakterom, ako tomu bolo pri Stromboli či Etne a najmä na množstvo palácov, hrobiek a chrámov v okolí. Tých je také množstvo, že autor vysvetľuje prečo nie je možné, aby ich predstavil všetky a preto niekoľko krát vyberá len tie, pre neho, najzaujímavejšie :

„Prosím čitateľov o odpustenie, ale ako rozprávač som postavený medzi opomínanie a nuda. Ak niečo vynechám, bude to práve tá opomenutá vec, ktorú budú odo mňa žiadať vysvetliť; ak si prezriem všetky predmety, riskujem, že upadnem do monotónnosti.“³⁵⁵

Vysvetľuje tiež, predvídateľný charakter vecí, ktoré človek v Neapole môže vidieť, a kvôli ktorému z nich nie je tak uchvátený, ako by sa možno čakalo:

„Jedným z neduhov, ktorým je vystavená tá skupina cestovateľov, ktorú Sterne označuje ako zvedavých cestovateľov, je, že človek sa vo všeobecnosti nedokáže premiestniť bez presunu z jedného miesta na druhé. Keby mal človek schopnosť skočiť z Paríža do Florencie, z Florencie do Benátok, z Benátok do Neapola, alebo aspoň zavrieť oči počas celej cesty, Taliansko by predstavovalo zreteľné, nevídané, nezabudnuteľné vnemy; ale namiesto toho, napriek rýchlosti poštových poslíčkov, napriek obratnosti parníkov, musí prejsť krajinou, musí sa vyložiť v prístave; tieto prípravy potom narušujú tieto vnemy. Marseille odhaľuje Neapol; Maison Carrée a Pont du Gard vypovedajú o Panteóne a Koloseu. Každý dojem stráca svoju neočakávanosť, a tým aj silu.

Tak je to aj s Pompejami: človek začne návštevou neapolského múzea, pozastaví sa nad všetkými tými zázrakmi umenia alebo tvarov, ktoré sa našli počas dvesto rokov vykopávk; bronzы a obrazy, o každej veci sa dozvie jej históriu, ako a kedy sa našla, na aký účel sa používala, na akom mieste bola umiestnená; [...].“³⁵⁶

---

³⁵⁵ „J'en demande bien pardon à mes lecteurs, mais je suis placé, comme narrateur, entre l'omission et l'ennui. Si j'omets, ce sera justement de la chose omise qu'on me demandera compte ; si je passe tous les objets en revue, je risque de tomber dans la monotonie.“ Ibidem. s. 320. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁵⁶ „Un des malheurs auxquels est exposée cette classe de voyageurs que Sterne désigne sous le nom de voyageurs curieux, c'est qu'en général on ne peut être transporté sans transition d'un lieu à un autre. Si l'on avait la faculté de bondir de Paris à Florence, de Florence à Venise, de Venise à Naples, ou de fermer au moins les yeux tout le long de la route, l'Italie présenterait des sensations tranchées, inouïes, ineffaçable; mais au lieu de cela, malgré la rapidité des malles-poste, malgré l'agilité des bateaux à vapeur, il faut bien traverser un paysage, il faut bien aborder dans un port ; les préparations détruisent alors les sensations.

Počas jedného z výletov do okolia Neapola Dumas stretáva slávneho impresária Domenica Barbaiu (1777-1841), tenoristu Gilberta Dupreza (1806-1896) a divu Mariu Malibran (1808-1836), ktorý sa popri stálom spoločníkovi Jadinovi stávajú novými spoločníkmi a spolu s nimi navštívi niekoľko miest v okolí a strávia spoločnú večeru. Napokon však zisťuje, že hoci sa pohybujú na rovnakých miestach, ich lákajú skôr prírodné scenérie, zatiaľ čo Dumas s Jadinom navštevujú aj historické pamiatky.³⁵⁷

Autor sa ocitá opäť v Ríme, aj keď len na krátky čas, kvôli vyššie predstaveným okolnostiam, no vlastne ani nemá v pláne ho preskúmať detailnejšie a navštíviť jeho početné historické pamiatky, z jasného dôvodu:

*„Nebudem hovoriť nič o krajine Ríma, opis tejto nádhernej pustatiny patrí na iné miesto. Rím je svätá vec, ktorú treba navštíviť osobitne a nábožensky.“*³⁵⁸

Jeho zážitok z tohto mesta sa preto obmedzuje len na osobnú návštevu slávneho banditu Gasparone³⁵⁹ vo väznici v Civita-Vecchia, ktorý si v nej odpykáva svoj trest³⁶⁰ a audienciu u pápeža Gregora XVI.³⁶¹ Práve návšteva a rozhovor s pápežom je pre Dumasa veľmi silným zážitkom a vďaka tejto epizóde odкрýva ďalšiu svoju stránku, tú náboženskú. Taktiež sa tým vysvetľuje jeho uprednostňovanie chrámov Pána nebies,

---

Marseille révèle Naples ; la Maison Carrée et le pont du Gard dénoncent le Panthéon et le Colisée. Toute impression perd alors son inattendu, et par conséquent sa force.

Ainsi est-il de Pompéi : on commence par visiter le musée de Naples, on s'appesantit sur toutes ces merveilles d'art ou de formes retrouvées depuis deux cents ans que durent les fouilles ; bronzes et peintures, on se fait raconter l'histoire de chaque chose, comment et quand elle a été retrouvée, à quel usage elle servait, en quel lieu elle était placée; [...].“ Ibidem. s. 289. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁵⁷ Ibidem. Kapitola XXXIII. – Pouzzoles.

³⁵⁸ *„Je ne dirai rien de la campagne de Rome, la description de ce magnifique désert à sa place ailleurs. Rome est une chose sainte, qu'il faut visiter à part et religieusement.“* Ibidem. s. 364. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁵⁹ Antonio Gasbarrone/Gasperone/Gasparone (1793 – 1882).

O jeho návštevy vo väzení bol pomerne veľký záujem, na to že išlo o zbojníka, ktorý sa preslávil svojou krutosťou. Rovnako ako Dumas ho pred ním navštívil aj Stendhal.

CERRI, Maria Giuseppina. *Gasbarrone (Gasperone, Gasparone) Antonio*.

URL: < <http://www.gentedituscia.it/gasbarrone-gasperone-gasparone-antonio/> >.

(Prístup 25.7.2022).

³⁶⁰ DUMAS, A. *Le corricolo*, Kapitola XLVII. – Gasparone.

³⁶¹ Ibidem. Kapitola XLVIII. – Une visite à Sa Sainteté le pape Grégoire XVI.

ktoré si zaslúžia byť navštívené skôr ako chrámy a katedrály svetských pánov, už od Florencie.

Objektami, ktoré ako Dumas priznáva, že pri putovaní nevyhľadáva, a pravda, počas celej cesty žiaden nespomína, sú priemyselné výroby, až na jedinou výnimku, práve v tomto diele:

„Vo všeobecnosti ma návštevy priemyselných podnikov veľmi nebavia: riaditelia takýchto podnikov sú takmer vždy hrozí; keď vás raz dostanú, neušetria vás ani krosien, neušetria vás ani hodvábnej nite. Tak by sme boli prišli o nádhernú pradiareň, keby som si nebol spomenul, že San-Lencio bolo slávnou kolóniou kráľa Ferdinanda: [...].“³⁶²

---

³⁶² *„J'ai peu d'enthousiasme en général pour visiter les établissements industriels : les directeurs de ces sortes d'établissements sont presque toujours féroces ; une fois qu'ils vous tiennent, il ne vous font pas grâce d'un métier, ils ne vous épargnent pas un fil de soie. Aussi nous serions-nous privés de la magnifique filature, si je ne m'étais point rappelé que San-Lencio était la fameuse colonie du roi Ferdinand : [...].“*
Ibidem. s. 353. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

6.3.Predmety záujmu

Absencia dobrodružstva a putovania, ktoré sú v *Le corricolo* v úzadí, však dielu vôbec neuberajú na zaujímavosti, pretože sa tu do popredia dostáva opäť autorov záujem o prezentovanie historických udalostí, osobností, pamiatok, umenia, neapolskej spoločnosti a množstva príbehov.

6.3.1. Anekdoty

Anekdoty sú niečím, čo toto dielo skutočne charakterizuje, nielen svojim počtom, ale aj rozsahom. Praktický je im venovaná takmer celá prvá časť knihy, no neprestávajú sa objavovať ani v tej druhej. Tieto príbehy spojené s rôznymi osobami či historickými osobnosťami, zvykmi, významnými udalosťami alebo dokonca udalosťami, ktorých je sám autor svedkom sú ozajstnou podstatou diela, ešte viac než v tých predošlých.

V rámci týchto rozpráv predstavuje napríklad príbeh o alžírskom panovníkovi, ktorý v minulosti pobýva v rovnakom hoteli ako on a jednej z jeho žien a eunuchovi, ktorým zachránili život neapolské zákony. Panovník ich kedysi kúpil a preto sú pre neho len obyčajným majetkom. Kvôli banálnemu prehrešku sa ich rozhodne dať zabiť, no vstupom do Neapolského kráľovstva platia ich zákony, stávajú sa slobodnými a nemôže ich teda svojvoľne pripraviť o život.³⁶³

Medzi ďalšie partia napríklad príbeh jeho hostinskom Martinovi Zirovi a predstavení jeho hotela, ktorý slúži zároveň ako galéria starožitností,³⁶⁴ príbeh o Neapolčanoch a dueloch, ktorý vykresľuje ich charakteristickú národnú črtu, odvahu,³⁶⁵ predstavenie života a dôležitosti impresária divadla San Carlo, Domenica Barbaiu,³⁶⁶ a zákernosť, akou donútil Gioacchina Rossiniho zložiť *Othella* (1816),³⁶⁷ príbeh, čo stojí za súdnym procesom, ktorému je Dumas svedkom,³⁶⁸ epizóda o *lazzarone* a istom Angličanovi, ktorí

---

³⁶³ Ibidem. Kapitola I. – Osmin et Zaïda.

³⁶⁴ Ibidem. Kapitola I. – Osmin et Zaïda, Kapitola II. – Les cheveux spectres.

³⁶⁵ Ibidem. Kapitola III. – Chiaïa.

³⁶⁶ Ibidem. Kapitola IV. – Toledo.

³⁶⁷ Ibidem. Kapitola V. – Otello.

³⁶⁸ Ibidem. Kapitola VI. – Forcella, Kapitola VII. – Suite.

spolupracovali pri kradnutí a taktiež iné rôznorodé historiky o týchto zlodejčkoch,³⁶⁹ typických obyvateľov Neapolu, anekdota o Monsignorovi Perelli, ktorá má vystihovať všeobecnú hlúposť národa,³⁷⁰ príbeh o lúpežníkoch zvaných Vardarelli³⁷¹ alebo ďalšom banditovi s menom Rocco del Pizzo,³⁷² historiky spojené s miestnou vierou v urieknutie *jettature*,³⁷³ výjav o svätom Januáriovi, patrónovi Neapola, jeho mučenie za života a zázrak, spočívajúci v skvapalnení jeho zrazenej krvi, ktorý prežíva dodnes,³⁷⁴ ale aj udalosť, ktorá tohto svätca na určitú dobu zbavuje priazne obyvateľov,³⁷⁵ pričom rovnakú udalosť, spojenú s výbuchom Vezuvu, využíva aj na príbeh o páre vo Ville Giordani, ktorých v nej láva pochovala zaživa.³⁷⁶

6.3.2. Dejiny nedávne a antické

V tomto diele sú mnohé príbehy veľmi úzko spojené aj s predstavovaním historických udalostí. Ako zámienku k ich uvedeniu využíva autor však napríklad aj pamiatky či navštívené miesta. V Neapole sa zaujíma najmä o jeho nedávnu históriu, zatiaľ čo výlety do jeho okolia podnecujú aj vyobrazenie mnohých epizód z obdobia antiky.

Veľká pozornosť je venovaná historicky dôležitej osobnosti kráľa Nasone,³⁷⁷ ktorý je neskôr aj jedným z predmetov Dumasovho diela, s názvom *San Felice*, ktoré vydáva v roku 1864, a kde je predstavený ešte podrobnejšie.

Je nutné poznamenať, čím si tento panovník vyslúžil tak neobvyklé meno:

---

³⁶⁹ Ibidem. Kapitola IX. – Le lazzarone, Kapitola X. – Le lazzarone et l'anglais, Kapitola XXV. – Saint Joseph.

³⁷⁰ Ibidem. Kapitola XIV. – Anecdotes.

³⁷¹ Ibidem. Kapitola XV. – Les Vardarelli.

³⁷² Ibidem. Kapitola XXXII. – Le mariage de l'échaifaud.

³⁷³ Ibidem. Kapitola XVI. – La jettatura, Kapitola XVII. – Le prince de ***, Kapitola XVIII. – Le combat, Kapitola XIX. – La bénédiction paternelle.

³⁷⁴ Ibidem. Kapitola XX. – Saint Janvier, martyr de l'Église, Kapitola XXI. – Saint Janvier et sa cour, Kapitola XXII. – Le miracle.

³⁷⁵ Ibidem. XXIII. Saint Antoine usurpateur.

³⁷⁶ Ibidem. Kapitola XXVI. – La villa Giordani.

³⁷⁷ Ibidem. Kapitola XI. – Le roi Nasone, Kapitola XII. Anecdotes, Kapitola XIII. – La bête noire di roi Nasone.

„Neviem, či *lazzaroni*, znudení svojou slobodou, niekedy žiadali o kráľa ako žaby v bájke,³⁷⁸ ale viem, že jedného dňa im ho Boh poslal. Tento nebol ani kmeň stromu, ani žeriav; bol to lišiak a jeden z najlepších, akého kedy kráľovská rasa vyprodukovala. Tento kráľ mal tri mená: Boh mu dal meno Ferdinand IV., kongres ho pomenoval Ferdinand I. a *lazzaroni* ho nazvali kráľom Nasone. Boh a kongres sa ale zmýlili, z týchto troch mien zostalo len jedno, a to to, ktoré mu dali *lazzaroni*. [...] Jeho neapolské veličenstvo však nedostalo meno Nasone len tak pre nič za nič. Votrelca vycítil už z diaľky, nechal zavrieť všetky dvere kráľovských palácov a víl a nechal ho voľne chodiť kdekoľvek okrem jeho vlastného domu.“³⁷⁹

Kráľ Nasone je zakladateľom neapolsko-sicílskej línie rodu Bourbonovcov. Jeho vláda je dlhá, nastupuje na trón v šiestich rokoch, podobne ako Ľudovít XIV. (1638-1715) a zomiera rovnako v podobnom veku. Dumas ho však v tomto diele vyobrazuje ako panovníka, ktorý viac vyniká v utekaní než vo vládnutí a bojoch. Veľkú časť života, najmä počas dôležitých zvrátov a revolúcií, ktoré sa v jeho meste diali, je utiahnutý na Sicílii, kde sa venuje svojej najväčšej záľube, lovu. V jeho spojitosti autor predstavuje prvú revolúciu v roku 1799, kedy Championnet obsadil Neapol, a kedy sa Nasone, v bezpečí na hrade La Favorite, jedného rána dozvedel, že liberálny svet má o jednu republiku viac, pričom neapolská šľachta a buržoázia sa pridávajú k veci revolúcií a jemu ostávajú verní len *lazzaroni*. Dumas tento francúzsky vpád opisuje nasledovne:

„Dňa 23. januára 1799, po trojdňovej obrane, počas ktorej sa *lazzaroni* vyzbrojení len kameňmi a palicami bránili najlepším jednotkám republiky, sa Neapol vzdal

---

³⁷⁸ LA FONTAINE, Jean de. *Les Grenouilles qui demandent un roi*. (1668).

URL:<https://www.bonjourpoesie.fr/lesgrandsclassiques/poemes/jean_de_la_fontaine/les_grenouilles_qui_demandent_un_roi>.

(Prístup 26.7.2022).

³⁷⁹ „Je ne sais pas si les *lazzaroni*, ennuyés de leur liberté, demandèrent jamais un roi comme les grenouilles de la fable, mais ce que je sais, c'est qu'un jour Dieu leur en envoya un. Celui-là n'était ni un baliveau ni une grue ; c'était un renard, et un des plus fins que la race royale ait jamais produits. Ce roi eut trois noms : Dieu le nomma Ferdinand IV, le congrès le nomma Ferdinand Ier, et les *lazzaroni* le nommèrent le roi Nasone. Dieu et le congrès eurent tort : un seul de ces trois noms lui resta, c'est celui qui lui a été donné par les *lazzaroni*.[...] Mais Sa Majesté napolitaine n'avait pas reçu le nom de Nasone pour rien. Il flaira l'intrus d'une lieue, lui fit fermer toutes les portes des palais royaux et des villas royales, lui laissant toute liberté, au reste, de se promener partout ailleurs que chez lui.“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 71 – 72, 90. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Championnetovi a vďaka prejavu, ktorý generál predniesol Neapolčanom v ich vlastnom jazyku a ktorým im dokázal, že všetko, čo sa stalo, bolo nedorozumenie, vstúpila republikánska armáda do mesta s pokrikom: „Nech žije svätý Januárius!“, zatiaľ čo na druhej strane lazzaroni kričali: „Nech žijú Francúzi!“³⁸⁰

Kým kráľ dva mesiace pokojne loví a užíva si bezpečie, z diaľky sleduje ako okolo neho prepláva zástup ruských, tureckých a anglických lodí smerujúcich do jeho mesta. Nakoniec jedného rána dostáva oznam, že kardinál Ruffo, poverený jeho plnou mocou, práve vstúpil do Neapola, a že Partenopská republika, ktorá prišla so Championnetom, odišla s Macdonaldom a republikáni podpísali kapituláciu.³⁸¹

Dumas uvádza tiež Championnetov príchod a jeho reformy, ktoré sa stávajú kameňom úrazu novej republiky a spôsobujú nespokojnosť občanov. Išlo o zrušenie cla na víno, tabak, soľ a ryby a všetko vyvrcholilo zrušením titulu „Excelencia“. Od tohto bodu sa Francúzi, ktorí boli údajne považovaní ako tak za priateľov, dostali do verejnej nemilosti.³⁸²

Uvedené je tiež obdobie druhej reštaurácie, ktoré predstavuje obsadenie Napoleonom, pričom v roku 1806 dosadzuje na neapolský trón svojho brata, Jozefa I. Bonaparte (1768-1844), ktorý je neskôr v 1808 vystriedaný Joachimom Muratom (1767-1815), ktorý vládne do roku 1815.³⁸³ Dumas spomína aj revolúciu, ktorú prinieslo karbonárstvo, z roku 1820³⁸⁴ a smrť kráľa Nasone v roku 1825, s čím sa končí aj autorov záujem o národné

---

³⁸⁰ „*Le 23 janvier 1799, après une défense de trois jours, pendant lesquels les lazzaroni, armés de pierres et de bâtons seulement, avaient tenu tête aux meilleures troupes de la république, Naples s'était rendue à Championnet, et, grâce à un discours que le général en chef avait fait aux Napolitains dans leur propre langue, et par lequel il leur avait prouvé que tout ce qui s'était passé était un malentendu, l'armée républicaine avait fait son entrée dans la ville, criant : — Vive saint Janvier! tandis que de leur côté les lazzaroni criaient: — Vivent les Français!*“ Ibidem. s. 162. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁸¹ Ibidem. Kapitola XI. – Le roi Nasone.

K neapolskej republike, obsadeniu Championnetom a oslobodení Ruffom tiež PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 215.

³⁸² DUMAS, A. *Le corricolo*, Kapitola XXIII – Saint Antoine usurpateur.

³⁸³ Ibidem. Kapitola XI. – Le roi Nasone, Kapitola XIII. – La bête noire du roi Nasone.

PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 218 – 223.

³⁸⁴ Ibidem. s. 227.

Vzpora začala v noci 1. júna 1820 v Nole a rozšírila sa až do hlavného mesta.

dejiny. Viac povstaní síce neuvádza, ale ukazuje čitateľovi, že ich v Neapole prebehlo skutočne veľa:

*„V Ríme som si kúpil taliansku knihu s názvom Dejiny dvadsiateho siedmeho povstania verného mesta Neapol: je to kniha Masaniella. Spolu s tými, ktoré sa uskutočnili od roku 1647, a ktoré treba pripočítať k tým predchádzajúcim, je to spolu tridsaťpäť povstaní.“*³⁸⁵

Dumas sa však zaujíma o tohto kráľa aj ako o človeka a predstavuje jeho odpor k strednej vrstve obyvateľstva, ale aj jeho dobrú stránku a poskytovanie štedrých almužien.

Vedľa týchto, pomerne nedávnych dejín, ktoré majú dopad stále aj na dobu, v ktorej po Neapole cestuje autor, predstavuje aj početné udalosti z dejín starovekej antiky. Uvádza napríklad kruté prenasledovanie kresťanov v roku 502,³⁸⁶ za vlády Diokleciana a Maximiliana, podrobne opisuje dobu Vergília a udalosti, ktorým bol určite svedkom, pre ilustráciu: *„Poznal Ciceróna, Katona z Utiky, Pompeia, Bruta, Cassinia, Antonia a Lepida; bol priateľom Maecéna, Sallusta, Cornelia Neposa, Catulla a Horácia. Bol učiteľom Propertiusa, Ovidia a Tibula, ktorí sa narodili v čase, keď dokončil svoje Georgiky. Videl všetko, čo sa v tomto období udialo, teda najväčšie udalosti starovekého sveta; pád Pompeia, smrť Caesara, nástup Octaviana, rozpad triumvirátu; videl, ako si Cato trhá vnútornosti, videl, ako sa Brutus vrhá na svoj meč, videl Farsal, videl Filipy, uvidí Aktium.“*³⁸⁷ a približuje životy rímskych cisárov.

---

³⁸⁵ „J'ai acheté à Rome un livre italien intitulé Histoire de la vingt-septième révolte de la très fidèle ville de Naples : c'est celle de Masaniello. Avec celles qui ont eu lieu depuis 1647 et qu'il faut ajouter aux révoltes antérieures, cela fait un total de trente-cinq révoltes.“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 235 – 236. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁸⁶ Ibidem. Kapitola XX. – Saint Janvier, martyr de l'Église.

³⁸⁷ „Il avait connu Cicéron, Caton d'Utique, Pompée, Brutus, Cassius, Antoine et Lépide ; il était l'ami de Mécène, de Salluste, de Cornélius Nepos, de Catulle et d'Horace. Il fut le maître de Properce d'Ovide et de Tibulle, qui naquirent tous trois comme il finissait ses Géorgiques. Il avait vu tout ce qui s'était passé dans cette période, c'est-à-dire les plus grands événements du monde antique : la chute de Pompée, la mort de César, l'avènement d'Octave, la rupture du triumvirat; il avait vu Caton déchirant ses entrailles, il avait vu Brutus se jetant sur son épée, il avait vu Pharsale, il avait vu Philippes, il devait voir Actium.“ Ibidem. s. 216. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Tým najvýraznejším je Octavius Augustus (63 p.n.l. – 14 n.l.), ktorého vraj historici výrazne prirovnávajú k obdobiu a osobe Ľudovíta XIV., no Dumas sa s touto podobnosťou nestotožňuje a vyvracia ju:

„Mnohí toto storočie prirovnávali k nášmu sedemnástemu storočiu: nič sa mu však nepodobalo menej: August mal oveľa viac z Ľudovíta Filipa ako z Ľudovíta XIV. Ľudovít XIV. bol veľkým kráľom, Augustus bol veľkým politikom. [...]

Ľudovít XIV. po tom, čo sa stal pánom sveta, zomiera porazený svojimi súpermi, opovrhovaný svojimi dvoranmi, nenávidený svojím ľudom, zanechávajúc Francúzsko chudobné, prosté a ohrozené, a po tom, čo sa považoval za niečo viac ako boha, sa stal o niečo menej ako človek. Na druhej strane Augustus začal s vnútornými bojmi, proskripciami a občianskymi vojnami; potom, keď boli Lepidus, Brutus a Antonius mŕtvi, zatvoril Janusov chrám, ktorý nebol zatvorený už dvesto šesť rokov,³⁸⁸ a zomrel takmer vo veku Ľudovíta XIV., pravda, ale zanechal Rím bohatý, pokojný a šťastný; zanechal ríšu väčšiu, ako ju prevzal z cisárových rúk, opustil zem, aby vystúpil na nebesia, prestal byť človekom, aby sa stal bohom. Je to dlhá cesta od Ľudovíta XIV., ktorý zostupoval z Versailles do Saint-Denis za piskotu ľudu, až po Augusta, ktorý vystúpil na Olymp po Appiovej ceste za potlesku davov.“³⁸⁹

S výnimkou spomenutia popravy Konrádina, 29. októbra 1268, ktoré je predstavené už v *Le Speronare*, sa v diele prakticky nespomína udalosť zo žiadneho iného obdobia.

---

³⁸⁸ Chrám býval rituálne otvorený počas obdobia vojen a zatvorený počas mieru.

³⁸⁹ „Beaucoup ont comparé ce siècle à notre dix-septième siècle : rien n'y ressemblait moins cependant : Auguste avait bien plus de Louis-Philippe que de Louis XIV. Louis XIV était un grand roi, Auguste fut un grand politique.

[...]Louis XIV, après avoir été le maître du monde, meurt battu par ses rivaux, méprisé par ses courtisans, honni par son peuple, laissant la France pauvre, plaintive et menacée, et redevenu un peu moins qu'un homme, après s'être cru un peu plus qu'un dieu.

Auguste, au contraire, commence par les luttes intérieures, les proscriptions et les guerres civiles ; puis, Lépide mort, Brutus mort, Antoine mort, il ferme le temple de Janus, qui n'avait pas été fermé depuis deux cent six ans, et meurt presqu'à l'âge de Louis XIV, c'est vrai, mais laissant Rome riche, tranquille et heureuse ; laissant l'empire plus grand qu'il ne l'avait pris des mains de César, ne quittant la terre que pour monter au ciel, ne cessant d'être homme que pour passer dieu.

Il y a loin de Louis XIV descendant de Versailles à Saint-Denis au milieu des sifflets de la populace, à Auguste montant à l'Olympe par la voie Appia au milieu des acclamations de la multitude.“ Ibidem. s. 216. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Dumas naznačuje istú udalosť z obdobia stredoveku, ale ihneď uvádza na pravú mieru, že o približovanie tohto obdobia nemá záujem:

*„Nebudeme sledovať relikvie svätého Januária po rôznych púťach, ktoré absolvovali, a ktoré ich zaviedli z Pozzuoli do Neapola, z Neapola do Beneventa a nakoniec ich z Beneventa priniesli späť do Neapola: toto rozprávanie by nás priviedlo k celým dejinám stredoveku a toto zaujímavé obdobie bolo natolko zneužitú, že začína vychádzať z módy.“*³⁹⁰

6.3.3. Pamiatky a umenie

Dumas ostáva rovnako verný svojmu záujmu o miestne pamiatky a umenie, i keď v tomto diele je to o niečo špecifickejšie.

Dá sa povedať, že pri pamätihodnostiach sa orientuje najmä na chrámy a antické monumenty, akými sú Vergíliova hrobka, ktorá možno v skutočnosti ani nie je jeho hrobkou, Apolónov chrám, staroveké mestá Pompeje a Herculaneum, vrátane Faunovho domu, objaveného len v roku 1830 Carlom Bonuccim (1799-1870) a Goetheho synom,³⁹¹ ulicu starovekých hrobiek medzi Neapolom a Salernom, *Via dei tombi*, z ktorých sú niektoré objavené len pomerne nedávno či hrobky Horatiovcov a Curiatovcov.

Pozoruhodne detailne rozoberá mozaiku vo Faunovom dome, kde, pre niekoho zaujímavo, pre iných určite až únavne, vyvracia pomocou historických argumentov 10 veľkých teórii o jej pravdepodobnom vyobrazení, pričom chce poukázať na to, že netreba slepo veriť všetkým teóriám, čo človek nájde.

Pri Pompejách a Herculaneu objasňuje rozdiel v ich zániku, pričom jedno mesto ostalo mŕtve, pochované pod lávou, zatiaľ čo druhé akoby len spalo pod vrstvou popola.

---

³⁹⁰ „*Nous ne suivrons pas les reliques de saint Janvier dans les différentes pérégrinations qu'elles ont accomplies, et qui les conduisirent de Pouzzoles à Naples, de Naples à Bénévent, et les ramenèrent enfin de Bénévent à Naples : cette narration nous entraînerait à l'histoire du moyen âge tout entière, et on a tant abusé de cette intéressante époque qu'elle commence singulièrement à passer de mode.*“ Ibidem. s. 152. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁹¹ August von Goethe (1789-1830).

Taktiež zostupuje do Herkulanea a čitateľovi predáva obraz o jeho bráne a baví sa pri čítaní historických oznamov, ktoré na nej nachádza.

Je zvláštne, že po tom, aký záujem preukazoval Dumas o architektúru v *Une année à Florence* či čiastočne v *Le Speronare*, tu ju takmer úplne opomína. A to nielen tú antickú, ale aj barokovú, ktorú mu Neapol môže ponúknuť. Toto ignorovanie vysvetľuje jedine pohrdavou poznámkou:

„Kostoly, ktoré sú vo všeobecnosti veľmi chabej architektúry, sme zanedbávali.“³⁹²

Napriek tomu však niektoré z nich navštívi, ale nie je z neho cítiť také nadšenie, na aké bol čitateľ zvyknutý. Zastaví sa v kaplnke svätej Kláry, kde predstavuje jej bohaté zdobenie, osudy maliarov, ktorí boli na jej zdobenie povolaní, no domácimi maliarmi vyhnaní, čím pripomína príbehy Dominiquina, Guida, rytiera z Arpina a Gessiho, ktoré predstavil už v *Le capitaine Aréna*. Domáci umelci tak prišli ku sláve malieb z tejto kaplnky zločinom, no to jej neuberá na kráse. Espagnolet tam namaľoval svojho *Svätca vychádzajúceho z pece*,³⁹³ Stauzioni *Posadnutého vyslobodeného svätcom*³⁹⁴ a Lanfranco namaľoval kupolu, ktorej sa odmietal dotknúť, kým z nej nebudú úplne zmazané fresky po Dominiquinovi. Spomína tiež Giotto di Bondone (1267-1337), ďalšieho z maliarov výjavov v katedrále, v ktorej nachádza aj hrobku Karola z Anjou a Ondreja III. (1265-1301), uhorského a chorvátskeho kráľa. Ďalej navštívi kostol svätého Dominika: „*Tam je to aspoň príjemné: očitáme sa uprostred gotického obdobia, cítime, že pamiatka je venovaná zakladateľovi inkvizície: je smutná, pevná a temná.*“³⁹⁵ kde nachádza aj sakristiu s dvanástimi odkrytými hrobkami vládcov.³⁹⁶

Vedľa kostolov opisuje tiež kapucínsky kláštor, povšimne si paláce na ulici Toledo a zámok Caserta po ceste do Ríma, ktorý pri opisoch prirovnáva k tomu vo Versailles.

---

³⁹² „*Nous avons fort négligé les églises, qui sont en général d'une fort médiocre architecture.*“ Ibidem. s. 285. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁹³ *Saint sortant de la fournaise.*

³⁹⁴ *Possédée délivrée par le saint.*

³⁹⁵ „*Là, du moins, c'est plaisir : on se retrouve en plein gothique, on sent que le monument est consacré au fondateur de l'inquisition : il est triste, solide et sombre.*“ Ibidem. s. 286. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

³⁹⁶ Ibidem. Kapitola XX. – Saint Janvier et sa cour.

Posledným miestom, ktoré stihne v Neapole navštíviť, ešte pred vyhostením, je Palazzo dei Studi, ktorý pôvodne slúžil na účely jazdeckej školy, neskôr tam bola založená univerzita a napokon doň uložili architektonické vykopávky a slúži ako múzeum, ktoré ho pomerne dosť zaujalo.

Čo sa umenia týka, hlavná pozornosť je venovaná divadlu a rôznym ikonickým dielam, ktoré vznikli práve v Neapole. Predstavuje okolnosti vzniku *Othella* od Rossiniho, umelecké obsadenie divadla Saint Charles a proces nacvičovania opery *Lara* (1835) od Ruolza, ktorého bol svedkom až po jeho veľkú premiéru:

„Okrem toho bol súbor zo Saint Charles vždy tým najkrajším a najkompletnejším v Taliansku: tvorili ho tri hudobné zložky potrebné na vytvorenie celku: tenorový polo barón, bas a soprán. Našťastie boli tieto tri prvky tak dokonalé, ako si len človek môže priať, a ich mená boli Duprez, Ronconi³⁹⁷ a Tacchinardi.³⁹⁸

V tom čase Francúzsko poznalo Dupreza len hmlisto: hovorilo sa o veľkom umelcovi, obdivuhodnom spevákovi, ktorý cestoval po Taliansku a začal si klásť podmienky na impresáriá v Neapole, Miláne a Benátkach, ale o kvalitách jeho hlasu sa nevedelo nič, len to, čo sa písalo v novinách alebo čo hlásili cestovatelia.[...] O dva roky neskôr prišiel Duprez do Paríža a debutoval v hre Guillaume Tell.³⁹⁹ O tomto kráľovi piesní už nemáme čo povedať. Ronconi bol v tom čase mladý muž vo veku dvadsaťtri až dvadsaťštyri rokov, vo Francúzsku, myslím, neznámy, ktorý používal nádherný barytónový hlas, ktorým ho obdarilo samotné nebo, bez toho, aby sa usiloval korigovať jeho nedostatky alebo rozvíjať jeho kvality. [...] Tacchinardi bola akýmsi slávikom, ktorý spieva tak, ako iný rozprávajú: [...].⁴⁰⁰

---

³⁹⁷ Giorgio Ronconi (1810 – 1890).

³⁹⁸ Fanny (Francesca Felicita Maria) Tacchinardi (1807 – 1867).

³⁹⁹ *Vilém Tell*, opera Gioacchina Rossiniho z roku 1829.

⁴⁰⁰ „*Au reste, la troupe de Saint-Charles restait toujours la plus belle et la plus complète d'Italie : elle se composait de trois éléments musicaux nécessaires pour faire un tout : d'un ténor mezzo-carattero, d'une basse, d'un soprano. Par bonheur encore les trois éléments étaient aussi parfaits qu'on pouvait le désirer, et avaient noms : Duprez, Ronconi, Tacchinardi.*

A cette époque, la France ne connaissait Duprez que vaguement : on parlait bien d'un grand artiste, d'un admirable chanteur qui parcourait l'Italie et commençait à imposer des conditions aux impresarii de Naples, de Milan et de Venise ; mais des qualités de sa voix on ne savait rien que ce qu'en disaient les

Dumasa osobite zaujíma aj, už spomínaná postava Pulcinella, ktorá sa ako tradičná postava z *commedia dell'arte* určite dá tiež chápať ako produkt umenia. Pulcinella je pre Neapolčanov akýmsi vzorom, tak ako pre kráľa, tak pre improvizátorov i verejných spisovateľov. Autor túto postavu prirovnáva k Pasquinovi, rímskej soche, ku ktorej ľudia anonymne píšú svoje sťažnosti či satirické verše:

„Pulcinella je v Neapole veľmi dôležitou postavou. Celá neapolská opozícia sa k nemu utiekala, tak ako sa celá rímska opozícia utiekala k Pasquinovi. Pulcinella povie to, čo sa nikto neodváži povedať. Pulcinella hovorí, že s tromi písmenami F sa dá vládnuť Neapolu. Taký bol aj názor kráľa Ferdinanda, ktorý, ako sme už povedali, bol nemenej duchaplný a nemenej obľúbený ako Pulcinella. Tieto tri F sú festa, farina, forza: hostina, múka, šibenica. [...]

Náš Pulcinella je vymyslenou bytosťou s dvoma hrbmi ako nikto iný, rebel, voľnomyšlienkar, chvastúň, šermiar, voltairián, sofista, ktorý bije svoju ženu, bije strážnika a zabíja správcu. Neapolčan Pulcinella je dobrý človek, hlúpy aj múdry, ako hovoríme o našich sedliakoch; je zbabelý ako Sganarelle,⁴⁰¹ chamtivý ako Crispin,⁴⁰² úprimný ako Gautier Garguille.⁴⁰³

---

journaux ou ce qu'en rapportaient les voyageurs. [...] Deux ans après, Duprez vint à Paris, et débuta dans Guillaume Tell. Nous n'avons rien de plus à dire de ce roi du chant. Ronconi était, à cette même époque, un jeune homme de vingt-trois à vingt-quatre ans, inconnu, je crois, en France, et qui se servait d'une magnifique voix de baryton que le ciel lui avait octroyée, sans se donner la peine d'en corriger les défauts ou d'en développer les qualités. [...] Le Tacchinardi était une espèce de rossignol qui chante comme une autre parle: [...].“ Ibidem. s. 51 – 52. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴⁰¹ *Sganarelle ou le Cocu imaginaire* (1660), komédia v jednom dejstve od Molièra. Sganarelle je jednou z jej postáv, parížsky buržoázny domnelý paroháč.

⁴⁰² Crispin je divadelnou postavou 17. a 18. storočia, jej inšpirácia pochádza zo starej talianskej komédie a po prvý krát sa objavila v hre Paula Scarrona, avšak meno tejto postavy je spojené s názvom hneď niekoľkých francúzskych a zahraničných hier.

Napríklad: Hauteroche (1617-1707) *Crispin médecin* (1670), Champmeslé (1642-1701) *Les Grissettes ou Crispin chevalier* (1683), Lesage (1668-1747) *Crispin rival de son maître* (1707), Montfleury mladší (1639-1685) *Crispin gentilhomme* (1677), La Thuillierie (1650-1688) *Crispin précepteur* (1679) a *Crispin bel esprit* (1681).

⁴⁰³ Gaultier Garguille (1582-1633), francúzsky divadelný herec, ktorý sa preslávil svojimi fraškami.

„Polichinelle est à Naples un personnage fort important. Toute l'opposition napolitaine s'est réfugiée en lui comme toute l'opposition romaine s'est réfugiée dans Pasquin. Polichinelle dit ce que personne n'ose

Vedľa umenia divadelného predstavuje aj sochu kráľa Nasone, ktorá je vyobrazená ako Minerva a považuje ju za grotesknú. Po ceste do Ríma, pri zastávke v Sant' Agata dei Goti, dostáva pozvanie do maliarskeho štúdia istého maliara a zberateľa vzácných obrazov Salvatora Rosu (1615-1673), ktoré ho nečakane očaria:

„Nedokázal som zadržat' výkrik obdivu. Nikdy som nevidel nič vznešenejšie. Už to nebolo divoké agrárne miesto, ani oslnivá satira; bola to krutá, flagrantná, desivá scéna ničenia, smrti a pomsty! Kone plávajúce až po hrud' v krvi, hlavy oddelené od trupov kotúľajúce sa ako chladné delové gule, stonanie ranených, krik víťazov, chrčanie umierajúcich. Nemyslím si, že realita je desivejšia.“⁴⁰⁴

6.3.4. Spoločnosť a jej zvyky

V *Le corricolo* sa z Dumasa opäť stáva aj pozorovateľ, sociológ. Zamieriava sa totiž na spoločnosť v Neapole, jej rozdelenie na aristokratickú, buržoáznu a *lazzaroni*, a taktiež na zvyky, ktoré si v tejto spoločnosti všíma.

Prirodzene ho ako prvá láka vrstva, ktorá je mu najbližšia, a to aristokracia alebo to, čo z nej v Neapole ostalo:

„Neapolská šľachta, podobne ako všetka ostatná európska šľachta, je až na niekoľko výnimiek zničená. Keď hovorím zruinovaní, je jasné, že toto slovo treba

---

dire. Polichinelle dit qu'avec trois F on gouverne Naples. C'était aussi l'opinion du roi Ferdinand, qui, nous l'avons dit, n'avait guère moins d'esprit et n'était guère moins populaire que Polichinelle. Ces trois F sont festa, farina, forca : fête, farine, potence. [...]

Notre Polichinelle, à nous, est un être fantastique, porteur de deux bosses comme il n'en existe pas, frondeur, libertin, vantard, bretteur, voltairien, sophiste, qui bat sa femme, qui bat le guet, qui tue le commissaire. Le Polichinelle napolitain est bonhomme, bête et malin à la fois, comme on dit de nos paysans; il est poltron comme Sganarelle, gourmand comme Crispin, franc comme Gautier Garguille.“
DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 212 – 213. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴⁰⁴ „Je ne pus retenir un cri d'admiration. Je n'avais jamais rien vu de plus sublime. Ce n'était plus ni un site agreste et sauvage, ni une éblouissante satire ; c'était une scène atroce, flagrante, épouvantable de destruction, de mort et de vengeance ! Des chevaux nageant dans le sang jusqu'au poitrail ; des têtes séparées de leur tronc roulant comme des boulets refroidis, des blessés gémissant, des vainqueurs hurlant, les mourants qui râlent. Je ne pense pas que la réalité soit plus effrayante.“ Ibidem. s. 351. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

chápat' v relatívnom zmysle, teda že aj tí najbohatší sú chudobní v porovnaní s tým, akí boli ich predkovia. ⁴⁰⁵

Zameriava sa na ich bežný príjem a výdavky, v ktorých šetria najmä na jedle, jedávajú raz za 24 hodín, aby si dopriali inde. Ich hlavným potešením je hazard a jedinou kariérnou možnosťou diplomacia, ktorá je však značne obmedzená, pretože kráľ zamestnáva na veľvyslanectvá len 60 ľudí a 5/6 mladých šľachticov nevedia, čo by robili, preto nerobia nič. Vojenská kariéra v Neapole vraj nemá budúcnosť, tá obchodná je bezpredmetná a literárna či vedecká kariéra tam ani neexistujú:

„[...] v Neapole, tak ako všade, no viac než kdekoľvek inde, existuje istý počet učencov, ktorí sa hádajú o podobe gréckej pinzety a rímskej lopaty na hasenie požiaru, ktorí sa navzájom urážajú kvôli veľkej mozaike z Pompejí a sochám dvoch Balbov. Ale toto je rodinná záležitosť a nikto sa nezaujíma o takúto zbytočnosť. ⁴⁰⁶

Poukazuje tiež na slabé vzdelanie tejto vrstvy, čo je dôsledok absencie dobrých škôl. Vyzdvihuje fyzické aktivity, ktoré sú v meste veľmi obľúbené, muži jazdia na koňoch a pozoruhodne dobre strieľajú z pušiek a pištolí.

Miestami ich stretávajú divadlo San Carlo a korzo, ktoré podnikajú každý deň na ulici Chiaia. Pri predstavení opery *Lara*, napriek záujmu o hru a o autora, sa Dumas venuje viac pozorovaniu dvoru, ktorý nepozná, než opere. Zo svojho pozorovania konštatuje, že zatiaľ čo vo Francúzsku sa chodí do divadla, aby sa mohol človek ukázať, v Neapole sa do divadla chodí zabaviť. ⁴⁰⁷

Pozoruje tiež rozdiel medzi orchestrom San Carlo a orchestrom z Parížskej opery, ktoré sú považované za najlepšie na svete:

---

⁴⁰⁵ „Comme toutes les autres noblesses européennes, à quelques exceptions près, la noblesse de Naples est ruinée. Quand je dis ruinée, il est bien entendu qu'on doit prendre le mot dans une acception relative, c'est-à-dire que les plus riches sont pauvres comparativement à ce qu'étaient leurs aïeux.“ Ibidem. s. 16. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴⁰⁶ „[...] il y a à Naples, comme partout, plus que partout même, une certaine quantité de savants qui disputent sur la forme des pincettes grecques et des pelles à feu romaines, qui s'injurient à propos de la grande mosaïque de Pompéi et des statues des deux Balbus. Mais cela se passe en famille, et personne ne s'occupe de pareilles puérités.“ Ibidem. s. 18. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴⁰⁷ Ibidem. Kapitola VIII. – Gran gala.

„Orchester San Carlo vždy súhlasí s tým, aby sprevádzal speváka, a necháva hlas takpovediac plávať na nástroji ako korok na vode; podopiera ho, stúpa a klesá s ním, ale nikdy ho úplne neprevyšuje. Naopak, vo Francúzsku sa o svoj podiel na potlesku hlási aj ten najmenší triangel, a teda hlas umelca pláva medzi dvoma vodami. Okrem toho, ak nie je farba hlasu mimoriadne energická, len veľmi ojedinele sa stane, že niekoľko tónov piesne vyskočí zo záplavy harmónie, ktorá ich prekrýva; a aj vtedy, podobne ako lietajúce ryby, ktoré sa môžu udržať nad vodou len dovtedy, kým majú mokré krídla, hlas sotva zostúpi do stredného registra, keď je počuť len inštrumentáciu.“⁴⁰⁸

Po aristokracii prichádza na rad predstavenie *lazzaroni*, ktorí žijú mimo všetkých spoločenských požiadaviek, nezaujímajú sa o zákony, spia, keď sa im chce spať, jedia, keď sú hladní a pijú len keď sú smädní. Väčšina ľudí odpočíva, keď sú unavení z práce. *Lazzaroni* naopak pracujú, keď sú unavení z odpočinku. Nemajú pevný politický názor a preto môže človek pred nimi povedať čokoľvek. O to jednoduchšie slúžia, samozrejme len z vlastnej vôle, cudzincom z rôznych krajín, pretože ich nemôže uraziť žiaden ich politický názor.

Dumas si všima tiež zvláštnu štvrť v meste, obývanú len ženami:

„[...] toto zvláštne predmestie, podobne ako ostrov Lesbos, obývajú len ženy, staré alebo mladé, škaredé alebo pekné, všetkých vekových kategórií, krajín a pomerov, sú tam pomiešané, držané na očiach ako zločinci, naháňané ako dobytok, lovené ako divá zver. No v tomto podivnom pandemoniu nepočuť, ako by sa dalo očakávať, výkriky, rúhanie, stony, ale naopak, radostné piesne, bláznivé tarantelly, výbuchy smiechu [...].“⁴⁰⁹

---

⁴⁰⁸ „L'orchestre de Saint-Charles consent toujours à accompagner le chanteur et laisse pour ainsi dire flotter la voix sur l'instrument comme un liège sur l'eau ; il la soutient, s'élève et s'abaisse avec elle, mais ne la couvre jamais. En France, au contraire, le moindre triangle prétend avoir sa part des applaudissements, et alors, c'est la voix de l'artiste qui nage entre deux eaux. Aussi, à moins d'avoir dans le timbre une vigueur peu commune, est-il très rare que quelques notes de chant bondissent hors du déluge d'harmonie qui les couvre ; et encore, comme les poissons-volants, qui ne peuvent se maintenir au-dessus de l'eau que tant que leurs ailes sont mouillées, à peine la voix redescend-elle dans le médium qu'on entend plus que l'instrumentation.“ Ibidem. s. 54 – 55. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴⁰⁹ „[...] ce singulier faubourg, de même que l'île de Lesbos, n'est habité que par des femmes, lesquelles, vieilles ou jeunes, laides ou jolies, de tout âge, de tout pays, de toutes conditions, sont jetées là pêle-mêle, gardées à vue comme des criminelles, parquées comme des troupeaux, traquées comme des bêtes fauves.

Dumas predstavuje Neapol ako mesto bohaté na tradície a zvyky rôzneho druhu. Opisuje akým spôsobom sa ženy správajú k svojim ctiteľom, približuje akým zvláštnym spôsobom prebiehajú pohreby v tomto meste a ich tradíciu, kedy sú počas sviatku zosnulých, 2. novembra, všetky katakomby otvorené pre príbuzných, predstavuje povahu súdnych procesov, ktoré v Neapole trvajú ešte tri krát dlhšie než v Paríži, zoznamuje čitateľa s pojmom *jettatura*, ktorá je ako nevyliciteľná choroba, človek sa s ňou narodí i umrie, prípadne ju môže získať v priebehu života, no nikdy sa jej nezbaví. Je to niečo ako kliatba, ktorá prináša nešťastie všade, kam človek, ktorý je ňou nakazený, príde. S tým je spojené aj predstavenie ochranných predmetov, ktoré majú za úlohu odvrátiť urieknutie, sú nimi rohy, nachádzajúce sa v každom dome, pripomínajúce tvarom papričky, ktoré sú vyrábané zvyčajne z koralov alebo agátu a dovážajú sa zo Sicílie, kde sa nachádzajú tie najkrajšie. Zobrazuje tiež vnímanie tohto zvláštneho zvyku cudzincami:

*„Ked' cudzinec príde do Neapola, najprv sa jettature vysmieva, potom sa ňou postupne začne zaoberať a nakoniec, po troch mesiacoch pobytu, ho vidíte pokrytého rohami od hlavy až po päty a s večne zovretou pravou rukou.“*⁴¹⁰

Táto povera je pre Dumasa obzvlášť zaujímavou a napokon priznáva, že jej verí aj on sám, pretože pri stretnutí s istým *jettatore* sa týmito rohami s plnou vierou chráni. Osem dní po jeho odchode, Neapol zasahuje cholera, čo dáva do súvisu práve s touto nešťastnou osobou. Rád by ku knihe pridal aj poznatky z iného diela, ktoré *jettature* predstavuje:

*„Bohužiaľ, môj kníhtlačiar ju odmieta vytlačiť v mojich sprievodných poznámkach pod zámienkou, že ide o in-folio s rozsahom 600 strán.“*⁴¹¹

Ďalšou predstavovanou tradíciou je spomínaný zázrak svätého Januária, patróna mesta. Obrad skvapalňovania jeho krvi, ktorý sa koná dva razy do roka a sám Dumas je

---

Eh bien, ce n'est pas, comme on pourrait s'y attendre, des cris, des blasphèmes, des gémissements qu'on entend dans cet étrange pandémonium, mais au contraire des chansons joyeuses, de folles tarentelles, des éclats de rire [...].“ Ibidem. s. 57. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴¹⁰ *„Lorsqu'un étranger arrive à Naples, il commence par rire de la jettatura, puis peu à peu il s'en préoccupe ; enfin, au bout de trois mois de séjour, vous le voyez couvert de cornes des pieds à la tête, et la main droite éternellement crispée.“* Ibidem. s. 113. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴¹¹ *„Malheureusement mon libraire refuse de l'imprimer dans mes notes justificatives, sous prétexte que c'est un in-folio de 600 pages.“* Ibidem. s. 114. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

jeho svedkom, vďaka čomu má možnosť ho detailne priblížiť aj vo svojom diele, má za úlohu udržovať priazeň a tohto svätca a jeho ochrany.

Z povolání, ktoré sa v Neapole nachádzajú, autor predstavuje impresária, v osobe Domenica Barbaui, improvizátorov, ktorí sú dôležitou súčasťou mesta, a to najmä pre *lazzaroni*, no toto povolanie bohužiaľ postupne upadá a improvizátori z Neapola miznú. Deje sa tak z toho dôvodu, že ľuďom sa ich predstavenia časom omrzeli. Napokon predstavuje aj prácu verejných spisovateľov, s ktorými má sám nepríjemné skúsenosti, pretože mu ľudia s ich pomocou píšú listy všetkého druhu, a pri ktorom vyslovuje zaujímavú domnienku:

*„Ešte uplynie veľa storočí a všetci nebudú vedieť písať, najmä vo veľmi vernom meste Neapol.“*⁴¹²

Dumas mal zrejme na mysli znalosť ovládať písmo vo všeobecnosti. Ak sa však pozrieme na situáciu vo Francúzsku, jeho predpoklad bol nesprávny. V rokoch 1881 a 1882 boli prijaté takzvané zákony Jules Ferry, ktoré uvádzajú povinnú školskú dochádzku detí vo veku 7-13 rokov, rovnako ako bezplatnosť a laickosť verejného vzdelávania, čo následne zabezpečí aj znalosť predstavovanej kompetencie.⁴¹³ Oproti dobe, kedy autor podniká túto cestu (1835) či dobe, kedy vydáva dielo (1843) sa napokon nejedná o niekoľko storočí, ale len desaťročí. Situácia v Taliansku, a zvlášť v jeho južných oblastiach, kde sa nachádza aj autor, je však horšia a tento problém pretrváva dlhšiu dobu. Dokonca aj intelektuáli, z doby na prelome 18. a 19. storočia, považujú sicílsku kultúru za zaostalú oblasť, vo vzťahu ku kultúre talianskej, a tú zasa ako zaostalú a negramotnú v porovnaní s kultúrou európskou.⁴¹⁴ Ešte v roku 1861 je miera analfabetizmu

---

⁴¹² „*Bien des siècles se passeront encore sans que tout le monde sache écrire, et surtout dans la très fidèle ville de Naples.*“ Ibidem. s. 214. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴¹³ MERLE, Pierre. *La démocratisation de l'enseignement*. La Découverte, coll. « Repères », 2017, s. 112 – 114.

URL: < <https://www.cairn.info/democratisation-de-l-enseignement--9782707194039-page-112.htm> >. (Prístup 24.6.2022).

⁴¹⁴ MONTANELLI, Indro. *L'Italia giacobina e carbonara Dal 1789 al 1831. Storia d'Italia. Voi. IV*. Miláno: RCS Libri S.p.A., 2006, s. 65.

v Taliansku na úrovni 75%,⁴¹⁵ čo poukazuje na skutočne dlhé trvanie riešenia tohto problému.

Typické pokrmy autor spomína už pri putovaní Sicíliou a v Neapole k nim pridáva pizzu a *cocomero*. Pizza, ktorá je dodnes jedným z najznámejších jedál po celom svete, má pôvod práve v Neapole, kde v čase jeho cesty predstavuje obľúbený pokrm počas zimného obdobia, zatiaľ čo *cocomero*, ktoré nie je ničím iným než melónom, sa konzumuje počas leta.

„Pizza je druh talmouse,⁴¹⁶ aký sa vyrába v Saint-Denis; je okrúhla a miesi sa z rovnakého cesta ako chlieb. Existuje v rôznych šírkach v závislosti od ceny. Pizza za dva liardy postačí jednému človeku, pizza za dva groše by mala uspokojiť celú rodinu.

Na prvý pohľad sa zdá, že pizza je jednoduchý pokrm, ale pri bližšom pohľade zistíte, že ide o komplexný pokrm. Pizza sa vyrába z oleja, zo slaniny, zo sadla, zo syra, z paradajok, z malých rýb; je gastronomickým ukazovateľom trhu: jeho cena stúpa alebo klesá v závislosti od ceny vyššie uvedených surovín, od hojnosti alebo nedostatku v danom roku. [...] Potom je tu ešte jedna vec, ktorá ovplyvňuje cenu pizze, a to je jej lepšia alebo horšia čerstvosť; človek chápe, že už nemôže predávať pizzu z predchádzajúceho dňa za rovnakú cenu ako tú dnešnú; [...].“⁴¹⁷

---

⁴¹⁵ CELLA, Roberta. *Storia dell'italiano*. Bologna: Il Mulino, 2015, Kapitola *Analfabetismo e scolarizzazione: come parlavano gli italiani?* s. 125 – 128.

⁴¹⁶ Talmouse (s.f.) – slaný dezert z lístkového cesta v tvare trojuholníka, ktorý je preliaty syrovou omáčkou, a ktorý sa konzumuje teplý.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/talmouse> > .

(Prístup 26.7.2022).

⁴¹⁷ „La pizza est une espèce de talmouse comme on en fait à Saint-Denis ; elle est de forme ronde et se pétrit de la même pâte que le pain. Elle est de différentes largeurs, selon le prix. Une pizza de deux liards suffit à un homme ; une pizza de deux sous doit rassasier toute une famille.

*Au premier abord, la pizza semble un mets simple ; après examen, c'est un mets composé. La pizza est à l'huile, la pizza est au lard, la pizza est au saindoux, la pizza est au fromage, la pizza est aux tomates, la pizza est aux petits poissons ; c'est le thermomètre gastronomique du marché : elle hausse ou baisse de prix, selon le cours des ingrédients sus-désignés, selon l'abondance ou la disette de l'année. [...] Puis une chose influe encore sur le cours de la pizza, c'est son plus ou moins de fraîcheur ; on comprend qu'on ne peut plus vendre la pizza de la veille le même prix qu'on vend celle du jour [...].“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 59. (voľný preklad z francúzštiny – NK).*

Predajcovia pizze sa počas leta menia na predajcov melónov, takzvaných *mellonari*. Človek by si myslel, že na melóne nemôže byť nič zaujímavé, ale tamojší obyvatelia robia z ich otvárania takmer umelecké predstavenia, ktoré autor taktiež vyobrazuje.

Dumas sa samozrejme vracia aj k smrti Belliniho, ktorá ho veľmi zarmucuje už počas putovania Kalábriou. V Neapole vidí, ako si pamiatku tohto výnimočného umelca uctievajú miestny obyvatelia. V čase jeho príchodu je správa o Belliniho smrti ešte veľmi čerstvá a napriek nenávisti medzi Sicíľčanmi a Neapolčanmi vyvoláva bolestnú senzáciu u všetkých, bez ohľadu na akékoľvek hudobné preferencie:

„[...] najmä ženy, pre ktoré sa hudba mladého Maestra zdá byť špeciálne napísaná, a na ktorých úsudok má národnostná nenávisť menší vplyv, mali takmer všetky vo svojom salóne portrét del gentile Maestra a len veľmi zriedkavo sa návšteva, akokoľvek cudzie jej bolo umenie, skončila bez výmeny ľútosti medzi návštevníkmi a navštvívenými nad stratou, ktorú Taliansko práve utrpelo.

Obzvlášť Donizetti, ktorý už nosil žezlo hudby a zdedil ešte aj korunu, obdivuhodne ľutoval muža, ktorý bol jeho súperom bez toho, aby nikdy neprestal byť jeho priateľom.“⁴¹⁸

Napriek všetkým rozdielom si obe strany chceli uctiť pamiatku autora *Normy* a *Puritánov*:

„Študenti neapolského konzervatória vyhlásili zbierku na jeho pohreb, ale minister pre náboženské záležitosti sa proti tejto pohrebnej slávnosti postavil pod jedinou zámienkou, ktorá vo Francúzsku nebola veľmi prijateľná, ale v Neapole postačovala, a tou bolo, že Bellini zomrel bez prijatia sviatostí. Potom požiadali o povolenie zaspievať slávnu Winterovu omšu v Santa Chiare, ale tentoraz minister zasiahol a povedal, že toto

---

⁴¹⁸ „[...] les femmes surtout, pour qui la musique du jeune maestro semble plus spécialement écrite et sur le jugement desquelles la haine nationale a moins d'influence, avaient presque toutes dans leur salon un portrait del gentile maestro, et il était bien rare qu'une visite, si étrangère qu'elle fût à l'art, se terminât sans qu'il y eût échange de regrets entre les visiteurs et les visités sur la perte que l'Italie venait de faire. Donizetti surtout, qui déjà portait le sceptre de la musique et qui héritait encore de la couronne, était admirable de regrets pour celui qui avait été son rival sans jamais cesser d'être son ami.“ Ibidem. s. 50. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

Requiem bolo vykonané na pohrebe kráľovho starého otca a že nechce, aby sa omša, ktorá bola použitá za kráľa, spievala za hudobníka.“⁴¹⁹

6.3.5. Osobné stretnutia v Ríme

Netreba zabudnúť na to, že okrem Neapola, má Dumas možnosť navštíviť aj Rím. Tento prechod Rímom zahŕňa dve osobné stretnutia, ktoré sa nedajú charakterizovať žiadnou z predchádzajúcich tém, ale pre samotného autora sú príliš dôležité na to, aby ostali opomenuté.

Pri návšteve mesta lásky, ako Rím aj on sám nazýva, sa mu podarí získať audienciu u pápeža Gregora XVI., ktorá pre neho veľa znamená. Pri tejto príležitosti opisuje celú udalosť, vrátane pravidiel etikety, ktoré sú pri takomto stretnutí záväzné. Dumas bohužiaľ nespĺňa hneď prvú nutnosť, ktorou je uniforma. V čase, keď sa po prvý krát chystá na cestu do Talianska, ešte netuší, že ju bude potrebovať a nenecháva si ju ušit', no vzhľadom na jeho odporúčania mu je pápežom udelená výnimka. Ďalšími pravidlami etikety je pokľaknutie pri prahu dverí, po vstupe do miestnosti a pri pápežových nohách. Ten prijíma audiencie výlučne v stojí a hovorí len po latinsky a po taliansky, pričom však dokonale rozumie aj francúzštine. Dumas je z tejto návštevy veľmi nervózny a prežíva silné emócie od samého začiatku až po koniec:

„Musím priznať, že som prežíval najhlbšie emócie, aké som kedy v živote zažil. Nevieť, či existuje človek, ktorý by bol prístupnejší náboženským dojmom ako ja; už som bol prijatý niektorými kráľmi tohto sveta; videl som cisára, ktorý bol oveľa významnejším,

---

⁴¹⁹ „*Les élèves du Conservatoire de Naples avaient ouvert une souscription pour lui faire des funérailles ; mais le ministre des cultes s'était opposé à cette fête mortuaire, sous le seul prétexte, peu acceptable en France, mais suffisant à Naples, que Bellini était mort sans recevoir les sacrements. Alors ils avaient demandé la permission de chanter à Santa Chiara la fameuse messe de Winter ; mais cette fois le ministre était intervenu, disant que ce Requiem avait été exécuté aux funérailles de l'aïeul du roi, et qu'il ne voulait pas qu'une messe qui avait servi pour un roi fût chantée pour un musicien.*“ Ibidem. s. 50. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

a ktorý sa volal Napoleon, teda niečo ako Karol Veľký alebo Cézar; ale toto bolo po prvý raz, čo som sa mal ocitnúť tvárou v tvár najsvätejšiemu veličenstvu.“⁴²⁰

„Opakujem, bol som taký omráčený, keď som sa ocitol pred živým stvárnením Boha na zemi, že som takmer nevedel, čo robím, a tak namiesto toho, aby som konal ako lord Stain, ktorého Ľudovít XIV. vyzval, aby nastúpil do jeho koča ako prvý, a ktorý, počítajúc s tým, že pochádza z takej vysokej vrstvy, nastúpil bez odpovede, keď mi pápež, ako to urobil pre pána de Tallenay, predložil svoj prsteň, trval som na tom, aby som mu pobozkal chodidlo: pápež sa usmial.“⁴²¹

„Cítil som, ako mi na hlave spočívajú obe ruky tohto dôstojného a svätého starca, [...] potom som odišiel so slzami v očiach a s vierou v srdci.“⁴²²

Počas rozhovoru vystriedajú rôzne témy, hovoria o vojvodovi Orleánskom, do ktorého pápež vkladá veľké nádeje, o kráľovnej, ktorú uctieva ako svätú, o Chateaubriandovi, ktorého miluje ako priateľa, o hnutí, ktoré práve prebieha vo Francúzsku, o jeho misiách v Indii, Číne a Tibete, ktoré Dumasa inšpirujú aj k jeho vlastnej túžbe po ceste na Orient a o mnohých mukách novodobých mučeníkov. Pápež si tiež uvedomuje, aký môžu mať literárni autori vplyv na ľudí pomocou tém a posolstiev svojich diel. Preto sa zaujíma aj o Dumasov názor na zapracovanie náboženského posolstva do jeho tvorby:

---

⁴²⁰ „J'éprouvais, je l'avoue, l'émotion la plus profonde que j'eusse éprouvée de ma vie. Je ne sais s'il existe un homme plus accessible que moi aux impressions religieuses ; j'avais déjà été reçu par quelques-uns des rois de ce monde ; j'avais vu un empereur qui en valait bien autre, et qui s'appelait Napoléon, c'est-à-dire quelque chose comme Charlemagne ou comme César ; mais c'était la première fois que j'allais me trouver face à face avec la plus sainte des majestés.“ Ibidem. s. 370. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴²¹ „Je le répète, j'étais tellement étourdi de me trouver en face de la représentation vivante de Dieu sur la terre, que je ne savais plus guère ce que je faisais ; aussi, au lieu de faire comme milord Stain que Louis XIV invitait à monter le premier dans sa voiture, et qui, calculant que venant de si haut toute invitation est un ordre, y monta sans répliquer, lorsque le pape, comme il avait fait pour M. de Tallenay, me présenta son anneau, j'insistai pour baiser le pied : le pape sourit.“ Ibidem. s. 371. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴²² „Je sentis les deux mains de ce digne et saint vieillard se poser sur ma tête, [...] puis je sortis des larmes plein les yeux et de la foi plein le cœur.“ Ibidem. s. 373. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

„ – Nikdy ste sa nezamysleli nad tým, že v dobe, ako je tá naša, keď je potrebné posilniť všetky ušľachtilé presvedčenia, je divadlo kazateľnicou, z ktorej môže zostúpiť aj Božie slovo?

– Zdá sa, že Vaša Svätosť číta v hĺbke môjho srdca,“ odpovedal som. „Áno, to je môj zámer. Ale neviem, či pre našu dobu, ktorá je ešte stále plná doktrín Encyklopédie, orgií Ľudovíta XV. a zvrhlosti Direktória, prišiel čas, aby sme na javisku opäť vyslovili prísne a náboženské slová, aké Corneille v *Polyeucte*⁴²³ a Racine v *Athalie*⁴²⁴ vyslovili v sedemnástom storočí. Naša generácia by ich nepochybne počúvala, pretože, napodiv, práve mladí ľudia v našej krajine sú serióznymi ľuďmi. Ale tí, ktorí štyridsať rokov tlieskali Voltairovým výrokom, Marivauxovým mienkam a Beaumarchaisovým žartom, celkom zabudli na Bibliu a z Evanjelia si pamätajú len veľmi málo.“⁴²⁵

Práve pápežovi zveruje tiež skutočný zámer jeho cesty do Neapola a do Ríma. Jeho cieľom je študovať a spoznať antiku Plutarqua, Suétonia a Juvénala, čo sa mu vďaka návšteve Pompejí darí, nachádza tam všetko, čo potrebuje na vytvorenie nového diela, pričom pátra najmä po osobných príbehoch, ktoré sa nedajú nájsť v žiadnej knihe. Nejde však o tento cestopis, ale o dielo *Caligula* (1838), ktoré skutočne vzniká dva roky od tejto audiencie a je vydané ešte o rok neskôr.

Okrem srdca plného emócií si Dumas z tejto návštevy odnáša aj láskavý dar v podobe dvoch či troch ružencov a malých drevených a perleťových krížikov, čo je vzácné nielen pre neho, ale aj pre jeho matku a sestru, ktorým ich chce darovať.⁴²⁶

---

⁴²³ Pierre Corneille (1606-1684), *Polyeucte* (1643).

⁴²⁴ Jean Racine (1639-1699), *Athalie* (1691).

⁴²⁵ „ – *N'avez-vous donc jamais songé que, dans un temps comme le nôtre, où toutes les nobles croyances ont besoin d'être raffermies, le théâtre était une chaire d'où pouvait descendre aussi la parole de Dieu. - On dirait que Votre Sainteté lit au plus profond de mon cœur, répondis-je. Oui, mon intention est bien celle-là. Mais je ne sais pas si pour notre époque, gangrenée encore par les doctrines de l'Encyclopédie, les orgies de Louis XV et les turpitudes du Directoire, le temps est arrivé de prononcer de nouveau sur la scène les paroles sévères et religieuses que firent entendre, au dix-septième siècle, Corneille dans Polyeucte et Racine dans Athalie. Notre génération les écouterait sans doute ; car, chose étrange, ce sont les jeunes gens qui, chez nous, sont les hommes graves. Mais ceux-là qui ont applaudi, depuis quarante ans, les sentences de Voltaire, les concetti de Marivaux et les saillies de Beaumarchais, ont tout à fait oublié la Bible et se souviennent fort peu de l'Evangile.*“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 372. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴²⁶ Ibidem. Kapitola XLVIII. – Une visite à Sa Sainteté le pape Grégoire XVI.

Druhým stretnutím je návšteva banditu Gasparone vo väzení v Civita Vecchia,⁴²⁷ kde si odpykáva svoj trest spoločne s inými slávnymi lúpežníkmi. Dumas počas cesty do väznice opisuje jeho povest' plnú krutosti a preto je napokon prekvapený, až sklamaný, akého dobrého a mierumilovného človeka s láskavým hlasom stretáva. Gasparone ho pozíva do svojej cely, ktorú si Dumas pozorne prezerá, pričom ho zaujmú najmä jeho knihy:

„Štyri drevené police pribité na stenu simulovali knižnicu a na policiach tejto knižnice sa zasa nachádzali knihy. Bol som zvedavý, aká je banditova obľúbená literatúra a požiadal som ho o povolenie pozrieť sa na túto zaujímavú časť jeho nábytku. Odpovedal, že knihy, cela a jej majiteľ sú mi plne k dispozícii.

Potom som pristúpil k policiam a na svoj veľký údiv som zbadal: najprv Telemacha; vedľa Telemacha francúzsko-taliansky slovník; potom na druhej strane francúzsko-talianskeho slovníka úbohé malé vydanie Paul et Virginie, celé opotrebované a špinavé; napokon Nouvelles morales od Soana a Les Animaux parlants od Castiho. Potom niekoľko ďalších kníh, ktoré by sa nezmestili ani do zariadenia pre mladé dámy.

– Je to vaše vlastné rozhodnutie, alebo prikaz guvernéra, ktorý pre vás vytvoril túto knižnicu?

– Je to moja vlastná voľba, najjasnejší pane, odpovedal zbojník, vždy som mal záľubu v čítaní tohto druhu.

– Vo vašej zbierke vidím dve diela dvoch mojich krajanov, Fenelona a Bernardina de Saint-Pierre; hovoríte naším jazykom?

*– Nie, ale čítam v ňom a rozumiem mu.*⁴²⁸

---

⁴²⁷ Ibidem. Kapitola XLVII. – Gasparone.

⁴²⁸ „*Quatre rayons de bois cloués au mur simulaient une bibliothèque, et les rayons de cette bibliothèque à leur tour soutenaient quelques livres. Je fus curieux de voir quelles étaient les lectures favorites du bandit, et lui demandai la permission de jeter un coup d'œil sur la partie intéressante de son mobilier. Il me répondit que les livres, la cellule et son propriétaire étaient bien à mon service. Sur quoi je m'approchai des rayons et je reconnus à mon grand étonnement : d'abord un Télémaque ; près du Télémaque, un Dictionnaire français- italien ; puis, de l'autre côté du Dictionnaire français-italien, une pauvre petite édition de Paul et Virginie, toute fatiguée et toute crasseuse ; enfin les Nouvelles morales, de Soane, et les Animaux parlants, de Casti. Puis quelques autres livres qui n'eussent point été déplacés dans une institution de jeunes demoiselles.*

Gasparone prezrádza, že momentálne pracuje na preklade Télémaquea do taliančiny,⁴²⁹ no priznáva tiež problém s prenesením krásy štýlu z jedného jazyka do druhého. Napriek tomu, že z diela zrejme ostanú len myšlienky, nie jeho umelecká hodnota, Dumas tento počin považuje za skutočný dar pre krajinu ako Taliansko.

Bandita sa s Dumasom odmieta rozprávať na tému jeho minulosti a tak má autor možnosť spoznať už len jeho „napravenú“ stránku. Zanecháva mu v albume niekoľko riadkov zo svojho prekladu a Dumas ho napokon opúšťa s pocitom, že na Gasparoneho neurobil dobrý dojem, no platilo to aj naopak:

„Bolo to, akoby nám ukradli našich zlodějov.“⁴³⁰

„Dlho som veril, a stále trochu verím, že to bol falošný Gasparone, ktorého mi ukázali.“⁴³¹

- *Est-ce votre propre choix, ou l'ordre du gouverneur qui vous a composé cette bibliothèque ? demandai-je à Gasparone.*

- *C'est mon propre choix, très illustre seigneur, répondit le bandit ; j'ai toujours eu du goût pour les lectures de ce genre.*

- *Je vois dans votre collection deux ouvrages de deux compatriotes à moi, Fénelon et Bernardin de Saint-Pierre ; parleriez-vous notre langue ?*

- *Non ; mais je la lis et la comprends.“ Ibidem. s. 368 – 369. (voľný preklad z francúzštiny – NK).*

⁴²⁹ *„Študoval francúzsku gramatiku a dokonca zašiel tak ďaleko, že preložil do taliančiny pasáže z klasických diel spoza Álp.“ CERRI, M. G. Gasparone.*

Konkrétne diela sa však nedajú dohľadať.

⁴³⁰ *„C'était à croire qu'on nous avait volé nos voleurs.“ DUMAS, A. Le corricolo, s. 368. (voľný preklad z francúzštiny – NK).*

⁴³¹ *„J'ai cru bien longtemps fermement, et je le crois encore un peu, que c'est un faux Gasparone qu'on m'a fait voir.“ Ibidem. s. 370. (voľný preklad z francúzštiny – NK).*

6.4. Dojmy

Ako bolo predstavené, toto dielo je skutočne bohaté na rôzne príbehy, historické udalosti, pozorovanie spoločnosti či miestnych tradícií. No pri tomto množstve príbehov sa môže zdať, že sú v úzadí aj Dumasove emócie.

Nedá sa poprieť, že Neapol na neho zapôsobil, predsa len bol jedným z cieľov jeho cesty, ale tieto dojmy nezdieľa s takým dôrazom, ako si čitateľ mohol zvyknúť v predchádzajúcich dielach. V Neapole, meste senzácií, ako ho nazýva, nachádza v niektorých situáciách zrkadlo, ktoré mu ukazuje jeho vlastnú osobnosť. Stáva sa tak napríklad po predstavení premiéry opery *Lara*, z ktorej zdieľa svoje dojmy a navyše vidí samého seba v jeho autorovi Ruolzovi:

„Pokiaľ ide o mňa, ktorý som v tento večer, ako krajan a súdruh, národným duchom a priateľstvom, cítil, ako mojím srdcom prechádzajú všetky tie emócie, a ktorý som z celej duše volal po tomto triumfe, sledoval som jeho uskutočnenie s hlbokou ľútosťou nad tým, kto bol jeho objektom: Poznal som tú výsostnú chvíľu a hodinu, keď je človek vyneseny Satanom na najvyšší vrch, a keď pod sebou vidí všetky kráľovstvá zeme; vedel som, že z tohto vrcholu zostáva už len cesta nadol. Bohatý a dovtedy šťastný muž zrazu vymenil pokojnú existenciu za život plný emócií, miernu temnotu za pohlcujúce svetlo úspechu. Žiadna fyzická zmena sa v ňom neudiala, a predsa to už nebol ten istý človek: prestal patriť sám sebe; pre potlesk a koruny sa zapredal verejnosti; teraz bol otrokom rozmaru, módy, intríg; cítil, ako sa jeho meno odtrháva ako plod od stonky.“⁴³²

Dané predstavenie má možnosť vidieť už pri skúšaní. To ho privádza k myšlienke o vnímaní diel, s ktorým má určite tiež vlastnú skúsenosť:

---

⁴³² „Quant à moi, qui, comme compatriote et comme camarade, par esprit national et par amitié, avais senti dans cette soirée mon cœur passer par toutes les émotions, et qui avais appelé ce triomphe de toute mon âme, je le vis s'accomplir avec une pitié profonde pour celui qui en était l'objet : c'est que je connaissais ce moment suprême et cette heure où l'on est porté par Satan sur la plus haute montagne et où l'on voit au-dessous de soi tous les royaumes de la terre ; c'est que je savais que de ce faite on n'a plus qu'à redescendre. Riche et heureux jusques alors, un homme venait tout à coup de changer son existence tranquille contre une vie d'émotions, sa douce obscurité contre la lumière dévorante du succès. Aucun changement physique ne s'était opéré en lui, et cependant cet homme n'était plus le même homme : il avait cessé de s'appartenir ; pour des applaudissements et des couronnes, il s'était vendu au public ; il était maintenant l'esclave d'un caprice, d'une mode, d'une cabale ; il allait sentir son nom arraché de sa personne comme un fruit de sa tige.“ Ibidem. s. 56. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

„Z divadla som sa vrátil so silným dojmom. Myslel som si, že som svedkom slohovej práce školáka, a pritom som práve počul majstrovskú partitúru. Navzdory sebe samým si vytvárame predstavu o dielach podľa ľudí, ktorí ich vytvorili, a bohužiaľ takmer vždy berieme názor na tieto diela a týchto ľudí za svoj vlastný.“⁴³³

Jeho vlastné názory sa prejavujú aj neskôr pri zaujímavej reflexii o literatúre, ktorú napriek všeobecnej mienke, nepovažuje za obraz doby. Toto zamyslenie síce nie je nijak spojené s konkrétnym zážitkom z cesty, no obohacuje ním dielo, čím ho robí viac osobnejším:

„[...] nech už sa hovorí čokoľvek, literatúra nikdy nie je výrazom doby, ale práve naopak, a ak môžeme použiť toto slovo, tak jej palinódia. Čomu sa v divadle tlieskalo uprostred veľkých zhýralostí Régence⁴³⁴ a Ludovíta XV.? Marivauxove krátke strojené drámy. Ktorí básnici sú v móde uprostred krvavých orgií revolúcie? Colin d'Harleville, Demoustier, Fabre-d'Eglantine, Legouvé a Chevalier de Bertin. Ktoré hviezdy počas tejto veľkej napoleonskej éry žiarili na cisárskej oblohe? M. de Fontanes, Picard, Andrieux, Baour-Lormian, Luce de Lancival, Parny. Chateaubriand je považovaný za snílka a Lemercier za blázna; Génie du christiannisme⁴³⁵ je zosmiešňovaný, Pinto je pranierovaný.

Je to preto, že človek je stvorený pre dve súbežné existencie, jednu skutočnú a materiálnu, druhú intelektuálnu a pomyselnú. Keď je jeho materiálny život pokojný, jeho pomyselný život potrebuje rozrušenie; keď je jeho skutočný život pohnutý, jeho intelektuálny život potrebuje odpočinok. Ak človek celý deň vidí prechádzať vozy zakazovateľov, či už sa volali Sylla alebo Cromwell, Octavius alebo Robespierre, večer potrebuje sladké pocity, ktoré mu dajú zabudnúť na hrozné emócie z rána. [...] Na druhej strane, ak deň prebehol v pokojnej atmosfére, naše srdce, ktoré sa bojí otupenia v

---

⁴³³ „Je revins du théâtre fortement impressionné. J'avais cru assister à l'essai d'un écolier, je venais d'entendre une partition de maître. On se fait malgré soi une idée des œuvres par les hommes qui les produisent, et malheureusement on prend presque toujours de ces œuvres et de ces hommes l'opinion qu'ils en ont eux-mêmes.“ Ibidem. s. 53. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴³⁴ La Régence (s.f.) – hist. – Vo Francúzsku obdobie v rokoch 1715 – 1723, kedy za neplnoletého kráľa Ľudovíta XV. (1710-1774) spravoval Francúzske kráľovstvo synovec Ľudovíta XIV. (1643-1715), regent Filip II. Orleánsky (1674-1723).

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/r%C3%A9gence> >.

(Prístup 26.7.2022).

⁴³⁵ Génie du christiannisme (1802), apologetické dielo Chateaubrianda.

*marazme, potrebuje umelé emócie, aby nahradili emócie reálne a imaginárne bolesti, aby nahradili skutočné utrpenie.*⁴³⁶

Vedľa týchto osobných myšlienok do diela vkladá opäť aj emócie ľútosti a melanchólie spôsobené opúšťaním krajiny, ktorá si ho skutočne získala:

*„Nemohli sme sa nabažiť pohľadu na toto priesračné, azúrové more, ktoré sme práve preplávali z jedného konca na druhý a s ktorým sme sa mali rozlúčiť. Ešte nikdy sa mi nezдалo také krásne.*⁴³⁷

„To bolo všetko, musel som opustiť Neapol. Sen sa skončil, vízia sa chystala odletieť do neba. Priznám sa vám, moji milí čitatelia, že keď som videl Capo di Chino miznúť po mojej ľavici a Champ-de-Mars po mojej pravici, keď som, ležiac na vankúšoch môjho koča, začal smutne uvažovať, že podľa všetkých ľudských pravdepodobností a predovšetkým vďaka láskavej ochrane markíza Sovala a osvietenej spravodlivosti kráľa Ferdinanda by som už tieto zázraky nevidel, srdce sa mi zovrelo pocitom nedefinovateľnej

---

⁴³⁶ „[...] *quoi qu'on en ait dit, la littérature n'est jamais l'expression de l'époque, mais tout au contraire, et si l'on peut se servir de ce mot, sa palinodie. Au milieu des grandes débauches de la Régence et de Louis XV, qu'approuvait-on au théâtre ? Les petits drames musqués de Marivaux. Au milieu des sanglantes orgies de la révolution, quels sont les poètes à la mode ? Colin d'Harleville, Demoustier, Fabre-d'Eglantine, Legouvé et le chevalier de Bertin. Pendant cette grande ère napoléonienne, quelles sont les étoiles qui scintillent au ciel impérial ? M. de Fontanes, Picard, Andrieux, Baour-Lormian, Luce de Lancival, Parny. Chateaubriand passe pour un rêveur, et Lemercier pour un fou ; on raille le Génie du christianisme, on siffle Pinto.*

C'est que l'homme est fait pour deux existences simultanées, l'une positive et matérielle, l'autre intellectuelle et idéale. Quand sa vie matérielle est calme, sa vie idéale a besoin d'agitation ; quand sa vie positive est agitée, sa vie intellectuelle a besoin de repos. Si toute la journée on a vu passer les charrettes des proscriptionnaires, que ces proscriptionnaires s'appellent Sylla ou Cromwell, Octave ou Robespierre, on a besoin le soir de sensations douces qui fassent oublier les émotions terribles de la matinée. [...] Si, au contraire, la journée s'est passée dans une longue paix, il faut à notre cœur, qui craint de s'engourdir dans une languissante tranquillité, des émotions factices pour remplacer les émotions réelles, des douleurs imaginaires pour tenir lieu des souffrances positives.“ DUMAS, A. *Le corricolo*, s. 228 – 229. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

⁴³⁷ „*Nous ne pouvions nous lasser de regarder cette mer limpide et azurée que nous venions de sillonner en tous sens et à laquelle nous allions dire adieu. Jamais elle ne nous avait paru si belle.*“ Ibidem. s. 14. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

úzkosti, na okrajoch viečok sa mi objavili slzy a ja som si proti svojej vôli spomenul na melancholické talianske príslovie: „Vidiet Neapol a zomriet!“

Pri odchode z tejto čarovnej krajiny som pocítil niečo podobné, čo sa musí odohrávať v duši vyhnanca, ktorý sa naposledy lúči so svojou vlasťou. Áno, naplnila ma neha, súcit a ľútosť k tejto cudzej krajine, ktorú Boh vo svojej žiarlivej záľube zasypal svojimi dobrodeniami a bohatstvom; k tomuto nečinnému a bezstarostnému obľúbencovi, ktorého celý život je sviatkom, ktorého jedinou starosťou je šťastie; [...].“⁴³⁸

---

⁴³⁸ „C'en était fait, je devais quitter Naples. Le rêve était fini, la vision allait s'envoler dans les cieux. Je vous avoue, mes chers lecteurs, que, lorsque je vis disparaître Capo-di-Chino à ma gauche et le Champ-de-Mars à ma droite, lorsque, étendu sur les coussins de ma voiture, je me mis à songer tristement que, selon toutes les probabilités humaines, et grâce surtout à la bienveillante protection du marquis de Soval et à la justice éclairée du roi Ferdinand, je ne verrais plus ces merveilles, mon cœur se serra par un sentiment d'angoisse indéfinissable, des larmes me vinrent aux bords des paupières, et je me rappelai malgré moi le mélancolique proverbe italien : « Voir Naples et mourir ! »

En m'éloignant de ce pays enchanté, j'éprouvais donc quelque chose de semblable à ce qui doit se passer dans l'âme de l'exilé disant un dernier adieu à sa patrie. Oui, je m'étais épris de tendresse, de sympathie et de pitié pour cette terre étrangère que Dieu, dans sa prédilection jalouse, a comblée de ses bienfaits et de ses richesses ; pour cette oisive et nonchalante favorite dont la vie entière est une fête, dont la seule préoccupation est le bonheur ; [...].“ Ibidem. s. 332. (voľný preklad z francúzštiny – NK).

7. Výsledný dojem z talianskej cesty

Predstavené diela *Une année à Florence*, *Le Speronare*, *Le capitaine Aréna* a *Le corricolo* zachytávajúce taliansku cestu Alexandra Dumasa staršieho sú si v mnohom podobné i rozdielne.

Autor ostáva predovšetkým verný púťavému štýlu písania, plného prirovnaní, metafor, relevantných referencií i autoreferencií, oslovovania čitateľa či iných potencionálnych adresátov diel a kontaminácie textu taliančinou a latinčinou.

Povaha cesty vyplýva, prirodzene, vždy z konkrétnej oblasti, a preto vykazuje putovanie Sicíliou a Kalábriou oveľa dobrodružnejší, miestami, charakter, než pokojná a , až na drobné výnimky, kultivovaná cesta a spoznávanie Toskánska, obzvlášť Florencie, a Neapola. Charakter cesty sa ukazuje byť dôležitým aj pre predmety záujmu, ktorým autor vo svojich dielach venuje pozornosť. Tie sa na prvý pohľad javia byť viac menej podobné vo všetkých cestopisoch, no určite to neznamená, že sú svojim zameraním identické. Rozdiel totiž spočíva v miere, akou sa v jednotlivých dielach objavujú, ale aj v ich autorovom osobitnom poňatí.

Vo Florencii a v Neapole, veľkých a významných mestách, sa dá pozorovať vyššia miera záujmu o históriu, významné osobnosti, pamätihodnosti i umenie, ktoré má veľké zastúpenie a špecifické poňatie hlavne vo Florencii, zatiaľ čo Sicília a Kalábria, ktoré sú v danej dobe cestovateľmi pomerne nepreskúmanými oblasťami, sa ukazujú byť pre autora zaujímavými najmä vďaka možnosti objavovania krajiny ako takej, pozorovania miestnych zvykov a zoznamovania sa s príbehmi a osudmi obyvateľov.

Predstavovanie historických udalostí a osobností, skutočne významne prítomné v každom diele, je poňaté s veľkou presnosťou a podporované početnými prameňmi. Prirodzene sa vždy vzťahuje ku konkrétnej oblasti a k udalostiam, ktoré autor považuje za, všeobecne, no miestami aj subjektívne, najpodstatnejšie. Treba si tiež pripomenúť, že minulosť ako taká je tiež jedným z hlavných záujmov romantizmu, ku ktorému sa zaradzuje aj Dumas, a pre ktorého sú dejiny skutočnou inšpiráciou aj pre jeho bohatú divadelnú i románovú tvorbu.

Veľmi osobitým spôsobom autor reflektuje umenie. Z počiatku sa zdá, že ho slepo obdivuje, no vo Florencii ukazuje aj svoju schopnosť ho kriticky zhodnotiť. Cestou po Sicílii sa venuje odborným opisom pozorovanej architektúry a väčšinu navštívených

pamiatok opäť obdivuje, no z celkového pohľadu na navštívené územie jasne ignoruje takmer celé sicílske baroko, pričom toto ignorovanie umeleckých pamiatok je ešte silnejším pri putovaní Kalábriou. Tento zvláštny prístup, k tak dôležitej zložke kultúry, je navyše ešte posilnený jeho kritikou, výsmechom či poukazovaním na jej dezolátny stav. Za povšimnutie tiež stojí fakt, že v *Une année à Florence*, *Le Speronare* a *Le capitaine Aréna* prichádza zakaždým istý zvrät vo vnímaní umenia na konci diela. V prvom prípade prichádza kritické zhodnotenie pamiatok vo Florencii v posledných kapitolách, v druhom prípade ide o posmech a kritiku voči Ville Palagonia v Bagherii, navštívenej v rámci poslednej destinácie daného diela, Palerma, a napokon v poslednom, z týchto diel, po absolútnej absencii akýchkoľvek umeleckých pamiatok počas putovania Kalábriou, prichádza aspoň malý záujem oň v poslednej kapitole.

Čo sa týka záujmu o obyvateľov, jeho poňatie opäť vyplýva z rozdielu v povahe cesty. V Neapole a Florencii sa prejavuje značný záujem o vyššie vrstvy spoločnosti i rozdiely v spoločnosti ako takej, ktorý sa naopak nevyskytuje vo zvyšných dielach, ktoré sú charakteristické skôr záujmom o osobné príbehy bežných ľudí. Všetky diela spája však záujem o miestne zvyky, sviatky či rôzne tradície, ktorý je dominantný pri putovaní Sicíliou a Kalábriou, ale v mestách ustupuje prevahe spomínaného záujmu o históriu.

Každé dielo je tiež, v rôznej miere a závisiac od navštevovanej oblasti, obohatené o Dumasove vlastné emócie a dojmy každého druhu, ktoré robia jeho diela skutočne autentickými, a ktoré predstavujú zároveň príčinu predstaveného problematického zaradenia cestopisného žánru.

Prítomnosťou vlastných dojmov ukazuje možnú inšpiráciu *Cestou do Talianska* od Goetheho, pre ktorého je práve tento prvok základom stvárnenia zážitku z ciest. Inými bodmi, v ktorých by sa diela týchto autorov dali k sebe prirovnať, sú záujem o sväté miesta antiky, u Dumasa prítomný na Sicílii aj v Neapole, citovanie veršov starovekých básnikov, prítomné naprieč všetkými dielami, samozrejme v ich jazyku, latinčine, ale aj zanietené popisy a opisy videného.⁴³⁹ Keďže Dumas nikde explicitne nespomína Goetheho ikonickú cestu ako svoj vzor, tieto závery môžu byť chápané len ako domnienky, na základe predchádzajúcej analýzy. Nezdá sa však, že by ním bol skutočne

---

⁴³⁹ FAKTOROVÁ, V. *Mezi poznáním*, s. 183-186.

Viz. kapitola 2.3.

ovplyvnený, pretože nepodlieha cestovateľskému stereotypu, očakávaným emóciám z daných miest, predmetom záujmu a zážitkom, ale postupuje podľa vlastného úsudku a aj jeho výsledné dojmy sú vo výsledku skutočne autentické. Navyše Dumas opakovane uvádza cestovateľské zážitky starovekých autorov, ktoré neraz porovnáva s tými svojimi a „*očkáva, že uvidí rovnaké veci, o akých číta v ich dielach, ktoré má veľmi dobre naštudované.*“⁴⁴⁰ Ak by teda niekto mal byť považovaný za inšpiráciu jeho talianskej cesty, boli by to Vergílius a Homér.

---

⁴⁴⁰ Viz. kapitola 6.1.

8. Záver

Cieľom tejto diplomovej práce bolo predstaviť spôsob, akým francúzsky romantický autor Alexander Dumas starší sprostredkoval svoje cestovateľské skúsenosti a dojmy zo svojej prvej talianskej cesty, prostredníctvom analýzy jeho cestopisných diel. Autor z tejto cesty vydal postupne niekoľko cestopisov, z ktorých boli za účelom analýzy použité výsledky vlastnej analýzy diela *Une année à Florence* a následne preskúmané diela *Le Speronare*, *Le capitaine Aréna* a *Le corricolo*. Dumas sa ukázal byť vášnivým cestovateľom a táto cesta, ktorá bola zároveň jednou z prvých, ktoré autor podnikol za celý svoj život, bola len začiatkom jeho ciest, nielen do Talianska.

Prvá kapitola tejto práce sa zaoberala teoretickým uvedením cestopisného žánru. Keďže jeho charakteristika sa v literatúre javí byť nejednoznačná a komplikovaná, boli rozobraté aj príčiny tohto problematického zaradenia, ktoré sa pohybuje na pomedzí literatúry odbornej a krásnej. Predstavené boli jeho rôznorodé formy a taktiež vývoj na prelome 18. a 19. storočia. Na základe tohto uvedenia bola charakterizovaná aj formálna stránka cestopisnej tvorby Alexandra Dumasa, ako deskriptívno-naratívny žánr s náučnými prvkami, charakteristickými dôveryhodnosťou zdrojov, tvoriacimi objektívnu časť diela a vlastnými dojmami, tvoriacimi časť subjektívnu. Podkapitoly tejto časti sa venovali ďalej talianskym cestám v období 19. storočia, vrátane vplyvu ikonického cestopisu *Italienische Reise* od Goetheho na súdobých cestovateľov, a uvedeniu francúzskych cestopisných diel z oblasti Talianska v rovnakej dobe.

Druhá kapitola predstavila život a tvorbu Alexandra Dumasa, pričom sa zamerala detailnejšie na tvorbu cestopisnú, ktorou jeho životné dielo síce nebolo charakteristické, ale bola rovnako dôležitá. Aj z pohľadu na francúzske cestopisy z daného obdobia sa jeho tvorba ukazuje byť významnou, nielen rozmanitosťou ciest, ale aj počtom diel. Napokon boli predstavené okolnosti jeho prvej talianskej cesty v rokoch 1834-1836, ktorá bola predmetom skúmania, jeho známe inšpirácie, plán cesty a aj samotný počiatok cesty z Paríža do Marseille, ktorá talianskemu putovaniu priamo predchádzala.

Tretou kapitolou sa začína pohľad na jednotlivé cestopisné diela. Táto bola venovaná dielu *Une année à Florence* a pripomenutiu jeho predchádzajúcej analýzy. Tento cestopis bol zameraný na prvky historické, sociologické, etnologické, ale aj umelecké. Autor v ňom kládol hlavný dôraz na históriu územia a ukázal umenie spojenia historických faktov a príbehov do impozantného celku, ktorým boli charakteristické všetky

predstavované diela, a ktoré, spoločne s jeho citom pre jazyk, činilo z rozpráv o historických udalostiach či významných osobnostiach pútavé príbehy. Predstavované udalosti boli navyše zo strany autora podložené rôznymi dokumentami či odkazovaním na významných historiografov, čím podporoval odbornú stránku diela. Ďalším predmetom záujmu bolo umenie, ktoré tvorilo neoddeliteľnú súčasť Florencie, no vedľa jeho podrobného predstavenia a veľkého obdivu ukázal aj svoje vlastné vnímanie jeho estetické hodnoty a určité diela zhodnotil aj kriticky. Vedľa histórie a umenia sa venoval aj pozorovaniu obyvateľov a ich zvyklostí, v rámci ktorého reflektoval rozdelenie spoločnosti vo Florencii danej doby, odlišnosti medzi jej vrstvami a porovnanie s fungovaním spoločnosti v ďalších mestách a krajinách, ktoré poznal. Jeho dojmy, ktoré predstavovalo subjektívne vnímanie počas cesty, boli sprostredkované pomocou emócií, pozitívnych i negatívnych, vyvolávaných spomienkami na históriu či obdivovaním videného.

Kapitola štvrtá sa zaoberala dielom *Le Speronare* a jeho analýzou, ktorá ponúkla pohľad na autorove putovanie Sicíliou.

Jej prvá podkapitola predstavila dielo z formálnej stránky, kde sa ukázalo, že autor bol verný predstaveným prvkom jeho cestopisnej tvorby, pričom predstavované skutočnosti čerpal od starovekých i novovekých historikov, z literárnych diel, dobových prameňov, ojedinele doložených aj ich presným znením či priamou referenciou, odkazovaním, alebo citovaním iných autorov a to všetko s kritickým úsudkom, pretože si fakty pozorne overoval. Svoje texty naprieč všetkými dielami kontaminoval slovami, výroky či rovno celými časťami textov v latinskom i talianskom jazyku, ktorého bol obdivovateľom, a to vrátane rôznych nárečí, s občasným objasnením ich významov, no väčšinou bez bližšieho vysvetlenia. V tomto a nasledujúcom diele sa navyše tiež vyskytovalo užitie odborného námornického lexika. Svoj cit a záujem o jazyk prejavoval aj obozretnosťou pri vyjadrovaní, kvetnatými a podrobnými opismi architektúry i prírodných scenérií, záujmom o fonetickú rovinu jazyka alebo o etymológiu toponým navštívených miest. Charakteristickým prvkom pre Dumasove cestopisy bola tiež systematická orientácia na čitateľa či Akadémiu, ktorým sa snažil komunikovať vlastné zážitky, poznatky, skúsenosti a rady. Svoje diela navyše obohacoval o prvky irónie, čím ich učinil ešte pútavejšími. Všetky tieto prvky, s výnimkou námornického lexika, boli skutočne prítomné naprieč všetkými tromi dielami, a z toho dôvodu už nebudú pri ostatných dielach znovu pripomínané.

Druhá podkapitola predstavila povahu cesty v tomto diele, ktorá vykazovala značne dobrodružný charakter, čo bolo zapríčinené krajinou putovania, Sicíliou, nebezpečným presunom v jej vnútrozemí i plavbou po mori. Pojednáva sa tu aj o použitom prepravnom prostriedku, lodi *speronare*. Spomínaná je taktiež komplikácia, s ktorou sa autor stretáva, a ktorá ho núti po zvyšok cesty putovať inkognito, pod menom Guichard.

Tretia podkapitola odkryla v troch častiach autorove predmety záujmu, ktorým dominoval záujem o miestne zvyky a ľudské osudy. V tomto prípade sledoval často príbehy jednotlivcov, ľudí, s ktorými mal možnosť sa osobne spoznať, z čoho veľkú časť tvorili muži posádky lode, ktorou cestoval. Pozorne poukázal aj na typickú nenávisť medzi obyvateľmi Sicílie a Kalábrie, spôsob života miestnych obyvateľov, v skutočne ťažkých podmienkach, miestne tradície a zvyky v podobe sviatkov, tanca či schopnosti dorozumievania sa výhradne pomocou gest. Nasleduje záujem o mieste dejiny, s prevahou udalostí z obdobia antiky, ilustrovaných legendami či mytologickými príbehmi, udalosti zo stredoveku, ale aj niekoľko udalostí z dejín nedávnych či súdobých. Napokon bol zobrazený aj záujem o miestne pamätihodnosti a umenie, a to najmä ako obdiv antických architektonických pamiatok, ktoré boli však zrejme autorom predstavované na úkor architektúry barokovej, v podobe sicílskeho baroka, významného a charakteristického pre danú oblasť. V rámci umenia sa tiež opäť prejavila aj jeho stránka kritika.

Štvrtá podkapitola poukázala na autorove dojmy, teda jeho vlastné zážitky, ktoré boli prítomné ako sprostredkovanie vnútorného prežívania, vlastných názorov a emócií, z ktorých prevládala najmä melanchólia.

Kapitola piata patrila dielu *Le capitaine Aréna*, teda exkurzii na Liparské ostrovy a putovaním oblasťou Kalábrie.

Jej prvá podkapitola predstavila spomínanú formálnu analýzu diela. Druhá sa venovala opäť povahy cesty, ktorá sa ukázala byť ešte dobrodružnejšou a nebezpečnejšou, než tá predchádzajúca. Oblasť Kalábrie autor nezvyčajne považoval za rodinné putovanie, pretože práve tu, v meste Pizzo, sa kruto skončil život Joachima Murata, jeho blízkeho rodinného priateľa. Nebezpečenstvo bolo opäť spojené s jeho putovaním pod cudzím menom, hrozbou prepadnutia, takmer počas celej cesty, a najmä so zemetraseniami, ktoré zažíval. Predstavený bol tiež ďalší dopravný prostriedok v podobe povozu s názvom *calessino*.

Tretia podkapitola uvádza predmety záujmu, kde sa ako hlavným prejavil dôraz kladený na sprostredkovanie putovania, ktoré dominuje celému dielu, potom záujem o miestne zvyky a tradície, tiež o príbehy a osudy ľudí známych i neznámych, sprostredkovaných pomocou početných anekdot, a napokon v menšej miere aj záujem o históriu a ojedinelé historické monumenty.

Štvrtá podkapitola predstavila opäť subjektívny prvok, ktorý autor vložil do svojich diel, jeho dojmy z danej cesty. Pomocou nich čitateľovi sprostredkoval, ako sa v jednotlivých etapách cesty cítil, aké emócie v ňom vyvolali jednotlivé miesta či situácie a opäť ponúkol aj nazretie do svojich myšlienok.

Šiesta kapitola uviedla dielo *Le corricolo*, ktoré uzavrelo sériu putovania pobytom v Neapole a krátkou návštevou Ríma.

Jej prvá podkapitola opäť pripomenula autorov nemenný štýl tvorby cestopisných diel. Treba len poznamenať, že v tomto diele sa nachádzalo omnoho viac odkazov na historikov či referencií k iným dielam a autorom, než v ostatných cestopisoch. Druhá podkapitola predstavila povahu cesty, ktorá je po dobrodružnom putovaní Sicíliou a Kalábriou už omnoho pokojnejšou a kultivovanejšou, i keď Dumas stále v krajine pobýval napriek zákazu. V závere diela bolo toto maskovanie odhalené a autor bol z Neapola a následne aj z Ríma vyhostený. Toto nedorozumenie sa však vysvetlilo jeho zámenou s osobou iného Alexandra Dumasa, ktorý bol v krajine podozrievaný z podnecovania revolúcie. Uvedené boli tiež ďalšie dopravné prostriedky tradičné pre danú oblasť, využívané v tejto etape cesty, tradičné *corricolo* či rôzne spôsoby výstupu na Vezuv.

Tretia podkapitola už tradične priniesla pohľad na hlavné predmety záujmu, ktorými boli v prvom rade anekdoty, slúžiace na prezentovanie historických udalostí, osobností, zvykov, obrazu spoločnosti či konkrétnych ľudských príbehov. Pre toto dielo boli charakteristické svojim množstvom a aj rozsahom, v ktorom boli zastúpené. Prirodzene boli tiež úzko spojené aj s ďalším záujmom, a to o dejiny nedávne a antické, ktoré nimi boli často ilustrované. Autor ostal rovnako verný svojmu záujmu o miestne pamiatky a umenie. Pamiatky, prítomné v danej oblasti, boli najmä antickej povahy, no čo sa týka umenia, zaujalo ho nezvyčajne divadlo, konkrétne opery, a ich hudobný predstavitelia. Ďalej bol predstavený záujem o spoločnosť a jej zvyky, ktorý, podobne ako vo Florencii, bol znovu charakteristický opisom miestnej spoločnosti, jej rozdeleniu a najmä

skúmaním miestnej aristokracie a pozorovaním tej najnižšej vrstvy, takzvaných *lazzaroni*. Neapol mu ponúkol aj pohľad na zvyky obyvateľov, povolania či tradičné pokrmy. Posledná, netradičná, podkapitola zachytila Dumasove stretnutia v Ríme, z ktorých bolo pre autora obzvlášť osobné to s pápežom Gregorom XVI., a pri ktorom okrem hlbokých emócií odhalil po prvý krát aj svoju náboženskú stránku.

Štvrtá podkapitola uviedla autorove dojmy sprostredkované v poslednom predstavovanom diele, ktoré sa zdali byť akoby v úzadí. Viac než emócie však zdieľal svoje myšlienky, názory či reflexiu o literatúre, ktorú napriek všeobecnej mienke nepovažoval za obraz doby. Emóciu, konkrétne silnú ľútosť, však prejavil nad prichádzajúcim koncom jeho cesty.

Posledná, siedma kapitola, zhrnula vypozerované výsledky a predstavila ich v syntéze, ktorá prostredníctvom komparácie poukázala na podobnosti a rozdiely jednotlivých diel zo stránky formálnej a tematickej, ako aj z hľadiska povahy cesty, ktorá sa ukázala byť determinujúcou pre predmety záujmu, ktorým sa autor počas cesty venoval. Po predstavení všetkých diel bol predstavený aj vlastný záver ohľadne skutočnej Dumasovej inšpirácie k jeho cestám a tvorbe cestopisných diel.

Záverom, predkladaná diplomová práca poukázala na spôsob sprostredkovania cestovateľského zážitku Alexandra Dumasa staršieho, prostredníctvom analýzy jeho cestopisov *Une année à Florence*, *Le Speronare*, *Le capitain Aréna* a *Le corricolo*, z oblasti Toskánska a Kráľovstva oboch Sicílii. Výsledkom je komplexný obraz o týchto oblastiach danej doby, sprostredkovaný slovami významného francúzskeho autora 19. storočia. Keďže predstavenou prvou talianskou cestou sú Dumasove cesty len na svojom začiatku, vynárajú sa nové otázky ohľadne jeho pohľadu na krajinu v cestách budúcich, prípadne ohľadne ich komparácie s pohľadmi iných autorov danej doby. Zaujímavým poznatkom je tiež fakt, že autor vo veľkej miere nevníma obrovské kultúrne dedičstvo Sicílie, Kalábie či Neapolu, na rozdiel od toho vo Florencii, a pristupuje k nemu pomerne laxne. Otázkou môže preto byť, prečo tomu tak je? Odpoveď by mohli priniesť práve cestopisy z jeho ďalších talianskych ciest.

9. Résumé

L'objectif du mémoire présenté était de montrer la manière dont l'auteur romantique français Alexandre Dumas père a communiqué ses expériences et ses impressions de son premier voyage en Italie, en analysant ses récits de voyage qu'il a publiés de cette aventure. Pour les besoins de cette analyse, j'ai utilisé les résultats de ma propre analyse concernant l'œuvre *Une année à Florence*, réalisée pour les besoins du mémoire de licence en 2020, et j'ai ensuite examiné les œuvres *Le Speronare*, *Le capitaine Aréna* et *Le corricolo*. Dumas s'est révélé être un voyageur passionné et ce voyage, qui est un des premiers que l'auteur a effectué pendant sa vie, n'est que le début de ses voyages, pas uniquement en Italie.

Le premier chapitre de cette étude a abordé l'introduction théorique du genre du récit de voyage. Étant donné que sa caractérisation semble être à la fois ambiguë et compliquée, on a également abordé les raisons de cette classification problématique, qui se situe à la frontière entre la littérature spécialisée et les belles lettres. On a présenté ses différentes formes, ainsi que son développement aux XVIIIe et XIXe siècles. À partir de cette introduction, on a caractérisé l'aspect formel de l'écriture de voyage d'Alexandre Dumas comme un genre descriptif et narratif avec les éléments historiques qui sont caractérisés par la crédibilité des sources, formant la partie objective de l'œuvre, et avec les impressions personnelles, formant la partie subjective. Les sous-chapitres de cette section ont ensuite abordé les voyages en Italie au XIXe siècle, y compris l'influence du récit de voyage emblématique de Goethe, *Italienische Reise*, sur les voyageurs de l'époque, et ont présenté les récits de voyage français concernant le territoire italien à la même époque.

Le deuxième chapitre a présenté la vie et l'œuvre d'Alexandre Dumas, en se concentrant plus en détail sur ses récits de voyage. Bien que sa production littéraire ne soit pas essentiellement représentée par ses récits de voyage, ceux-ci sont néanmoins aussi importants. De plus, du point de vue des récits de voyage français de cette époque, son œuvre s'avère d'être significative, non seulement par la variété de ses voyages, mais aussi par le nombre de ses œuvres. Enfin, on a présenté les circonstances de son premier voyage italien pendant les années 1834 – 1836, qui a fait l'objet de la recherche présente, ses inspirations connues, le plan du voyage, et même le début du voyage de Paris à Marseille, qui a directement précédé le voyage italien.

À partir du troisième chapitre, on a commencé à étudier des œuvres particulières. Ce chapitre était donc consacré à *Une année à Florence* en faisant un rappel de son analyse précédente. Ce récit de voyage s'est concentré sur les aspects historiques, sociologiques, ethnologiques et artistiques. L'auteur y a mis l'accent sur l'histoire du territoire et a montré l'art de combiner les faits historiques et les récits en un ensemble impressionnant, qui caractérise toutes les œuvres présentées et qui, avec son talent linguistique, fait des récits d'événements historiques des histoires attrayantes. En outre, les événements présentés par l'auteur ont été étayés par divers documents ou références à de grands historiographes, ce qui renforce l'aspect spécialisé de l'œuvre. Un autre sujet d'intérêt est l'art, qui fait partie intégrante de Florence, mais à côté de sa présentation détaillée et de sa grande admiration, il a montré aussi sa propre perception de sa valeur esthétique et a évalué certaines œuvres de manière critique. Au-delà de l'histoire et de l'art, il s'est également intéressé à l'observation des citoyens et de leurs coutumes, en étudiant la division de la société florentine de l'époque, les différences entre ses strates et la comparaison avec le fonctionnement de la société dans d'autres villes et pays qu'il connaissait. Ses impressions, qui correspondent à sa perception subjective pendant le voyage, sont transmises par des émotions, tant positives que négatives, évoquées par des souvenirs de l'histoire ou l'admiration de ce qu'il a vu.

Le quatrième chapitre a été consacré à l'œuvre intitulée *Le Speronare* et à son analyse, qui a offert un aperçu des pérégrinations de l'auteur en Sicile.

Son premier sous-chapitre a présenté l'œuvre du point de vue formel, où il s'est avéré que l'auteur était fidèle aux éléments présentés de son écriture de voyage, exploitant les faits présentés auprès d'historiens anciens et modernes, d'œuvres littéraires, de sources contemporaines de l'époque, parfois soutenu par des citations ou des références directes, des références à d'autres auteurs ou leur citation, et tout cela avec un jugement critique car il a toujours soigneusement vérifié tous les faits. Tout au long de son œuvre, il a contaminé ses textes avec des mots, des expressions ou des passages entiers de textes en latin et en italien, dont il était un admirateur, y compris les dialectes divers, avec des précisions occasionnelles sur leur signification, mais le plus souvent sans autre explication. Dans cette œuvre ainsi que dans les œuvres suivantes, on trouve également l'utilisation d'un lexique nautique de spécialité. Il a également montré son sentiment et son intérêt pour la langue par sa prudence dans l'expression, ses descriptions fleuries et détaillées de l'architecture et des paysages, son intérêt pour le niveau phonétique de la

langue ou pour l'étymologie des toponymes des lieux qu'il a visités. Un élément caractéristique des récits de voyage de Dumas était également une orientation systématique vers le lecteur ou vers l'Académie, à qui il cherchait à communiquer ses propres expériences, ses connaissances et ses conseils. En effet, tous ces éléments, à l'exception du lexique nautique, étaient présents dans les trois récits analysés, et pour cette raison ne seront pas rappelés à nouveau pour le reste.

Le deuxième sous-chapitre a introduit la nature du voyage dans cette œuvre, qui était de nature fortement aventureuse, en raison du paysage du voyage, la Sicile, le déplacement dangereux dans son intérieur et le voyage en bateau. On mentionne également la difficulté rencontrée par l'auteur, qui l'oblige à voyager incognito, sous le nom de Guichard, pour le reste de son voyage. Par ailleurs, on y parle du moyen de transport utilisé, le *speronare*.

Le troisième sous-chapitre a révélé en trois parties les sujets d'intérêt de l'auteur, où domine l'intérêt pour les coutumes locales et les destinées des personnes. Dans ce cas, il a souvent suivi les histoires d'individus, des personnes avec lesquelles il a eu l'occasion de faire connaissance, dont une grande partie étaient les membres de l'équipage du bateau à bord duquel il voyageait. Il a également souligné la haine typique entre les habitants de la Sicile et de la Calabre, le mode de vie des locaux, dans des conditions vraiment difficiles, les traditions et les coutumes locales sous forme de fêtes, de danses, la force de la foi des marins ou la manière de communiquer uniquement par gestes. Ensuite, on s'intéresse à l'histoire locale, avec une prédominance des événements de l'Antiquité, illustrés par des légendes ou des récits mythologiques, et du Moyen Âge, mais aussi quelques événements de l'histoire récente ou contemporaine de son époque. Enfin, on constate également un intérêt pour les monuments et l'art locaux, notamment une admiration des monuments architecturaux antiques, qui, toutefois, sont apparemment présentés par l'auteur au détriment de l'architecture baroque, sous la forme du baroque sicilien, importante et caractéristique de la région. Dans le cadre de l'art, il a de nouveau fait preuve de son esprit critique.

Le quatrième sous-chapitre mettait en évidence les impressions de l'auteur, c'est-à-dire ses propres expériences, qui se présentaient comme une médiation de l'expérience personnelle, ses propres opinions et émotions, dont la mélancolie était prédominante.

Le cinquième chapitre a été consacré à *Le capitaine Aréna*, une excursion aux Îles Éoliennes et une pérégrination dans la région de la Calabre.

Son premier sous-chapitre a présenté l'analyse formelle de l'œuvre mentionnée plus haut. Le second portait à nouveau sur la nature du voyage, qui s'est avéré encore plus aventureux et dangereux que le précédent. La région de Calabre a été considérée par l'auteur comme un voyage familial, puisque c'est ici, dans la ville de Pizzo, que la vie de Joachim Murat, son ami de famille, a connu une fin tragique. Le danger est à nouveau associé à son voyage sous le pseudonyme, à la menace d'une attaque, presque tout au long du voyage, et surtout aux tremblements de terre qu'il a subis. On a également introduit un autre moyen de transport utilisé, un chariot appelé *calessino*.

Le troisième sous-chapitre a indiqué les sujets d'intérêt, où l'accent principal est mis sur la communication du voyage, qui domine l'ensemble de cette œuvre, puis sur l'intérêt pour les coutumes et les traditions locales, également pour les histoires et les destins de personnes célèbres ou inconnues, transmis au moyen de nombreuses anecdotes, et enfin, dans une moindre mesure, sur l'intérêt pour l'histoire et les monuments historiques.

Le quatrième sous-chapitre est revenu sur l'élément subjectif que l'auteur met dans ses œuvres, ses impressions de voyage. Le quatrième sous-chapitre est revenu sur l'élément subjectif que l'auteur a mis dans ses œuvres, ses impressions de voyage. Il les utilisait pour transmettre au lecteur ce qu'il ressentait à chaque étape du voyage, les émotions que certains lieux ou situations suscitaient en lui, et offrait à nouveau un accès à ses pensées.

Le sixième chapitre a été consacré à *Le corricolo*, qui conclut la série de voyages par un séjour à Naples et une brève visite à Rome.

Le premier sous-chapitre a rappelé à nouveau le style immuable de l'auteur dans la conception de ses récits de voyage. Il faut cependant noter que les références à des historiens ou à d'autres œuvres sont beaucoup plus nombreuses dans cette œuvre que dans les autres récits. Le deuxième sous-chapitre présente la nature du voyage, qui, après les pérégrinations aventureuses en Sicile et en Calabre, est maintenant beaucoup plus calme et raffiné, bien que Dumas soit resté dans le pays malgré l'interdiction. À la fin de l'œuvre, son déguisement a été découvert et l'auteur a été banni de Naples et ensuite même de Rome. Toutefois, ce malentendu s'explique par sa confusion avec la personne d'un autre Alexandre Dumas, soupçonné de fomenter la révolution dans le pays. On a

également mentionné d'autres moyens de transport traditionnels de la région, utilisés à cette étape du voyage, le *corricolo* ou les différentes manières de gravir le Vésuve.

Le troisième sous-chapitre permet de se pencher sur les principaux sujets d'intérêt, qui sont essentiellement des anecdotes servant à présenter des événements ou personnages historiques, des coutumes, l'image de la société ou des histoires individuelles. Ces anecdotes sont très caractéristiques de cette œuvre, tant par leur quantité que par l'étendue de leur représentation. Naturellement, ils étaient également étroitement associés à un autre intérêt, celui de l'histoire récente et antique, qu'ils illustraient souvent. L'auteur est également resté fidèle à son intérêt pour les monuments et l'art locaux. Les monuments présents dans la région sont principalement de nature antique, mais en ce qui concerne les arts, il s'intéresse particulièrement au théâtre, notamment aux opéras, et à leurs interprètes musicaux. Ensuite, on s'intéresse à la société et à ses coutumes, ce qui, comme à Florence, est caractérisé par une description de la structure de la société locale, de ses divisions, et surtout par un regard sur l'aristocratie et une observation de la classe la plus basse, les *lazzaroni*. Naples lui a également offert un certain nombre d'informations sur les coutumes des habitants, les métiers ou les plats traditionnels. Le dernier sous-chapitre, non conventionnel, évoque les rencontres de Dumas à Rome, dont celle avec le pape Grégoire XVI était pour l'auteur particulièrement personnelle, et au cours de laquelle, outre ses profondes émotions, il a révélé pour la première fois son côté religieux.

Le quatrième sous-chapitre a abordé les impressions de l'auteur transmises dans cette dernière œuvre présentée, qui semblent avoir été en quelque sorte étouffées. Mais plus que des émotions, il partageait ses pensées, ses opinions ou ses réflexions sur la littérature, qu'il ne considérait pas, malgré l'opinion générale, comme un reflet de l'époque. Il a cependant exprimé son émotion, et notamment un fort regret, pour la fin prochaine de son voyage.

Le septième chapitre, le dernier, a repris les résultats et les a présenté dans une synthèse qui, par comparaison, met en évidence les similitudes et les différences des œuvres particulières en termes de forme et de sujet, ainsi qu'en termes de nature du voyage, qui s'est avéré être le facteur déterminant pour les sujets d'intérêt de son voyage. Après avoir présenté toutes les œuvres, j'ai également présenté ma propre conclusion

concernant la véritable inspiration de Dumas pour ses voyages et la création de ses récits de voyage.

En conclusion, le mémoire présent a montré la manière dont l'expérience de voyage d'Alexandre Dumas père a été communiquée, à travers l'analyse de ses récits de voyage *Une année à Florence*, *Le Speronare*, *Le capitain Aréna* et *Le corricolo*, de la région de Toscane et du Royaume des Deux-Sicules. Le résultat donne une image complète de ces régions de l'époque, représentée par les mots d'un grand auteur français du XIXe siècle. Son premier voyage en Italie présenté n'étant que le début des voyages de Dumas. Par conséquent, on peut maintenant se poser de nouvelles questions sur sa perception du pays dans ses futurs voyages, ou sur leur comparaison avec les perspectives d'autres auteurs de l'époque. Il est également intéressant de noter que l'auteur n'apprécie guère l'immense patrimoine culturel de la Sicile, de la Calabre ou de Naples, contrairement à celui de Florence, et le traite avec une certaine négligence. On peut donc se demander pourquoi est-ce le cas ? La réponse pourrait bien se trouver dans les récits de voyage de ses prochains séjours en Italie.

10.Zoznam použitej literatúry

Primárne zdroje

DUMAS, Alexandre. *Midi de la France*. Paríž: Éditions François Bourin, 1991.

DUMAS, Alexandre. *Une année à Florence. Nouvelle édition*. Paríž: Michel Lévy Frères, 1861.

URL : < https://fr.wikisource.org/wiki/Une_ann%C3%A9e_%C3%A0_Florence >.

(Prístup 1.7.2022).

DUMAS, Alexandre. *Le Speronare : La Sicile. Impressions de voyage*. Paríž: Editions Desjonquères, 1988.

URL: < <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k7410n?rk=21459;2> >.

(Prístup 25.1.2022).

DUMAS, Alexandre. *Le capitaine Aréna*. Montréal: Éditions Le Joyeux Roger, 2006.

URL: < https://numerique.banq.qc.ca/patrimoine/details/52327/1564067?docref=8hV_CPn3F6I_cii_t0GrhA >.

(Prístup 4.3.2022).

DUMAS, Alexandre. *Le corricolo*. Paríž: Boulé, 1846.

URL: < <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k106099b.image> >.

(Prístup 20.7.2022).

DUMAS, Alexandre. *Le Corricolo*.

Webová stránka: Alexandre Dumas. Deux siècles de littérature vivante. Société des Amis d'Alexandre Dumas 1998-2010 :

URL: < <http://www.dumaspere.com/pages/bibliotheque/chapitre.php?lid=v4&cid=39> >.

(Prístup 21.7.2022).

Sekundárne zdroje

ABRY, Émile; AUDIC, Charles; CROUZET, Paul. *Histoire illustrée de la littérature Française: précis méthodique*. Nouv. éd. augm. et mise a jour. Paríž: Henri Didier, 1926.

CELLA, Roberta. *Storia dell'italiano*. Bologna: Il Mulino, 2015.

FAKTOROVÁ, Veronika. *Mezi poznáním a imaginací: podoby obrozenského cestopisu*. Praha: ARSCI, 2012.

FIORILLO, Juré. *Slavní Bastardi*. Praha: Fortuna Libri, 2010.

FRIČER, Jaroslav a kol. *Slovník francouzsky píšících spisovatelů: Francie, Belgie, Lucembursko, Švýcarsko, Kanada, Maghreb a severní Afrika, "Černá" Afrika, Libanon, Oblast Indického a Tichého oceánu*. Praha: Libri, 2002.

HOURANI, Albert Habib. *Dějiny arabského světa: od 7. století po současnost*. Přeložil Šimon PELLAR. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010.

KOREŇOVÁ, Noemi. *Taliansko očami romantického literáta Alexandra Dumasa (1802-1870): Une année à Florence*. Č. Budějovice, 2020. Bakalářská práce. JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH. Filozofická fakulta.

KOVAŘÍK Jiří. Murat. *Nepoleonův maršál a neapolský král*. Třebíč: Akcent, 2020.

KUBEŠ, Jiří. *Náročné dospívání urozených: kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*. Pelhřimov: Nová tiskárna, 2013.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: Nakladatelství H a H, 2002.

LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK Tomáš a DOUŠOVÁ Hana. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001.

MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. Praha: Lidové noviny, 1994.

MIŇOVSKÁ-PICKETTOVÁ, Vanda. *Popis v uměleckém cestopise – český cestopis 19. století*. Česká literatura, roč. 46, č. 4, 1998.

MLSOVÁ, Nella. *I já jsem byl v Itálii: obraz Itálie ve vybraných textech českých autorů*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2009.

- MOCNÁ, Dagmar, PETERKA Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004.
- MONTANELLI, Indro. *Dante a jeho doba*. Přeložil Alena HARTMANOVÁ. Praha: Odeon, 1981.
- MONTANELLI, Indro. *L'Italia giacobina e carbonara. Dal 1789 al 1831. Storia d'Italia. Voi. IV*. Miláno: RCS Libri S.p.A., 2006.
- MÜLLER, Richard a Pavel ŠIDÁK. *Slovník novější literární teorie: glosář pojmů*. Praha: Academia, 2012.
- PAVIS Patrice. *Divadelní slovník*. Praha: Divadelní ústav, 2003.
- PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Vyd. 1., Dotisk 3. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010.
- SCHOPP, Claude. *Alexandre Dumas, život génia*. Praha: Existencialia, 2004.
- ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury: od počátku po současnost*. Brno: Host, 2012.
- TINKOVÁ, Daniela. *Zákeřná mefitis: zdravotní policie, osvěta a veřejná hygiena v pozdně osvícenských Čechách*. Praha: Argo, 2012.
- ZIEGLER, Gilette. *Dumas toujours vivant*. Revue Europe, n°490-491, 1970.

Internetové zdroje

ALIGHIERI, Dante. *INFERNO XXXIII. Volume I. The Divine Comedy of Dante Alighieri.*

Volume I, Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press, 2013.

URL: < <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674337404.c34> >.

(Prístup 25.6.2022).

BRUDO, Annie. Alexandre Dumas, *Le Spéronare*. In: Romantisme, 2003, n°120.

L'Egypte.

URL: < https://www.persee.fr/doc/roman_0048-8593_2003_num_33_120_6119 >.

(Prístup 30.6.2022).

CERRI, Maria Giuseppina. *Gasbarrone (Gasperone, Gasparone) Antonio*.

URL: < <http://www.gentedituscia.it/gasbarrone-gasperone-gasparone-antonio/> >.

(Prístup 25.7.2022).

CESARE, Raffaele de. *Il viaggio di A. Dumas in Italia nel 1835*. In: Aevum 71, no. 3

(1997): 801 – 860.

URL: < <http://www.jstor.org/stable/20860792> >.

(Prístup 14.7.2022).

CNRTL (Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales). Heslo: houppele.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/houppele> >.

(Prístup 20.6.2022).

CNRTL. Heslo: patente.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/academie9/patente//1> >.

(Prístup 19.6.2022).

CNRTL. Heslo: régence.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/r%C3%A9gence> >.

(Prístup 26.7.2022).

CNRTL. Heslo: talmouse.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/talmouse> >.

(Prístup 26.7.2022).

CNRTL. Heslo: tilbury.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/tilbury> >.

(Prístup 25.7.2022).

CNRTL. Heslo: vente.

URL: < <https://www.cnrtl.fr/definition/vente> >.

(Prístup 24.7.2022).

DUBOIS, Delphine. Midi de la France.

Alexandre Dumas – Deux siècles de littérature vivante. Société d'Amis d'Alexandre Dumas. 1998 – 2010.

URL: < http://www.dumaspere.com/pages/dictionnaire/midi_france.html >.

(Prístup 27.7.2022).

Gallica BNF (Bibliothèque nationale de France). Voyages en Italie. Les genres du voyage – Les romans.

URL: < <https://gallica.bnf.fr/dossiers/html/dossiers/VoyagesEnItalie/> >.

(Prístup 10.7.2022).

Gallica BNF. Voyages en Italie. Par époque, on voyage avec son temps – Le XIXe siècle.

URL: < <https://gallica.bnf.fr/dossiers/html/dossiers/VoyagesEnItalie/> >.

(Prístup 10.7.2022).

Heraldry Institute of Rome. Rod Meliovcov.

URL: < <https://www.heraldryinstitute.com/cognomi/Meli/idc/882699/> >.

(Prístup 20.6.2022).

LA FONTAINE, Jean de. *Les Grenouilles qui demandent un roi*. (1668).

URL: < https://www.bonjourpoesie.fr/lesgrandsclassiques/poemes/jean_de_la_fontaine/les_grenouilles_qui_demandent_un_roi >.

(Prístup 26.7.2022).

LA RONCIÈRE, Charles de. *Un inventaire de bord en 1294 et les origines de la navigation hauturière*. In: Bibliothèque de l'école des chartes. 1897, tome 58.

URL: < https://www.persee.fr/doc/bec_0373-6237_1897_num_58_1_447901 >.

(Prístup 25.6.2022).

La langue française. Heslo: beaupré.

URL: < <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/beaupre> >.

(Prístup 27.6.2022).

La langue française. Heslo: voile latine.

URL: < <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/voile-latine> >.

(Prístup 27.6.2022).

La langue française. Heslo: foc.

URL: < <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/foc> >.

(27.6.2022).

LE HUENEN, Roland. *Le récit de voyage : l'entrée en littérature*. Études littéraires, Volume 20, numéro 1, 1987.

URL: < <https://www.erudit.org/fr/revues/etudlitt/1987-v20-n1-etudlitt2233/500787ar/> >.

(Prístup 4.7.2022).

LÉCUYER Sylvie. Webová stránka Gérard de Nerval. Článok: *Le voyage en Italie de 1843*.

URL: < <http://www.gerard-de-nerval.net/levoyageenitalia.html> >.

(Prístup 9.7.2022).

LEVANTIS, Laetitia. *La Renaissance Florentine vue par Alexandre Dumas*. Université de Provence - AixMarseille I, 2003. Mémoire.

Informácie z práce dostupné na stránke Alexandre Dumas – Deux siècles de littérature vivante. Société d'Amis d'Alexandre Dumas. 1998 – 2010.

URL: < http://www.dumaspere.com/pages/dictionnaire/annee_florence.html >.

URL: < https://www.dumaspere.com/pages/dictionnaire/villa_palmieri.html >.

(Prístup 15.7.2022).

MERLE, Pierre. *La démocratisation de l'enseignement*. La Découverte, coll. «Repères», 2017.

URL: < <https://www.cairn.info/democratisation-de-l-enseignement--9782707194039-page-112.htm> >.

(Prístup 24.6.2022).

PÉCOUT, Gilles. VI. *De l'État régional à l'Italie unifiée : une transition territoriale*. In : Florence et la Toscane, XVe-XIXe siècles : Les dynamiques d'un État italien, Rennes : Presses universitaires de Rennes, 2004.

URL: < <http://books.openedition.org/pur/15783> >.

(Prístup 27.7.2022).

ROLLIN, Roch. *De Rosariis Paesti. Roses of Paestum, Remontant or Not.*

URL: < <https://www.rosegathering.com/debiferi.html> >.

(Prístup 18.6.2022).

SCHOPP, Claude. Webová stránka Alexandre Dumas – Deux siècles de littérature vivante. Société des Amis d'Alexandre Dumas, 1998-2010. Biographie.

URL: < <https://www.dumaspere.com/pages/vie/biographie.html> >.

(Prístup 13.7.2022).

SCHOPP, Claude. Webová stránka Alexandre Dumas – Deux siècles de littérature vivante. Société des Amis d'Alexandre Dumas, 1998-2010. Biographie; Dictionnaire des œuvres.

URL: < <https://www.dumaspere.com/index.html> >.

(Prístup 13.7.2022).

Treccani. Heslo: iettatore.

URL: < <https://www.treccani.it/vocabolario/ietttore/> >.

(Prístup 23.7.2022).

Treccani. Heslo: lazzarone.

URL: < <https://www.treccani.it/vocabolario/lazzarone> >.

(Prístup 26.7.2022).

Treccani. Heslo: Masaniello.

URL: < <https://www.treccani.it/enciclopedia/masaniello> >.

(Prístup 25.7.2022).

Treccani. Heslo: speronara.

URL: < <https://www.treccani.it/vocabolario/speronara> >.

(Prístup 15.6.2022).

URBANI, Brigitte. *Auberges siciliennes au XIXe siècle dans quelques récits de voyageurs français.* In: Cahiers d'études romanes. 17/2007 Auberges, hôtels et autres lieux d'étapes. s. 415 – 442.

URL: < <https://journals.openedition.org/etudesromanes/932> >.

(Prístup 4.7.2022).

